

การจัดการสิทธิในสุขภาวะของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย
: มุมมองด้านกฎหมายระหว่างประเทศ

โดย

ลัดตะนา เกตลีลิว

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขากฎหมายระหว่างประเทศ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2565

MANAGEMENT FOR RIGHT TO WELL BEING OF LAOTIAN PEOPLE
IN THAILAND : INTERNATIONAL LAW ASPECT

BY

LATANA KETSILIVONG

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF LAWS
FACULTY OF LAW
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2022

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คณะนิติศาสตร์

วิทยานิพนธ์

ของ

นางลัดตะนา เกดสีลิวง

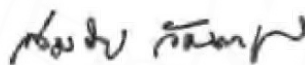
เรื่อง

การจัดการสิทธิในสุขภาพของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย : มุมมองด้านกฎหมายระหว่างประเทศ

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิติศาสตรมหาบัณฑิต

เมื่อ วันที่ 6 เดือนมกราคม พ.ศ. 2566

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(อาจารย์สมชัย วัฒนการุณ)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

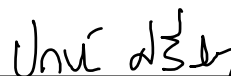
(อาจารย์วินัส สีสุข)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติวัฒน์ จันท์แจ่มใส)

คณบดี

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปกป้อง ศรีสินิท)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การจัดการสิทธิในสุขภาพของคนเชื้อสายลาวในประเทศ ไทย :มุมมองด้านกฎหมายระหว่างประเทศ
ชื่อผู้เขียน	ลัดตะนา เกตสีลิว
ชื่อปริญญา	นิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	กฎหมายระหว่างประเทศ นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร.พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร
ปีการศึกษา	2565

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นการศึกษาเพื่อให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่คนเชื้อสายลาวที่มีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐไทยและรัฐลาวไม่ว่าโดยการเกิด หรือภายหลังการเกิด ซึ่งมีปัญหาการจัดการสิทธิในการรับรองสุขภาพะ จึงทำให้ประสบปัญหาต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตในหลายลักษณะตามมา ผู้ทำวิทยานิพนธ์ ได้ศึกษาและค้นคว้า อีกทั้งได้ทบทวนหลักคิดว่าด้วยการจัดการสิทธิในการรับรองสุขภาพะที่เป็นที่ยอมรับในสังคมนานาชาติ อันนำไปสู่การสรุปข้อกฎหมายและข้อนโยบายของรัฐไทยและรัฐลาว เพื่อจัดการปัญหาทุกขภาวะอันนำไปสู่สุขภาพะของคนเชื้อสายลาวที่มีจุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริงกับรัฐไทยและรัฐลาว ผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้ศึกษากรณีศึกษาต่าง ๆ ที่ร้องทุกข์เข้ามายัง “บางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์” และแสดงเจตนายินยอมที่จะให้ใช้เป็นกรณีศึกษาเพื่อสร้าง “ต้นแบบองค์ความรู้ในการจัดการปัญหาต่าง ๆ หรือสร้างสุขภาพะ” กรณีศึกษามีอยู่ 2 ลักษณะ กล่าวคือ (1) กรณีของคนเชื้อสายที่เกิดในประเทศลาวอาศัยอยู่ในประเทศไทย และ (2) กรณีของคนเชื้อสายลาวที่เกิดและอาศัยอยู่ในไทย จากกรณีศึกษาดังกล่าวทำให้ผู้ทำวิทยานิพนธ์ อาจสรุปสาเหตุที่ทำให้มีมนุษย์ดังกล่าวประสบปัญหาทุกขภาวะ ตลอดจนความเป็นไปได้ในการจัดการสิทธิในการรับรองสุขภาพะดังกล่าว อีกทั้งยังสามารถเสนอประเด็นการพัฒนาข้อกฎหมายและข้อนโยบายในการจัดการสิทธิในการรับรองสุขภาพะของคนเชื้อสายที่มีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐไทยและรัฐลาว ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานั้นปรากฏในบทที่ 1 ฐานความคิดทางทฤษฎี

ผู้ศึกษาวิทยานิพนธ์ค้นพบว่า หลักคิดในการนิยามและการจำแนกคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ในทางปฏิบัติของนานารัฐเพื่อจำแนกมนุษย์ ที่ปรากฏตัวบนดินแดนของรัฐตน โดยทั่วไปจะใช้บุคคลตามกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล ประกอบด้วยหลักบุคคลและ

หลักดินแดน เมื่อบุคคลปรากฏตัวในรัฐโดยไม่มีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐนั้น หมายความว่า ย่อมเป็นผู้ทรงสิทธิตามกฎหมายเอกชนบนดินแดนที่ปรากฏตัวรวมทั้งรัฐเจ้าของตัวบุคคลของบุพการีด้วย ดังนั้น รัฐอธิปไตยที่มีจุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริงกับมนุษย์ ย่อมมีหน้าที่รับรองตัวบุคคลไม่ว่าโดยการเกิด หรือภายหลังการเกิด โดยการใช้กฎหมายทะเบียนราษฎร ดังนั้น ในรัฐหนึ่งๆ จึงมีทะเบียนคนชาติและทะเบียนคนต่างด้าวเมื่อมนุษย์ที่มีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐตั้งแต่สองรัฐขึ้นไปจึงทำให้มนุษย์ มีสองทะเบียนราษฎรกล่าวคือ มีรัฐเจ้าของตัวบุคคลตั้งแต่สองรัฐขึ้นไป หรือเมื่อไม่ได้รับการรับรองตัวบุคคลโดยรัฐอำนาจอธิปไตย จึงกลายเป็นคนไร้รัฐไร้สัญชาติ ดังนั้น การปรากฏตัวของคนเชื้อสายในประเทศไทยต่างก็ใช้กฎหมายการทะเบียนราษฎรของรัฐไทยและรัฐลาวในการรับรองสภาพตามธรรมชาติของคนเชื้อสายลาวที่มีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐไทยและรัฐลาว รัฐอาจจะรับรองในฐานะคนชาติหรือต่างด้าว ทั้งโดยการเกิดและภายหลังการเกิด ดังนั้น การเพิ่มชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐจึงมีความจำเป็นในการขจัดความไร้รัฐนำไปสู่ความเป็นไปได้ในการจัดการสิทธิในสุขภาพของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย ซึ่งประเด็นต่าง ๆ จะปรากฏในบทที่ 2

วิทยานิพนธ์เล่มนี้มุ่งไปศึกษา “พันธกรณีของรัฐเจ้าของตัวบุคคลในการรับรองสุขภาพของคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย” ข้อค้นพบจากการศึกษา ก็คือ รัฐไทย และรัฐลาวมีพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งที่ “ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร” และ “เป็นลายลักษณ์อักษร” ที่ผูกพันทั้งรัฐไทยและรัฐลาว ในการรับรองสุขภาพของคนเชื้อสายลาวที่มีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐไทยและรัฐลาว โดยเฉพาะในกรณีที่ทั้งรัฐไทยและรัฐลาวมีสถานะเป็น “รัฐเจ้าของตัวบุคคล (Personal State)” ของคนเชื้อสายลาวดังกล่าว การรับรองสุขภาพของคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยหลักกฎหมายระหว่างประเทศ “ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร” อาจมีหลายแนวคิดในการจัดการสิทธิในการรับรองสุขภาพของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย

วิทยานิพนธ์เล่มนี้มุ่งไปศึกษา “ความเป็นไปได้ใน การรับรองสิทธิในสุขภาพของคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย” ดังนั้น จึงกลับมาทบทวนสาเหตุที่ทำให้มนุษย์ที่มีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐไทยและรัฐลาวหรือรัฐที่สาม ที่มีความเป็นไปได้ในการรับรองสิทธิในสุขภาพตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทั้งที่เกิดในไทยและเกิดในลาวซึ่งอาศัยอยู่ในประเทศไทย โดยจะนำเสนอหลักกฎหมายที่จะใช้ในการจัดการสิทธิในสุขภาพของคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไปตามกฎหมายเอกชนและการจัดการการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไปตามกฎหมายมหาชน นอกนี้ยังมีการจัดการสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของมนุษย์ สำหรับมนุษย์ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยมักมีปัญหาสิทธิมนุษยชน 5 เรื่อง เช่น ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การศึกษา สุขภาพ การเดินทาง การก่อตั้งครอบครัว อีกทั้งยังต้องจัดการสิทธิในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อให้มนุษย์ได้ทำงาน ประกอบธุรกิจ รวมทั้งการถือครองทรัพย์สิน และความสามารถ ในการทำนิติกรรมสัญญา มนุษย์ที่มีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐไทยและรัฐลาวหรือรัฐที่สาม ที่มี

ความเป็นไปได้ในการรับรองสิทธิในสุขภาวะในการมีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมทางนิติบัญญัติ การมีส่วนร่วมทางบริหาร และมีส่วนร่วมทางตุลาการ นอกจากนั้น ต้องได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายไม่ว่าจะเป็นกระบวนการยุติธรรมทางศาลหรือกระบวนการยุติธรรมนอกศาล ซึ่งทั้งหมดนี้ปรากฏในบทที่ 4

วิทยานิพนธ์เล่มนี้จบการศึกษาด้วยการเสนอในบทสรุปและข้อเสนอแนะถึง “ท่าทีของประเทศไทย ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประชาคมระหว่างประเทศในการรับรองสุขภาวะของคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย”

คำสำคัญ : คนเชื้อสายลาวในไทย, คนเชื้อสายลาว, คนสัญชาติลาว, สิทธิในการรับรองสุขภาวะ, สุขภาวะ, คนมีรัฐ, คนไร้รัฐ, คนมีสัญชาติ, คนไร้สัญชาติ

thesisTitle	MANAGEMENT FOR RIGHT TO WELL BEING OF LAOTIAN PEOPLE IN THAILAND : INTERNATIONAL LAW ASPECT
Author	Latana ketsilivong
Degree	Master of laws
Major Field/Faculty/University	International law Faculty of Law Thammasat University
Thesis Advisor	Associate Professor Phunthip Kanchanachittra Saisoonthorn, Ph.D.
Academic Year	2022

ABSTRACT

This dissertation is the research for legal aid to the Laotian people who have Thai - Laos connecting points, whether by birth or after birth. They have problems with well-being management, hence they face many obstacles in living. This research reviews the principle of international well-being management, concluding the solution of Thai - Laos law and policies for well-being of the Laotian people. There are many case studies who lodge the complaints to “Bangkok Legal Clinic Social Lab”, with consent to contribute “Solution Model for Well-Being”. The research has 2 categories of case studies; (1) the Laotian who was born in Laos, but living in Thailand, and (2) the Laotian who was born and living in Thailand. Due to the case studies, chapter 1 would explain the concept and methodology, which involves finding the causes of misery situations, feasibility solutions, and proposals on law and policy reform.

Finding of chapter 2, the concept of defining and classifying the Laotian people who are living in Thailand, under international practice, would apply to private international law. There are personal and domicile principles. When a person

appears in any state, he/she would have a connecting point with the state. This person would be entitled to have territory state by domicile, and personal state by national of parents. The sovereignty state, with genuine link, would have an obligation to recognize a person by the civil registration law. This is the reason why all states have the civil registration for nationals and civil registration for aliens. Hence, when a person has the connecting points with multi-states, he/she would have multi-civil registration. Conversely, when a person was not recognized by any state, he/she would be stateless.

Finding of chapter 3, Thailand and Laos have an obligation to recognize the well-being of the Laotian people who live in Thailand, under written and unwritten international laws. Thailand and Laos are personal states of the Laotian people, and lead to various concepts to manage their well-being.

Finding of chapter 4, the feasibility for well-being solutions could be managed by right to general recognition by private and public law, basic human rights, right to life quality, right to participation, and right to justice. This research is explained by the solution of case studies of Laotian people.

Finally, this research presents the conclusion and suggestions for Thailand, Laos and the international community to recognize the well-being of Laotian people living in Thailand.

Keywords : Laotian people living in Thailand, Laotian, Laos nationality, right to well-being, well-being, stateless, nationalityless

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดีเพราะได้รู้จักกับบุคคลคนสำคัญที่ทำงานเกี่ยวกับคนเชื้อสายลาว โดยเฉพาะการได้รู้จักคนที่ทำงานในบางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ ต่อไปนี้จะเรียกว่า “บางกอกคลินิก” จึงนำไปสู่การได้รู้จักบุคคลที่มีความรู้ มีความสามารถมากมาย และด้วยความกรุณาให้ความช่วยเหลือจากผู้มีพระคุณหลายๆท่าน จึงนำมาซึ่งหัวข้อในการทำวิทยานิพนธ์ พัฒนาไปถึงโจทย์วิจัยและวิธีการศึกษา การเรียนรู้วิธีคิด การค้นคว้า นำไปสู่การทำความรู้จักและเกี่ยวข้องกับบุคคลมากมายกว่าจะถึงจุดนี้ได้ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จผลได้หากไม่มีท่านทั้งหลายคงไม่มีวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ดังนั้น จึงใคร่ขออนุญาตเอ่ยถึงนามเพื่อระลึกถึงความรู้บุญคุณ ความกตัญญู และขอขอบพระคุณเป็นอย่างมาก

ขอกราบขอบพระคุณ ท่าน รศ.ดร. พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร เป็นอย่างสูง ซึ่งท่านเป็นทั้งที่ปรึกษาโครงการบางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ และท่านกรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ท่านเป็นมากกว่าคำว่าอาจารย์ซึ่งหาอันเปรียบมิได้ ท่านรักและห่วงลูกศิษย์มาก ท่านเปรียบเหมือนมารดา สอนให้รู้จักคิด รู้แนวทาง รู้จักใช้ชีวิตและสอนให้รู้จักคิดเผื่ออนาคตอันยาวไกล ทั้งแนะนำวิธีการเลือกหัวข้อในการทำวิทยานิพนธ์ที่ตรงกับงานและสามารถนำไปพัฒนาประเทศตนเองได้ ท่านกรุณาแนะนำข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์รวมทั้งสร้างแรงบันดาลใจในการศึกษาค้นคว้า อีกทั้งยังสละเวลาในการตรวจวิทยานิพนธ์ นอกจากนี้ท่านยังเป็นผู้ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายไทยและกฎหมายระหว่างประเทศอย่างมากมาย รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้แห่งวิธีคิด ท่านสอนเสมอว่า การเป็นนักวิชาการต้องรู้จักคิดและเขียน อีกทั้งการทำงานอย่างมีแบบแผน ให้โอกาสเข้าร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในงานประชาคมวิจัย การเรียนการสอนในชั้นปริญญาตรี เข้าร่วมกองประชุมที่สำคัญต่าง ๆ ซึ่งหากไม่ใช่ท่าน ผู้ทำวิทยานิพนธ์คงไม่มีโอกาสเข้าร่วมในเวทีอันทรงเกียรติหลายเวที และท่านยังให้ความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ อีกมากมาย พระคุณของท่านมีมากมายจนมิอาจจะกล่าวด้วยวาจาได้ทั้งหมด ผู้ทำวิทยานิพนธ์ระลึกถึงและจดจำถึงความดีเหล่านั้นไว้ตลอดกาล

ขอกราบขอบพระคุณ ท่านอาจารย์สมชัย วัฒนการุณ ผู้ซึ่งเป็นประธานกรรมสอบวิทยานิพนธ์เป็นอย่างสูง ที่ท่านสละเวลาอันมีค่ามาเป็นประธานการสอบ พร้อมทั้งให้คำชี้แนะในการปรับแก้วิทยานิพนธ์ จึงเห็นถึงความเมตตาพร่องในการเขียน ขอขอบคุณที่ท่านห่วงใยตลอดเวลาด้วยระยะเวลาของทุนจึงทำให้ท่านค่อยกังวลใจไปด้วย จนในที่สุดท่านได้มีน้ำใจ(กรุณา)เมตตาตามอบทุนการศึกษาในช่วงท้ายของการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้ดีที่สุดเพื่อประโยชน์ของทั้งรัฐลาวและรัฐไทยรวมทั้งประชาคมอาเซียน ขอขอบพระคุณเป็นอย่างมากที่ท่านกรุณาให้ใช้ความเป็นวัฒนธรรมลาวก็คือการเขียนภาษาลาวในรูปแบบภาษาไทย คุณงามความดีนี้จะขอจดจำตลอดกาล

ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์วินัส สีสุข ผู้ซึ่งเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์เป็นอย่างยิ่ง ที่สละเวลาอันมีค่ามาร่วมแรกเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับงานทะเบียนไทย-ลาว จึงทำให้ได้ต้นแบบในการทำงานร่วมกันระหว่างมหาดไทยและกระทรวงภายในลาว ถ้าหากไม่ใช่ท่านที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการสุขภาวะของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย งานให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายคงไม่เกิด โดยเฉพาะการทำวิจัยเพื่อให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายคงทำไม่ได้หากไม่มีท่านชี้แนะ ซึ่งความกรุณาของท่านผู้ทำวิทยานิพนธ์จะขอจดจำตลอดกาล

ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ กิตติวัฒน์ จันทร์แจ่มใส ผู้ซึ่งเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์เป็นอย่างยิ่ง ที่ท่านสละเวลาอันมีคุณค่ามาเป็นกรรมการสอบ ซึ่งท่านได้ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมให้คำชี้แนะแนวทางในการปรับแก้วิทยานิพนธ์ ซึ่งคำชี้แนะดังกล่าวทำให้เห็นภาพที่ชัดเจนในงานเขียน จึงทำให้การเขียนวิทยานิพนธ์สมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร. พัทยา เรือนแก้ว นักวิจัยอิสระ, ประธานเครือข่ายคนไทยในต่างแดน ที่ท่านให้คำแนะนำ สละเวลาอันมีค่าของท่านอ่านงานและให้คำชี้แนะรวมทั้งอธิบายเปรียบเทียบการจำแนกคนเชื้อสายไทยในต่างแดนกับคนเชื้อสายลาวในไทยทำให้ผู้ทำวิทยานิพนธ์มีความเข้าใจและสามารถจำแนกคนเชื้อสายลาวได้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ ท่านวันไชย นอระแสง ทูตศึกษาและวัฒนธรรม ณ สถานเอกอัครราชทูตแห่งสปป.ลาว ประจำราชอาณาจักรไทย ที่ท่านได้เสียสละเวลาให้เข้าพบและให้คำชี้แนะการให้ความช่วยเหลือกรณีศึกษา ทั้งให้ข้อคิดเห็นในการเขียนวิทยานิพนธ์ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณท่านอำไพวัน จันทะวง หัวหน้ากองสุลและเลขาทูต ณ สถานเอกอัครราชทูตแห่งสปป.ลาว ประจำราชอาณาจักรไทย ที่ท่านชี้แนะแนวทางพร้อมทั้งเห็นดีในแนวทางการเขียนวิทยานิพนธ์โดยเฉพาะการใช้คำว่า “สุขภาวะ” ที่จะนำไปปฏิบัติจริงได้ ทั้งยังให้ข้อมูลที่สำคัญที่สามารถนำมาเขียนในวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ นางสาวศิวินุช สร้อยทอง นางสาวดลพร ศัลยพงษ์ และนางสาวปภาวดี สลักเพชร ทีมงานบางกอกคลินิก ที่เป็นทั้งพี่-น้อง เป็นทั้งเพื่อนร่วมงานและเป็นเพื่อนร่วมทางชีวิต ในการทำงานภายใต้โครงการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายจนกลายเป็นชุดวิจัยร่วมกันทั้งสิ้น นอกจากนี้ ตลอดเวลาที่ใช้ชีวิตในประเทศไทยยังคงคอยช่วยเหลือและให้กำลังใจมาโดยตลอด แม้กระทั่งกลับเข้ามาสปป.ลาว ยังคงคอยช่วยเหลือเป็นธุระจัดการงานธุระการที่ฝั่งไทยให้ทุกอย่าง นอกจากนี้ยังแนะนำการเขียน การค้นข้อมูล ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับรูปแบบวิทยานิพนธ์ ดูแลวิธีการทำงานตลอดจนการให้คำปรึกษาและแนะนำวิธีการต่าง ๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ มิตรภาพและความดี ความมีน้ำใจที่ทั้งสามท่านมีให้จะขอจดจำตลอดกาล

ขอขอบพระคุณ คุณเวช ว่องไวพาณิชย์ และนางสาววิกานดา พัติบุรณ์ นักกฎหมายคลินิกกฎหมายอุ้มผาง ที่กรุณาเมตตา สละเวลาส่วนตัว ในการตรวจงาน แก้ไขข้อบกพร่องและเรียบ

เรียงถ้อยคำ ภาษา ตลอดจนแนะนำการเขียนวิทยานิพนธ์หากไม่ได้ทั้งสองท่าน งานเขียนคงไม่เรียบร้อยและไม่เสร็จสมบูรณ์ มิตรภาพและความดีที่ทั้งสองท่านมอบให้ จะขอจดจำตลอดกาล

ขอขอบพระคุณ โครงการกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ (Thailand International Cooperation Agency (TICA)) อย่างสูงที่กรุณาให้ทุนการศึกษา ให้โอกาสผู้ศึกษา ผู้ศึกษาจะไม่มีโอกาสได้เข้ามาศึกษาที่คณะนิติศาสตร์ได้เลย หากไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างดีจากผู้ให้ทุน

ขอขอบพระคุณมูลนิธิฮันไฮเดล แห่งประเทศเยอรมนี (ประจำประเทศไทย) โดยเพราะอย่างยิ่ง คุณชยานนท์ รุ่งเรืองสุข รองผู้อำนวยการมูลนิธิฮันไฮเดล ที่สนับสนุนทุนในการลงพื้นที่ เพื่อให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายแก่คนเชื้อสายลาวในประเทศไทย หากไม่มีท่านและองค์กรดังกล่าว คงไม่อาจที่จะทำวิทยานิพนธ์จากเรื่องจริงของคนในสังคมได้

ขอบพระคุณ บิดาและมารดา คุณยาย คุณลุง คุณป้า น้า น้องสาว และที่ขาดไม่ได้เลยคือสามีและบุตร ซึ่งเป็นกำลังใจที่สำคัญ ยามท้อคอยปลอบโยน ให้กำลังใจ ทำให้ผู้ทำวิทยานิพนธ์มีกำลังใจสู้ในต่างแดน มีกำลังใจในการศึกษาเล่าเรียน อีกทั้งยังสนับสนุนทุนการศึกษาตั้งแต่ต้นจนเสร็จสมบูรณ์

ขอบพระคุณทุก ๆ กรณีศึกษาที่ยินยอมให้ทำวิจัยเพื่อเป็นต้นแบบให้แก่การทำงาน ถ้าหากขาดท่านทั้งหลายคงไม่สามารถทำวิจัยจากเรื่องจริงได้ และคงไม่สามารถทำวิจัยเพื่อให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายแก่คนในสังคมได้ และบทวิจัยเล่มนี้ ก็คงจบลงไม่ได้หากไม่ได้ความกรุณาจากทุก ๆ ท่าน

ขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ธุรการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ช่วยทำงานเชิงรุกในสถานการณ์โควิด และความยากลำบากในทางระหว่างประเทศ แต่เจ้าหน้าที่ก็พยายามช่วยให้ทุกสถานการณ์ผ่านพ้นไปด้วย ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งที่ช่วยชี้แนะการเขียนรูปวิทยานิพนธ์และชี้แนะดูแลงานธุรการของนักศึกษาต่างประเทศโดยเฉพาะนักศึกษาแห่ง สปป.ลาวเป็นอย่างดี จะขอจดจำคุณงามความดีความมีน้ำใจของทุกท่านไปตลอดกาล

ผู้ทำวิทยานิพนธ์หวังว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อรัฐไทยและรัฐลาว รวมทั้งกลุ่มคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศรวมทั้งกลุ่มคนด้อยโอกาสในการเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ซึ่งไม่เฉพาะแต่คนเชื้อสายลาวแต่ยังรวมถึงคนเชื้อสายอื่นในประเทศไทย หวังอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะเป็นแนวทางให้แก่ภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมตระหนักถึงสภาพปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับคนเชื้อสายลาว ร่วมกันสร้างโอกาสให้ปรากฏผลเป็นจริงเพื่อเป็นแนวทางให้รัฐไทยและรัฐลาวก่อให้เกิดความร่วมมือกันจัดการสิทธิในสุขภาวะเหล่านั้นและเข้ามาร่วมมือกันแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม

ขอมอบคุณความดีทั้งหมดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ให้แก่คณาจารย์และผู้ที่มีส่วนร่วมใน
การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทุกท่าน แต่ถ้าหากมีข้อผิดพลาดประการใดในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอ
น้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ลัดตะนา เกตสีลิว

ความนำ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ เป็นงานเขียนอันเป็นผลมาจากงานค้นคว้าที่ผู้ทำวิทยานิพนธ์ทำตลอดเวลา 5 ปี ที่เรียนปริญญาโทที่คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จากการสัมผัสด้วยตนเองในชีวิตของ “คนเชื้อสายลาวในประเทศไทย” ซึ่งอาจมีสถานะเป็นคนสัญชาติลาว หรือเป็นคนสัญชาติไทย หรือเป็นคนไร้รัฐไร้สัญชาติ พวกเขาอาจมีทั้งความสุขหรือความทุกข์ในประเทศไทย นอกจากนี้ผู้เขียนวิทยานิพนธ์สังเกตเห็นระบบกฎหมายไทย ซึ่งรองรับกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อสร้างสุขและขจัดทุกข์ให้แก่คนดังกล่าว เมื่ออาจารย์ที่ปรึกษาเห็นด้วย ผู้ทำวิทยานิพนธ์จึงได้เริ่มต้นคิดค้นคว้าถึงองค์ความรู้ว่าด้วย “การจัดการสิทธิในสุขภาวะของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย” และใช้: “มุมมองด้านกฎหมายระหว่างประเทศ” เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์การจัดการสิทธิดังกล่าว วิทยานิพนธ์นี้จึงมีสี่ประเด็นหลักกล่าวคือ

ประการแรก ก็คือ การสรุปองค์ความรู้ในการจัดการสิทธิอันจำเป็นเพื่อคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย ซึ่งองค์ความรู้นี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่รัฐที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเจ้าของปัญหาหรือเจ้าของโอกาสเอง

ประการที่สอง ก็คือ การนำเสนอแนวคิดว่าด้วยสุขภาวะ (Well Being or Happiness) ของมนุษย์ ซึ่งรับรองไว้ในกฎหมายระหว่างประเทศ และปรากฏต่อมาในกฎหมายภายในของรัฐ ในที่นี้ ก็คือ กฎหมายไทยและกฎหมายลาว สำหรับรัฐไทยโดยกระทรวงมหาดไทยใช้คำว่า “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ส่วนสปป.ลาวโดยกระทรวงยุติธรรม และถูกใช้ทั่วไปในสังคม ใช้คำว่า “ความยุติธรรม” แนวคิดว่าด้วยสุขภาวะนี้ เป็นไปตามคำอธิบายของศาสตราจารย์ นพ.ประเวศ วสี กล่าวคือ มนุษย์ควรจะมีสุขภาวะที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย จิตใจ สังคม และปัญญา ดังนั้นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงเป็นวิทยานิพนธ์ที่จะเสนอถึงองค์ความรู้ด้านกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยความเป็นไปได้ในการจัดการความสุขให้แก่บุคคลเป้าหมาย กล่าวคือ คนเชื้อสายลาวในประเทศไทย

ประการที่สาม ก็คือ การนำเสนอการนิยามและจำแนกคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย ภายใต้หลักกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล คำว่า “เชื้อสายลาว” เป็นเรื่องวัฒนธรรม เป็นสัมพันธภาพตามธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่ง โดยหลักกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล เป็นที่ชัดเจนแล้วว่า ชาติพันธุ์ของมนุษย์ไม่อาจนำมาใช้เพื่อทำให้มนุษย์เสียสิทธิหรือได้สิทธิ จึงไม่ใช่เรื่องของสิทธิตามกฎหมายบ้านเมืองของรัฐ แต่เป็นเรื่องความผูกพันของมนุษย์ต่อรัฐเจ้าของวัฒนธรรม ซึ่งทั้งรัฐลาวและรัฐไทยก็เป็นภาคีของอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วย การขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ หรือเรียกกันโดยทั่วไปว่า อนุสัญญาระหว่างประเทศของสหประชาชาติว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (International Convention on the Elimination

of All Forms of Racial Discrimination) พ.ศ.2509/ค.ศ.1966) หรือ CERD จึงอาจสรุปได้ว่า รัฐลาวเอง ก็เห็นความสำคัญของสัมพันธภาพด้านวัฒนธรรมระหว่างรัฐลาวกับคนเชื้อสายลาวที่ถือสัญชาติไทย จนตกเป็นคนต่างด้าวสำหรับรัฐลาว แต่ความเป็นคนต่างด้าวนี้อาจไม่ทำให้รัฐลาว “ละเลย” ที่จะยอมรับที่จะจัดการความสุขให้แก่คนเชื้อสายลาวในประเทศไทยในสถานการณ์นี้

ประการสุดท้าย ก็คือ การเสนอมุมมองกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล เพื่อจัดการสิทธิอันจำเป็นของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย ดังนั้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงพูดถึงมาตรฐานสากล ซึ่งทุกรัฐที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะรัฐลาวหรือรัฐไทยหรือรัฐอื่น ๆ พยายามปฏิบัติต่อคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย ดังนั้น คำว่า “ระหว่างประเทศ” ที่พบในวิทยานิพนธ์นี้จึงเป็นทั้งเรื่องของ “คดีเมือง” กล่าวคือ เป็นเรื่องของเมืองกับเมือง ในที่นี้ ก็คือ เรื่องของรัฐไทยและรัฐลาว และยังเป็นทั้งเรื่องของ “คดีบุคคล” กล่าวคือ เรื่องของมนุษย์ในทางระหว่างประเทศ นั่นคือ คนเชื้อสายลาวในประเทศไทย

โดยสรุป ผู้ทำวิทยานิพนธ์จะพัฒนาบทวิเคราะห์และสังเคราะห์ทั้งสี่ประเด็นสำคัญดังกล่าวต่อไปในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(4)
กิตติกรรมประกาศ	(6)
ความนำ	(10)
บทที่ 1 ฐานความคิดทางทฤษฎี	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา	1
1.2 ความเป็นมาของการศึกษา	3
1.3 ความเป็นมาของการศึกษา	5
1.4 โจทย์วิจัย	6
1.5 สมมติฐานของการศึกษา	7
1.6 ขอบเขตของการศึกษา	8
1.6.1 ขอบเขตการศึกษาในแง่บุคคลเป้าหมาย (Personal scope)	8
1.6.2 ขอบเขตการศึกษาในแง่ประเด็น (Material scope)	9
1.6.3 ขอบเขตการศึกษาในแง่ระยะเวลา (Time scope)	9
1.6.4 ขอบเขตการศึกษาในแง่พื้นที่ (Area scope)	10
1.7 วิธีการศึกษา	10
1.7.1 การทำประชาคมวิจัย	10
1.7.2 การทำห้องทดลองทางสังคม	11
1.7.3 การวิจัยเชิงเอกสาร	14
1.7.4 การสัมภาษณ์เชิงลึก	15
1.7.5 การระดมสมอง	15
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	17

1.9	นิยามศัพท์	18
บทที่ 2	นิยามและการจำแนกคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย	20
2.1	นิยามคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย	20
2.1.1	นิยามความเป็นคนเชื้อสายลาว	20
2.1.2	นิยามความเป็นคนอาศัยอยู่ในประเทศไทย	25
2.1.2.1	คนเชื้อสายลาวที่มีสิทธิอาศัย	25
(1)	คนเชื้อสายลาวที่มีสิทธิอาศัยอยู่ถาวร	25
(2)	คนเชื้อสายลาวที่มีสิทธิอาศัยชั่วคราว	28
2.1.2.2	คนเชื้อสายลาวที่ไม่มีสิทธิอาศัย	36
(1)	กลุ่มที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายแต่สิทธิอาศัยสิ้นสุดลงแล้ว	36
(2)	กลุ่มที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยเข้ามาหลัง พ.ศ.2542	37
2.2	การจำแนกคนเชื้อสายลาวซึ่งอาศัยอยู่ในประเทศไทย	38
2.2.1	กรณีที่ 1 คนที่เกิดในสปป.ลาว และมีชื่อในทะเบียนราษฎรของ รัฐลาว	38
2.2.2	กรณีที่ 2 คนที่เกิดในสปป.ลาว มีชื่อทั้งในทะเบียนราษฎรของรัฐ ลาวและ	39
2.2.3	กรณีที่ 3 คนที่เกิดในสปป.ลาว มีชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐไทย	40
2.2.4	กรณีที่ 4 คนที่เกิดในสปป.ลาว ไม่มีชื่อทั้งในทะเบียนราษฎรของรัฐ ลาวและไทยและรัฐอื่นบนโลก	40
2.2.5	กรณีที่ 5 คนที่เกิดในสปป.ลาว ไม่มีชื่อทั้งในทะเบียนราษฎรของรัฐ ลาวและไทยแต่มีชื่อ ในทะเบียนราษฎรของรัฐที่สาม	41
2.2.6	กรณีที่ 6 คนที่เกิดในไทย และมีชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐลาว	41
2.2.7	กรณีที่ 7 คนที่เกิดในไทยมีชื่อทั้งในทะเบียนราษฎรของรัฐลาว และไทย	42
2.2.8	กรณีที่ 8 คนที่เกิดในไทย มีชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐไทย	43
2.2.9	กรณีที่ 9 คนที่เกิดในไทย ไม่มีชื่อทั้งในทะเบียนราษฎรของรัฐลาว	43

และไทยและรัฐอื่นบนโลก	
2.2.10 กรณีที่ 10 คนที่เกิดในไทย ไม่มีชื่อทั้งในทะเบียนราษฎรของรัฐลาว และไทยแต่มีชื่อ ในทะเบียนราษฎรของรัฐที่สาม	44
2.2.11 กรณีที่ 11 คนพิสูจน์สถานที่เกิดยังไม่ได้หรือไม่ได้แล้ว	45
2.2.12 กรณีที่ 12 คนที่เกิดในเมียนมา(เกิดในรัฐที่สาม)	45
บทที่ 3 พันธกรณีระหว่างประเทศในการจัดการสิทธิในสุขภาพของคนเชื้อสายลาวที่ อาศัยอยู่ในประเทศไทย	47
3.1 พันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้หลักอำนาจอธิปไตย (Soverety) ของรัฐต่อ คนเชื้อสายลาวในไทย	48
3.2 พันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้หลักการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมาย	48
3.2.1 สิทธิในการจดทะเบียนคนเกิด (บังคับให้รัฐต้องปฏิบัติอย่างไรต่อคน เชื้อสายลาวที่เกิดในประเทศไทย)	49
3.2.2 สิทธิในการจดทะเบียนคนอยู่	51
3.2.3 สิทธิในการจดทะเบียนคนตาย	53
3.3 พันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้หลักความกลมกลืน	54
3.3.1 สิทธิในการจัดความไว้รัฐ	54
3.3.2 สิทธิในการจัดความไว้สัญชาติ	56
3.4 พันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	58
3.5. พันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้หลักสิทธิมนุษยชน	59
3.5.1 สิทธิในการการศึกษา (Education Right)	60
3.5.2 สิทธิในสุขภาพดี (Right to good Health)	61
3.5.3 สิทธิในการก่อตั้งครอบครัว	62
3.6 พันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้หลักการพัฒนาคุณภาพชีวิต	65
3.6.1 การจัดการสิทธิในการทำงาน	65
3.6.2 การจัดการสิทธิในการถือครองทรัพย์สิน	66
3.7 พันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้หลักกระบวนการยุติธรรม	67
3.8 พันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้หลักการกฎหมายขัดกัน	69
3.9 พันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้หลักความคุ้มครองทางการทูต	70

บทที่ 4 ความเป็นไปได้ในการจัดการสิทธิในสุขภาพของคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย	73
4.1 การจัดการการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไป	73
4.1.1 หลักกฎหมาย ในการจัดการการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไป	74
4.1.2 การทดลองทางสังคมและข้อค้นพบในการจัดการการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไป	76
4.1.2.1 การจัดการการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายเอกชน	76
4.1.2.2 การจัดการปัญหาความไร้รัฐ	78
4.1.2.3 การรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไปตามกฎหมายสัญชาติ	81
4.1.2.4 การรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไปตามกฎหมายคนเข้าเมือง	81
4.1.3 กระบวนการให้ความช่วยเหลือ	83
4.1.3.1 กระบวนการขจัดความไร้รัฐ	83
4.1.3.2 กระบวนการขจัดความไร้สัญชาติ	84
4.1.3.3 กระบวนการขจัดความเป็นคนเข้าเมืองผิดกฎหมาย	86
4.1.4 การถอดบทเรียนจากกรณีศึกษา	87
4.1.4.1 ผลการจัดการการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไปตามกฎหมายเอกชน	87
4.1.4.2 ผลการจัดการการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไปตามกฎหมายทะเบียนราษฎร	88
4.1.4.3 ผลจัดการการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไปตามกฎหมายสัญชาติ	88
4.1.4.4 ผลการจัดการการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไปตามกฎหมายคนเข้าเมือง	89
4.2 การจัดการสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน	90
4.2.1 หลักกฎหมายในการจัดการสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน	90
4.2.2 การทดลองทางสังคมและข้อค้นพบในการจัดการสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน	93

4.2.2.1	สิทธิในการศึกษา	93
4.2.2.2	สิทธิในสุขภาพดี	94
4.2.2.3	สิทธิในการก่อตั้งครอบครัว	95
4.2.3	กระบวนการให้ความช่วยเหลือ	94
4.2.3.1	กระบวนการจัดการสิทธิในการศึกษา	95
4.2.3.2	กระบวนการจัดการสิทธิในหลักประกันสุขภาพ	96
4.2.3.3	กระบวนการจัดการสิทธิในการก่อตั้งครอบครัว	98
4.2.4	การถอดบทเรียนจากกรณีศึกษา	99
4.2.4.1	ผลการจัดการสิทธิในการศึกษา	99
4.2.4.2	ผลการจัดการสิทธิในหลักประกันสุขภาพ	99
4.2.4.3	ผลการจัดการสิทธิในการก่อตั้งครอบครัว	100
4.3	การจัดการสิทธิในการพัฒนาคุณภาพชีวิต	100
4.3.1	หลักกฎหมาย ในการจัดการสิทธิในการพัฒนาคุณภาพชีวิต	101
4.3.2	การทดลองทางสังคมและข้อค้นพบในการจัดการสิทธิในการพัฒนาคุณภาพชีวิต	102
4.3.3	กระบวนการให้ความช่วยเหลือ การจัดการสิทธิในการพัฒนาคุณภาพชีวิต	102
4.3.4	การถอดบทเรียนจากกรณีศึกษา	103
4.4	การจัดการสิทธิในการมีส่วนร่วม	104
4.4.1	หลักกฎหมาย ในการจัดการสิทธิในการมีส่วนร่วม	104
4.4.2	การทดลองทางสังคมและข้อค้นพบในการจัดการสิทธิในการมีส่วนร่วม	105
4.4.3	กระบวนการให้ความช่วยเหลือ	106
4.4.4	การถอดบทเรียนจากกรณีศึกษา	107
4.5	การจัดการสิทธิในกระบวนการยุติธรรม	107
4.5.1	หลักกฎหมาย ในการจัดการสิทธิในกระบวนการยุติธรรม	108
4.5.2	การทดลองทางสังคมและข้อค้นพบในการจัดการสิทธิในกระบวนการยุติธรรม	109
4.5.3	กระบวนการให้ความช่วยเหลือ	109
4.5.4	การถอดบทเรียนจากกรณีศึกษา	110

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	112
5.1 การจัดการการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไป	112
5.1.1 บทสรุป	112
5.1.2 ข้อเสนอแนะ	113
5.2 การจัดการสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน	113
5.2.1 บทสรุป	113
5.2.2 ข้อเสนอแนะ	114
5.3 การจัดการสิทธิในการพัฒนาคุณภาพชีวิต	115
5.3.1 บทสรุป	115
5.3.2 ข้อเสนอแนะ	115
5.4 การจัดการสิทธิในการมีส่วนร่วม	116
5.4.1 บทสรุป	116
5.4.2 ข้อเสนอแนะ	116
5.5 การจัดการสิทธิในความยุติธรรม	117
5.5.1 บทสรุป	117
5.5.2 ข้อเสนอแนะ	117
5.6 การวิจัยเพื่อการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย	118
5.6.1 บทสรุป	118
5.6.2 ข้อเสนอแนะ	118
บรรณานุกรม	119
ภาคผนวก	130
ภาคผนวก ก กรณีศึกษาในวิทยานิพนธ์	131
ภาคผนวก ข ประกาศกระทรวงมหาดไทย	165
ภาคผนวก ค บัตรประจำตัวบุคคลไม่มีสถานะทางทะเบียน นางสาวจุมมาลี แก้วกัญญา	167
ภาคผนวก ง บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับ รัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวว่าด้วยความ	168

ร่วมมือด้านการจ้างแรงงาน	
ภาคผนวก จ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ.2548	173
ภาคผนวก ฉ บัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนของนางบุญเอื้อ บัวอ่อนแก้วหรือป้าอืด	177
ภาคผนวก ช หนังสือจากอำเภอเมืองสมุทรปราการ เรื่องการจัดทำทะเบียน ประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (ท.ร.38ก) กรณีนาง รมณีย์ พันทวงศ์หรือแม่ตุ่ม	178
ภาคผนวก ซ หนังสือรับประกันของนางรมณีย์ พันทวงศ์หรือแม่ตุ่ม	179
ภาคผนวก ญ หนังสือรับรองตัวบุคคลนางสาวจุมมาลี แก้วกัญญา	181
ภาคผนวก กู หนังสือรับรองตัวบุคคลนางบุญเอื้อ บัวอ่อนแก้ว	184
ภาคผนวก ฎ หนังสือรับรองตัวบุคคลนางรมณีย์ พันทวงศ์ หรือแม่ตุ่ม	187
ภาคผนวก ฅ หนังสือรับประกันของนางบุญเอื้อ บัวอ่อนแก้วหรือป้าอืด	190
ภาคผนวก ด หนังสือที่ มท.0309.3/ว 22169 ลงวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2561	192
ภาคผนวก ต หนังสือ มท 0309.6/ว 28162 เรื่องร้องเรียนการจัดทำทะเบียน ประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนตามมาตรา 38 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎรพ.ศ. 2534 แก้ไข เพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551.	195
ภาคผนวก ถ หนังสือตอบรับการขออนุญาตทำงานของนางสาวจุมมาลี แก้ว กัญญา	202
ภาคผนวก ท ทะเบียนบ้านคนอยู่ชั่วคราวท.ร.13 ของน้องชนิตา สีลาปราณี	203
ภาคผนวก ฑ หนังสือใช้แทนหนังสือเดินทางของเด็กหญิงชนิตา สีลาปราณี	204
ภาคผนวก บ ปีม(เล่ม)สำมะโนครัวเด็กหญิง ชนิตา สีลาปราณี	205
ภาคผนวก ป เล่มหนังสืออนุญาตทำงานของนางสาวจุมมาลี	209
ภาคผนวก ผ สุตีบัตลลาว หรือใบยืนยันการเกิดเด็กหญิง ชนิตา สีลาปราณี	211
ภาคผนวก ฝ บัตรประจำตัวบุคคลไม่มีสถานะทางทะเบียน นางรมณีย์ พันทวงศ์	212
ภาคผนวก พ มรณบัตรบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนของนายบุญแก้ว	213
ประวัติผู้เขียน	214

บทที่ 1

บทนำ

ในบทนี้ ผู้ทำวิทยานิพนธ์จะกล่าวถึง "ฐานความคิดทางทฤษฎี" ซึ่งเป็นบทนำทางความคิดในการทำวิทยานิพนธ์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย ซึ่งในบทนี้เราจะมาศึกษาดูว่าแนวคิดพื้นฐานในการจัดการสิทธิในสุขภาพเป็นอย่างไร ซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์ต้องการกล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานนี้ 9 ประการ ตามมาตรฐานงานวิจัยโดยทั่วไป กล่าวคือ (1) ความสำคัญของปัญหา (2) ความเป็นมาของการศึกษา (3) วัตถุประสงค์ของการศึกษา (4) โจทย์วิจัย (5) สมมุติฐานของการศึกษา (6) ขอบเขตของการศึกษา (7) วิธีการศึกษา (8) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (9) นิยามศัพท์ ดังต่อไปนี้

1.1 ความสำคัญของปัญหา

วิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นวิทยานิพนธ์ที่ได้หยิบยกเอาปัญหาของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยมาทำความเข้าใจและสร้างองค์ความรู้ในการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย ซึ่งคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยที่เดิตร้อนนั้นมี 4 จำพวกกล่าวคือ พวกที่หนึ่ง พวกที่มาจากกรอพยพ พวกที่สองพวกที่มาจากความยากจน พวกที่สาม พวกที่มาจากแรงงาน และพวกที่สี่ พวกที่มาจากแสวงหาโอกาสที่ดีกว่าแต่พวกเขาก็ยังรู้กฎหมายที่สร้างสุขภาวะได้ไม่มาก ซึ่งจะได้ศึกษาดังต่อไปนี้

พวกแรก คนซึ่งอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยในระหว่างที่เกิดปัญหาความไม่สงบใน สปป.ลาว เริ่มตั้งแต่ปีค.ศ. 1893-1945 ซึ่งลาวตกอยู่ใต้การปกครองของฝรั่งเศส และเมื่อปีค.ศ. 1960 อเมริกาก็เข้ามาปกครองลาว คนเชื้อสายลาวพวกแรกส่วนมากจึงไม่มีเอกสารแสดงตนอีกทั้งคนเชื้อสายลาวกลุ่มนี้ตกหล่นจากทะเบียนราษฎรของ สปป.ลาว เนื่องจากการจัดทำทะเบียนราษฎรของ สปป.ลาวในขณะนั้นยังไม่เป็นระบบและยังไม่ได้จัดทำทั่วประเทศ คนเหล่านี้จึงไม่มีเอกสารแสดงตนและเข้าเมืองไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายไทยว่าด้วยคนเข้าเมือง จึงเป็นการเข้าเมืองไทยโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เมื่อปรากฏตัวในประเทศไทย จึงตกอยู่ในสถานะคนไร้รัฐไร้สัญชาติ นอกจากนี้สาเหตุสำคัญที่ทำให้คนเชื้อสายลาวเหล่านี้ไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติ เนื่องมาจากปัญหาไร้การศึกษาของพวกเขา ซึ่งถึงขนาดอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ การช่วยเหลือตัวเองของคนกลุ่มนี้จึงเป็นไปได้ไม่เลย วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงเห็นความสำคัญที่ต้องหยิบยกเรื่องจริงมาศึกษาเพื่อสร้างต้นแบบการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย

พวกที่สอง คนเชื้อสายลาวกลุ่มนี้ได้เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยภายหลังที่ สปป.ลาว กลับคืนสู่ความสงบแล้วซึ่งเมื่อค.ศ 1975 ลาวได้ประกาศเอกราชและปกครองแบบประชาธิปไตย แต่ยังมีเหตุของความยากจนเนื่องจากเศรษฐกิจตกต่ำ ความหวาดกลัวเนื่องจากความไม่สงบในสังคม และความต้องการอยู่ร่วมในครอบครัว เนื่องจากคนในครอบครัวส่วนหนึ่งอพยพเข้ามาอาศัยในประเทศไทยตั้งแต่ช่วงความไม่สงบได้เกิดขึ้น รวมถึงความไฝฝันหรือการแสวงหาโอกาส และสิ่งดี ๆ ในชีวิต ทั้งนี้ ด้วยคนส่วนใหญ่ด้อยการศึกษาและประสบการณ์ไร้รัฐไร้สัญชาติ นอกจากนี้คนส่วนใหญ่เป็นคนในวัยผู้สูงอายุ จึงมีความจำเป็นที่ต้องสร้างต้นแบบการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายสำหรับคนเปราะบางกลุ่มนี้

พวกที่สาม คนเชื้อสายลาวกลุ่มนี้เป็นกลุ่มซึ่งอยู่ในช่วงที่ สปป.ลาว ไม่ได้มีปัญหาความไม่สงบแล้ว แต่ต้องการแสวงหางานทำตลอดจนโอกาสที่ดีกว่า จึงเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย สังคมไทยเรียกคนเชื้อสายลาวกลุ่มนี้ว่า “กลุ่มแรงงานข้ามชาติมาจากประเทศลาว” โดยเดิมทีนั้น คนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นคนตกหล่นจากทะเบียนราษฎร สปป.ลาว และแม้บางคนมีชื่อในทะเบียนราษฎรแห่งสปป.ลาวแล้ว แต่มีอุปสรรคในค่าใช้จ่ายของขั้นตอนการจัดทำหนังสือเดินทาง สปป.ลาว คนเหล่านี้ด้อยการศึกษาจนแทบจะไม่มีความรู้กฎหมายใด ๆ จึงเข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยอาศัยการเข้าเมืองตามด่านธรรมชาติเช่น กรณีศึกษานางกาวิพร ทั้งนี้ ด้วยสถานการณ์ข้ามชาติไปมาระหว่างรัฐไทยและรัฐลาว คนกลุ่มนี้จึงเป็นทั้งโอกาสในทางเศรษฐกิจของทั้งสองรัฐ การสร้างต้นแบบการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายของคนกลุ่มนี้จึงเป็นหนทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานของประชาชนอาเซียน

พวกที่สี่ซึ่งเป็นพวกสุดท้ายในความเข้าใจของผู้ทำวิทยานิพนธ์ คนเชื้อสายลาวที่เข้ามาภายหลังที่ความไม่สงบใน สปป.ลาว สิ้นสุดลงแล้ว คนเหล่านี้เป็นกลุ่มของคนที่มีการศึกษาที่ดี อาทิ ผู้ประกอบธุรกิจ นักศึกษา ครอบครัว ส่วนมากเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่ยังคงมีความจำเป็นต้องสร้างต้นแบบในการแสวงหาโอกาสที่ดีขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้เข้าถึงสุขภาวะที่เป็นไปได้ที่คนเชื้อสายลาวควรได้รับทั้งจากรัฐไทยและรัฐลาว

นอกจากนี้ ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า คนเชื้อสายลาวทั้งสี่กลุ่มที่ออกจากสปป.ลาวเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยก็มีทายาทรุ่นสองหรือลูกหลานในประเทศไทยซึ่งเขาเหล่านั้นอาจมีทั้งสุขและทุกข์ในประเทศไทย ทันทิที่เขาไม่ได้รับรองสัญชาติลาว รัฐลาวเลือกรักทายาท และความกลมกลืนต่อวัฒนธรรม คนสี่พวกนี้เข้ามาในประเทศไทยเพื่อแสวงหาความสุข และวิทยานิพนธ์เล่มนี้ก็เป็นวิทยานิพนธ์ที่เข้ามาดูเพื่อสร้างสุขในประเทศไทย ซึ่งเขาอาจจะไม่ได้ทุกข์มาก

จากสถานการณ์ข้างต้น ผู้ทำวิทยานิพนธ์จึงพบว่า ในสิ่งที่จำพวกของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยที่น่าห่วงที่สุดคือจำพวกแรก เพราะทั้งเข้าเมืองมิชอบ ในกลุ่มผู้สูงอายุ และประสบปัญหา

ความไร้รัฐไร้สัญชาติ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงจำเป็นต้องค้นคว้าเพื่อสร้างองค์ความรู้ในการจัดการสุขภาวะ ทั้งการจัดการปัญหาสิทธิมนุษยชน และการจัดการโอกาสในการดำเนินชีวิตของคนเชื้อลาวเหล่านี้ อาทิ การจัดการปัญหาความไร้รัฐโดยสิ้นเชิงของคนเชื้อสายลาวซึ่งตกหล่นจากทะเบียนราษฎรของทั้ง ประเทศไทย และรัฐลาว ดังกรณีศึกษาคุณป้าอืดหรือนางบุญเอื้อ บัวอ่อนแก้ว อำเภอกำแพงแสน¹ จังหวัดนครปฐม การจัดการปัญหาจดทะเบียนสมรสของคนเชื้อสายลาวและคนสัญชาติไทย ดังกรณีศึกษาคุณสมหมาย แก้วกัญญา² อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ เป็นต้น โดยต้นแบบการจัดการสุขภาวะเหล่านี้ ผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 4

1.2 ความเป็นมาของการศึกษา

เนื่องจากว่าผู้ทำวิทยานิพนธ์ ทำงานที่กระทรวงมหาดไทยของลาวหรือกระทรวงภายใน สังกัดที่อำเภอปากซ่อง จังหวัดจำปาสัก สปป.ลาว จึงพบว่าประเทศไทยมีกระทรวงมหาดไทยที่ รับผิดชอบงานคนชาติและต่างด้าว ในขณะที่กระทรวงภายในรับผิดชอบเพียงงานคนชาติ เช่น การอาศัยอยู่ การจดทะเบียนต่าง ๆ เป็นกระทรวงที่ดูแลคนเชื้อสายลาว ทั้งใน สปป.ลาวและอยู่ ต่างประเทศ ดังนั้น นักนิเวศศาสตร์และรัฐศาสตร์จึงมีความจำเป็นจะต้องเข้ามาดูแลคนเชื้อสายลาวที่มี จุดเกาะเกี่ยวกับสปป.ลาว ไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในดินแดนหรือนอกดินแดนสปป.ลาว การที่รัฐลาวและรัฐ ไทยร่วมมือกันทางการศึกษาเพราะเห็นว่า ปัจจุบันอาเซียนก็เป็นกลุ่มหนึ่งในบรรดากลุ่มทวีปต่าง ๆ ในโลกที่จะต้องร่วมมือกันดูแลประชากรที่ปรากฏตัวบนดินแดนของรัฐตน การได้ศึกษาหนึ่งใน ประเทศอาเซียนก็คือรัฐไทย รัฐลาวคงมองเห็นแล้วว่า ประชากรของตนมีการกระจายตัวหรือเดินทาง ออกนอกประเทศและไปดำรงชีวิตอยู่ในประเทศต่าง ๆ ในโลกและหนึ่งในนั้นก็คือ “ประเทศไทย” ซึ่งมีคนเชื้อสายลาวอาศัยอยู่เป็นจำนวนไม่น้อย และแน่นอนว่า ผู้ทำวิทยานิพนธ์จะต้องศึกษาคนเชื้อสาย ลาวซึ่งอาศัยอยู่ในประเทศไทย ดังนั้น การที่รัฐบาลลาวมอบทุนการศึกษาให้เจ้าหน้าที่ของตนมาศึกษา ในประเทศไทย คงคาดหวังให้นักศึกษาได้ศึกษาความเป็นไปได้ในการดูแลสุขภาวะของราษฎรตนใน ต่างประเทศ ซึ่งไม่เฉพาะแต่จะดูแลคนเชื้อสายลาวในต่างประเทศเท่านั้น แต่ยังสามารถนำองค์ความรู้นี้ ไปดูแลสุขภาวะของคนเชื้อสายลาวในสปป.ลาว หรือคนเชื้อสายต่างประเทศในลาวด้วย รวมทั้งใน บริบทของอาเซียนด้วย

¹ โปรตดูภาคผนวก ก ลำดับที่16

² โปรตดูภาคผนวก ก ลำดับที่19

แสดงให้เห็นว่า รัฐลาว ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศ ว่าด้วย สิทธิมนุษยชน จึงต้องการที่จะดูแลคนเชื้อสายลาวในต่างประเทศ โดยผ่านวิธีการทูตและการกงสุล ดังนั้น ที่ไหนมีคนเชื้อสายลาวอาศัยอยู่ ที่นั่นจะมีสถานทูต สถานกงสุลของ สปป.ลาว เราพบหนังสือพิมพ์ ของรัฐบาลแห่งสปป.ลาวที่ต้องการดูแลคนเชื้อสายลาว ซึ่งก่อนหน้านี้ก็เคยมีงานศึกษาในเรื่อง สถานะทางกฎหมายของคนลาวในประเทศไทย นั่นคืองานของท่านอาจารย์ บุญมี ราชมีไชย เมื่อ 10 ปีก่อนหน้านี้(พ.ศ.2552) แต่เนื่องด้วยปัจจุบันเป็นยุคแห่งสังคมสมัยใหม่ การทูตและการกงสุลสมัยใหม่ที่ต้องเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทุกด้านในประชาคมอาเซียนไม่ว่า ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม และที่สำคัญเป็นการเชื่อมการทูตและการกงสุลแบบอนุรักษ์นิยมกับแบบสมัยใหม่ ที่พัฒนาไปมากกว่า สิ่งที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงมีความชัดเจนและมีรายละเอียดมากกว่าที่ปรากฏในระบบการทูตและการกงสุลของรัฐลาวที่ปรากฏในงานของอาจารย์ บุญมี ซึ่งทำเมื่อสิบปีก่อน แต่อย่างไรก็ตาม การกระทำของสถานทูตและกงสุลของรัฐลาวทั้งในปัจจุบันนี้ และเมื่อสิบปีก่อน ก็ถูกกำหนดโดยมาตรฐานสิทธิมนุษยชน เพียงแต่มีความชัดเจนมากขึ้น และมีรายละเอียดมากขึ้น ทั้งนี้ เป็นไปตามพัฒนาการของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่รัฐลาวมีกับรัฐไทยนั่นเอง ดังนั้น วิทยานิพนธ์เล่มนี้จึงเป็นงานที่สืบต่อจากท่านอาจารย์บุญมี เพียงแต่มีความละเอียดและการลงลึกมากยิ่งขึ้น จนสามารถบันทึกถึงองค์ความรู้ในการจัดการสิทธิในสถานะของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย ซึ่งการจัดการนี้เป็นไปทั้งภายใต้กฎหมายภายในและกฎหมายระหว่างประเทศ ผู้ทำวิทยานิพนธ์ คาดหวังว่า จะมีคนลาวที่จะมาศึกษาในประเทศไทย สามารถนำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไปศึกษาต่อไป และผู้ทำวิทยานิพนธ์เชื่อมั่นแน่นอนว่า รัฐบาลแห่งสปป.ลาวและรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยคงจะให้ความสำคัญในเรื่องนี้ และให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษารุ่นต่อไป เช่นกัน

เนื่องจากว่าผู้ทำวิทยานิพนธ์ ทำงานที่กระทรวงมหาดไทยของลาวหรือกระทรวงภายในสังกัดที่อำเภอปากซ่อง จังหวัดจำปาสัก จึงพบว่าประเทศไทยมีกระทรวงมหาดไทยที่รับผิดชอบงานคนชาติและต่างด้าว ส่วนกระทรวงภายในรับผิดชอบเพียงงานคนชาติ เช่น การอาศัยอยู่ การจดทะเบียนต่าง ๆ เป็นกระทรวงที่ดูแลคนเชื้อสายลาว ทั้งใน สปป.ลาวและอยู่ต่างประเทศ ดังนั้น นักนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์จึงมีความจำเป็นจะต้องเข้ามาดูแลคนเชื้อสายลาวที่มีจุดเกาะเกี่ยวกับสปป.ลาว ไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในดินแดนหรือนอกดินแดนสปป.ลาว การที่รัฐลาวและรัฐไทยร่วมมือกันทางด้านการศึกษาก็เพราะเห็นว่า ปัจจุบันอาเซียนก็เป็นกลุ่มหนึ่งในบรรดากลุ่มทวีปต่าง ๆ ในโลกที่จะต้องร่วมมือกันดูแลประชากรที่ปรากฏตัวบนดินแดนของรัฐตน การได้ศึกษาหนึ่งในประเทศอาเซียนก็คือรัฐไทย รัฐลาวคงมองเห็นแล้วว่า ประชากรของตนมีการกระจายตัวหรือเดินทางออกนอกประเทศและไปดำรงชีวิตอยู่ในประเทศต่าง ๆ ในโลกและหนึ่งในนั้นก็คือ “ประเทศไทย” ซึ่งมีคนเชื้อสายลาวอาศัย

อยู่เป็นจำนวนมากไม่น้อย และแน่นอนว่าผู้ทำวิทยานิพนธ์จะต้องศึกษาคนเชื้อสายลาวซึ่งอาศัยอยู่ในประเทศไทย ดังนั้น การที่รัฐบาลลาวมอบทุนการศึกษาให้เจ้าหน้าที่ของตนมาศึกษาในประเทศไทย คงคาดหวังให้นักศึกษาได้ศึกษาความเป็นไปได้ในการดูแลสุขภาวะของราษฎรตนในต่างประเทศ ซึ่งไม่เฉพาะแต่จะดูแลคนเชื้อสายลาวในต่างประเทศเท่านั้น แต่ยังสามารถนำองค์ความรู้ไปดูแลสุขภาวะของคนเชื้อสายลาวในสปป.ลาว หรือคนเชื้อสายต่างประเทศในลาวด้วย รวมทั้งในบริบทของอาเซียนด้วย

แสดงให้เห็นว่า รัฐแห่ง สปป.ลาว ให้ความสำคัญในทางระหว่างประเทศ ในเรื่อง สิทธิมนุษยชน สิทธิของคนเชื้อสายลาวในต่างประเทศโดยไม่เลือกปฏิบัติ จึงต้องการที่จะดูแลคนเชื้อสายลาวในต่างประเทศโดยผ่านวิธีการทางทูตและการกงสุล ดังนั้น ที่ไหนมีคนเชื้อสายลาวอาศัยอยู่ ที่นั่นจะมีสถานทูต สถานกงสุลของ สปป.ลาว นั่นเป็นวิสัยทัศน์ ของรัฐบาลลาวที่ต้องการดูแลคนเชื้อสายลาว ซึ่งก่อนหน้านี้ก็เคยมีคนที่มาศึกษาในเรื่อง สถานะทางกฎหมายของคนลาวในประเทศไทย โดยท่านอาจารย์ บุญมี ราชมิไชย เมื่อ 10 ปีก่อนหน้านี้ (พ.ศ.2552) แต่เนื่องด้วยปัจจุบันเป็นยุคแห่งสังคมสมัยใหม่ การทูตและการกงสุลสมัยใหม่ที่ต้องเชื่อมรอยต่อในทุกด้านในประชาคมอาเซียนไม่ว่าด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม ในกลุ่มประชาคมอาเซียน และที่สำคัญเป็นการเชื่อมการทูตและการกงสุลแบบอนุรักษ์นิยมกับแบบสมัยใหม่ ที่พัฒนาไปกว้างงานเดิมของอาจารย์บุญมีก็คือ การกระทำของสถานทูตและกงสุล ถูกกำหนดโดยมาตรฐานสิทธิมนุษยชน ดังนั้น วิทยานิพนธ์เล่มนี้จึงเป็นงานที่สืบต่อจากท่านอาจารย์บุญมี ที่จะต้องศึกษาให้ละเอียดและลงลึกยิ่งขึ้น ว่าการจัดการสิทธิในสุขภาวะของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย : มุมมองด้านกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล ทำได้อย่างไร แต่อย่างไรก็ตาม นี่ก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งในการศึกษา และผู้ทำวิทยานิพนธ์ คาดหวังว่าจะมีคนลาวที่จะมาศึกษาในประเทศไทย สามารถนำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไปศึกษาต่อไป และผู้ทำวิทยานิพนธ์เชื่อแน่นอนว่า รัฐบาลแห่ง สปป.ลาวและรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยจะให้ความสำคัญในเรื่องนี้และให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษารุ่นต่อ ๆ ไป เช่นกัน

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

สำหรับวัตถุประสงค์ของการเข้าไปศึกษาในเรื่องของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยนั้น ผู้ทำวิทยานิพนธ์ต้องการที่จะศึกษานิติศาสตร์อย่างรอบด้านตามแนวคิดทฤษฎีของศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี เกษมทรัพย์ ที่มองการศึกษานิติศาสตร์เป็นสามสาขากล่าวคือ (1) นิติศาสตร์ทางข้อเท็จจริง (legal science of facts) (2) นิติศาสตร์โดยแท้ (legal science proper) และ (3) นิติศาสตร์โดยคุณค่า (legal science of values) ละเอียดดังนี้

ในประการแรกผู้ทำวิทยานิพนธ์เริ่มต้นจากการศึกษาในแง่นิติศาสตร์ทางข้อเท็จจริง (legal science of facts) ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ภายใต้กฎหมาย จึงเป็นการศึกษาถึงความสอดคล้อง และความเหมาะสมระหว่างเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในสังคมกับข้อกฎหมายที่มีอยู่ หรือมุ่งจะศึกษาสภาพ ปัญหาหรือสภาพโอกาสที่คนเชื้อสายลาวในประเทศไทยมี ต้องศึกษาว่า คนเชื้อสายลาวในประเทศไทย ทั้งที่เกิดในประเทศไทยและเกิดใน สปป.ลาว มีสุขหรือมีทุกข์อย่างไร ต้องการที่จะรู้ถึงปัญหา ความยุติธรรมที่เกิดขึ้นกับคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยหรือการขาดโอกาส เพื่อนำไปสู่ข้อคิดที่ว่า จัดการปัญหาอย่างไร จึงต้องศึกษาในประการที่สอง

ประการที่สองผู้ทำวิทยานิพนธ์ต้องการศึกษาในแง่นิติศาสตร์โดยแท้ (legal science proper) จึงมีการพิจารณาทั้งกฎหมายระหว่างประเทศ ตลอดจนกฎหมายภายในของรัฐไทยและของรัฐลาวที่มีผลต่อข้อเท็จจริงในประการแรก หมายความว่า เป็นศึกษาข้อกฎหมาย ข้อนโยบายที่จัดการ สุขภาวะของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย เมื่อคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยมีทุกข์ เข้าไม่ถึงสุข ขาดโอกาส กฎหมายที่จะสร้างสุขเพื่อขจัดทุกข์และเข้าถึงความยุติธรรมนั้น มีสองระดับกล่าวคือ ระดับแรกกฎหมายระหว่างประเทศทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งทั้งรัฐลาวและรัฐไทยต่างเป็นภาคีสัญญาต่าง ๆ รวมทั้งกฎหมายจารีตประเพณี และระดับที่สองกล่าวคือ กฎหมายภายในของรัฐไทยและของรัฐลาว

และในประการที่สาม ผู้ทำวิทยานิพนธ์ต้องการศึกษาในแง่นิติศาสตร์โดยคุณค่า (legal science of values) หากพบว่า การปรับใช้กฎหมายกับข้อเท็จจริงไม่บรรลุไปถึง “สุขภาวะ” หรือ “ความยุติธรรม” หมายความว่า กฎหมายไม่สร้างสุขเพื่อขจัดทุกข์ กฎหมายไม่สร้างความยุติธรรม กฎหมายไม่ก่อให้เกิดสุขภาวะ แก่คนเชื้อสายลาวในประเทศไทย การปฏิรูปข้อกฎหมายและข้อนโยบาย จึงต้องสร้างสรรค์ขึ้นโดยผู้ทำวิทยานิพนธ์ หรือกฎหมายระหว่างประเทศก็ดี กฎหมายไทย และสปป.ลาว ก็ดี

1.4 โจทย์วิจัย/คำถามทางวิจัย

โจทย์วิจัยหลัก คือ สุขภาวะที่ดีของคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นอย่างไร และประเด็นสำคัญเพื่อการจัดการสุขภาวะของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยควรมีอะไรบ้าง และเพื่อจะตอบโจทย์วิจัยหลักนี้ ผู้ทำวิทยานิพนธ์จึงต้องศึกษาโจทย์วิจัยย่อย ดังต่อไปนี้

1.4.1 ผู้ทำวิทยานิพนธ์ต้องการที่จะศึกษาวิธีวิจัยที่เหมาะสม ฉะนั้น เมื่อเราต้องการรู้ว่า คนเชื้อสายลาวในไทยมีทุกข์หรือมีสุขอย่างไร ต้องมีวิธีวิจัยที่นำไปสู่การแสวงหาข้อเท็จจริงและต้องทำงานในความเป็นจริงคือ ห้องทดลองทางสังคม (Social Lab) ซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์คิดว่าการศึกษาใน

เชิงเอกสารก็จะทำให้รู้ว่ากฎหมายเป็นอย่างไร แต่จะไม่รู้ข้อเท็จจริงของเจ้าของปัญหา ดังนั้น ในบทที่ 1 ของวิทยานิพนธ์เล่มนี้จึงว่าด้วยฐานความคิดทางทฤษฎี ว่ามีแนวคิดในการศึกษาวิจัยที่ เหมาะสมอย่างไร

1.4.2 ในโจทย์วิจัยข้อที่สองนี้จะเป็นเรื่องของนิติศาสตร์โดยข้อเท็จจริงที่จะต้องรู้ว่าคน เชื้อสายลาวมีกี่พวกอยู่ในตรงไหนของสปป. ลาว และพวกที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย มาจาก ส่วนไหนเป็นส่วนใหญ่ของลาว ขณะเดียวกันก็ใช้ศาสตร์โดยจุดเกาะเกี่ยวเข้ามาอธิบาย ว่าใครเกิดนอก ไทย ใครเกิดในไทย จึงเป็นเรื่องของการนิยามและการจำแนกคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศ ไทย มีหลักในการนิยามและจำแนกใดบ้าง และอย่างไร

1.4.3 ในโจทย์วิจัยของบทที่สาม ซึ่งเป็นเรื่องของข้อกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งเป็น นิติศาสตร์โดยแท้ โดยเฉพาะกฎหมายระหว่างประเทศทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลาย ลักษณ์อักษร ที่ทำให้ทั้งรัฐลาวมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามเพื่อสภาวะคนสามารถทำได้หรือไม่ ดังนั้นใน บทนี้จึงว่าด้วยเรื่องของรัฐเจ้าของตัวบุคคลมีพันธกรณีระหว่างประเทศในการดูแลสภาวะคนเชื้อสาย ลาวในประเทศไทยหรือไม่ และอย่างไร

1.4.4 ในโจทย์วิจัยของบทที่ 4 เป็นเรื่องของนิติศาสตร์โดยคุณค่า โดยกล่าวถึงผลของ โจทย์วิจัยที่สาม ทำให้รัฐดูแลคนเชื้อสายลาวในไทยด้วยกฎหมายภายในได้หรือไม่อย่างไร จัดการสุข ขจัดทุกข์ให้พวกเขาได้มากน้อยเพียงใด ถ้าไม่ปัญหาเกิดจากอะไร ดังนั้นโจทย์วิจัยในบทนี้จึงว่าด้วย ความเป็นไปได้ในการจัดการสิทธิในสภาวะของคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยมีลักษณะ เป็นอย่างไร และในการจัดการสิทธิปรากฏอุปสรรคใดหรือไม่ และอย่างไร

1.4.5 ในโจทย์วิจัยข้อสุดท้าย ซึ่งเป็นนิติศาสตร์โดยคุณค่า โจทย์วิจัยในบทนี้มุ่งที่สรุปผล ของโจทย์วิจัยทั้งสิ้น พร้อมทั้งมีแนวคิดในการจัดการอุปสรรค ต่อทั้งตัวเจ้าของปัญหาและรัฐเจ้าของตัว บุคคลของคนเชื้อสายลาว ดังนั้นโจทย์วิจัยในบทนี้จึงว่าด้วยข้อสรุปจากการค้นคว้าเป็นอย่างไร และ ข้อเสนอแนะเพื่อจัดการสภาวะที่ดีของคนเชื้อสายลาวต่อรัฐเจ้าของตัวบุคคลต่าง ๆ เป็นอย่างไร

1.5 สมมุติฐานของการศึกษา

จากโจทย์วิจัยข้างต้น ผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้ทำการศึกษาเป็นเวลา 2 ปี จึงได้คำตอบ 5 ประการ ดังต่อไปนี้

1.5.1 ผู้ทำวิทยานิพนธ์มีคำตอบที่เสนอในวิทยานิพนธ์ เป็นประการแรกกล่าวคือ การ วิจัยเพื่อให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายไม่ใช่เฉพาะแต่เพื่อคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย จึงต้อง ทำในห้วงทดลองทางสังคม จึงศึกษาผ่านเรื่องจริง (True story) ดังนั้น เมื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์ทำเรื่อง

คนเชื้อสายลาวในไทย จึงต้องทำการศึกษาโดยผ่านเรื่องจริงของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย 17 กรณีศึกษา เพื่อนำไปสู่การสร้างต้นแบบในการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายต่อไป

1.5.2 จากคำถามวิจัยในข้อ 1.4.2. ผู้ทำวิทยานิพนธ์มีคำตอบที่เสนอในวิทยานิพนธ์ เป็น ประการที่สองกล่าวคือ การนิยามและจำแนกคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยต้องทำบนหลักกฎหมาย ระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลว่าด้วยจุดเกาะเกี่ยว ในขณะที่เดียวกันหากเรามีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐใด รัฐนั้นก็ต้องจัดการสุขภาวะให้เขา ในเมื่อเขาเกาะเกี่ยวประเทศไทยและสปป.ลาว ทั้งสองรัฐก็ต้องดูแลสุขภาวะของพวกเขา

1.5.3 จากคำถามวิจัยในข้อ 1.4.3. ผู้ทำวิทยานิพนธ์มีคำตอบที่เสนอในวิทยานิพนธ์ เป็น ประการที่สามกล่าวคือ คนเชื้อสายลาวในประเทศไทยต้องมีรัฐไทยและรัฐลาวเป็นรัฐเจ้าของสัญชาติ หรือรัฐเจ้าของภูมิลำเนาแล้วแต่กรณี ดังนั้นพันธกรณีระหว่างประเทศจึงเกิดขึ้นกับรัฐไทยหรือรัฐลาว ขึ้นอยู่กับการรับรองสัญชาติหรือการรับรองภูมิลำเนาในแต่ละกรณี

1.5.4 จากคำถามวิจัยในข้อ 1.4.4. ผู้ทำวิทยานิพนธ์มีคำตอบที่เสนอในวิทยานิพนธ์ เป็น ประการที่สี่กล่าวคือ รัฐไทยและรัฐลาวซึ่งเป็นรัฐเจ้าของตัวบุคคลในแต่ละกรณีไม่ปฏิเสธที่จะจัดการ สิทธิในสุขภาวะให้แก่คนดังกล่าว แต่ปัญหาหรือ อุปสรรคมันมักจะเกิดจากการที่เรื่องราวไม่ได้ไปถึงรัฐ ซึ่งทำหน้าที่รักษาการตามกฎหมาย อาจจะมีเหตุที่เจ้าของปัญหาเอง โดยเฉพาะทัศนคติของเจ้าของ ปัญหาหรือเจ้าหน้าที่บางคน

1.5.5 จากคำถามวิจัยในข้อ 1.4.5. ผู้ทำวิทยานิพนธ์มีคำตอบที่เสนอในวิทยานิพนธ์ เป็น ประการที่ห้ากล่าวคือ การวิจัยเพื่อให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายนำไปสู่แนวคิดในการยกระดับ การจัดการความยุติธรรมนั่นคือ การจัดการสุขภาวะของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยและรูปแบบนี้ก็จะทำให้เห็นทางตรงกันข้ามก็คือคนเชื้อสายไทยในสปป.ลาว และจะนำไปสู่กฎระหว่างประเทศทวิ ภาคีที่ดำเนินไปได้ระหว่างไทย-สปป.ลาวเสมอมา

1.6 ขอบเขตของการศึกษา

1.6.1 ขอบเขตการศึกษาในแง่บุคคลเป้าหมาย (Personal scope) กล่าวคือ วิทยานิพนธ์เล่มนี้ มุ่งศึกษาบุคคลที่เป็นคนเชื้อสายลาวซึ่งอาศัยอยู่ในประเทศไทย ที่ร้องขอความช่วยเหลือเข้ามายังบางกอกคลินิก โดยมีกรณีศึกษาทั้งหมด 20 กรณี โดยมีทั้งกรณีศึกษาที่อยู่ใน บางกอกคลินิกอยู่แล้วก่อนที่ผู้ทำวิทยานิพนธ์จะเข้ามาศึกษา ซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย หรือพัฒนาสุขภาวะของพวกเขามาแล้ว แต่ยังไม่แล้วเสร็จและบางกรณีศึกษาเข้ามาในบางกอกคลินิก ในขณะที่ผู้ทำวิทยานิพนธ์กำลังดำเนินการวิจัยหรือกำลังทำวิทยานิพนธ์อยู่ แต่เป็นที่น่าเสียดายที่บาง

กรณีเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในสังคมแต่ไม่ได้เกิดขึ้นกับกรณีศึกษาหรือไม่มีกรณีศึกษานั้นคือเรื่องการค้ามนุษย์ และนอกจากนี้ยังมีเรื่องการรับบุตรบุญธรรมซึ่งรับรองสัญชาติไทยตามบุพการีคนสัญชาติไทยที่เข้ามาภายหลังที่ได้ทำการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

ในกรณีศึกษาที่เลือกมามี 2 กลุ่ม กล่าวคือ (1) กลุ่มคนเชื้อสายลาวที่มีสิทธิอาศัยอยู่ในประเทศไทย ซึ่งมีกลุ่มที่อาศัยอยู่ถาวรประกอบด้วยกลุ่มคนคนชาติและกลุ่มคนต่างด้าว(ไม่ได้ศึกษา) และกลุ่มที่มีสิทธิอาศัยอยู่ชั่วคราว ประกอบด้วยกลุ่มที่เข้าเมืองขอด้วยกฎหมายและกลุ่มที่เข้าเมืองมิชอบด้วยกฎหมาย แต่ได้รับการผ่อนผันอาศัยอยู่เป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย และ (2) กลุ่มคนเชื้อสายลาวที่ไม่มีสิทธิอาศัยอยู่ในประเทศไทย มีสองกลุ่มกล่าวคือ กลุ่มที่เข้าเมืองขอด้วยกฎหมายแต่สิทธิอาศัยสิ้นสุด (Over stay) และกลุ่มที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมายช่วงหลังปีพ.ศ 2542 จะเห็นได้ว่าทั้งหมดนำไปสู่การศึกษาคนใน 20 กรณีศึกษา³ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกลับไปในอดีตตั้งแต่ พ.ศ. 2512 ถึง พ.ศ. 2565 (ปัจจุบัน)⁴

1.6.2 ขอบเขตการศึกษาในแง่ประเด็น (Material scope) กล่าวคือ มุ่งศึกษาสถานการณ์ปัญหาความเดือดร้อนที่เป็นทุกขภาวะของคนเชื้อสายลาว ที่ทำให้ต้องร้องขอความช่วยเหลือเข้ามาที่บางกอกคลินิก เพื่อการจัดการสิทธิในสุขภาวะของคนเชื้อสายลาว นอกจากนี้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มุ่งศึกษากฎหมายว่าด้วยการทูต การกงสุล โดยเฉพาะในประเด็นสิทธิมนุษยชน เพื่อใช้การทูตและการกงสุลในการจัดการสิทธิในสุขภาวะของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ศึกษาประเด็นในการจัดการสุขภาวะใน 13 เรื่อง กล่าวคือ (1) การจัดการปัญหาการจดทะเบียนคนเกิด (2) การจัดการปัญหาความไร้รัฐ (3) การจัดการปัญหาความไร้สัญชาติ (4) การจัดการสิทธิในการศึกษา (5) การจัดการสิทธิในหลักประกันสุขภาพ (6) การจัดการสิทธิในการก่อตั้งครอบครัว (7) การจัดการสิทธิในการทำงาน (8) การจัดการสิทธิในการถือครองทรัพย์สิน (9) การจัดการสิทธิในการลงทุน (10) การจัดการสิทธิในการทำนิติกรรมสัญญา (11) การจัดการสิทธิในการมีส่วนร่วมทางด้านวัฒนธรรม (12) การจัดการสิทธิในการเลือกตั้ง และ (13) การจัดการความยุติธรรม

1.6.3 ขอบเขตการศึกษาในแง่ระยะเวลา (Temporal scope) กล่าวคือ วิทยานิพนธ์เล่มนี้มุ่งศึกษากรณีคนเชื้อสายลาวที่มีสิทธิอาศัยและไม่มีสิทธิอาศัยอยู่ในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2512 (ซึ่งเป็นช่วงปีหนึ่งในกรณีศึกษาใน 20 กรณีศึกษาหรือคนเชื้อสายลาวเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย) ถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2563) นั้นหมายความว่ามุ่งศึกษากรณีศึกษาจากบางกอกคลินิก

³ โปรดดูกรณีศึกษาในภาคผนวก ก.

⁴ เป็นปี พ.ศ.ที่กรณีศึกษาเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นคนเชื้อสายลาวที่เกิดในสปป.ลาวหรือเกิดในไทย ทั้งที่มีจุดเกาะเกี่ยวโดยการเกิดและภายหลังการเกิดกับรัฐลาวและรัฐไทย ที่ต้องดำเนินการให้ความช่วยเหลือและดูแลสุขภาวะให้ดีขึ้น บางกรณีได้รับการจัดการสิทธิในสุขภาวะไปแล้วแต่ยังไม่แล้วเสร็จ ก็ต้องพัฒนาสิทธิอันจำเป็นต่อไป และบางกรณีศึกษาก็ถูกนำมาเป็นต้นแบบในการทำงานเพื่อสร้างองค์ความรู้ในการจัดการสิทธิในสุขภาวะแก่กรณีศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

1.6.4 ขอบเขตการศึกษาในแง่พื้นที่ (Area scope) กล่าวคือ วิทยานิพนธ์เล่มนี้มุ่งศึกษาคนเชื้อสายลาวที่มีสัมพันธ์ภาพกับประเทศไทยและสปป.ลาว ที่ต้องจัดการสิทธิในสุขภาวะโดยเฉพาะคนเชื้อสายลาวที่เดินทางออกจากทุกภาคของ สปป.ลาว ไม่ว่าจะเป็น ภาคกลาง ได้แก่ นครหลวงเวียงจันทน์⁵ และจังหวัด/แขวงสวันนะเขต⁶ และภาคใต้ ได้แก่ จังหวัด/แขวงจำปาสัก⁷ โดยคนเชื้อสายลาวเหล่านี้ได้อาศัยอยู่ในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็น ภาคกลาง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดอุดรดิตถ์ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดนครพนม ตามลำดับ

1.7 วิธีการศึกษา

เมื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์ไม่ยอมทำเพียงแค่การวิจัยเชิงเอกสารและไม่ได้ศึกษานิติศาสตร์เพียงมิติเดียว ดังนั้น การทำวิทยานิพนธ์เพื่อสร้างต้นแบบการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายเพื่อให้การศึกษานั้นรอบด้านบนเรื่องจริงผู้ทำวิทยานิพนธ์คิดว่าต้องมีวิธีการศึกษา 5 วิธี กล่าวคือ

1.7.1 การทำประชาคมวิจัย (Research Community)

ประชาคมวิจัยที่ทำขึ้นในวิทยานิพนธ์เล่มนี้มีทั้งหมด 5 ระดับ ดังนี้

(1) ระดับแรก ประชาคมวิจัยระหว่างเพื่อนนักศึกษาที่ทำวิทยานิพนธ์ภายใต้โครงการวิจัยให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายสำหรับคนไร้รัฐไร้สัญชาติ มี ๓ ท่าน กล่าวคือ (๑) นางสาวศิวุช สร้อยทอง⁸ นักปริญญาเอก (๒) นางสาวปภาวดี สลักเพชร⁹ นักศึกษาปริญญาโท และ

⁵ กรณีศึกษา นางรมณีย์ พันทวงศ์

⁶ กรณีศึกษานางเตย พวงมลัยทอง

⁷ กรณีศึกษา คุณบุญเฮื้อ บัวอ่อนแก้ว

⁸ ศิวุช สร้อยทอง, ‘การจัดการความยุติธรรมเกี่ยวกับสถานะบุคคลตามกฎหมาย : บุตรของบุพการีที่มีสัญชาติไทย’ (วิทยานิพนธ์ ดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2561)

(๓) นางสาวดลพร ศัลยพงษ์¹⁰ นักศึกษาปริญญาโท โดยเราทั้งหมดร่วมกันสร้างโครงการวิจัย โดยเราทั้งหมด ๔ คนร่วมกันสร้างโครงการวิจัยเพื่อแสวงหาคำตอบความรู้ในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่บุคคลที่มีปัญหาการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมาย

(2) ระดับที่สอง ประชาคมวิจัยระหว่างเพื่อนนักศึกษาในวิชากฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล ซึ่งเป็นความรู้พื้นฐานให้แก่การเขียนวิทยานิพนธ์เล่มนี้ นอกจากนี้ ยังได้เปิดประชาคมวิจัยกับนักศึกษาในชั้นปริญญาตรี โดยการนำกรณีศึกษาในวิทยานิพนธ์ไปแบ่งปันกับนักศึกษา

(3) ระดับที่สาม ประชาคมวิจัยระหว่างเพื่อนนักศึกษาในวิชากฎหมายการทูต การกงสุล และอาจารย์ที่ปรึกษา ได้แก่ รศ.ดร.พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตสายนุทร หรืออาจารย์ แหว อารักษ์ที่ปรึกษา รวมทั้ง นางสาวศิวินุช สร้อยทอง นักศึกษาปริญญาเอก นางสาวปภาวดี สลักเพชร นักศึกษาปริญญาโท และนางสาวดลพร ศัลยพงษ์ นักศึกษาปริญญาโท อาจารย์ยุบลวรรณ ต้นเขียวรัตน์ นักศึกษาปริญญาโท นางสาวฐิตารีย์ ฉัตรชัยสกุล นักศึกษาปริญญาโท นางสาวสโนว์ นักศึกษาปริญญาโท ณ ห้อง 4050 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

(4) ระดับที่สี่ การทำประชาคมวิจัยกับภาครัฐลาว ได้แก่ ท่าน วันไชย นอระแสง ทูตศึกษาและวัฒนธรรม ประจำประเทศไทย และท่าน อำไพวัน จันทะวง เลขาทูตและหัวหน้ากงสุลลาวประจำประเทศไทย ซึ่งทั้งสองท่านเห็นพ้องกันภายใต้หัวข้อดังกล่าวและได้หารือความเป็นไปได้ในการจัดการสุขภาพของคนเชื้อสายลาว เรื่อง การรับคนเชื้อสายลาวคืนสู่ทะเบียนราษฎร ท่านกล่าวว่ารัฐแห่ง สปป.ลาว ไม่เคยปฏิเสธสิทธิของคนเชื้อสายลาว ซึ่งการทำประชาคมวิจัยครั้งนี้มีผู้ทำวิทยานิพนธ์ และดร.ศิวินุช สร้อยทอง เข้าร่วมการปรึกษาหารือเพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือลาว-ไทย. เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2562

1.7.2 การทำห้องทดลองทางสังคม (Social lab)

เนื่องด้วยผู้ทำวิทยานิพนธ์ศึกษาผ่านเรื่องจริงทางสังคม ดังนั้น จึงจำเป็นต้องทราบว่าในสังคมไทยมีคนเชื้อสายลาวกี่ประเภท และพวกเขาเหล่านั้นได้รับการปฏิบัติจากรัฐเจ้าของตัวบุคคลอย่างไรบ้าง และสามารถเข้าถึงสิทธิสุขภาพหรือไม่ ผู้ศึกษาจึงลงมือปฏิบัติจริง โดยเริ่มต้น

⁹ ปภาวดี สลักเพชร, ‘คนต่างด้าวที่มีข้อเท็จจริงในการก่อตั้งสิทธิในการรอการส่งออกนอกประเทศไทย’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2561)

¹⁰ ดลพร ศัลยพงษ์, ‘เด็กไร้รัฐไร้สัญชาติที่ใช้สิทธิก่อตั้งครอบครัวทดแทนในประเทศไทย’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2561)

ศึกษาผ่าน 3 ขั้นตอน¹¹ คือ การสำรวจข้อเท็จจริง (Fact Finding) การกำหนดสิทธิและสถานะ (Right determination) และการพัฒนาสิทธิ (Right to development) ทั้งสามขั้นตอนนี้จะทำให้ผู้ศึกษาทราบว่า 1) ใครบ้างคือคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย 2) ใครคือรัฐเจ้าของตัวบุคคลของคนเชื้อสายลาวดังกล่าว 3) การจัดการสิทธิในการรับรองสุขภาพควรถือเป็นอย่างไร มีอุปสรรคหรือไม่อย่างไร

ขั้นตอนการทำห้องทดลองทางสังคม

(1) การสำรวจข้อเท็จจริง (Fact Finding) เป็นการสำรวจข้อเท็จจริงของบุคคลที่ร้องขอความช่วยเหลือทางกฎหมายเข้ามาที่บางกอกคลินิก ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงอันเป็นจุดเกาะเกี่ยวระหว่างบุคคลกับรัฐ ทั้งโดยการเกิดและภายหลังการเกิด และสำรวจปัญหาสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นกับบุคคลดังกล่าว จากนั้นจึงสำรวจข้อกฎหมายของรัฐไทยและข้อกฎหมายของรัฐลาว รวมทั้งข้อกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะเป็นการใช้อรรถศาสตร์เชิงข้อเท็จจริง

(2) การกำหนดสิทธิและสถานะ (Right determination) เป็นการปรับใช้ข้อเท็จจริงซึ่งได้จากการสำรวจข้อเท็จจริงกับข้อกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการใช้อรรถศาสตร์เชิงนิติศาสตร์โดยแท้

(3) การพัฒนาสิทธิ (Right to development) เมื่อผ่านการสำรวจข้อเท็จจริง การกำหนดสิทธิและสถานะจากทั้งสองขั้นตอนที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น หลังจากนั้นก็วางแผนการพัฒนาสิทธิตามกฎหมาย ตามปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ร่วมกับเจ้าของปัญหาและผู้รักษาการตามกฎหมาย ซึ่งเป็นนิติศาสตร์เชิงคุณค่า

นอกจากทั้งสามขั้นตอนที่กล่าวมาแล้วนั้นผู้ทำวิทยานิพนธ์ยังลงพื้นที่จริงซึ่งเป็นพื้นที่ ๆ มีคนเชื้อสายลาวอาศัยอยู่เพื่อเห็นและสัมผัสกับปรากฏการณ์จริงอันเป็นทุกขภาวะและสุขภาวะที่เกิดขึ้นกับคนเชื้อสายลาวเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสิทธิ และนอกจากนั้นยังลงพื้นที่เพื่อการสำรวจข้อเท็จจริงรวมทั้งการพัฒนาสิทธิ โดยผู้ศึกษาได้ลงพื้นที่ทั้งในประเทศไทยและสปป.ลาว เพื่อพัฒนาสิทธิและสัมผัสกับสถานะการณ์อันเป็นอุปสรรค และการจัดการอุปสรรคอันเกิดขึ้นจริงในระหว่างการพัฒนาสิทธิ ดังนี้

¹¹ พันธุ์ทิพย์ สายสุนทร, ‘ศาสตร์ที่ใช้ในการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย’ <<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10151806835251425&set=a.10151219463841425&type=3&theater>> สืบค้นเมื่อ 26 กรกฎาคม 2562.

(1) ลงพื้นที่ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ (รังสิต) เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2562 เพื่อสำรวจข้อเท็จจริงและกำหนดสิทธิร่วมกับเจ้าของปัญหา กรณีศึกษา คุณรมณีย์ พันธวงศ์ คนเชื้อสายลาว ไร้รัฐไร้สัญชาติซึ่งเข้ามาอาศัยอยู่ประเทศไทยเพราะก่อตั้งครอบครัวในประเทศไทยและหนีความไม่สงบใน สปป.ลาว¹²

(2) ลงพื้นที่ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ (ท่าพระจันทร์) เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2562 เพื่อสำรวจข้อเท็จจริงและกำหนดสิทธิร่วมกับเจ้าของปัญหา กรณีศึกษา คุณเตย พวงมลัยทอง คนเชื้อสายลาวมีรัฐมีสัญชาติ เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเพราะเข้ามาทำงานและก่อตั้งครอบครัวในประเทศไทย¹³

(3) ลงพื้นที่ สถานเอกอัครราชทูตลาวประจำประเทศไทย เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2562 เพื่อปรึกษาหารือการนำคนเชื้อสายลาวคืนสู่ทะเบียนราษฎร และปรึกษาหารือเพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างไทย-ลาว¹⁴

(4) ลงพื้นที่ อำเภอเมืองสมุทรสาคร เมื่อวันที่ 29-30 พฤศจิกายน 2562 เพื่อการสำรวจข้อเท็จจริงสถานการณ์คนเชื้อสายลาวที่เข้ามาเป็นแรงงานในจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ทางเศรษฐกิจในประเทศไทย¹⁵

(5) ลงพื้นที่ สถานเอกอัครราชทูตลาวประจำประเทศไทย เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2562 เพื่อขอหนังสือที่ใช้แทนหนังสือเดินทางให้ ด.ญ. ชนิตา สีลาปราณี เพื่อเดินทางไปจดทะเบียนคนเกิดที่ สปป.ลาว¹⁶

¹² ลัดตะนา เกดสีลิว, ‘ลงพื้นที่กรณีศึกษาคุณรมณีย์ พันธวงศ์’ <<https://www.facebook.com/latanaket/posts/2086897444944363>> สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2564.

¹³ ลัดตะนา เกดสีลิว, ‘ลงพื้นที่กรณีศึกษาคุณเตย พวงมลัยทอง’ <<https://www.facebook.com/latanaket/posts/2154235164877257>> สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2564.

¹⁴ ลัดตะนา เกดสีลิว, ‘ลงพื้นที่สถานเอกอัครราชทูตลาวประจำประเทศไทย’ <<https://www.facebook.com/photo?fbid=2162139360753504&set=pb.100008723823086.-2207520000>> สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2564.

¹⁵ ลัดตะนา เกดสีลิว, ‘ลงพื้นที่สำรวจข้อเท็จจริงสถานการณ์คนเชื้อสายลาวที่เข้ามาเป็นแรงงานในจังหวัดสมุทรปราการ’ <<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=2233757223591717&set=pb.100008723823086.-2207520000.&type=3>> สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2564.

(6) ลงพื้นที่ สปป.ลาว เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2562 เพื่อการจดทะเบียนคนเกิดให้แก่กรณีศึกษา ด.ญ. ชนิตา สีลาปราณี ณ ห้องการภายในเมืองปากซ่อง แขวงจำปาสัก สปป.ลาว

(7) บางกรณีก็ไม่ได้ลงพื้นที่แต่ป้าอืด กาวีพร จูมมาลี รุ่งนระภา แต่เราทำประชาคมวิจัยร่วมกันผ่านระบบออนไลน์

1.7.3 การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research)

จากการศึกษาค้นคว้าของผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า ถึงแม้จะทำการวิจัยบนเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในสังคม แต่งานวิจัยฉบับนี้ก็ไม่สามารถปฏิเสธหนังสือหรือตำราได้ ดังนั้น ผู้ทำวิทยานิพนธ์จึงได้อ่านและค้นคว้าเอกสารทั้งหมด 4 ประเภท กล่าวคือ

ประเภทที่หนึ่ง ผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้ศึกษาวิทยานิพนธ์เก่า โดยเฉพาะอ่านวิทยานิพนธ์ของอาจารย์บุญมี ราชามีชัย ที่เขียนเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของคนลาวในประเทศไทย

ประเภทที่สอง ผู้ทำวิทยานิพนธ์ยังได้ศึกษาพันธกรณีระหว่างประเทศ จำนวน 5 ฉบับ ได้แก่ (1) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2491 (2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง พ.ศ. 2509 (3) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม พ.ศ. 2509 (4) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก พ.ศ.2532 และ (5) อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ พ.ศ. 2506 นอกจากนี้ก็ได้ศึกษาหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร

ประเภทที่สาม ผู้ทำวิทยานิพนธ์ยังได้ศึกษาหลักกฎหมายไทย ซึ่งก็ปรากฏใน (1)รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 (2) พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 (3) พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. (4) พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 (5) ประมวลกฎหมายที่ดิน (6) พระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ.2522 (7) พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 (8) พระราชบัญญัติประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.2542 (9) พระราชบัญญัติการชดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ.2481 (10) พระราชกำหนด การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 เป็นต้น

¹⁶ ลัดตะนา เกดสีลิวง, ‘ลงพื้นที่สถานเอกอัครราชทูตลาวประจำประเทศไทย’ <[https://www.facebook.com/photo?fbid=2052566895044085&set = t.100008723823086](https://www.facebook.com/photo?fbid=2052566895044085&set=t.100008723823086)> สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2564.

ประเภทที่สี่ ผู้ทำวิทยานิพนธ์ยังได้ศึกษาหลักกฎหมายลาว ซึ่งประกอบด้วย (1) รัฐธรรมนูญแห่ง สปป.ลาว ค.ศ. 2015/พ.ศ.2558 (2) กฎหมายว่าด้วยสัญชาติลาว ค.ศ. 2017/พ.ศ. 2560 (3) กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2559 (4) กฎหมายว่าด้วยวิสาหกิจ ค.ศ.2013/พ.ศ.2556 (5) ประมวลกฎหมายแพ่งลาว ค.ศ. 2018/พ.ศ.2561 (6) กฎหมายว่าด้วยที่ดิน ค.ศ.2019/พ.ศ.2562 (7) กฎหมายว่าด้วยสำนักงานผู้ต่างหน้าแห่งสปป.ลาว ประจำอยู่ต่างประเทศ ค.ศ.2017/พ.ศ.2560¹⁷ และ (8) กฎหมายทะเบียนครอบครัวค.ศ.2009/พ.ศ.2552¹⁸ สำหรับกฎหมายลาวค่อนข้างหายากในประเทศไทย ในเรื่องหนังสือสั่งการก็แทบจะไม่มีในจดหมายเหตุทางรัฐการเลย

1.7.4 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth interview)

เนื่องจากวรรณกรรมทางกฎหมายยังไม่ครอบคลุม หรือกฎหมายลายลักษณ์อักษรไม่ชัดเจน เพื่อจะมีความเห็นทางวิชาการที่ครอบคลุมและชัดเจน ผู้ทำวิทยานิพนธ์จึงคิดว่าจะสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาการจัดการสิทธิในการรับรองสุขภาวะ ดังนี้

(1) เจ้าของปัญหาหรือเจ้าของโอกาส ซึ่งการสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนกับเจ้าของปัญหาจะช่วยให้ผู้ศึกษาได้เข้าใจความเป็นมาหรือเรื่องราวต่าง ๆ ของกรณีศึกษาได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งการมีพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้มีด้วยกันหลายวิธี เช่น การพบกันต่อหน้า การสนทนาผ่านช่องทางการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ หรือการพูดคุยผ่านโทรศัพท์ เป็นต้น

(2) ผู้สนับสนุนเจ้าของปัญหาหรือเจ้าของโอกาส เป็นการสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทั้งคนในครอบครัวหรือคนใกล้ชิดกับเจ้าของปัญหา เพื่ออธิบายให้เข้าใจถึงวิธีการทำงาน ตลอดจนเข้าใจสถานการณ์ปัญหาของตัวเจ้าของปัญหาหรือเจ้าของโอกาสเอง

(3) ผู้รักษาการตามกฎหมายของประเทศไทยและรัฐลาว เป็นการแลกเปลี่ยนเพื่อให้เห็นบริบทของการบังคับใช้กฎหมายซึ่งมีอยู่จริง และการทราบปัญหาหรืออุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ สำหรับการจัดการสิทธิในสุขภาวะของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย

¹⁷ ลัดตะนา เกตลีลิว, ‘กฎหมาย ว่าด้วยสัญชาติ’ <<https://docs.google.com/document/d/15AWacHHY99oKiOIhLSLZbp6bP9ZSJ5lnpzZAigK1Ea4/edit?usp=sharing>> สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2564.

¹⁸ ลัดตะนา เกตลีลิว, ‘กฎหมายว่าด้วยทะเบียนครอบครัว’ <https://docs.google.com/document/d/14MxNWKZ57c1Td_LzJu1AqdSTyftOWF_vhKHjZQyw3vQ/edit?usp=sharing> สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2564.

1.7.5 การระดมสมอง (Brain Storming)

เพื่อเป็นการแสวงหาคำตอบร่วมกันระหว่างผู้ทำวิทยานิพนธ์กับเจ้าของปัญหาหรือเจ้าของโอกาสผู้สนับสนุนเจ้าของปัญหาหรือเจ้าของโอกาส และผู้รักษาการตามกฎหมาย จึงมีการพบกันเพื่อเปิดพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อวิเคราะห์เรื่องจริงที่เกิดขึ้นหรือปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในสถานการณ์ของเจ้าของปัญหาหรือเจ้าของโอกาส และสถานการณ์ในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาดังนั้น ผู้เขียนจึงต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พร้อมทั้งสร้างองค์ความรู้ และการสร้างทีมงานประสิทธิภาพ หรือ ใช้ทฤษฎี “S-LA-ET”¹⁹ เพื่อให้การทำงานหรือการแก้ไขปัญหาดังกล่าวประสบความสำเร็จ ดังนี้

(1) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเจ้าของปัญหาหรือเจ้าของโอกาสและผู้สนับสนุนเจ้าของปัญหา เป็นการสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนกับเจ้าของปัญหาหรือเจ้าของโอกาส เพื่อให้ผู้เขียนเข้าใจเรื่องราวหรือปัญหาต่าง ๆ ของเจ้าของปัญหาหรือเจ้าของโอกาสได้ดียิ่งขึ้น โดยในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีทั้งการนัดเพื่อมาคุยแลกเปลี่ยนกัน การคุยผ่านโซเชียลมีเดีย เช่น ห้องสนทนาในโปรแกรมเฟสบุ๊ก ห้องสนทนาโปรแกรมไลน์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) หรือการพูดคุยผ่านโทรศัพท์ เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน

(2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคณาจารย์หรือผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกฎหมายการทะเบียนราษฎรและกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อนำมาสู่การสรุปแนวคิดและวิธีการในการจัดรูปแบบการจัดการสิทธิในสุภาพที่เหมาะสม

(3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้รักษาการตามกฎหมายของรัฐไทยและรัฐลาว เป็นการแลกเปลี่ยนเพื่อให้เห็นบริบทของการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่จริง และการทราบปัญหาหรืออุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ในการจัดการสิทธิในสุภาพของคนที่เชื้อสายลาวในประเทศไทย

¹⁹ S = “รายงานการศึกษา” (Study Report) LA = การสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเจ้าของปัญหา,ผู้สนับสนุนเจ้าของปัญหาและผู้รักษาการตามกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหากับประชาชนอาเซียนที่กำลังประสบทุกขภาวะอย่างน่าเห็นใจ (Learning Area) ET = การสร้างทีมงานทำงานจากเจ้าของปัญหา,ผู้สนับสนุนเจ้าของปัญหาและผู้รักษาการตามกฎหมายในการพัฒนาสิทธิให้แก่ประชาชนอาเซียน หรือที่เราเรียกว่า “ทีมงานประสิทธิภาพ” (Effective Team) โดยทฤษฎีดังกล่าวถูกคิดค้นโดย รศ.ดร.พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร เพื่องานภายใต้โครงการพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสันติสุขของประชาชนอาเซียน.

นอกจากนี้ ผู้ทำวิทยานิพนธ์เคยนำเสนอผลการศึกษาวิจัย อันเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ กล่าวคือ งานเสวนาวิชาการเพื่อนำเสนอผลงานวิจัยคณะ นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประจำปี พ.ศ.2561 (TU LAW FACULTY SYMPOSIUM AND YOUNG RESEARCHER) ภายใต้หัวข้อเรื่อง “คนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย: กรณีศึกษานางลัดตะนา เกดสีลิ่ง” เมื่อวันอังคารที่ 4 ธันวาคม 2561 ณ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ท่าพระจันทร์)²⁰

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้ทำวิทยานิพนธ์คาดหวังว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างรัฐไทย-ลาว อีกทั้งยังเป็นการสร้างองค์ความรู้ที่ชัดเจนในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิทธิในสุขภาวะให้แก่ทุกภาคส่วนในสังคมไทยและสังคมลาว ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่มีปัญหาในการจัดการสิทธิในสุขภาวะต่อภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจในประเด็นการจัดการสิทธิในสุขภาวะของคนเชื้อสายลาว ซึ่งจะได้รับประโยชน์จากการศึกษา ดังนี้

1.8.1 มีองค์ความรู้ในการจัดการสิทธิในสุขภาวะของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย 17
ต้นแบบ

1.8.2 ทำให้เกิดแนวคิดทางวิชาการว่ามีคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย มี 12
ประเภท

1.8.3 ทำให้เกิดความชัดเจนในเรื่องพันธกรณีของรัฐไทยและรัฐลาวต่อคนเชื้อสายลาว
ในประเทศไทย

1.8.4 เกิดความเป็นไปได้ในการสร้างต้นแบบในการจัดการสุขภาวะของคนเชื้อสายลาว
ในประเทศไทย มีแนวคิดในการจัดการอุปสรรคของคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยว่ามี
ลักษณะและทราบถึงอุปสรรคในการรับรองสิทธิ

1.8.5 เกิดแนวคิดในการยกระดับมาตรฐานของการจัดการสุขภาวะของประชาชน
อาเซียนโดยเฉพาะของรัฐไทยและรัฐลาว

²⁰ ลัดตะนา เกดสีลิ่ง, ‘คนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย: กรณีศึกษานางลัดตะนา เกดสีลิ่ง’ (การนำเสนอผลงานวิจัยต่อคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2561) 227.

1.9 นิยามศัพท์

1.9.1 สุขภาวะ หมายถึงสุขภาวะที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย²¹ จิตใจ สังคม และปัญญา มิใช่เพียงการปราศจากโรคหรือความพิการเท่านั้น²² สำหรับประเทศไทยโดยกระทรวงมหาดไทยใช้คำว่า บำบัดทุกข์ บำรุงสุข ส่วน สปป.ลาว โดยกระทรวงยุติธรรม ใช้คำว่า ความยุติธรรม

1.9.2 ไร้รัฐ (Stateless Person) หมายถึง บุคคลที่ไม่ได้รับการรับรองในทะเบียนราษฎรจากรัฐใดเลยในโลก โดยผลของความไร้สถานะบุคคลตามกฎหมายการทะเบียนราษฎรของทุกรัฐบนโลก บุคคลในสถานการณ์นี้จึงตกเป็นคนต่างด้าวในทุกประเทศ และหากไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าเมืองจากรัฐใดรัฐหนึ่ง พวกเขาจะปรากฏตัวอย่างผิดกฎหมายในทุกประเทศของโลก

1.9.3 ไร้สัญชาติ (Nationalityless Person) หมายถึง บุคคลที่ไม่มีการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายสัญชาติในทะเบียนราษฎรของประเทศใดเลยในโลก กล่าวโดยหลักกฎหมายได้ว่าคนไร้สัญชาติมีสถานะเป็นคนต่างด้าวในทุกประเทศของโลกเช่นกัน

1.9.4 เสมือนไร้รัฐ หมายถึง บุคคลที่ไม่ได้รับการรับรองในทะเบียนราษฎรจากรัฐใดเลยในโลก แต่มีพยานหลักฐานที่สามารถแสดงถึงจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐได้ (พยานเอกสาร/พยานบุคคล/พยานวัตถุ) เช่น บุคคลซึ่งเกิดในประเทศไทย และมีหนังสือรับรองการเกิดจากโรงพยาบาล แต่ยังไม่ได้รับการจดทะเบียนคนเกิดครบขั้นตอน

1.9.5 เสมือนไร้สัญชาติ หมายถึง บุคคลซึ่งได้รับการรับรองสถานะบุคคลทางทะเบียนราษฎรจากรัฐแล้ว แต่ยังไม่ได้รับการรับรองสัญชาติ จึงยังไม่อาจใช้สิทธิในฐานะคนสัญชาติได้ ทั้งนี้บุคคลเหล่านี้มีพยานหลักฐานที่สามารถแสดงถึงจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐได้ (พยานเอกสาร/พยานบุคคล/พยานวัตถุ) เพียงแต่กระบวนการรับรองสัญชาติยังไม่เกิดขึ้น หรืออยู่ในระหว่างการดำเนินการยังไม่แล้วเสร็จ เช่น บุคคลซึ่งเกิดในประเทศไทยจากบุพการีต่างด้าว และมีหลักฐานการเกิด รวมถึงพยานหลักฐานครบเงื่อนไขการรับรองสัญชาติตามมาตรา 7 ทวิ วรรคสอง แต่ยังไม่สามารถใช้สิทธิในสัญชาติไทยโดยหลักดินแดน

1.9.6 เสมือนไร้รัฐไร้สัญชาติ หรือไร้สัญชาติเทียม หมายถึง บุคคลซึ่งได้รับการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายทะเบียนราษฎรและกฎหมายสัญชาติแล้ว (มีรัฐมีสัญชาติ) แต่ไม่อาจใช้

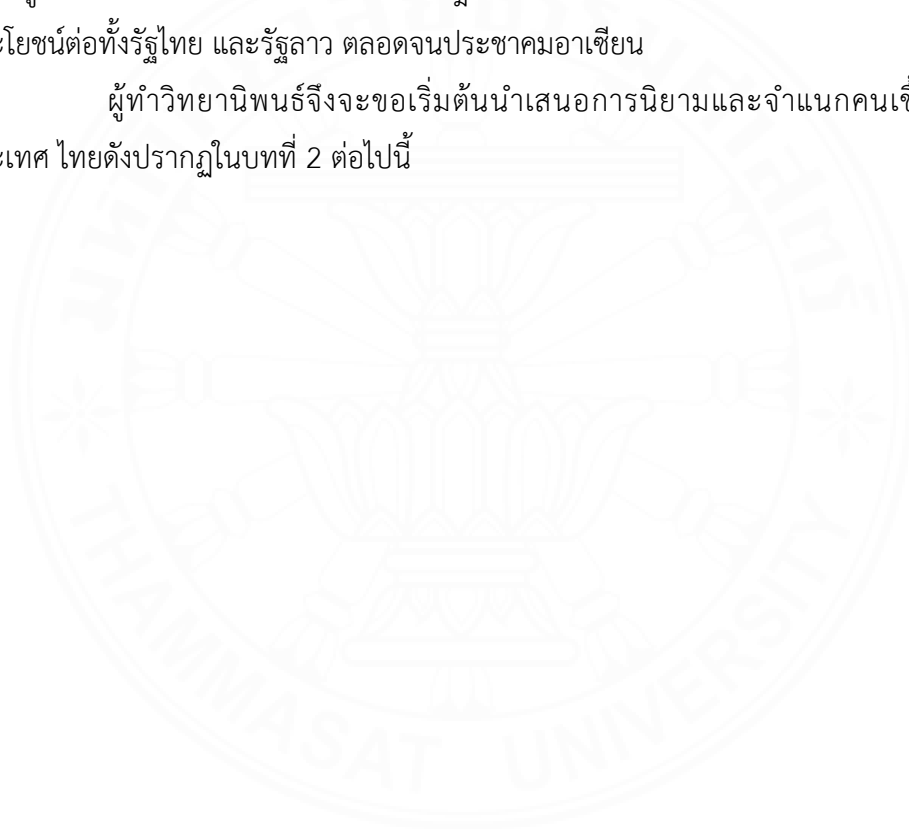
²¹ มีความปลอดภัยในชีวิต เช่น มีที่อยู่อาศัย มีงานทำ และทรัพย์สิน.

²² ตามนิยาม “สุขภาพ” ขององค์การอนามัยโลก และพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พุทธศักราช 2550.

สิทธิในสถานะคนสัญชาติจากรัฐเจ้าของตัวบุคคลนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้บุคคลเหล่านี้ไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการจากรัฐเจ้าของสัญชาติได้เลย เช่น บุคคลซึ่งมีชื่อในทะเบียนราษฎรลาว และถือหนังสือเดินทางประเทศลาวเข้ามาในประเทศไทย โดยอาศัยอยู่ในประเทศไทยยาวนาน แต่ไม่อาจใช้สิทธิในสวัสดิการของรัฐลาวได้เลย

ในท้ายที่สุดของบทที่ 1 ผู้ทำวิทยานิพนธ์จึงขอสรุปว่า ผู้ทำวิทยานิพนธ์มีความเชื่อว่า วิทยานิพนธ์เล่มนี้ควรจะเริ่มต้นด้วยแนวคิดการศึกษาผ่านเรื่องจริงในสังคม ที่จะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ในการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายและเชื่ออีกว่าการทำวิจัยในลักษณะนี้จะเกิดประโยชน์ต่อทั้งรัฐไทย และรัฐลาว ตลอดจนประชาคมอาเซียน

ผู้ทำวิทยานิพนธ์จึงจะขอเริ่มต้นนำเสนอการนิยามและจำแนกคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยดังปรากฏในบทที่ 2 ต่อไปนี้

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาในบทที่ 1 ซึ่งเป็นบทที่วางหลักคิดในการทำวิจัย จากนั้นจึงนำมาสู่การศึกษาในบทที่ 2 ซึ่งเป็นบทที่ต้องแสวงหาว่า คนเชื้อสายลาวคือใคร และรัฐเจ้าของตัวบุคคลของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยคือรัฐไหน โดยเป็นไปตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลที่จะต้องสร้างความชัดเจนของบุคคลเป้าหมายในวิทยานิพนธ์ให้เป็นไปตามมาตรฐานระหว่างประเทศ ซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์ จะขอวิเคราะห์ความชัดเจนตรงนี้ออกเป็นสองประเด็น ประเด็นแรก คนเชื้อสายลาวซึ่งอาศัยอยู่ในประเทศไทย โดยหลักกฎหมายระหว่างประเทศนิยามคนอย่างไร และประเด็นที่สอง จะจำแนกคนดังกล่าวอย่างไร จึงต้องเริ่มต้นการศึกษาจากการศึกษา”คน”ว่ารัฐในโลกจำแนกคนอย่างไร ซึ่งจำแนกโดยสัญชาติกับภูมิลำเนาแต่ต้องชัดเจนเรื่องจุดเกาะเกี่ยวเพราะทำให้มีภูมิลำเนา มีสัญชาติของรัฐใดรัฐหนึ่ง ซึ่งจะได้ศึกษาละเอียดดังนี้

2.1 นิยามคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย

ในส่วนนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์จะทำการศึกษาในสองประการคือ ประการแรกนิยามความเป็นคนเชื้อสายลาว และประการที่สองนิยามความเป็นคนอาศัยในประเทศไทยดังนี้

2.1.1 นิยามความเป็นคนเชื้อสายลาว

ในส่วนนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์จะนิยามคนเชื้อสายโดยใช้หลักกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล ในการนิยามโดยใช้หลักกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลนี้จะมี 2 ลักษณะ กล่าวคือ หลักดินแดน และหลักสืบสายโลหิต ทั้งนี้หลักดินแดนเมื่อบุคคลใดเกิดในดินแดนของรัฐโดยยอมเป็นจุดเริ่มต้นของการได้มาซึ่งสัญชาติและสืบเชื้อสายในรุ่นต่อไป สำหรับหลักสืบสายโลหิตนั้นจะแตกต่างจากหลักดินแดนเพราะไม่ว่าบุคคลจะเกิดในหรือนอกดินแดนของรัฐบิดามารดาเชื้อสายย่อมติดตัวของบุคคลดังกล่าวไปทุกแห่งหน ดังนั้น คำว่า “คนเชื้อสายลาว” ย่อมถือกำเนิดมาจากชาติพันธุ์¹ ในสองลักษณะดังที่กล่าวมาข้างต้น

¹ วัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูด การแต่งกาย บรรพบุรุษของพวกเขาก็เป็นคนลาวที่เกิดในดินแดนของสปป.ลาว

ในส่วนตามข้อเท็จจริงและตามข้อกฎหมายของลาว ในคำว่า “คนเชื้อสายลาว” ว่าจะมีความหมายว่าอย่างไร และจะพิสูจน์อย่างไรเพื่อที่จะยืนยันได้ว่าเขาเป็นคนเชื้อสายลาวจริงหรือไม่ และคนเชื้อสายลาวต้องเกิดและอาศัยอยู่ในดินแดนของสปป.ลาวเท่านั้นหรือไม่ จึงจะสามารถเรียกว่าเป็นคนเชื้อสายลาว

ทั้งนี้ ก่อนที่จะนิยามคำว่าคนเชื้อสายลาว ผู้เขียนใคร่จะนิยามคำว่า “เชื้อสาย” หมายถึงวัฒนธรรม เป็นวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการได้สิทธิหรือเสียสิทธิแต่คือความผูกพันของบุคคลต่อวัฒนธรรมของรัฐหนึ่ง ๆ หรือหลายรัฐก็เป็นได้ โดยเฉพาะความผูกพันต่อขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษาพูด การแต่งกาย ที่เหมือนกัน ส่วนมากคนที่มีความวัฒนธรรมเดียวกันจึงมักมีสายโลหิตเดียวกัน ย่อมมีเชื้อชาติ เชื้อสาย และสัญชาติเดียวกัน จึงไม่ใช่เรื่องของการรับรองสัญชาติตามกฎหมายบ้านเมือง

คำว่า “คนเชื้อสายลาว” ในทางมนุษยวิทยา ยังไม่มีผู้ใดศึกษาหรือให้คำนิยาม พบเพียงมีการศึกษาและให้นิยามคำว่า “คนสัญชาติลาว” ในวิทยานิพนธ์ที่มีชื่อว่า “สถานะทางกฎหมายของคนลาวในประเทศไทย”² เท่านั้น เมื่อพิจารณานิยามคำว่า “เชื้อสาย” ซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “คนเชื้อสายลาว” หมายถึงความผูกพันของคนต่อวัฒนธรรมลาวไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย (ผู้หญิงใส่ผ้าสีน สีส้อลาว ม้วนผม ใส่ผ้าสไบ) ภาษาพูด อาหาร รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณี

ถึงอย่างไรก็ตาม นิยามคำว่า “คนเชื้อสายลาว” ได้ปรากฏในกฎหมายภายในของ สปป.ลาวหลายฉบับ โดยเฉพาะกฎหมายสัญชาติ ตามมาตรา 3 วรรคห้า แห่งกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ ค.ศ.2017/พ.ศ.2560 โดยได้นิยามคำว่า “คนเชื้อสายลาว” หมายถึง “ผู้ที่เกิดจากพ่อและแม่ หรือพ่อหรือแม่ที่เป็นพลเมืองลาว” ซึ่งตามมาตราดังกล่าว จะต้องมีการพิจารณาต่อว่าคำว่า “พลเมือง” นั้นหมายถึงบุคคลใดบ้าง

คำว่า “พลเมือง” ถูกนิยามไว้ในมาตรา 2 วรรคสอง แห่งกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ ค.ศ.2017/พ.ศ.2560 กล่าวคือ “พลเมือง” หมายถึง “ผู้ที่มีสัญชาติลาวถือว่าเป็นพลเมืองลาว” นอกจากนี้มาตรา 34 วรรคหนึ่ง แห่งรัฐธรรมนูญแห่งสปป.ลาว ได้ให้คำนิยามว่า “พลเมือง” หมายถึง “ผู้ที่มีสัญชาติลาวตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย” เมื่อพิจารณาจากคำนิยามตามกฎหมายที่ได้กล่าวมา ยังมีความจำเป็นต้องตีความคำว่า “มีสัญชาติ” ว่าหมายถึงบุคคลใดบ้าง จะหมายถึงเพียงบุคคลที่ได้รับการรับรองสิทธิในสัญชาติลาวแล้ว มีชื่อในทะเบียนบ้านลาว มีบัตรประชาชนลาว หรือ

² บุญมี ราชมีชัย, ‘สถานะทางกฎหมายของคนลาวในประเทศไทย’ (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2555)

จะหมายรวมไปถึงบุคคลที่มีสิทธิในสัญชาติลาวแต่ยังไม่ได้รับการรับรองสิทธิในสัญชาติลาว ทั้งที่อาศัยอยู่ในดินแดนสปป.ลาว และนอกดินแดนสปป.ลาวนั้นด้วย

แต่ในทางปฏิบัติพบว่า โดยปกติประเพณีรัฐสปป.ลาวได้นำเอาคนเชื้อสายลาวซึ่งอาศัยอยู่ในประเทศไทยกลับคืนสู่ทะเบียนราษฎรของรัฐลาวโดยการพิสูจน์สัญชาติ แม้แต่บุคคลไร้รัฐซึ่งไม่มีเอกสารแสดงตนใด ๆ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นคนชนเผ่าใดในสปป.ลาว เพียงแต่มีการกล่าวอ้างว่าเป็นคนเชื้อสายลาว มีบิดาและมารดา หรือบิดาหรือมารดาเกิดในดินแดนสปป.ลาว ไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในหรือนอกดินแดนสปป.ลาว หรืออ้างว่าตนเกิดในดินแดนสปป.ลาว ไม่ว่าจะแต่อาศัยอยู่ในหรือนอกดินแดนสปป.ลาว รัฐลาวก็ยินยอมที่จะให้บุคคลนั้น ๆ พิสูจน์ตนเพื่อรับรองความเป็นคนเชื้อสายลาว โดยให้ใช้พยานบุคคลในการพิสูจน์ ตัวอย่างเช่น กรณีนางกวีพร³ คนเชื้อสายลาวที่ประสบปัญหาความไร้รัฐโดยสิ้นเชิง ซึ่งไม่มีเอกสารแสดงตนใด ๆ มีเพียงการกล่าวอ้างว่าเป็นคนบ้านบึงวะ เมืองไกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว คณะทำงานบางกอกคลินิก ฯ ได้ให้ความช่วยเหลือโดยการประสานงานไปยังผู้ใหญ่บ้านบึงวะ เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงว่านางกวีพร เป็นบุตรของผู้ใด บิดามารดาหรือญาติพี่น้องอาศัยอยู่ที่บ้านบึงวะหรือไม่ หากพบว่า เป็นบุตรของใคร บิดามารดาหรือญาติพี่น้องอาศัยอยู่ที่บ้านบึงวะหรือไม่ ขอให้ออกหนังสือเพื่อรับรองข้อเท็จจริงดังกล่าว เมื่อมีการตรวจสอบโดยผู้ใหญ่บ้านบึงวะแล้ว ได้มีการออกหนังสือรับรองจากผู้ใหญ่บ้านว่า นางกวีพรเป็นบุตรของคนในหมู่บ้านจริง เมื่อนำหนังสือดังกล่าวไปแสดงต่อสถานทูตแห่ง สปป.ลาว ประจำประเทศไทย สถานทูต ฯ ได้ออกหนังสือเดินทางเพื่อใช้แทนหนังสือเดินทางฉบับจริง (Passport) ให้แก่นางกวีพร เพื่อใช้ในการเดินทางเข้าไปยังสปป.ลาว เพื่อไปดำเนินการขอเพิ่มชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวในสถานะคนสัญชาติลาว โดยใช้หนังสือรับรองจากผู้ใหญ่บ้าน เป็นหลักฐานในการขอเพิ่มชื่อ ฉะนั้นจากกรณีดังกล่าว ทำให้ผู้ศึกษาเห็นว่า คำว่า คนเชื้อสายลาว ในที่นี้จึงหมายความรวมถึง บุคคลที่มีสิทธิในสัญชาติลาว ไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในรัฐลาวหรือไม่ด้วย ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีเอกสารแสดงตนหรือไม่ แสดงให้เห็นว่า รัฐลาวมองว่าผู้ที่มีเชื้อสายลาวมีได้แก่ผู้ที่ได้รับการรับรองสิทธิในสัญชาติลาวแล้วเท่านั้น หากเพียงแต่บุคคลใดสามารถพิสูจน์ได้ว่าตนมีความผูกพันกับรัฐลาว จงรักภักดีต่อรัฐลาว ยังคงรักวัฒนธรรมลาว รัฐลาวก็จะบันทึกบุคคลนั้นในทะเบียนราษฎรของรัฐลาว

ถึงแม้รัฐลาวจะยอมรับว่าบุคคลมีสิทธิในสัญชาติลาวได้โดยหลักสืบสายโลหิตจากบิดาและมารดา หรือบิดาหรือมารดา ซึ่งปรากฏในมาตรา 3 วรรคห้า แห่งกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ ค.ศ.2017/พ.ศ.2560 แต่กลับมีการบัญญัติกฎหมายสปป.ลาวไม่อนุญาตให้พลเมืองมีหลายสัญชาติ

³ โปรดดูภาคผนวก ก กรณีศึกษาในวิทยานิพนธ์ ลำดับที่ 3

ควบกั้น⁴ ห้ามบุคคลที่เกิดจากบิดาสัญชาติลาวแต่มารดาเป็นคนต่างด้าว หรือเกิดจากมารดาสัญชาติลาวแต่บิดาเป็นคนต่างด้าว ใช้สิทธิในสองสัญชาติ กล่าวคือ หากเมื่อบุคคลดังกล่าวถูกรับรองสิทธิในสัญชาติลาวแล้ว ก็จะไม่สามารถขอรับรองสิทธิในสัญชาติอื่นได้ กฎหมายดังกล่าวจึงเป็นกำแพงกั้นสิทธิในสองสัญชาติของบุคคลที่เกิดจากบิดาสัญชาติลาวแต่มารดาเป็นคนต่างด้าว หรือมารดาสัญชาติลาวแต่บิดาเป็นคนต่างด้าว

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่าคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยมีสองรุ่นกล่าวคือ

คนรุ่นแรก คือ “คนเชื้อสายลาว” ที่มีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐลาวที่เข้มข้นไม่ว่าจะโดยหลักดินแดนและสืบสายโลหิต คือ คนที่มีสัมพันธภาพที่เข้มแข็งกับรัฐลาว มีจุดเกาะเกี่ยวที่ชัดเจนกับสปป.ลาว จุดเกาะเกี่ยวทั้งโดยหลักดินแดนและหลักบุคคลหมายความว่า คนเชื้อสายลาวรุ่นแรกคือคนที่เกิดในลาวอาศัยอยู่ในสปป.ลาว อยู่ในวัฒนธรรมลาว ทั้งพูดภาษาลาว กินอาหารแบบลาว และแต่งกายแบบลาว ต่อมาคนเชื้อสายลาวดังกล่าวอาจจะออกจากสปป.ลาว ก่อนที่ สปป.ลาวจะเป็นรัฐสมัยใหม่ แต่ยังคงมีความผูกพันต่อขนบธรรมเนียมประเพณี ความชัดเจนของคนรุ่นนี้คือ “เป็นคนเชื้อสายลาว” แน่นนอน ถึงแม้จะมีคนในรุ่นแรกที่พูดภาษาลาวไม่ได้ส่วนมากจะเป็นชาวเขาเป็นชนกลุ่มน้อยในสปป.ลาว แต่คนรุ่นนี้มีสัมพันธภาพเข้มข้นกับรัฐลาวโดยทั้งหลักดินแดนและสืบสายโลหิต บรรพบุรุษของพวกเขาเป็นคนลาวที่เกิดในดินแดน ของสปป.ลาวนั่นคือ คนรุ่นแรกที่ปรากฏตัวในวิทยานิพนธ์เล่มนี้คือ แม่รมณีย์ พันทวงศ์ นางบุญเอื้อ บัวอ่อนแก้ว คุณเตย พวงมลัยทอง นางลัดตะนา เกดสีลิ่ง นางกาวิพร วิไลวรรณ นางสาวอมิตา มีบาง นางสาวแพรวพรรณ หาญยุทธ คุณรุ่งนภา พรหมเทวี นายเป็ง นางสาวจุมมาลี แก้วกัญญา พ่อบุญแก้ว วิสัยพร และนางสมหมาย

ตัวอย่างกรณีศึกษาคนเชื้อสายลาวรุ่นแรก

นางบุญเอื้อ บัวอ่อนแก้ว หรือป้าอืด เป็นคนเชื้อสายลาวที่เกิดที่เมืองปากเซแขวงจำปาสัก เกิดจากบิดามารดาที่เป็นคนเชื้อสายลาว ป้าอืดเกิดในเดิโตะที่เมืองปากเซเรียกได้ว่าเป็นคนที่อยู่ในวัฒนธรรมลาว เพราะตั้งแต่เกิดไปอืดไม่เคยออกจากสปป.ลาวไปไหน เขาอาศัยอยู่ที่ตัวเมืองปากเซกับครอบครัวญาติพี่น้องที่เป็นคนเชื้อสายลาว เขาพูดลาว แต่งกายแบบลาว และรับประทานอาหารแบบลาวดั้งเดิมมาโดยตลอด เขารักในความเป็นเรา รู้เห็นความรุ่งเรืองและความไม่สงบของลาว ที่สำคัญป้าอืดเป็นคนลาวดั้งเดิมที่บรรพบุรุษสืบเชื้อสายมาจากลาวจำปาสักจากรุ่นสู่รุ่น แม้กระทั่งทั้งป้าอืดแต่งงานกับสัญชาติไทยยังแต่งงานตามประเพณีลาว และมีบุตรหนึ่งคนที่เกิดในสปป.ลาว จึงได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยกับสามีและบุตรจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า ป้า

⁴ กฎหมายว่าด้วยสัญชาติ (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ. 2560 มาตรา 6.

อดีตเป็นคนรุ่นแรก ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเพราะเป็นคนที่เกิดในสปป.ลาว เกิดจากบิดามารดาที่เป็นคนเชื้อสายลาวและอยู่ในวัฒนธรรมลาว

อีกหนึ่งกรณีศึกษาของคนรุ่นแรกที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในสปป.ลาว คือ นางรมณี พันธวงศ์หรือแม่ต๋ม คนเชื้อสายลาวที่เกิดที่นครหลวงเวียงจันทน์ เกิดจากบิดามารดาเชื้อสาย ลาวซึ่งสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษที่เป็นเชื้อสายลาว แม่ต๋มเกิดและอาศัยอยู่ที่เวียงจันทน์อีกทั้งยังศึกษาเล่าเรียนที่เวียงจันทน์ แม้จะเรียนแบบไม่เป็นที่เป็นทางเพราะความไม่สงบในลาวแต่ก็พออ่านและเขียนลาวได้เป็นส่วนมาก แม่ต๋มอาศัยอยู่ในสปป.ลาวจนกรมกลืนกับสังคมนลาวเรียนรู้การพูดภาษาลาว การแต่งกายแบบลาวแม้กระทั่งการรับประทานอาหารแบบลาวจากบิดามารดา ญาติพี่น้องและสนิท มิตรสหาย ต่อมาได้พบรักกับหนุ่มไทยและอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยจนกระทั่งมีบุตรและอาศัยอยู่ในประเทศไทยจนถึงปัจจุบัน จากข้อเท็จจริงข้างต้นจะเห็นได้ว่าแม่ต๋มถือได้ว่าเป็นคนรุ่นแรกในประเทศไทย

คนรุ่นที่สอง ในขณะเดียวกันเมื่อคนเชื้อสายรุ่นแรกเข้ามาในประเทศไทยและมีครอบครัวในประเทศไทยแน่นอนก็ต้องมีบุตรที่เกิดในประเทศไทย บุตรดังกล่าวอาจจะเกิดจากบิดามารดาที่เป็นคนเชื้อสายลาวหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนเชื้อสายลาว ซึ่งบุตรที่เกิดจากบุพการีหรือปู่ย่าตายายที่เป็นคนเชื้อสายลาวเขาก็คือคนเชื้อสายลาว เพราะสืบสายโลหิตเชื้อสายลาว ก็คือคนเชื้อสายลาว รุ่นต่อมา(รุ่นสอง)และรุ่นต่อ ๆ ไปแต่ในวิถยานิพนธ์เล่มนี้ไม่มีรุ่นต่อไปมีเพียงรุ่นสองเท่านั้น เมื่อพวกเขาไม่ได้เกิดใน สปป.ลาว แต่เกิดในรัฐต่างประเทศหนึ่งในนั้นก็คือ “รัฐไทย” จุดเกาะเกี่ยวกับรัฐลาวอาจไม่เข้มข้นเหมือนรุ่นแรกโดยเฉพาะการแต่งกาย และภาษาพูด พวกเขาอาจจะพูดภาษาลาวได้หรือไม่ได้ก็ตาม ถึงแม้ว่าพวกเขาจะเชื่อในศาสนาพุทธหรือไม่ก็ตาม ผิวเหลืองหรือผิวขาวหรือผิวดำก็ตาม แต่ความแน่นอนของคนรุ่นนี้คือ เขาเกิดจากบิดามารดาที่เกิดในรัฐลาว พวกเขาจึงปรากฏตัวเป็นคนรุ่นสองในวิถยานิพนธ์เล่มนี้กล่าวคือ นางสาวนิ่มอนงค์ ศรีสะอาด, นายเอกสิทธิ์ ฉิมวงษ์, นายณพวงค์ วิสัยพร น้องทัย และเด็กหญิงชนิตา สีลาปรานี

ตัวอย่างกรณีศึกษาคนเชื้อสายลาวรุ่นสอง

กรณีศึกษานายเอกสิทธิ์ ฉิมวงษ์ หรือต๋ม คนเชื้อสายลาวที่เกิดในประเทศไทย เกิดจากบิดาสัญชาติไทยและมารดาเชื้อสายลาว มารดาของเขาอพยพมาจากสปป.ลาวเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย จึงทำให้ต๋มเกิดในประเทศไทย ถึงแม้ว่าต๋มจะเกิดและอาศัยอยู่ในประเทศไทยแต่ก็ยังถือว่าเป็นคนเชื้อสายลาวเพราะเขาเกิดจากมารดาเชื้อสายลาว ถึงแม้เขาจะพูดภาษาลาวไม่ได้ ไม่ได้กินอาหารแบบลาว ไม่ได้แต่งกายแบบลาวแต่โดยวัฒนธรรมการสืบสายโลหิตจากมารดาเขาก็คือคนเชื้อสายลาว เพราะความที่เขาเกิดในต่างประเทศและไม่ได้อาศัยอยู่ในสปป.ลาว

ความกลมกลืนกับรัฐลาวจึงมีน้อยกว่ามารดา จากการสืบเชื้อสายดังกล่าวจึงทำให้ นายเอกสิทธิ์ นิยมวงศ์ หรือตัม เป็นคนรุ่นสอง

อีกหนึ่งกรณีศึกษาคือกรณีศึกษาน้องชนิตา สีลาปรานีหรือ ตาตา คนเชื้อสายลาวที่เกิดในประเทศไทย เกิดจากมารดาเชื้อสายลาว บิดาเชื้อสายลาวสัญชาติออสเตรเลีย น้องตาตาเกิดในประเทศไทยเพราะมารดาเข้ามาศึกษาในประเทศไทย ถึงแม้ว่าน้องตาตาจะเกิดในประเทศไทย แต่น้องกลับเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศลาวและด้วยที่มารดาและบิดาเป็นคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในลาวเป็นส่วนมากจึงทำให้น้องตาตา พูดลาวได้เป็นส่วนใหญ่ การแต่งกายแบบลาวและกินอาหารแบบลาวเป็นส่วนมาก เพราะน้องใช้ชีวิตที่อยู่ในวัฒนธรรมลาว แม้จะเกิดในไทยแต่ไม่ได้ใช้ชีวิตในประเทศไทยจึงทำให้น้องชนิตาหรือตาตา เป็นคนรุ่นสอง

จะเห็นได้ว่าทั้งสองกรณีแม้จะเป็นคนรุ่นสองจากลาวเหมือนกันแต่ความกลมกลืนกับรัฐลาวแตกต่างกัน จึงทำให้คนที่มีสถานะเป็นคนเชื้อสายลาวเหมือนกันแต่ความผูกพันและสัมพันธภาพแตกต่างกัน อีกคนพูดลาวได้ อีกคนพูดไม่ได้ อีกคนแต่งกายแบบลาวอีกคนไม่แต่งแบบวัฒนธรรมลาว แต่ก็เป็นคนเชื้อสายลาวที่เป็นคนรุ่นสอง ที่เกิดในประเทศไทยเหมือนกัน

2.1.2 นิยามความเป็นคนอาศัยในประเทศไทย

ในส่วนนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้ทำการนิยามคนเชื้อสายลาวซึ่งอาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยการปรากฏตัวของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย ว่าพวกเขาเหล่านั้นมีสิทธิอาศัยอยู่ในประเทศไทยหรือไม่เพราะเหตุใด ซึ่งแนวคิดที่นานาประเทศใช้ในการจัดการสิทธิเข้าเมืองและสิทธิอาศัยของมนุษย์บนดินแดนของรัฐตนนั้นมีสองแนวคิด กล่าวคือ (1) การเข้าเมืองเป็นสิทธิโดยเด็ดขาดของคนชาติ (2) การเข้าเมืองเป็นสิทธิโดยมีเงื่อนไขของคนต่างด้าว ฉะนั้นจากการค้นพบคนเชื้อสายลาวทั้งสองรุ่นที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเฉพาะที่ได้กล่าวในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ สามารถแบ่งคนเชื้อสายลาวซึ่งอาศัยในประเทศไทยได้ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ด้วยกันกล่าวคือ (1) คนเชื้อสายลาวที่มีสิทธิอาศัย (2) คนเชื้อสายลาวที่ไม่มีสิทธิอาศัยอยู่ในประเทศไทย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1.2.1 คนเชื้อสายลาวที่มีสิทธิอาศัย

ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า ทั้งสองรุ่นที่มีสิทธิอาศัยอยู่ในประเทศไทยนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มด้วยกัน กล่าวคือ (1) คนเชื้อสายลาวที่มีสิทธิอาศัยอยู่ถาวร ส่วนมากจะพบว่าเป็นคนที่รับรองสัญชาติไทย และ(2) คนเชื้อสายลาวที่มีสิทธิอาศัยชั่วคราว ส่วนมากจะเป็นคนมีรัฐมีสัญชาติลาว คนมีรัฐแต่ไร้สัญชาติและคนที่ไร้รัฐไร้สัญชาติ ซึ่งจะได้ลงในรายละเอียดดังนี้

(1) คนเชื้อสายลาวที่มีสิทธิอาศัยอยู่ถาวร

คนเชื้อสายลาวที่มีสิทธิอาศัยอยู่ถาวร ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า มี 2 กลุ่ม กล่าวคือ (1) คนเชื้อสายลาวที่มีสัญชาติไทย (คนชาติ) ซึ่งไม่ต้องไปขอสิทธิอาศัยเพราะเป็นสิทธิอัน

เด็ดขาด และ(2) คนเชื้อสายลาวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยแต่มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร(ต่างด้าว) ต้องไปขอสิทธิอาศัยในประเทศไทย ซึ่งทั้งสองกลุ่มนี้มีสิทธิอาศัยอยู่ถาวรในประเทศไทย แต่ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ไม่ได้ศึกษาถึงคนเชื้อสายลาวที่เป็นกลุ่มคนเชื้อสายลาวที่ไม่มีสัญชาติไทยแต่มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร⁵และไม่มีกรณีศึกษาดังกล่าวในวิทยานิพนธ์ แต่ในทางปฏิบัติมีการให้สิทธิคนต่างด้าวอาศัยอยู่ถาวรในประเทศไทย

จากการศึกษา ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า สำหรับคนเชื้อสายลาวสัญชาติไทย (คนชาติ) มีบ่อเกิดแห่งสิทธิในการเข้าเมืองและสิทธิอาศัยอยู่บนดินแดนของรัฐอย่างเด็ดขาดตาม “รัฐธรรมนูญ” ดังนั้น คนเชื้อสายลาวที่มีสถานะเป็นคนสัญชาติไทยย่อมมีสิทธิอาศัยอยู่ถาวรบนดินแดนของราชอาณาจักรไทย ถึงแม้เขาจะมีเชื้อสายลาวแต่ก็ไม่นับเป็นอุปสรรคต่อสิทธิที่เขามี และหากเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยหลักสืบสายโลหิตจากบิดาหรือมารดา สิทธิดังกล่าวจะถูกถอนมิได้ เนื่องจากได้มีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ.2560⁶ คนกลุ่มนี้มีสิทธิในการเข้าเมืองแบบไม่มีเงื่อนไขและมีสิทธิอาศัยอยู่ในประเทศไทยแบบถาวร คนที่มีสิทธิอาศัยอยู่ถาวรไม่ว่าจะเป็นคนชาติหรือต่างด้าวจะถูกบันทึกชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐไทยในสถานะคนอาศัยอยู่ถาวร(ท.ร14)⁷

ตัวอย่างกรณีศึกษาจากห้องทดลองทางสังคม

กรณีนางสาวอมิตตา คนเชื้อสายลาว⁸ สัญชาติไทย เกิดใน สปป.ลาว มารดาเป็นคนไร้รัฐไร้สัญชาติ เชื้อสายลาว บิดาเป็นคนสัญชาติไทย เธอไม่ได้รับการบันทึกชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐลาว และในขณะที่เกิดบิดาไม่ได้แจ้งเกิดนางสาวอมิตตาในทะเบียนราษฎรของรัฐไทย จึงทำให้นางสาวอมิตตาประสบปัญหาความไร้รัฐโดยสิ้นเชิง ต่อมาบิดาได้พานางสาวอมิตตา เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยและตั้งบ้านเรือนในประเทศไทย จากนั้นนางสาวอมิตตาได้ขอรับการรับรองสัญชาติไทยโดยการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมกับบิดา นางสาวอมิตตาจึงได้รับการรับรองสิทธิ

⁵ ซึ่งหมายถึงมีสิทธิอาศัยแบบถาวรตามกฎหมายไทยว่าด้วยคนเข้าเมือง อันได้แก่พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522.

⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 39.

⁷ พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่3) พ.ศ. 2560.

⁸ กฎหมายว่าด้วยสัญชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 11 สัญชาติของเด็กซึ่งพ่อหรือแม่เป็นพลเมืองลาวบัญญัติว่า ในเมื่อพ่อหรือแม่ของเด็กเป็นพลเมืองลาวในเวลาเด็กเกิด จะถือว่าเด็กผู้นั้นเป็นพลเมืองลาวถ้าหากว่า เด็กผู้นั้น ได้เกิดอยู่ในดินแดนของ สปป.ลาว.

ในสัญชาติไทยโดยหลักสืบสายโลหิตจากบิดา⁹ และมีชื่อในทะเบียนราษฎรของประเทศไทยในสถานะคนอยู่ถาวร (ท.ร.14)

กรณีนายเอกสิทธิ์ ฉิมวงษ์ หรือคุณตัม คนเชื้อสายลาว¹⁰ สัญชาติไทยอาศัยอยู่ที่ ณ ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ เนื่องด้วยนายเอกสิทธิ์เกิดในโรงพยาบาล จึงมีหนังสือรับรองการเกิดและสูติบัตร อีกทั้งในสูติบัตรยังระบุว่าสัญชาติไทย ซึ่งเป็นการรับรองสถานะคนสัญชาติโดยหลักสืบสายโลหิตจากบิดา จึงทำให้นายเอกสิทธิ์ ฉิมวงษ์ เป็นคนเชื้อสายลาวสัญชาติไทยมีชื่อในทะเบียนราษฎรของประเทศไทยและมีสิทธิอาศัยอยู่ถาวรในประเทศไทย (ท.ร 14)

กรณีนางสาวแพรวพรรณวดีหรือแพรว คนเชื้อสายลาว¹¹ สัญชาติไทยเกิดที่ สปป.ลาว มารดาเป็นคนเชื้อสายลาว บิดาเป็นบุคคลสัญชาติไทย คุณแพรวเกิดนอกโรงพยาบาลและบิดามารดาไม่ได้ไปแจ้งเกิด จึงไม่ได้รับการรับรองการเกิดและไม่ได้เพิ่มชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐบาล ต่อมาบิดาได้พานางสาวแพรวพรรณวดีเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยและไม่ได้ไปแจ้งเกิดที่เขต จึงทำให้คุณแพรวยังประสบปัญหาความไร้รัฐโดยสิ้นเชิง ทั้งที่เป็นผู้มีสิทธิในสัญชาติไทยและลาว แพรวได้รับความช่วยเหลือจากคณะทำงานบางกอกคลินิกดำเนินการขอเพิ่มชื่อในทะเบียนราษฎรไทยในฐานะบุตรของบุคคลสัญชาติไทย โดยการตรวจสอบพินธุกรรมเพื่อหาความสัมพันธ์ทางสายโลหิตกับบิดา¹² แพรวจึงได้รับการรับรองสิทธิในสัญชาติไทยโดยหลักสืบสายโลหิตจากบิดา เมื่อแพรวเป็นบุคคลสัญชาติไทยจึงมีสิทธิอาศัยอยู่ถาวรในประเทศไทย

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มคนเชื้อสายลาวที่มีเชื้อคนสัญชาติไทย (คนต่างด้าว) หรือคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยแต่มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยชอบด้วยกฎหมาย หรืออาจเป็นคนเชื้อสายลาวที่เป็นชนกลุ่มน้อยที่อพยพเข้ามาอาศัยใน

⁹ พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 และแก้ไข ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2551.

¹⁰ กฎหมายว่าด้วยสัญชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 11.

¹¹ เฟิ่งอ้อาง.

¹² พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร, ‘กรณีศึกษานางสาววดี : การร้องขอความช่วยเหลือจากอาจารย์ศิวินุช สร้อยทอง เพื่อหารือกับเจ้าหน้าที่สำนักงานทะเบียนเขตพระนครเพื่อการรับรองสิทธิในสัญชาติไทยของคนไร้สัญชาติใน ท.ร 38 ก ซึ่งเกิดในประเทศลาวจากบิดาตามข้อเท็จจริงสัญชาติไทยกับมารดาสัญชาติลาว’ (6 เมษายน 2560) <<https://www.facebook.com/archanwell/posts/10155031017766425> <https://www.facebook.com/ArchanWellKa/posts/1438850512853029>> สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2561.

ประเทศไทย ซึ่งต่อมาได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย ได้รับใบสำคัญถิ่นที่อยู่และใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว ทำให้มีสถานะเป็นผู้มีสิทธิอาศัยถาวรในประเทศไทย และถูกบันทึกชื่อในทะเบียนราษฎรไทยในสถานะคนอาศัยอยู่ถาวร (ท.ร.14) โดยเป็นไปตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่3) พ.ศ.2560 มาตรา 36¹³ จากการศึกษาจากห้องทดลองทางสังคมผู้ทำวิทยานิพนธ์ไม่มีกรณีศึกษาในเรื่องนี้ แต่ในทางปฏิบัติมีคนเชื้อสายลาวที่ได้รับสิทธิอาศัยถาวรในประเทศไทย และได้รับการเพิ่มชื่อในทะเบียนราษฎรประเภทคนอยู่ถาวร (ท.ร. 14) แต่เนื่องด้วยผู้ทำวิทยานิพนธ์ไม่ได้ศึกษาเชิงลึกในเรื่องนี้จึงไม่มีกรณีศึกษา

(2) คนเชื้อสายลาวที่มีสิทธิอาศัยอยู่ชั่วคราว

คนเชื้อสายลาวที่มีสิทธิอาศัยชั่วคราวมีสองกลุ่ม กล่าวคือ (1) กลุ่มที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และ(2) กลุ่มที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมายแต่ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยเป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย

กลุ่มที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือเป็นคนที่เข้ามาในราชอาณาจักรไทยเป็นการชั่วคราวเพื่อทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อสิ้นสุดก็กลับออกจากราชอาณาจักรไทยไป ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า คนเชื้อสายลาวกลุ่มนี้ส่วนมากเป็นคนเชื้อสายลาวที่มีสัญชาติลาว ซึ่งก็คือคนต่างด้าว¹⁴ที่เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรไทย¹⁵ คนเชื้อสายลาวกลุ่มนี้ก่อนจะเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรไทยจะต้องผ่านขั้นตอนของการขออนุญาตให้เข้าเมือง โดยการตรวจลงตราในหนังสือเดินทาง (Passport) หรือเอกสารที่ใช้แทนหนังสือเดินทาง (Travel Document หรือ TD) อีกทั้งยังมีคุณสมบัติและเอกสารครบถ้วน และเข้ามาตามช่องทางที่กำหนดตามกฎหมายคนเข้าเมืองไม่ว่าจะเป็นด่านตรวจคนเข้าเมือง เขตท่า สถานี หรือท้องที่ตามกำหนดเวลา ซึ่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 บัญญัติไว้ใน มาตรา11¹⁶ และคนที่เข้าเมืองในลักษณะนี้ต้องไม่เป็นบุคคลต้องห้ามซึ่งมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522

¹³ พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 มาตรา 36.

¹⁴ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 4 วรรคหนึ่ง .

¹⁵ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 4 วรรคเจ็ด.

¹⁶ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 11.

มาตรา 12¹⁷ เว้นแต่จะเป็นไปตามข้อยกเว้นของกฎหมายซึ่งอนุญาตไว้ ปรากฏตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 บัญญัติไว้ในมาตรา 13¹⁸

สำหรับคนเชื้อสายลาวกลุ่มที่มีสิทธิอาศัยอยู่ชั่วคราวในประเทศไทย เช่น การปฏิบัติหน้าที่ทางทูตหรือกงสุล การปฏิบัติหน้าที่ทางราชการ การท่องเที่ยว การเล่นเกมกีฬา และธุรกิจ เป็นต้น เป็นไปตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 34¹⁹ และระยะเวลาการมีสิทธิอาศัยอยู่ในประเทศไทย ปรากฏตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

ตัวอย่างกรณีศึกษาจากห้องทดลองทางสังคม

กรณีศึกษานางลัดตะนา เกตลีลวง คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว มีที่อยู่ถาวรในสปป.ลาว เข้ามาอาศัยอยู่ประเทศไทยเมื่อพ.ศ. 2560 เนื่องจากได้รับทุนไทยก้า (โครงการความร่วมมือทางวิชาการไทย-ลาว) เพื่อเข้ามาศึกษาในระดับปริญญาโท ณ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทย เธอจึงเดินทางเข้ามาประเทศไทย ผ่านด่านหนองคาย กระทรวงการต่างประเทศไทยได้ประทับวีซ่าในหนังสือเดินทางของเธอ ซึ่งออกโดยกระทรวงการต่างประเทศสปป.ลาว เพื่ออนุญาตให้เธอเข้าและอาศัยอยู่ในประเทศไทยระหว่างวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2560/ค.ศ. 2017 จนถึงวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2562/ค.ศ. 2019 ในระหว่างที่อยู่ในประเทศไทย นางลัดตะนา อาศัยอยู่ที่เขตบางกอกน้อย แขวงศิริราช กรุงเทพมหานคร จากข้อเท็จจริงดังกล่าวจะเห็นได้ว่า นางลัดตะนา เดินทางเข้าเมืองชอบด้วยกฎหมาย และได้รับสิทธิอาศัยอยู่ชั่วคราวในประเทศไทยในสถานะนักศึกษา โดยเป็นไปตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 34 (10)²⁰ เมื่อมีสิทธิอาศัยอยู่ชั่วคราวในประเทศไทย เธอจึงมีสิทธิร้องขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน²¹ประเภทคนอาศัยอยู่ชั่วคราว (ท.ร 13)²²ตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร (ฉบับ

¹⁷ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 12.

¹⁸ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 13.

¹⁹ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 34.

²⁰ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 34 (10).

²¹ พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 มาตรา 38 แก้ไขเพิ่มเติม(2562).

²² ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดทำทะเบียนบ้าน และการจัดทำทะเบียนประวัติสำหรับบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทย ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ข้อ 1.

ที่2) พ.ศ. 2562 ข้อ44²³ ตามระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต กล่าวคือระหว่างวันที่ 17 เมษายน 2560 ถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2562 ย่อมตกอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่2 พ.ศ. 2551 มาตรา 38²⁴

กรณีศึกษานางเตย พวงมลัยทอง คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว มีที่อยู่ถาวรในสปป.ลาว เมื่อพ.ศ.2540 เธอเดินทางเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเพื่อหางานทำ แต่เป็นการเดินทางเข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เธอเดินทางเข้าออกอยู่หลายครั้ง จนกระทั่งเธอได้ขึ้นทะเบียนแรงงานและกลับไปทำหนังสือเดินทางลาวเข้ามาในประเทศไทยเพื่อทำงานและถือบัตรแรงงาน MOU ซึ่งสามารถทำงานและอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้ 2 ปี²⁵ จะเห็นได้ว่าการเข้าเมืองครั้งสุดท้ายของนางเตย พวงมลัยทอง เป็นการเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายคนเข้าเมือง หรือพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และทำงานโดยชอบด้วยกฎหมาย เธอจึงมีสถานะการอาศัยอยู่ในประเทศไทยในฐานะแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และมีสิทธิร้องขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านประเภทคนอาศัยอยู่ชั่วคราว (ท.ร.13)

นอกจากนี้ยังมี **กลุ่มที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมายแต่ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่เป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย** กลุ่มนี้เริ่มต้นด้วยการเข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมายแต่ได้รับการผ่อนผันตามนโยบายของรัฐ โดยมีมติคณะรัฐมนตรี ผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในประเทศไทยได้ ซึ่งอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 มาตรา 17²⁶ คนกลุ่มนี้จึงมีสิทธิอาศัยอยู่ชั่วคราวในประเทศไทย แต่เป็นกรณีพิเศษที่รัฐต้องใช้กฎหมายประกอบกับนโยบาย สิทธิดังกล่าวเกิดตามกฎหมายคนเข้าเมือง โดยคนกลุ่มนี้ถูกจัดอยู่ในประเภท กลุ่มที่ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่เป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย หรือกลุ่มที่ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่ได้เป็นการชั่วคราว กลุ่มนี้ถึงจะเข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย แต่กระบวนการจับหรือผลักดันให้กลับประเทศต้นทางนั้นไม่เกิดขึ้น

²³ ระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร(ฉบับที่2)พ.ศ.2562 ข้อ44.

²⁴ พระราชบัญญัติทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2551 มาตรา 38.

²⁵ บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวว่าด้วยความร่วมมือด้านการจ้างแรงงาน ณ นครเวียงจันทน์ เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ.2545/ค.ศ.2002 ข้อ 9.

²⁶ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 17.

คนเชื้อสายลาวที่ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในประเทศไทยนั้น บ่อเกิดแห่งสิทธิเข้าเมืองและอาศัยอยู่บนดินแดนของรัฐนั้นเป็นไปอย่างมีเงื่อนไข เพราะเป็นคนต่างด้าว คนกลุ่มนี้แบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มด้วยกัน กล่าวคือ 1.) คนที่เข้ามาในราชอาณาจักรไทยโดยข้อเท็จจริง 2.) คนอ้างว่ามีสัญชาติไทยแต่ยังไม่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติ 3.) คนที่เกิดในราชอาณาจักรไทยแต่ถูกถือเป็นคนต่างด้าว

1.) คนที่เข้ามาในราชอาณาจักรไทยโดยข้อเท็จจริงนั้นส่วนมากเป็นการลักลอบเข้าเมือง หรือเป็นการเข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมายคนเข้าเมือง จึงทำให้คนกลุ่มนี้ไม่มีสิทธิอาศัยอยู่ในประเทศไทย แต่ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในประเทศไทย มีดังนี้

กลุ่มคนเชื้อสายลาวที่เรียกว่า ลาวอพยพ ประมาณ พ.ศ. 2534 ประเทศไทยได้ดำเนินการจัดทำ “ทะเบียนประวัติลาวอพยพ” และหลังจากนั้นได้ออกบัตรประจำตัวลาวอพยพ (สีขา) ให้กับคนเชื้อสายลาวที่อพยพเข้ามาอยู่กับญาติพี่น้องของตนในประเทศไทย แต่มิได้หมายถึงลาวอพยพ ที่องค์การสหประชาชาติส่งเข้ามาอยู่ในค่ายผู้ลี้ภัยจากการสู้รบแล้วไม่ได้กลับสปป.ลาว(ผู้ลี้ภัย) เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในสปป.ลาวเมื่อ พ.ศ. 2517 ต่อมาได้แต่งงานกับคนสัญชาติไทยจนกระทั่งมีบุตรด้วยกันและไม่ได้กลับไป สปป.ลาวอีกเลย

กรณีคุณรุ่งนภา พรหมเทวี หรือคุณรุ่ง คนเชื้อสายลาวซึ่งเกิดในสปป.ลาว เกิดจากบิดาที่อ้างว่าเป็นคนสัญชาติไทย และมารดาสัญชาติลาว คุณรุ่งได้อพยพตามบิดามารดาเข้ามาอาศัยในประเทศไทยเพราะความไม่สงบในสปป.ลาว ต่อมาประเทศไทยได้มีการจัดการประชากร โดยการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติลาวอพยพ ทำให้คนกลุ่มนี้ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในประเทศไทย คุณรุ่งได้รับการขึ้นทะเบียนและถือบัตรลาวอพยพมาจนถึงปัจจุบัน เธออาศัยอยู่กับครอบครัวและบุตรซึ่งทั้งหมดได้รับการรับรองสิทธิในสัญชาติไทยแล้ว มีเพียงเธอยังประสบปัญหาความไร้สัญชาติ การจะกลับคืนสู่ทะเบียนราษฎรของรัฐลาวเป็นเรื่องยาก เพราะเธอต้องการอาศัยอยู่กับครอบครัว และหากต้องกลับคืนสู่ทะเบียนราษฎรของรัฐลาวเธอก็ไม่อาจหาพยานบุคคลมายืนยันว่าเธอคือคนเชื้อสายลาวได้ เนื่องจากเธอไม่ทราบว่าเธอยังคงมีญาติพี่น้องหลงเหลืออยู่ในสปป.ลาวหรือไม่

กลุ่มคนเชื้อสายลาวซึ่งเป็นผู้ลี้ภัย(แต่ไม่ใช่ที่องค์การสหประชาชาติส่งเข้ามาอยู่ในค่ายผู้ลี้ภัย ซึ่งลี้ภัยจากการสู้รบมาแล้วไม่ได้กลับสปป.ลาว) คือ กลุ่มที่เข้ามาในประเทศไทยในช่วงที่เกิดสถานการณ์ความไม่สงบในสปป.ลาวก่อน พ.ศ.2518 และกลุ่มคนที่เข้ามาในประเทศไทยในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในสปป.ลาวเมื่อ พ.ศ.2518 ซึ่งสถานการณ์ในประเทศลาวเกิดความสงบแล้วแต่ยังมีปัญหาเรื่องเศรษฐกิจอยู่ ซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่ากลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ไม่มีสิทธิอาศัย แต่รัฐไทยก็ไม่ได้ผลักดันออกไปนอกประเทศไทย

กรณีศึกษานางบุญเอื้อ บัวอ่อนแก้วหรือป่าอืด เกิดที่เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ภาคใต้ของสปป.ลาว พบรักและแต่งงานกับชายสัญชาติไทยที่จังหวัดจำปาสัก ต่อมาได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยราวพ.ศ. 2516 เนื่องจากเกิดความไม่สงบใน สปป.ลาว โดยเดินทางเข้ามาตามแนวชายแดนลาว-ไทย ซึ่งในเวลานั้นด่านตรวจคนเข้าเมืองไม่เข้มงวดนัก จึงเข้ามาโดยไม่มีเอกสารใด ๆ เป็นการเข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ต่อมาป่าอืดได้เลิกลาภกับสามีคนแรก และอยู่กินฉันสามีภรรยากับคนสัญชาติไทย(สามีคนที่สอง)จนกระทั่งมีบุตรด้วยกันและตั้งบ้านเรือนอยู่ในประเทศไทย และไม่ได้กลับไปทีสปป.ลาวอีกเลยแม้ว่าสถานการณ์ความไม่สงบในสปป.ลาวได้สิ้นสุดลงแล้ว เนื่องจากป่าอืดมีครอบครัวอยู่ในประเทศไทย โดยมีสามีและบุตรเป็นคนสัญชาติไทย ประเทศไทยจึงไม่อาจผลักดันป่าอืดให้กลับไปยังสปป.ลาวได้ แต่อย่างไรก็ตามป่าอืดก็พร้อมที่จะกลับคืนสู่ทะเลเบียนราษฎรของรัฐลาว เพราะยังมีความรักและความผูกพันกับสปป.ลาวอยู่ อยากเห็นความรุ่งเรืองของสปป.ลาวในปัจจุบัน ป่าอืดไม่สนใจว่าในอนาคตจะได้รับการรับรองสัญชาติไทยหรือลาว ขอเพียงแต่สามารถเดินทางเข้าออกระหว่างลาวและไทยได้สะดวกเพื่อเยี่ยมญาติและกลับไปอาศัยอยู่ในไทยกับลูกและบุตรหลานได้ก็เพียงพอแล้ว

กรณีศึกษาของนางรมณีย์ พันทวงศ์หรือแม่ตุ่ม เกิดที่นครหลวงเวียงจันทน์ต่อมาพบรักกับชายสัญชาติไทย และได้เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยกับคนรัก ต่อมาเมื่อเลิกกัน แม่ตุ่มต้องการที่จะกลับไปสปป.ลาวแต่ด้วยเหตุการณ์ความไม่สงบในสปป.ลาวจึงจำเป็นต้องอาศัยอยู่ในประเทศไทยต่อ แม่ตุ่มพบรักอีกครั้งกับชายสัญชาติไทยจึงอยู่กินฉันสามีภรรยาจนกระทั่งมีบุตร จึงไม่ได้กลับไปสปป.ลาวอีกเลย เพราะมีความสัมพันธ์ทางครอบครัวกับคนสัญชาติไทยนี้เอง ประเทศไทยจึงไม่อาจที่จะผลักดันให้กลับไปยังสปป.ลาว และด้วยที่รัฐไทยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนที่ไม่อาจผลักดันมนุษย์ไปสู่ภัยความตายได้เพราะในเวลานั้นสปป.ลาวยังไม่สงบ แม้การการคืนสู่ทะเลเบียนของรัฐบาลจะไม่ใช่เรื่องยาก แต่แม่ตุ่มก็เลือกจะอยู่ในประเทศไทยต่อไปเนื่องจากมีครอบครัวอยู่ในประเทศไทย แม่ตุ่มจึงเลือกที่จะรับรองสิทธิในสัญชาติไทยเพื่อจะได้อยู่ดูแลบุตรและสามีต่อไป

กรณีศึกษานางสาวจุมมาลี แก้วกัญญา หรือจุ่ม คนเชื้อสายลาวซึ่งเกิดในสปป.ลาว ณ แขวงจำปาสัก แต่เติบโตในประเทศไทย เพราะบิดามารดาพาเธอเดินทางเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเมื่อประมาณ พ.ศ.2532 ขณะนั้นเธอมีอายุ 1 ปี เป็นช่วงเวลาหลังความไม่สงบในสปป.ลาว ถึงแม้สถานการณ์ความไม่สงบจะสิ้นสุดลง แต่ยังคงมีภัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคมอยู่จนประชาชนจำนวนหนึ่งต้องอพยพหนีความหิวโหยเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย นับแต่วันที่เธอและครอบครัวเดินทางเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย เธอไม่ต้องการกลับไปสปป.ลาว อีกเลย แม้เธอจะประสบปัญหาความไร้รัฐโดยสิ้นเชิงในประเทศไทยก็ตาม ไม่ใช่เพราะเธอไม่รักสปป.ลาว แต่เพราะเธอออกจากสปป.ลาวมาตั้งแต่ยังเล็กจึงไม่มีความทรงจำเกี่ยวกับสปป.ลาว และด้วยความที่บุพการี

ด้อยทางการศึกษา บุพการีไม่มีความทรงจำเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรืองในสปป.ลาว มีเพียงความทรงจำในช่วงเวลาหลังเหตุการณ์ความไม่สงบเท่านั้น เธอจึงไม่ได้รับการถ่ายทอดความทรงจำเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรืองในสปป.ลาวเลย ซึ่งหากเปรียบเทียบระหว่างกรณีศึกษาของนางสาวจุมมาลี และป้าอืดเราจะพบว่า มีความแตกต่างกันมากทีเดียวเพราะความทรงจำและความผูกพันที่มีต่อรัฐลาว ป้าอืดจากรัฐลาวไปเมื่อเขาโตแล้วซึ่งมีความทรงจำเกี่ยวกับความเป็นลาวมากมายจึงทำให้ป้าอืดอยากกลับไปมีสัญชาติลาวและกลับเข้ามาไทยอีกครั้ง ส่วนนางสาวจุมมาลีออกจากรัฐลาวไปตั้งแต่อายุยังไม่ถึง 2 ปี ความทรงจำและความผูกพันเกี่ยวกับสปป.ลาวจึงไม่เกิด เธอโตมาในประเทศไทยจึงมีความผูกพันกับประเทศไทยมากกว่า เธอจึงต้องการอาศัยอยู่ในประเทศไทย และด้วยเธอเป็นแรงงานที่เป็นกำลังสำคัญสำหรับประเทศไทย ในยุคเศรษฐกิจเจริญรุ่งเรืองจึงไม่มีการผลักดันให้กลับประเทศต้นทาง

2.) กลุ่มคนเชื้อสายลาวที่อ้างว่าตนเองมีสัญชาติไทยแต่ยังไม่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติ ซึ่งก็คือผู้ที่อยู่ระหว่างรอการพิสูจน์สัญชาติหรือต่างด้าวเทียม คนกลุ่มนี้จึงถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นคนต่างด้าว กล่าวคือเป็นคนที่ยังพิสูจน์สัญชาติไทยไม่ได้ โดยจะถูกสันนิษฐานว่าเป็นคนต่างด้าวตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 มาตรา 57²⁷ แม้ว่าคนกลุ่มนี้จะเป็นคนต่างด้าวเทียม กล่าวคือ มีสิทธิในสัญชาติไทยแต่เมื่อยังไม่ได้ใช้สิทธิดังกล่าว จึงมีสถานะเป็นคนต่างด้าว การเข้าเมืองจึงต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง

กรณี นายณพพงศ์ วิลัยพร หรือนายต๋ม อ้างว่าเกิดในประเทศไทย โดยการเกิดนอกโรงพยาบาล เกิดจากมารดาที่เป็นคนเชื้อสายลาว และอ้างว่าบิดาเป็นคนสัญชาติไทย แต่เมื่อเป็นการเกิดนอกโรงพยาบาลและไม่ได้รับการแจ้งเกิด จึงทำให้ไม่มีเอกสารพิสูจน์ทราบตัวบุคคล แม้จะอ้างว่าเป็นคนที่มีสิทธิในสัญชาติไทยแต่ไม่สามารถพิสูจน์สิทธิได้ จึงถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นคนต่างด้าว โดยข้อเท็จจริงแม้จะเป็นคนต่างด้าวเทียม แต่เมื่อยังไม่ได้ใช้สิทธิย่อมมีสถานะเป็นคนต่างด้าว จนกว่าจะสามารถพิสูจน์สิทธิในสัญชาติได้

กรณีนาง แพรวพรรณ หาญยุทธสาวหรือแพรว (เสมือนไร้สัญชาติตอนยังไม่พิสูจน์สัญชาติไทย) เกิดที่สปป.ลาว เกิดจากมารดาเชื้อสายลาว ณ แขวงไซยะบุรี (ภาคเหนือ) บิดาสัญชาติไทย แต่ในขณะที่เกิดไม่ได้เกิดในโรงพยาบาลและไม่ได้ไปแจ้งเกิดกับนายบ้านที่สปป.ลาว จึงไม่มีเอกสารแสดงตนจากรัฐลาว ต่อมาย้ายถิ่นฐานเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย ด้วยการเดินทางผ่านด่านธรรมชาติ โดยเป็นการเข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เธอเข้ามาอาศัยอยู่กับป้า ซึ่งเป็นพี่สาวของบิดา ในขณะนั้นนางสาวแพรวกลายเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

²⁷ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 57.

และไม่มีสิทธิอาศัยอยู่ในประเทศไทย ต่อมาเมื่อเธอพิสูจน์ได้ว่าเป็นบุคคลสัญชาติไทยโดยหลักสืบสายโลหิตจากบิดา โดยการตรวจสอบสารพันธุกรรมกับบิดา(DNA) เธอจึงถูกรับรองสิทธิในสัญชาติไทย และมีสิทธิอาศัยถาวรในประเทศไทย

กรณีของนางสาวอมิตรา มีบาง หรืออร (ขณะที่ยังไม่พิสูจน์สัญชาติไทย) เกิดที่แขวงจำปาสัก สปป.ลาว เกิดจากมารดาคนไร้รัฐเชื้อสายลาว และบิดาสัญชาติไทย ต่อมาอรได้เดินทางเข้ามาประเทศไทยพร้อมด้วยบิดา พี่สาวและน้องชาย โดยเข้ามาอาศัยอยู่ประเทศไทย อำเภอมืองนครพนม การเข้ามาในประเทศไทยเป็นการเข้ามาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย อรไม่มีเอกสารแสดงตนของรัฐลาว และไม่มีเอกสารแสดงตนของรัฐไทย ในขณะนั้นอรจึงมีสถานะเป็นต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือต่างด้าวเทียม แม้ว่าอรจะมีสิทธิในสัญชาติลาวและสัญชาติไทย แต่เมื่อสิทธิดังกล่าวยังไม่ถูกรับรอง อรจึงตกอยู่ภายใต้ข้อสันนิษฐานว่าเป็นคนต่างด้าวตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง ต่อมาเมื่อบิดาได้ดำเนินการขอเพิ่มชื่ออรและน้องชายต่อปลัดอำเภอสรีสงคราม อรและน้องชายจึงได้รับการรับรองสิทธิในสัญชาติไทยและถูกบันทึกชื่อในทะเบียนบ้านประเภทคนอยู่ถาวร (ท.ร.14) ปัจจุบันอรจึงมีสถานะเป็นคนสัญชาติไทย

กลุ่มแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เมื่อ พ.ศ. 2547 รัฐไทยได้มีนโยบายในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวทั้งระบบ เรียกว่า ยุทธศาสตร์การบริหารแรงงานต่างด้าวทั้งระบบหรือ กลุ่มแรงงานต่างด้าวสามสัญชาติ (พม่า ลาว กัมพูชา) โดยมียุทธศาสตร์ย่อยทั้งหมด 7 ยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์การจัดการระบบการจ้างแรงงานต่างด้าว เป็น 1 ในยุทธศาสตร์ย่อย โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2547 อีกทั้งยังมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2547 เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว จึงได้มีการจัดทำทะเบียนประวัติแบบใหม่ขึ้น ซึ่งเป็นทะเบียนประวัติสำหรับบุคคลที่แสดงตนว่ามีประเทศต้นทาง ทะเบียนประวัตินี้เรียกว่า “ทะเบียนประวัติคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย และคนที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (ท.ร.38)”²⁸ ซึ่งตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนประวัติของคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ พ.ศ. 2547 ข้อ³²⁹ คน

²⁸ ปุณทวิชญ ฉัตรมงคลชาติ, ‘คนในทะเบียนประวัติตามกฎหมายทะเบียนราษฎรไทย’ (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2554) 29.

²⁹ ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนประวัติของคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ พ.ศ. 2547 <https://docs.google.com/document/d/1C_1WbY-ILT8ZVe1tz1_3lEC6xseEg7RJ2m-gWnsChdBs/edit?usp=sharing> สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2563.

กลุ่มนี้จึงมีสถานะอยู่ระหว่างรอการส่งกลับออกนอกราชอาณาจักร³⁰ เมื่อเป็นผู้อยู่ในสถานะอยู่ระหว่างการส่งกลับ จึงได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกประกาศอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติลาว หรือกลุ่มแรงงานเชื้อสายลาวได้เข้าสู่ทะเบียนประวัติแล้ว (ท.ร.38) ก็จะได้รับสิทธิอาศัยชั่วคราว เพื่อรอการส่งกลับประเทศต้นทาง(สปป.ลาว) นอกจากนี้ยังทำให้ผู้ติดตาม รวมทั้งบุตรแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองของกลุ่มคนดังกล่าวได้รับสิทธิอาศัยด้วยเช่นเดียวกับบุพการี

กรณีนางกาวิพร วิไลวรรณ (เสมือนไร้รัฐไร้สัญชาติ) ถึงแม้จะมีชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวแล้วแต่เนื่องด้วยยังไม่ถ่ายบัตรประชาชน จึงไม่มีเอกสารแสดงตนใดๆ ต่อมาได้เดินทางเข้ามาประเทศไทยโดยมิชอบด้วยกฎหมาย และทำงานโดยมิชอบด้วยกฎหมาย และได้อยู่กินฉันสามีภรรยากับคนเมียนมามีบุตร 2 คน บุตรทั้งสองเกิดในประเทศไทย หลังจากนั้นนางกาวิพรได้ไปขึ้นทะเบียนแรงงานคนต่างด้าว ถูกบันทึกชื่อในทะเบียนประวัติ(ท.ร.38/1) โดยถูกบันทึกว่าเป็นคนสัญชาติเมียนมา และได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ หลังจากนั้นได้รับการช่วยเหลือและแก้ไขให้กลับไปทำหน้าที่สื่อเดินทางที่สปป.ลาวและกลับเข้ามาในประเทศไทยอีกครั้งอย่างถูกต้องตามกฎหมาย แต่เมื่อเธออยู่อาศัยในประเทศไทยเกินระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด (Over Stay) จึงเป็นการอาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ต่อมาเธอได้ไปขึ้นทะเบียนแรงงานอีกครั้ง นางกาวิพรเป็นผู้ที่เข้าเมืองชอบด้วยกฎหมายแต่อาศัยอยู่มิชอบด้วยกฎหมาย แต่ด้วยนางกาวิพรได้ไปขึ้นทะเบียนแรงงานเข้าสู่ทะเบียนประวัติ (ท.ร.38/1) จึงได้รับสิทธิอาศัยชั่วคราว เพื่อรอการส่งกลับประเทศต้นทาง (สปป.ลาว)

3.) คนเกิดในประเทศไทยแต่ถูกถือเป็นคนเข้าเมือง เมื่อบุคคลไม่สามารถพิสูจน์ความชอบด้วยกฎหมายคนเข้าเมืองได้ ก็จะถูกสันนิษฐานว่า เป็นผู้เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ตามตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 มาตรา 58³¹ ซึ่งต่อมาได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นกรณีพิเศษตามกฎหมายคนเข้าเมืองที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด³² ซึ่ง

³⁰ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 54.

³¹ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 58.

³² โปรดดูภาคผนวก ข ประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่อง การจัดทำทะเบียนบ้าน และการจัดทำทะเบียนประวัติสำหรับบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551.

คนในสถานการณ์นี้จะถูกบันทึกในทะเบียนบ้านตามสถานะการเข้าเมืองของบิดามารดา จากข้อกำหนดดังกล่าวจะเห็นว่า กรณีศึกษาน้องชนิดา สีลาปรานี ซึ่งเกิดในประเทศไทย ในขณะที่มารดาได้รับสถานะอาศัยอยู่ชั่วคราวในประเทศไทย ตามกฎหมายน้องชนิดาจะถูกถือว่าเป็นคนที่เข้าเมืองมิชอบด้วยกฎหมาย เพราะถูกสันนิษฐานโดยกฎหมายว่าเป็นการเข้าเมืองที่มีชอบด้วยกฎหมาย³³ แต่ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่ชั่วคราวตามมารดา³⁴ น้องตาตาทจึงมีสิทธิในการร้องขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านประเภทคนอยู่ชั่วคราว (ท.ร.13) เช่นเดียวกับมารดาตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ. ศ. 2551 มาตรา 38 วรรคหนึ่ง³⁵

2.1.2.2 คนเชื้อสายลาวที่ไม่มีสิทธิอาศัย

จากการศึกษาคนเชื้อสายลาวที่ไม่มีสิทธิอาศัยอยู่ในประเทศไทยพบว่า มีสองกลุ่มกล่าวคือ (1) กลุ่มที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายแต่สิทธิอาศัยสิ้นสุดลงแล้ว และ(2) กลุ่มที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยเข้ามาหลัง พ.ศ.2542

(1) กลุ่มที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายแต่สิทธิอาศัยสิ้นสุดลงแล้ว

กลุ่มที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายแต่สิทธิอาศัยสิ้นสุดลงแล้ว หรือเป็นการอยู่เกินกำหนด (over stay) หรือวีซ่าขาด เป็นกลุ่มคนที่เข้าเมืองถูกตามขั้นตอนการเข้าเมืองทุกประการ ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางเข้าตามด่านตรวจคนเข้าเมือง เขตท่า สถานี หรือท้องที่ตามกำหนดเวลาโดยได้รับอนุญาตให้ออกนอกประเทศจากทางการของสปป.ลาว และได้รับอนุญาตให้เข้าเมืองอย่างถูกต้องจากทางรัฐบาลไทยซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองพ.ศ.2522 คนเชื้อสายลาวกลุ่มนี้ถือหนังสือเดินทางหรือ PASSPORT หรือ หนังสือที่ใช้แทนหนังสือเดินทาง หรือ TD แต่กลับเข้ามาทำงานซึ่งมิได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในมาตรา 34³⁶ และอยู่เกินระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด คนกลุ่มนี้จึงตกอยู่ในสถานะเป็นผู้ที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายแต่อาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

³³ พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ(ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 มาตรา 7 ทวิ วรรคสาม.

³⁴ กฎกระทรวงกำหนดฐานะและเงื่อนไขการอยู่ในราชอาณาจักรไทยของผู้เกิดในราชอาณาจักรไทยซึ่งไม่ได้สัญชาติไทย พ.ศ. 2560 ข้อ 2.

³⁵ พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎรพ.ศ.2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 38 วรรคหนึ่ง.

³⁶ พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองพ.ศ 2522 มาตรา 34.

ตัวอย่างกรณีนางกาวิพร (หลังจากที่กลับเข้าไปเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านที่สปป.ลาว) ช่วงแรคนางกาวิพรเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยมิชอบด้วยกฎหมายและไปขึ้นทะเบียนแรงงานเป็นแรงงานสัญชาติเมียนมา ด้วยความไร้การศึกษาของเธอก็ไม่ทราบว่าตนให้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องและถูกระบุข้อมูลไม่ถูกต้อง ต่อมาได้รับการช่วยเหลือจากคณะทำงานบางกอกคลินิก ในการแก้ไขฐานข้อมูลและช่วยเหลือให้กลับเข้าไปเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านที่ สปป.ลาว หลังจากนั้นก็นางกาวิพรได้ทำหนังสือเดินทางเข้ามายังประเทศไทยอีกครั้ง เดินทางเข้ามาประเทศไทยโดยผ่านด่านมุกดาหารมุ่งหน้าสู่กรุงเทพและไปอาศัยอยู่เชียงใหม่ เธอเข้ามาโดยชอบด้วยกฎหมาย การใช้หนังสือเดินทางและวีซ่านักท่องเที่ยว ซึ่งตามวีซ่าดังกล่าวเธอสามารถอยู่ในประเทศไทยได้ 30 วันและต้องกลับออกไป แต่เมื่อครบกำหนด 30 วัน เธอไม่ได้กลับออกไปและยังคงอาศัยอยู่ในประเทศไทยตอดังนั้น ในช่วงเวลาหลังจาก 30 วัน เธอจึงตกอยู่ในสถานะผู้ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

(2) กลุ่มที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยเข้ามาหลัง พ.ศ.2542

กลุ่มที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมายหลังปีพ.ศ 2542 คนเชื้อสายลาวกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เข้ามาในประเทศไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือหลบหนีเข้าเมืองโดยไม่มีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใด ๆ เช่น PASSPORT หนังสือเดินทาง หรือเอกสารอื่นที่ใช้แทนหนังสือเดินทาง หรือมีหนังสือเดินทางแต่ไม่ได้รับการตรวจลงตราในหนังสือเดินทาง หรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางเช่นว่านั้น จากสถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในสปป.ลาว หรือจากกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งการเดินทางเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองพ.ศ.2522 มาตรา11³⁷ เป็นกลุ่มที่ไม่ได้รับการผ่อนผัน หรือไม่มีเหตุผลให้อาศัยอยู่ในประเทศไทย ส่วนมากจึงจะถูกผลักดันหรือส่งตัวให้กลับออกไปนอกประเทศไทยเพื่อให้กลับไปยังสปป.ลาว³⁸ แต่ยังไม่พบกรณีศึกษาใดที่ถูกผลักดันให้กลับไปยังสปป.ลาว

ตัวอย่างกรณีศึกษา นางเตย พวงมลัยทองหรือ เตย (ก่อนการ กลับไปทำหนังสือเดินทาง) คนเชื้อสายลาว สัญชาติลาวมีภูมิลำเนาทั้งในไทยและสปป.ลาว นางเตยเดินทางเข้ามาประเทศไทยโดยการนั่งเรือข้ามฝั่งหรือด่านพรมแดนตามธรรมชาติ โดยไม่มีหนังสือเดินทางเพราะครอบครัวอยากจน พ่อแม่ทำอะไรทำนาจึงไม่มีเงินไปทำบัตรประชาชน และทำหนังสือเดินทางเพราะทั้งบัตรประชาชนและหนังสือเดินทางต้องไปทำที่จังหวัด (ป.ก.ส.แขวงหรือป้องกันความสงบสุข

³⁷ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 11.

³⁸ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 54.

แขวง/จังหวัด) ต้องเสียทั้งค่าเดินทางและค่าทำบัตรประชาชน 100,000 กีบ หรือประมาณ 400 บาท และค่าทำหนังสือเดินทาง 500,000 กีบ หรือประมาณ 2000 บาท ในกรณีไม่ด่วน ถ้าต้องการด่วน ต้องจ่าย 700,000 กีบหรือประมาณ 2,800 บาท ซึ่งเมื่อก่อนหน้านี้จะต้องนำเอกสารกลับมาให้ผู้ใหญ่บ้านรับรองก่อนถึงกลับไปยื่นร้องขอทำบัตรประชาชนและหนังสือเดินทาง สำหรับคุณเคยที่ครอบครัวค่อนข้างยากจน ไม่มีเงินจึงคิดว่าเข้ามาหางานทำในประเทศไทยก่อนเมื่อมีเงินแล้วจึงกลับไปสปป.ลาวเพื่อดำเนินการต่าง ๆ เคยจึงเข้ามาอาศัยอยู่กับญาติในประเทศไทยและหางานทำ เคยรับทำงานซักผ้าข้าง ทำงานเป็นแม่บ้านข้าง ซึ่งตัวเขาเองไม่มีหนังสือเดินทางหรือเอกสารที่ใช้แทนหนังสือเดินทางและไม่มีใบอนุญาตทำงาน เขาอาศัยอยู่ประเทศไทยโดยการเข้าเมืองโดยมิชอบและอาศัยอยู่โดยมิชอบด้วยกฎหมายนานราว 3 ปี จึงกลับเข้าไปยัง สปป.ลาวตามช่องทางเดิม และเมื่อ พ.ศ.2543 เคยได้กลับเข้ามายังประเทศไทยตามช่องทางเดิมอีกครั้ง โดยเป็นการเข้าเมืองโดยมิชอบ และอาศัยอยู่ในประเทศไทยนานถึง 7 ปี (พ.ศ.2543-2550) เคยทำงานในประเทศไทยโดยไม่มีหนังสืออนุญาตทำงาน เธอแต่งงานกับชายสัญชาติไทยและมีบุตรสัญชาติไทย เมื่อพ.ศ.2550 เธอได้ขอหนังสือเดินทางชั่วคราวจากสถานทูตลาวและกลับออกไปที่ลาวตามช่องทางด่านตรวจ เพื่อไปถ่ายบัตรประชาชน จากนั้นทำหนังสือเดินทางและกลับเข้ามาประเทศไทยใน พ.ศ.2551 จะเห็นว่าจากพ.ศ. 2543-2550 คุณเคยคนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว เป็นคนที่หลบหนีเข้าเมืองหรือเข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมายและอาศัยอยู่โดยมิชอบด้วยกฎหมาย

2.2 การจำแนกคนเชื้อสายลาวซึ่งอาศัยในประเทศไทย

ในการจำแนกคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยผู้ทำวิทยานิพนธ์จะจำแนกโดยการใช้หลักวิชากฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล โดยใช้ทฤษฎีจุดเกาะเกี่ยวกล่าวคือ หลักบุคคลและหลักดินแดน และใช้มุมมองกฎหมายทะเบียนราษฎร จึงเกิดมีสองแนวคิดกล่าวคือ แนวความคิดของคนที่เกิดในประเทศไทยและแนวความคิดของคนที่เกิดในนอกไทย (ประเทศลาว) รายละเอียดดังนี้

2.2.1 คนที่เกิดในสปป.ลาว และมีชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐลาว

คนกลุ่มนี้ส่วนมากจะเป็นคนรุ่นแรก เมื่อพวกเขาเกิดใน สปป.ลาวและพวกเขาได้รับการเพิ่มชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐแล้วอีกทั้งยังได้รับการรับรองสัญชาติลาวแล้ว ต่อมาได้เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเพื่อวัตถุประสงค์ใดหนึ่งไม่ว่า การศึกษา ทำงาน สร้างครอบครัวในประเทศไทย คนกลุ่มนี้มีสถานะเป็นคนสัญชาติลาว และการเข้ามาในประเทศไทยก็จะกลายเป็นต่างด้าวในประเทศไทย สำหรับปัญหาสุขภาพของคนกลุ่มนี้ไม่น่าจะมีอะไรมากมายเพียงแต่บางเรื่องพวกเขายังเข้าไม่ถึงโอกาสและแน่นอนพวกเขาเป็นคนเชื้อสายลาวรุ่นแรกในประเทศไทย

ตัวอย่างกรณีศึกษาคนที่เกิดในสปป.ลาว และมีชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐลาว กรณีศึกษาคุณเตย พวงมลัยทอง เกิดที่แขวงสะหวันนะเขต ของสปป.ลาว เกิดจากบิดามารดาเชื้อสาย ลาวต่อมาได้เพิ่มชื่อในทะเบียนราษฎรของ สปป.ลาว ในสถานะคนสัญชาติลาว แน่นอนเธอเป็นคนเชื้อสายลาว สัญชาติลาว เมื่อเธอเข้ามาทำงานในประเทศไทยจึงมีสถานะเป็นคนต่างด้าว ต่อมาจึงพบรักกับหนุ่มไทยและแต่งงานบุตรด้วยกันแต่ยังไม่ได้รับการเพิ่มชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐไทย สำหรับโอกาสของคุณเตยก็คือ การได้รับการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านในประเทศไทย ได้รับการจดทะเบียน

ตัวอย่างกรณีศึกษาคนที่เกิดในสปป.ลาวในขณะที่เกิดบิดามารไม่ได้แจ้งการจดทะเบียนคนเกิด แต่ได้ชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวในสถานะคนสัญชาติลาวกรณีศึกษา **นางลัดตะนา เกตลีลวง** เกิดที่แขวงจำปาสัก เกิดจากบิดามารดาที่เป็นคนเชื้อสายลาว อาศัยอยู่ในดินแดนของสปป.ลาวมาโดยตลอด จนกระทั่งปี ค.ศ 2017 เธอได้ทุนไทก้า จึงได้เดินทางเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย จึงมีสถานะเป็นคนต่างด้าว แต่เธอไม่ได้เพิ่มชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐไทยจึงทำให้เธอมีชื่อเพียงในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวจึงมีเพียงรัฐลาวเป็นรัฐเจ้าของตัวบุคคลของเธอ

2.2.2 คนที่เกิดในสปป.ลาว มีชื่อทั้งในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวและไทย

คนเชื้อสายลาวกลุ่มนี้ส่วนมากเป็นคนรุ่นแรกพวกที่เกิดในสปป.ลาวและอพยพเข้าไปอาศัยอยู่ในประเทศไทย พวกเขาได้รับการเพิ่มชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวแล้ว ในสถานะคนสัญชาติลาว แต่ต่อได้เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยซึ่งเป็นการเข้าเมืองโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือเข้าเมืองไทยโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ต่อมาได้ไปขึ้นทะเบียนแรงงานหรือท.ร.38 ก จึงทำให้คนกลุ่มนี้มีสถานะเป็นราษฎรไทยคือมีชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐไทย หรือบางกรณีซึ่งเป็นคนที่มิชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวในสถานะคนสัญชาติลาวและเมื่อเข้าไปอาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยชอบด้วยกฎหมายและได้ร้องขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านประเภทคนต่างด้าวที่มีสิทธิอาศัยอยู่ชั่วคราวหรือท.ร.13 (แต่ในวิทยานิพนธ์ยังไม่พบกรณีศึกษา) ก็ทำให้คนกลุ่มนี้มีชื่อทั้งในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวและรัฐไทย

ตัวอย่างกรณีศึกษากรณี 2 คนที่เกิดในสปป.ลาว มีชื่อทั้งในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวและไทย คือ กาวีพร เป็นคนเชื้อสายลาวแขวงสะหวันนะเขต เกิดที่บ้านบึงวะ เมืองไกสอน แขวงสะหวันนะเขต ต่อมาได้รับการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านของรัฐลาวในสถานะคนสัญชาติลาว หลังจากนั้นได้เข้ามาทำงานทำในประเทศไทยซึ่งเป็นการเข้าเมืองโดยไม่ได้รับอนุญาต และไม่นานนักก็แต่งงานและมีบุตรในประเทศไทย และได้ไปขึ้นทะเบียนแรงงาน จึงทำให้เขามีชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐไทยและรัฐลาว ซึ่งควรจะเป็นคนที่มิชื่อในทะเบียนราษฎรของสองรัฐและหนึ่งสัญชาติ แต่กลับประสบปัญหาความไร้สัญชาติเทียม เนื่องด้วยไม่สามารถใช้สิทธิในสัญชาติลาวได้อย่างมีคุณค่า

2.2.3 คนที่เกิดในสปป.ลาว มีชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐไทย

คนกลุ่มนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า ถึงแม้พวกเขาจะเกิดในสปป.ลาว เกิดจากบิดามารดาที่เป็นคนเชื้อสายลาว แต่พวกเขาไม่ได้รับการเพิ่มชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวด้วยเหตุผลหลายประการโดยเฉพาะคนที่เกิดในช่วงที่ลาวไม่สงบ จึงประสบปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติ ต่อมาได้เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย และได้รับการจัดทำทะเบียนบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน จึงทำให้บุคคลดังกล่าวมีชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐไทยและมีสถานะเป็นราษฎรไทย จึงประสบเพียงความไร้สัญชาติ จึงทำให้พวกเขาไม่มีสถานะเป็นต่างด้าวทั้งในสายตาของรัฐลาวและรัฐไทย

ตัวอย่างกรณีศึกษาจาก 20 กรณีพบว่า มีคนที่เกิดในสปป.ลาว มีชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐไทยแล้ว 6 กรณีกล่าวคือ ป้าอืด แม่ต๋ม จูมมาลี รุ่งนะภา ลุงเป็ง กาวีพร แต่จะขอยกเพียงหนึ่งตัวอย่างเท่านั้น คือกรณีศึกษาแม่ต๋ม กล่าวคือ รมณีย์ พันธวงศ์ หรือ แม่ต๋ม คนเชื้อสายลาว เกิดจากบิดามารดาเชื้อสายลาว แต่เนื่องด้วยความไม่สงบในลาว จึงทำให้บิดามารดาไม่ได้แจ้งเกิดแม่ต๋มในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวหรืออาจด้วยงานทะเบียนยังไม่เป็นระบบ จึงทำให้แม่ต๋มตกหล่นจากทะเบียนราษฎรของรัฐลาว จึงประสบปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติ ต่อมาได้เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยและมีครอบครัวในประเทศไทย จึงได้ดำเนินการขอจัดความไร้รัฐและต่อมาจึงได้รับการถ่ายบัตรผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน จึงทำให้แม่ต๋มมีสถานะเป็นราษฎรของรัฐไทย ที่ยังประสบปัญหาความไร้สัญชาติ ทั้งที่มีสิทธิในสัญชาติลาว และสามารถร้องขอใช้สิทธิในสัญชาติไทยได้หลังจากจดทะเบียนสมรส

2.2.4 คนที่เกิดในสปป.ลาว ไม่มีชื่อทั้งในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวและไทยและรัฐอื่นบนโลก

ในกรณีที่ 4 สำหรับคนที่เกิดในสปป.ลาว ไม่มีชื่อทั้งในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวและไทยและรัฐอื่นบนโลก คือคนเชื้อสายลาวที่เกิดในสปป.ลาว แต่ไม่ได้เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านจึงตกหล่นจากทะเบียนราษฎรของรัฐลาว และเมื่อเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยก็ตกหล่นจากการสำรวจประชากรในแต่ละช่วงจึงทำให้ตกหล่นจากทะเบียนราษฎรของรัฐไทย ทำให้คนกลุ่มนี้มีสถานะเป็นคนต่างด้าวทั้งรัฐลาวและรัฐไทยรวมทั้งรัฐอื่นบนโลกนี้ จึงถูกถือว่าเป็นต่างด้าวสำหรับทุกรัฐ เรียกได้ว่าคนไร้รัฐไร้สัญชาติ ที่เกิดนอกไทย (เกิดในลาว)

ตัวอย่าง กรณีศึกษานางสาวจูมมาลีหรือจุ่ม (ช่วงก่อนที่จะได้รับความช่วยเหลือ) คนที่เกิดในสปป.ลาว ไม่มีชื่อทั้งในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวและไทยและรัฐอื่นบนโลก นางสาวจุ่มเกิดที่แขวงจำปาสัก เกิดจากบิดามารดาที่เป็นคนเชื้อสายลาวแต่เมื่อบิดามารดาไม่ได้แจ้งเกิดและไม่ได้เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านจึงทำให้นางสาวจุ่มตกเป็นคนไร้รัฐไร้สัญชาติในสปป.ลาว ต่อมาได้เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยซึ่งเป็นการเข้าเมืองที่มีขอบด้วยกฎหมาย จึงตกเป็นต่างด้าวที่ไม่มีสิทธิอาศัย

อีกทั้งยังตกหล่นจากการสำรวจทะเบียนราษฎรของประเทศไทย จึงทำให้นางสาวจุ่ม ไม่มีชื่อทั้งในทะเบียนราษฎรไทย จึงตกเป็นคนต่างด้าวสำหรับรัฐลาวทั้งที่มีสิทธิในสัญชาติลาวแต่การใช้สิทธิยังไม่เกิด และตกเป็นต่างด้าวสำหรับรัฐไทย เรียกว่าคนไร้รัฐไร้สัญชาติของทุกรัฐบนโลก

2.2.5 คนที่เกิดในสปป.ลาว ไม่มีชื่อทั้งในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวและไทยแต่มีชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐที่สาม

คนเชื้อสายลาวที่เกิดในสปป.ลาวแต่ไม่มีชื่อทั้งในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวนั้น คือคนที่เกิดในสปป.ลาวแต่ไม่ได้แจ้งเกิดหรือไม่ได้เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านที่ลาวเมื่อตกหล่นจากทะเบียนราษฎรของรัฐลาวจึงประสบปัญหาความไร้สัญชาติทั้งที่มีสิทธิในสัญชาติลาวโดยการเกิดหรือสืบสายโลหิตแต่เมื่อการรับรองสิทธิยังไม่เกิดจึงถูกมองเป็นต่างด้าวสำหรับรัฐลาว และต่อมาได้เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยก็ตกหล่นจากการสำรวจประชากรของรัฐไทยจึงทำให้ไม่มีชื่อทั้งในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวและรัฐไทย แต่ต่อมาได้อพยพไปอาศัยอยู่ต่างประเทศและได้เพิ่มชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐต่างประเทศหรือรัฐที่สาม อาจมีชื่อในสถานะคนต่างด้าวหรือคนชาติก็ได้ แต่ไม่ว่าจะเป็นคนชาติหรือต่างด้าวในรัฐที่สามสำหรับรัฐลาวและรัฐไทย บุคคลดังกล่าวมีสถานะเป็นต่างด้าว

ตัวอย่างกรณีศึกษา นางบุญเต็ม (นามสมมุติ) คนเชื้อสายลาวที่เกิดจากบิดามารดาเชื้อสายลาว เกิดที่นະຄອນລຽງເວียงຈັນບิดามารดาไม่ได้แจ้งเกิดและไม่ได้เพิ่มชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวต่อมาได้อพยพไปอาศัยอยู่ที่ประเทศไทยเนื่องด้วยความไม่สงบในลาว แต่ต่อมาได้พบรักกับคนต่างด้าวและตกลงย้ายไปอาศัยอยู่กินกับสามีโดยการสมรส ต่อมาได้เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านของรัฐที่สามและขอสัญชาติโดยการสมรสจึงมีสถานะเป็นราษฎรของประเทศที่สามในฐานะคนสัญชาติ จึงทำให้นางบุญเต็มมีจุดเกาะเกี่ยวกับสามรัฐแต่มีเพียงรัฐเดียวที่มีสถานะเป็นรัฐเจ้าของตัวบุคคลที่เธอแสดงตนเป็นคนสัญชาติ

2.2.6 คนที่เกิดในไทย และมีชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐลาว

คนเชื้อสายลาวในลักษณะนี้ในความเป็นจริงอาจมีมาก แต่ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ มีเพียงกรณีศึกษานามสมมุติ ส่วนมากเมื่อบิดามารดาเป็นคนเข้าเมืองผิดกฎหมายจึงไม่ไปคลอดบุตรที่โรงพยาบาล อาจด้วยความยากจนหรือกลัวโดนจับ อีกทั้งไม่ไปแจ้งเกิดที่เขตในประเทศไทยจึงทำให้บุตรที่เกิดมานั้นตกหล่นจากทะเบียนราษฎรของประเทศไทย หลังจากนั้นจึงนำเด็กเข้ามายังสปป.ลาวโดยผ่านช่องทางธรรมชาติเพื่อมาแจ้งเกิดในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวในฐานะคนสัญชาติลาว จึงทำให้คนที่เกิดในไทยมีรัฐลาวเพียงรัฐที่เป็นรัฐเจ้าของตัวบุคคล

ตัวอย่างกรณีศึกษาเด็กหญิง วินา (นามสมมุติ) เกิดในประเทศไทย เกิดจากบิดามารดาที่เป็นคนเชื้อสายลาวที่เข้าเมืองมิชอบด้วยกฎหมาย ต่อมาได้คลอดเด็กหญิงวินาในประเทศไทย ในสถานที่ที่พักตนไม่ได้ไปคลอดที่โรงพยาบาลเพราะไม่มีเงินและกลัวโดนตำรวจจับด้วยเหตุที่ไม่ได้รับ

อนุญาตให้เข้าเมือง อีกทั้งเมื่อคลอดบุตรแล้วก็ไม่ได้ไปแจ้งเกิดที่เขตแต่อย่างไร เพราะความไม่รู้และกลัวโดนจับ จึงทำให้เด็กหญิงวีณา ไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎรของประเทศไทย หลังจากนั้นไม่นานบิดามารดาจึงพาเด็กหญิงวีณา กลับเข้ามายังสปป.ลาว ผ่านช่องทางธรรมชาติ และเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านของรัฐลาวจึงทำให้น้องวีณามีสถานะเป็นราษฎรของรัฐลาวที่รับรองสัญชาติลาว

2.2.7 คนที่เกิดในไทย มีชื่อทั้งในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวและไทย

สำหรับกรณีคนที่เกิดในไทย มีชื่อทั้งในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวและไทยนั้น ส่วนมากเป็นคนเชื้อสายลาวที่บิดามารดาหรือบิดาหรือมารดาเป็นคนเชื้อสายลาวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย อาจมีสิทธิอาศัยในช่วงแรก หรือไม่มีสิทธิอาศัยอยู่ในประเทศไทยในช่วงหลังเพราะอยู่เลยเวลาที่กฎหมายกำหนด กรณีนี้ส่วนมากจะเป็นการคลอดบุตรในโรงพยาบาล ซึ่งเมื่อบุคคลดังกล่าวคลอดบุตรในโรงพยาบาลในประเทศไทยแล้ว โรงพยาบาลก็ทำหน้าที่ในการออกหนังสือรับรองการเกิดและเขตก็ทำหน้าที่ในการออกสูติบัตรให้ จึงทำให้บุตรของคนเชื้อสายลาวดังกล่าวมีสถานะเป็นราษฎรไทย เพราะได้รับการรับรองในทะเบียนราษฎรไทย ซึ่งการรับรองนี้อาจจะเป็นการรับรองในสถานะคนต่างด้าว อาจระบุการรับรองว่า ไม่มีสัญชาติไทย หรือมีสัญชาติลาว ต่อมาได้ไปแจ้งการเกิดที่สถานทูตลาวประจำประเทศไทยและกลับเข้าไปแจ้งเกิดที่สปป.ลาวและเพิ่มชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐลาว จึงทำให้การรับรองนี้มีสถานะเป็นราษฎรของรัฐลาวในสถานะคนสัญชาติลาว จึงทำให้คนเชื้อสายลาวดังกล่าว “มีชื่อทั้งในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวและไทย” หรือเป็นคนหลายรัฐแต่ไม่หลายสัญชาติ

ตัวอย่างกรณีศึกษาคนที่เกิดในไทย มีชื่อทั้งในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวและไทยกรณีเด็กหญิงชนิตา สีลาปรานี เกิดในประเทศไทย เกิดที่โรงพยาบาลศิริราช เกิดจากบิดามารดาเชื้อสายลาว เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และมีสิทธิอาศัยอยู่ชั่วคราวในประเทศไทย ภายหลังจากที่เด็กหญิงชนิตาเกิดที่โรงพยาบาล ทันทีโรงพยาบาลศิริราชก็ได้ออกหนังสือรับรองการเกิดและเขตบางกอกน้อยก็ได้ออกสูติบัตรให้ โดยระบุการรับรองว่า ไม่มีสัญชาติไทย มีเลขประจำตัว 13 หลัก จึงทำให้น้องชนิตามีชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐไทยแต่ไม่ได้รับการรับรองสัญชาติไทยด้วยเหตุที่บิดามารดาเป็นต่างด้าวที่มีสิทธิอาศัยชั่วคราว จึงมีสถานะเป็นคนต่างด้าวและเป็นคนไร้สัญชาติ ต่อมาบิดามารดาได้พาน้องไปแจ้งเกิดที่สถานทูตลาวประจำประเทศไทยและได้พาน้องกลับไปยังสปป.ลาวเพื่อไปเพิ่มชื่อน้องในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวในสถานะคนสัญชาติลาว จึงทำให้น้องชนิตา มีชื่อในทะเบียนราษฎรของทั้งรัฐลาวและรัฐไทย เป็นคนข้ามชาติที่มีชื่อในสองทะเบียนราษฎรแต่มีสัญชาติเดียวคือ “สัญชาติลาว” เพราะลาวห้ามการถือสองสัญชาติและรัฐไทยเองไม่ได้ห้ามการถือสองสัญชาติเพียงแต่การรับรองสัญชาติไทยโดยการเกิดนั้นมีเงื่อนไข

2.2.8 คนที่เกิดในไทย มีชื่อในทะเบียนราษฎรของประเทศไทย

สำหรับคนเชื้อสายที่เกิดในไทย มีชื่อในทะเบียนราษฎรของประเทศไทยนั้น ส่วนมากเป็นบุตรของคนเชื้อสายลาวหรือเป็นคนรุ่นสอง ซึ่งเกิดจากบิดาหรือมารดาที่เป็นคนเชื้อสายลาว และอีกฝ่ายหนึ่งเป็นคนสัญชาติไทยหรือเป็นต่างด้าวด้วยกัน ถ้าเกิดในโรงพยาบาลก็จะมีหนังสือรับรองการเกิด และไม่ว่าจะเกิดนอกโรงพยาบาลแต่ไปแจ้งการเกิดที่เขตจึงทำให้มีสูติบัตรที่ออกโดยเขต ซึ่งอาจจะรับรองในทะเบียนราษฎรของประเทศไทยดังกล่าวในสถานะคนสัญชาติไทยหรือคนไม่มีสัญชาติไทย เมื่อเป็นคนเชื้อสายลาวก็ควรมีชื่อในทะเบียนราษฎรของลาวแต่การรับรองนี้ไม่เกิดเมื่อบิดาหรือมารดาไม่ได้ไปแจ้งเกิดหรือเพิ่มในทะเบียนบ้านที่สปป.ลาว เพราะการแจ้งการเกิดไม่สามารถทำที่สถานทูตลาวได้ จึงทำให้คนเชื้อสายลาวที่เกิดในประเทศไทย ซึ่ง “ไม่ได้” รับการรับรองในทะเบียนราษฎรของลาว และมีสถานะเป็นต่างด้าวในสายตาของรัฐลาว อาจจะทำให้เป็นคนที่มีสัญชาติไทย หรือไร้สัญชาติ ในประเทศไทยก็ได้ ดังนั้น คนเชื้อสายลาว ในลักษณะนี้จึงเป็น “คนเชื้อสายลาวที่เกิดในประเทศไทย ซึ่ง “ไม่ได้” รับการรับรองในทะเบียนราษฎรของรัฐลาว แต่ “ได้” รับการรับรองในทะเบียนราษฎรของประเทศไทย ซึ่งอาจจะได้รับการรับรองในทะเบียนราษฎรนี้ในสถานะคนสัญชาติไทยหรือคนไม่มีสัญชาติไทย”

ตัวอย่างกรณีศึกษาคนที่เกิดในไทย มีชื่อในทะเบียนราษฎรของประเทศไทย นายเอกสิทธิ์ นิมวงศ์ หรือตั้ม เป็นคนเชื้อสายลาว ที่เกิดจากบิดาสัญชาติไทยและมารดาเชื้อสายลาว นายตั้มเกิดที่โรงพยาบาลและมีหนังสือรับรองการเกิดต่อมาบิดาได้นำหนังสือรับรองการเกิดดังกล่าวไปแจ้งเกิดที่เขต เขตจึงออกสูติบัตรให้ การรับรองดังกล่าวรับรองในสถานะคนสัญชาติไทย ซึ่งเป็นสัญชาติโดยหลักสืบสายโลหิตจากบิดา แต่ไม่ไปแจ้งเกิดที่สถานทูตลาวอีกทั้งไม่ได้กลับไปเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านที่สปป.ลาว จึงทำให้นายตั้มไม่มีชื่อในทะเบียนบ้านที่สปป.ลาว และมีสถานะเป็นต่างด้าวสำหรับรัฐลาวถึงแม้จะมีสิทธิในสัญชาติลาว จึงทำให้นายตั้มเป็น “คนเชื้อสายลาวที่เกิดในประเทศไทย ซึ่ง “ไม่ได้” รับการรับรองในทะเบียนราษฎรของรัฐลาว แต่ “ได้” รับการรับรองในทะเบียนราษฎรของประเทศไทยในสถานะคนสัญชาติไทย

2.2.9 คนที่เกิดในไทย ไม่มีชื่อทั้งในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวและไทยและรัฐอื่นบนโลก

สำหรับคนเชื้อสายลาวที่เกิดในไทย แต่ ไม่มีชื่อทั้งในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวและไทยและรัฐอื่นบนโลก นั้นส่วนมากพบว่าเป็นการเกิดนอกโรงพยาบาลและเกิดจากบิดามารดาหรือบิดามารดาที่เข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย อีกทั้งไม่ได้ไปแจ้งเกิดที่เขตในประเทศไทยจึงทำให้ไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎรของประเทศไทยจึงมีสถานะเป็นคนต่างด้าวที่ไม่มีสิทธิอาศัยอยู่ในประเทศไทย อีกทั้งไม่ได้กลับไปเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านที่สปป.ลาว จึงทำให้ไม่มีสถานะเป็นราษฎรลาวและถูกถือว่าเป็น

เป็นต่างด้าว เมื่อไม่มีชื่อทั้งในทะเบียนราษฎรของลาวและไทยและไม่มีชื่อบนรัฐอื่นบนโลกจึงทำให้มีสถานะเป็นคนไร้รัฐไร้สัญชาติบนโลกเช่นกัน

ตัวอย่างกรณีศึกษาสำหรับคนเชื้อสายลาวที่เกิดในไทยแต่ไม่มีชื่อทั้งในทะเบียนราษฎรของลาวและไทยและรัฐอื่นบนโลกนั้นคือ กรณีศึกษาของนางสนมอานงค์ ซึ่งเป็นคนเชื้อสายลาวที่เกิดจากบิดามารดาเชื้อสายลาว เกิดในค่ายผู้ลี้ภัยที่จังหวัดอุบล ซึ่งเป็นการเกิดนอกโรงพยาบาลจึงไม่มีหนังสือรับรองการเกิดและไม่ได้ไปแจ้งเกิดที่เขต จึงทำให้นางสนมอานงค์ไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎรของไทย จึงมีสถานะเป็นต่างด้าวซึ่งประสบปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติในขณะที่เกิด เนื่องด้วยความไม่สงบของสปป.ลาวและอาศัยอยู่ในค่ายผู้ลี้ภัย และเมื่อมาสปป.ลาวสงบแล้วแต่บิดามารดาก็ไม่ได้กลับไปเพิ่มชื่อนางสนมอานงค์ในทะเบียนบ้านที่สปป.ลาว จึงทำให้ไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎรของลาวและมีสถานะเป็นต่างด้าวในสายตาของลาวเช่นกัน จะเห็นได้ว่านางสนมอานงค์เป็นคนเชื้อสายลาวที่เกิดในประเทศไทย ซึ่ง “ไม่ได้” รับการรับรอง “ทั้ง” ในทะเบียนราษฎรของลาว และในทะเบียนราษฎรไทย ตลอดจนในทะเบียนราษฎรของทุกรัฐบนโลก

2.2.10 คนที่เกิดในไทย ไม่มีชื่อทั้งในทะเบียนราษฎรของลาวและไทยแต่มีชื่อ ในทะเบียนราษฎรของรัฐที่สาม

คนเชื้อสายลาวในลักษณะนี้ส่วนมากจะเป็นคนรุ่นสองที่เกิดในประเทศส่วนมากพบว่าเกิดในค่ายผู้ลี้ภัยหรือเกิดนอกโรงพยาบาล และไม่ได้ไปแจ้งการเกิด จึงไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎรของไทย ต่อมาอพยพไปอาศัยอยู่ประเทศที่สามและได้เพิ่มชื่อในทะเบียนราษฎรของประเทศที่สามในสถานะคนชาติและไม่ได้กลับไปเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านที่สปป.ลาว จึงทำให้ถูกถือเป็นต่างด้าวสำหรับลาวถึงแม้จะมีสิทธิในสัญชาติลาวก็ตาม

ตัวอย่างกรณีศึกษานายด้อม (นามสมมุติ) เป็นคนเชื้อสายลาวที่เกิดในประเทศไทย ที่เกิดในประเทศไทยเพราะเกิดในค่ายผู้ลี้ภัยที่จังหวัดอุดร ซึ่งเป็นการเกิดนอกโรงพยาบาลจึงไม่มีหนังสือรับรองการเกิดและไม่ได้ไปแจ้งเกิดที่เขตในประเทศไทย ต่อมาบิดามารดาได้อพยพไปยังประเทศที่สามโดยไปอาศัยอยู่ที่ประเทศที่สามและได้ไปเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านที่ประเทศที่สามและแปลงสัญชาติในสถานะคนสัญชาติของประเทศที่สาม แต่บิดามารดาไม่ได้กลับไปยังสปป.ลาวจึงไม่ได้เพิ่มชื่อในทะเบียนราษฎรของลาว จึงทำให้นายด้อม (นามสมมุติ) มีสถานะเป็นต่างด้าวทั้งในลาวและไทย จึงเป็นคนเชื้อสายลาวที่เกิดในประเทศไทย ซึ่ง “ไม่ได้” รับการรับรอง “ทั้ง” ในทะเบียนราษฎรของลาวและไทย แต่ “ได้” รับการรับรองในทะเบียนราษฎรของรัฐที่สาม

2.2.11 คนพิสูจน์สถานที่เกิดยังไม่ได้หรือไม่ได้แล้ว

สำหรับคนเชื้อสายลาวที่พิสูจน์สถานที่เกิดยังไม่ได้หรือไม่ได้แล้วนั้น เพราะไม่รู้เลยว่าคนกลุ่มนี้เกิดที่ไหน บิดามารดาเป็นใคร เข้าเมืองไทยโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ได้เข้ามาตั้งแต่ต้น ทำให้ไม่กล้าบอกว่าเขาเป็นคนเชื้อสายลาวทั้งที่ยังพิสูจน์ไม่ได้ จากข้อเท็จจริงเราพบว่าคนเชื้อสายลาวในกรณีนี้มีความเป็นไปได้ที่จะเป็นคนเชื้อสายลาวที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเนื่องด้วยเขาอาศัยอยู่ในพื้นที่ ๆมีคนเชื้อสายลาวอาศัยอยู่มาก แล้วถ้าจะบอกว่าเกิดในประเทศไทยก็ไม่สามารถหาหลักฐานมาพิสูจน์เพื่อที่จะยืนยันว่าเขาเป็นคนเชื้อสายไทยเช่นกัน จึงทำให้คนกลุ่มนี้มีสถานะเป็นต่างด้าวของทุกรัฐ และเป็นคนเข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่มีสิทธิอาศัย จึงทำให้ประสบปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติ เพราะไม่ได้รับการรับรองในทะเบียนราษฎรของรัฐใดบนโลกนี้ คนกลุ่มนี้จึงเป็นคนเชื้อสายลาวที่พิสูจน์สถานที่เกิดไม่ได้ ซึ่ง “ไม่ได้” รับการรับรอง “ทั้ง” ในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวและรัฐไทย ตลอดจนในทะเบียนราษฎรของรัฐอื่นใดบนโลก

ตัวอย่างกรณีศึกษาคนพิสูจน์สถานที่เกิดยังไม่ได้หรือไม่ได้แล้วคือ กรณีศึกษาพ่อบุญแก้ว วิสัยพร อยู่กินฉันสามีภรรยากับคนเชื้อสายลาว ที่จังหวัดน่าน พ่อบุญแก้วอ้างว่า เกิดที่ตำบลดู่พงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน แต่หาพยานหลักฐานมายืนยันสถานะที่เกิดไม่ได้ ญาติพี่น้องที่พ่อบุญแก้วอ้างถึงก็ตามหาไม่เจอ ด้วยความที่พ่อบุญแก้วดื่มเหล้าพุดจาไม่รู้เรื่อง จึงทำให้การพิสูจน์ข้อเท็จจริงเป็นไปได้ด้วยความลำบาก จึงต้องสันนิษฐานว่าพ่อบุญแก้วเป็นคนเชื้อสายลาวที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่จังหวัดน่าน เมื่อพิสูจน์ ความเป็นราษฎรของรัฐใดไม่ได้แน่นอนพ่อบุญแก้วจึงไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวและรัฐอื่นบนโลก จึงตกเป็นคนต่างด้าวของทุกรัฐบนโลกเช่นกันและมีสถานะเป็นคนไร้รัฐไร้สัญชาติ ซึ่งปัจจุบันได้เสียชีวิตแล้ว

2.2.12 คนที่เกิดในเมียนมา(เกิดในรัฐที่สาม)

สำหรับคนเชื้อสายที่เกิดในเมียนมาหรือเกิดในรัฐที่สามนั้นถือเป็นคนข้ามชาติที่ชัดเจนอาจเป็นคนที่มีชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐที่สามในสถานะคนต่างด้าวหรือคนชาติ ต่อมาได้เขาอาศัยอยู่ในประเทศไทยในลักษณะชั่วคราวหรือถาวรอาจมีชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐไทยในสถานะคนชาติหรือต่างด้าวและมีชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวในสถานะคนชาติหรือต่างด้าวเช่นกัน คนเชื้อสายลาวในลักษณะนี้คือคนหลายรัฐหลายทะเบียนราษฎรและหลายสัญชาติ เพราะมีชื่อในทะเบียนราษฎรของทั้งสามรัฐและมีอย่างน้อยสองสัญชาติเพราะลาวยังห้ามการถือสองสัญชาติ จึงทำให้คนกลุ่มนี้มีสถานะเป็นราษฎรของทุกรัฐ อีกทั้งยังมีสถานะเป็นคนชาติของทุกรัฐเช่นกัน คนกลุ่มนี้จึงเป็น “คนเชื้อสายลาวที่เกิดในเมียนมาหรือเกิดในรัฐที่สาม”

ตัวอย่างกรณีศึกษา “คนเชื้อสายลาวที่เกิดในเมียนมาหรือเกิดในรัฐที่สาม” กรณีศึกษา นายเอก (นามสมมุติ) เป็นคนเชื้อสายลาวที่เกิดในรัฐเมียนมาเกิดจากมารดาเชื้อสายลาว

บิดาสัญชาติไทย นายเอกได้รับการรับรองในทะเบียนราษฎรของรัฐเมียนมาในสถานะคนสัญชาติเมียนมา ซึ่งเป็นสัญชาติโดยหลักดินแดน และได้รับการเพิ่มชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐไทยในสถานะคนสัญชาติไทยโดยหลักสืบสายโลหิตจากบิดา ต่อมาได้ไปแจ้งเกิดที่สถานทูตลาวและเพิ่มชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวในสถานะคนต่างด้าว จากกรณีศึกษาดังกล่าวจึงทำให้นายเอกมีชื่อทั้งในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวและไทยรวมทั้งรัฐเมียนมา และมีสถานะเป็นคนชาติของรัฐเมียนมาและไทยแต่มีสถานะเป็นคนต่างด้าวสำหรับรัฐลาว จึงเป็นคนเชื้อสายลาวที่มีหลายรัฐหลายสัญชาติ เพราะเป็น “คนเชื้อสายลาวที่เกิดใน เมียนมาหรือเกิดในรัฐที่สาม” นั่นเอง

กล่าวโดยสรุป การนิยามจำแนกคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยใช้โดยใช้หลักวิพากษ์กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล โดยใช้ทฤษฎีจุดเกาะเกี่ยวคือหลักบุคคลและหลักดินแดน ซึ่งจากการศึกษาผ่านเรื่องจริงวิทยานิพนธ์เล่มนี้จึงพบว่า มีคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ประเทศไทยสองรุ่นกล่าวคือ คนรุ่นแรกและคนรุ่นต่อมา(รุ่นสอง) และพบว่าคนเชื้อสายลาวดังกล่าวมีทั้งคนที่มีสิทธิอาศัยถาวร ส่วนมากในวิทยานิพนธ์เล่มนี้พบว่า เป็นคนชาติไม่พบคนต่างด้าวที่มีสิทธิอาศัยอยู่ถาวร ส่วนคนที่มีสิทธิอาศัยอยู่ชั่วคราวนั้นได้รวมถึงคนเชื้อสายลาวซึ่งเดิมเข้าเมืองมิชอบโดยกฎหมาย แต่เมื่ออาศัยอยู่มานานในประเทศไทยจนมีความกลมกลืนกับสังคมไทยจึงได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่ชั่วคราวเป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย ส่วนคนที่ไม่ได้สิทธิอาศัยหากปรากฏว่ามีเหตุที่ไม่สามารถกลับ สปป.ลาวได้ รัฐไทยก็จะผ่อนผันให้อยู่ในสถานะคนที่รอการส่งออกนอกประเทศไทย ซึ่งคนเชื้อสายลาวส่วนใหญ่ที่หนีภัยความไม่สงบมากก็จะเริ่มต้นด้วยสถานะการเข้าเมืองเช่นนี้ จึงพบคนไร้รัฐไร้สัญชาติ หรือมีจุดเกาะเกี่ยวกับหลายรัฐแต่ใช้สิทธิในสัญชาติได้เพียงรัฐเดียว แต่เมื่อประชาคมอาเซียนการพัฒนาศักยภาพจนมีความกลมกลืนการเคลื่อนไหวอย่างเสรีระหว่างไทยลาวมากขึ้น หรือระหว่างลาวกับรัฐต่างประเทศในอาเซียนมากขึ้นการถือหลายสัญชาติก็อาจจะเป็นหนทางที่เข้าสู่สุขภาวะที่ดีมากกว่าการที่ยอมรับให้ถือสัญชาติหนึ่งสัญชาติเดียว

นอกจากนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้สรุปการจำแนกคนเชื้อสายลาวผ่านหลักคิด คือการนิยามจำแนกโดยหลักกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล โดยใช้ทฤษฎีจุดเกาะเกี่ยวคือหลักบุคคลและหลักดินแดน และจำแนกโดยผ่านมุมมองกฎหมายทะเบียนราษฎร ทั้งนี้ จากการศึกษาค้นคว้าเรื่องจริงของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย ปรากฏมีทั้งกรณีคนที่เกิดในสปป.ลาวและคนที่เกิดในประเทศไทยรวมทั้งคนที่เกิดในรัฐที่สาม 12 กรณี ที่มีทั้งสุขและทุกข์ ผู้ทำวิทยานิพนธ์จึงเข้าให้ความช่วยเหลือเพื่อสร้างโอกาสให้แก่พวกเขาต่อไปโดยใช้หลักกฎหมายระหว่างประเทศที่นานารัฐยอมรับเป็นตัวกำหนดซึ่งปรากฏการศึกษาในบทที่3

บทที่ 3

พันธกรณีระหว่างประเทศในการจัดการสิทธิในสุขภาพของคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย

หลังจากศึกษาถึงการนิยามและการจำแนกคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย เพื่อสร้างความชัดเจนในบุคคลที่เป็นเป้าหมายของการศึกษาแล้วนั้น จึงนำมาสู่การศึกษาในเรื่องพันธกรณีระหว่างประเทศของรัฐที่เกี่ยวข้องต่อบุคคลดังกล่าวซึ่งปรากฏในบทที่ 3 นี้ และโจทย์วิจัยในบทที่ 3 มุ่งที่จะอธิบายว่า รัฐเจ้าของตัวบุคคล¹ มีพันธกรณีระหว่างประเทศในการดูแลสุขภาพของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยหรือไม่ และอย่างไร เนื่องจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นวิทยานิพนธ์เชิงนิติศาสตร์โดยข้อเท็จจริงและนำมาสู่การปรับใช้ข้อเท็จจริงกับข้อกฎหมาย ในบทนี้จึงเป็นศึกษาในเชิงนิติศาสตร์โดยแท้ กล่าวคือ เป็นเรื่องกฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นอยู่ (Positive International Law) ซึ่งผูกพันรัฐที่มีจุดเกาะเกี่ยวกับเอกชน เป็นเรื่องของหลักวิชากฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง ซึ่งประเด็นสำคัญที่ควรจะยกขึ้นศึกษามี 9 ประเด็น กล่าวคือ (1) พันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้หลักอำนาจอธิปไตย (Soverety) ของรัฐต่อคนเชื้อสายลาวในไทย (2) พันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้หลักการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมาย (3) พันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้หลักความกลมกลืน (4) พันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (5) พันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้หลักสิทธิมนุษยชน (6) พันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้หลักการพัฒนาคุณภาพชีวิต (7) พันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้หลักกระบวนการยุติธรรม (8) พันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้หลักกฎหมายขัดกันและ (9) พันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้หลักความคุ้มครองทางการทูต เราคงตระหนักว่า โดย 9 หลักกฎหมายระหว่างประเทศคดีเมืองนี้ รัฐเจ้าของตัวบุคคลของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย แต่ละคน จะต้องใช้ เพื่อดูแลคนดังกล่าว อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง

¹ พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร, *ตำรากฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล: เรื่องจริง ของชีวิตระหว่างประเทศของเอกชนที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย* (โรงพิมพ์เดือนตุลา 2562) 23-24.

3.1 พันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้หลักอำนาจอธิปไตย (Soverety) ของรัฐต่อคนเชื้อสายลาวในไทย

การใช้อำนาจอธิปไตยของนานารัฐในความหมายของกฎหมายระหว่างประเทศ เป็นการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐภายในขอบเขตที่กฎหมายระหว่างประเทศกำหนด² โดยทางปฏิบัติของนานารัฐนั้น การใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ กล่าวคือ อำนาจอธิปไตยเหนือดินแดน (Territorial Sovereignty) จึงทำให้รัฐเจ้าของอำนาจอธิปไตยมีสถานะเป็นรัฐเจ้าของดินแดน(Personal State) และอำนาจอธิปไตยเหนือบุคคล (Personal Sovereignty) จึงทำให้รัฐเจ้าของอำนาจอธิปไตยมีสถานะเป็นรัฐเจ้าของตัวบุคคล(Personal State)³ จึงเป็นผลให้รัฐมีทั้งอำนาจและหน้าที่ในการปฏิบัติ ตามกฎหมายระหว่างประเทศตามหลักที่กล่าวมาข้างต้น สำหรับรัฐไทยแน่นอนต้องรับผิดชอบต่อคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยไม่ว่าจะเข้าเมืองผิดไม่ว่าจะเข้าเมืองถูกแต่เขาปรากฏตัวในประเทศไทย รัฐไทยก็ต้องแสดงอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนต่อคนเชื้อสายลาวที่ปรากฏตัวบนดินแดนของรัฐตน และใช้อำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนในการดูแลสุขภาวะของคนเชื้อสายลาวดังกล่าว และรัฐแห่งสปป.ลาวนั้น แม้ว่าคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยที่มีสิทธิในสัญชาติลาวแต่ไม่ได้ถือสัญชาติลาวก็ตาม รัฐแห่งสปป.ลาว จะต้องใช้อำนาจอธิปไตยเหนือตัวบุคคลดังกล่าวในการดูแลสุขภาวะของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย ดังนั้นใน 17 กรณีศึกษา แม้ว่าพวกเขาจะตกหล่นจากทะเบียนราษฎรของรัฐลาว แต่พวกเขาเกิดในสปป.ลาว อย่างกรณีศึกษาของ นางบุญเอื้อ บัวอ่อนแก้วหรือป้าอืด และนาง รมณีย์ พันธวงษ์ หรือแม่ต๋ม รัฐแห่ง สปป.ลาวก็ไม่ได้ปฏิเสธที่จะไม่ดูแลแต่ตรงกันข้าม รัฐแห่งสปป.ลาวพร้อมที่จะดูแลและได้ทำหน้าที่ในการรับรองสถานะบุคคลให้แก่แม่ต๋มและป้าอืดในฐานะคนเชื้อสายลาว

3.2 พันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้หลักการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมาย

จากการศึกษาผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า การรับรองสถานะบุคคลชัดเจนในข้อ⁴ ปฎิญาสาเกล้าด้วยสิทธิมนุษยชนค.ศ.1948/พ.ศ.2491 และต่อมาก็มีอนุสัญญาอื่น ๆ อีกหลายฉบับ

² จุมพต สายสุนทร, *คำอธิบายกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยเขตอำนาจและความคุ้มกันจากเขตอำนาจรัฐ* (วิญญูชน 2538) 13.

³ พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร, *ตำรากฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล* (โรงพิมพ์เดือนตุลา 2562) 20.

⁴ ปฎิญาสาเกล้าด้วยสิทธิมนุษยชน พุทธศักราช 2491 ข้อ 6.

ที่มีความชัดเจนในเรื่องการรับรองสถานะบุคคลเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966/พ.ศ.2509 ข้อ 16⁵ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1982/พ.ศ.2532 ข้อ 7⁶ และต่อมาก็ได้ปรากฏในข้อ 3⁷ แห่งปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 2012/พ.ศ 2555

จากหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นลายลักษณ์อักษรข้างต้นจึงทำให้การรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายนั้นผูกพันต่อทั้งรัฐแห่งสปป.ลาวและรัฐไทย ต่อมาจึงปรากฏมีกฎหมายภายในของทั้งสองรัฐที่รับรองสถานะบุคคลในสองลักษณะ กล่าวคือ การรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายเอกชนและการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายมหาชน ซึ่งการรับรองสถานะบุคคลใน 2 ลักษณะนี้ ปรากฏในกฎหมายทะเบียนราษฎรในสามลักษณะซึ่งจะได้ศึกษาดังนี้

3.2.1 สิทธิในการจดทะเบียนคนเกิด (บังคับให้รัฐต้องปฏิบัติอย่างไรต่อคนเชื้อสายลาวที่เกิดในประเทศไทย)

สิทธิที่จะได้รับการรับรองความเป็นบุคคลตามกฎหมายโดยเฉพาะการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายมหาชน ในทะเบียนราษฎรของแต่ละรัฐ โดยเฉพาะสิทธิในการจดทะเบียนคนเกิด อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานประการสำคัญสำหรับมนุษย์ทุกคนหรือบุคคลทุกคน⁸ ในทางปฏิบัติได้แก่ สิทธิที่จะได้รับการจดทะเบียนคนเกิด ดังนั้น คนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเกิดอยู่บนดินแดนของรัฐไทย รัฐเจ้าของดินแดนก็คือรัฐไทย ควรจะรับรองสิทธิในการเริ่มต้นสภาพบุคคลตามธรรมชาติของบุคคลนั้นและรัฐอื่นโดยเฉพาะรัฐแห่งสปป.ลาว ซึ่งเป็นรัฐที่มีจุดเกาะเกี่ยวกับคนเชื้อสายลาวควรจะทำหน้าที่รับรองสิทธิในสถานะบุคคลตามกฎหมายเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นโดยการจดทะเบียนคนเกิดหรือรับรู้ว่ามีคนเกิด เพราะถือว่าเป็นการดำเนินการเพื่อรับรู้ตัวตนทางกฎหมายของเด็กและถือเป็นขั้นตอนแรกในกระบวนการทางกฎหมาย สิทธิดังกล่าวได้รับการรับรองโดยกฎหมายระหว่าง

⁵ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางพลเมืองและการเมือง พุทธศักราช 2509 ข้อ 16.

⁶ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก พุทธศักราช 2532 ข้อ 7.

⁷ ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พุทธศักราช 2555 ข้อ 3.

⁸ ดร.ณิ ไพบาลพานิชย์กุล, ‘สิทธิที่จะได้รับการรับรองความเป็นบุคคลตามกฎหมาย : ศึกษากรณีสิทธิที่จะได้รับการจดทะเบียนคนเกิด และทะเบียนคนอยู่ในรัฐไทย’ (2559) 1 วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร 209, <file:///C:/Users/Admin/Downloads/98708-Article%20Text -247010-1-10-20170911%20(2).pdf> สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2562.

ประเทศ ทั้งรัฐลาวและรัฐไทยต่างก็เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนตามข้อ 6⁹ นอกจากนี้ได้กำหนดหน้าที่ของรัฐในเรื่องการจดทะเบียนคนเกิดไว้ อย่างชัดเจนในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กข้อ 7¹⁰ และ ข้อ 24¹¹ แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและทางการเมืองและล่าสุดปรากฏในปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชนข้อ 11¹² แสดงให้เห็นจากกรณีศึกษาของ **น้องชนิตา สีลาปราณี** โดยโรงพยาบาลศิริราชมีหน้าที่ในการออกหนังสือรับรองการเกิด และเขตบางกอกน้อยมีหน้าที่ออกสูติบัตร ให้น้องชนิตานั้น จึงทำให้น้องชนิตาไม่ไร้รัฐในประเทศไทย แม้จะประสบปัญหาความไร้สัญชาติ (เสมือนไร้สัญชาติ) เพราะสถานทูตลาวประจำประเทศไทยไม่สามารถออกสูติบัตรให้ได้ ซึ่งเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น สปป.ลาวกับประเทศไทยไม่ใช่จะเข้าออกลำบาก คนส่วนมากถ้าเลือกที่จะรับรองสัญชาติลาวก็จะกลับเข้าไปแจ้งเกิดและเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านที่สปป.ลาว อีกทั้งระบบทะเบียนลาวยังไม่เชื่อมกับระบบออนไลน์ ดังนั้น การที่จะรับแจ้งเกิดและเพิ่มชื่อคนที่เกิดในไทยเข้าไปในระบบในสปป.ลาวจึงยังไม่สามารถทำได้ ฉะนั้น ทำให้ไม่มีเจ้าหน้าที่กระทรวงภายในประจำสถานทูตลาวที่จะให้บริการประชาชนในเรื่องดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตาม แม้จะไม่สามารถออกสูติบัตรให้ได้ตามที่กฎหมายกำหนด¹³ หน่วยงานทะเบียนประจำที่สถานทูตลาวก็ยังทำหน้าที่ในการออกหนังสือเดินทางชั่วคราวให้แก่้องชนิตา ดังนั้นจึงถือได้ว่าเป็นการยอมรับการแจ้งเกิด¹⁴ เพื่อให้น้องชนิตากลับเข้าไปแจ้งเกิดในสปป.ลาวและเมื่อน้องกลับไปยังสปป.ลาวแล้วรัฐลาวก็ไม่ได้ปฏิเสธคนที่เกิดนอกดินแดนของ สปป.ลาว หมายความว่ารัฐลาวไม่ได้ปฏิเสธหลักสืบสายโลหิตจากมารดาและยังจดทะเบียนคนเกิด¹⁵ อีกทั้ง เพิ่มชื่อน้องชนิตาในทะเบียนบ้านอีกด้วย

จากข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายในเบื้องต้นผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า รัฐลาวและรัฐไทยมีหน้าที่ในการจดทะเบียนคนเกิดไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นคนชาติหรือคนต่างด้าว ไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกดินแดนของรัฐตนด้วยหลักอำนาจอธิปไตยเหนือตัวบุคคลและเหนือดินแดนทำให้รัฐมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศจากกรณีศึกษาของน้องชนิตา ซึ่งเป็นคนเชื้อสาย

⁹ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พุทธศักราช 2491 ข้อ 6.

¹⁰ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก พุทธศักราช 2532 ข้อ 7.

¹¹ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและทางการเมือง พุทธศักราช 2509 ข้อ 24.

¹² ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พุทธศักราช 2491 ข้อ 11

¹³ กฎหมายว่าด้วยทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช 2552 มาตรา 18 วรรคสอง.

¹⁴ กฎหมายว่าด้วยทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช 2552 มาตรา 17 วรรคสาม.

¹⁵ กฎหมายว่าด้วยทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช 2552 มาตรา 18 วรรคหนึ่ง.

ลาว สัญชาติลาวเป็นบุตรของคนเชื้อสายลาวในไทย เกิดในรัฐไทยจะเห็นว่า ทั้งรัฐลาวและรัฐไทยก็มีกฎหมายภายในรองรับซึ่งถือได้ว่า รัฐไทยได้ปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศในการจดทะเบียนคนเกิด (Birth Registration for ALL) และทั้งสองรัฐก็ได้ปฏิบัติตามอนุสัญญาต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้น

3.2.2 สิทธิในการจดทะเบียนคนอยู่

สิทธิในการจดทะเบียนคนอยู่ของบุคคลนั้นเป็นอีกหนึ่งสิทธิที่มนุษย์ควรได้รับการรับรอง ทุกคนเกิดมาจะต้องอาศัยอยู่บนดินแดนของรัฐใดรัฐหนึ่งหรือออกจากดินแดนของรัฐหนึ่งไปอาศัยอยู่อีกรัฐหนึ่งเพราะพวกเขามีสิทธิมีเสรีภาพ ซึ่งสิทธิดังกล่าวปรากฏในภาคีปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 ข้อ13¹⁶ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและการเมือง ข้อ12¹⁷ ด้วยเหตุนี้รัฐทุกรัฐมีหน้าที่เคารพในสิทธิเสรีภาพดังกล่าว และแน่นอนเมื่อมีการอาศัยอยู่รัฐก็ต้องรับรองการอาศัยอยู่ด้วยการจดทะเบียนอยู่ การจดทะเบียนคนอยู่จึงเป็นหนึ่งในสิทธิในการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายเพราะการรับรองดังกล่าวทำให้บุคคลมีสถานะเป็นราษฎรของรัฐ ซึ่งนั่นทั้งรัฐแห่งสปบ.ลาวและรัฐไทยได้ผูกพันตนเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศล่าสุด ปรากฏในปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 3¹⁸ ได้บัญญัติรับรองสิทธิของมนุษย์ที่จะดำรงชีวิต ย่อมเป็นการบังคับให้รัฐเจ้าของตัวบุคคลโดยเฉพาะรัฐที่บุคคลนั้นปรากฏตัวมีหน้าที่ต้องเคารพสิทธิและเสรีภาพในการดำรงชีวิตของบุคคลทุกคนไม่เฉพาะแต่คนชาติเท่านั้น และเมื่อบุคคลดังกล่าวปรากฏตัวอยู่บนดินแดนของรัฐใดหรืออาศัยอยู่ในดินแดนของรัฐใด ย่อมมีสิทธิในการจดทะเบียนคนอยู่ในฐานะราษฎรของรัฐนั้น ๆ หรือมากกว่าหนึ่งรัฐหากปรากฏว่าอาศัยอยู่มากกว่าหนึ่งรัฐ ดังบุคคลจึงไม่ควรไร้รัฐเพราะการปรากฏตัวหรืออาศัยอยู่บนดินแดนของรัฐใดย่อมมีสถานะเป็นราษฎรของรัฐนั้นรัฐจึงควรจดทะเบียนคนอยู่ ถึงแม้จะไม่มีกฎหมายระหว่างประเทศที่ระบุไว้อย่างชัดเจนในเรื่องนี้ก็ตาม

จากการทำห้องทดลองทางสังคม ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า มีคนเชื้อสายลาวที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยจำนวนไม่น้อย มีทั้งที่เข้าเมืองชอบด้วยกฎหมายและมีชอบด้วยกฎหมาย โดยเฉพาะคนที่เข้าเมืองมิชอบด้วยกฎหมายหรือคนเชื้อสายลาวที่เป็นคนไร้รัฐไร้สัญชาติแต่รัฐไทยไม่ได้ผลักดันคนกลุ่มนี้ออกไปด้วยค่านึงว่ารัฐไม่อาจผลักดันมนุษย์ไปสู่ความตาย บุคคลเหล่านั้นหนีภัย

¹⁶ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พุทธศักราช 2491 ข้อ 13 (1) .

¹⁷ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและการเมือง พุทธศักราช 2509 ข้อ 12 (1) .

¹⁸ ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พุทธศักราช 2555 ข้อ 3.

ความไม่สงบในสปป.ลาวซึ่งต่อมาได้กลายเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์ทางครอบครัวกับบุคคลที่มีสิทธิอาศัยอยู่ในประเทศไทยหรือก่อตั้งครอบครัวกับคนสัญชาติไทย¹⁹ ไม่ว่าจะเป็ นสามี ภรรยา รวมทั้ง บุตรของบุคคลดังกล่าวด้วย ประเทศไทยก็ไม่ได้ผลักดันให้คนกลุ่มนี้กลับไปยังประเทศต้นทางหรือประเทศที่ สาม แต่ตรงข้ามยังรับรองการอาศัยอยู่หรือจดทะเบียนคนอยู่ ถึงแม้จะไม่สามารถจดทะเบียนคนเกิด ให้ได้เพราะไม่ได้เกิดในประเทศไทย แต่รัฐไทยก็จดทะเบียนคนอยู่ในฐานะราษฎรของรัฐ ดัง กรณีสึกษาของแม่ต๋ม หรือคุณรมณีย์ พันทวงศ์ คนเชื้อสายลาวไร้รัฐไร้สัญชาติในประเทศไทย เข้ามา ก่อนที่สปป.ลาวจะไม่สงบ แต่พอจะกลับสปป.ลาวก็กลับไม่ได้ เพราะเกิดความไม่สงบจึงก่อตั้ง ครอบครัวกับชายสัญชาติไทยและมีบุตรเป็นคนสัญชาติไทยอีกทั้งบุตรยังเป็นข้าราชการไทยและรัฐ ไทยก็ได้จดทะเบียนคนอยู่โดยการออกบัตรผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนหรือบัตรเลข 0 จึงทำให้แม่ต๋มมี ฐานะเป็นราษฎรไทย นอกจากนี้ยังมีกรณีสึกษา ป้าอืดหรือนางบุญเอื้อ บัวอ่อนแก้ว คนเชื้อสายลาว ไร้รัฐไร้สัญชาติ เข้ามาประเทศไทยช่วงที่สปป.ลาวไม่สงบ และก่อตั้งครอบครัวกับชายสัญชาติไทยอีก ทั้งมีบุตรเป็นคนสัญชาติไทย รัฐไทยก็ไม่อาจปฏิเสธสิทธิอาศัยได้เพราะพวกเขาเป็นหนึ่งในสมาชิก ครอบครัวของคนที่มีสัญชาติไทยเช่นเดียวกับกรณีของแม่ต๋ม รัฐไทยก็ได้จดทะเบียนคนอยู่โดยการ ออกบัตรผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนให้ป้าอืด จึงทำให้ป้าอืดมีฐานะเป็นราษฎรไทย นอกจากนี้ ยังมี กรณีสึกษาของนางสาวจุมมาลี แก้วกัญญา คนเชื้อสายลาวไร้รัฐไร้สัญชาติ เข้ามาอาศัยอยู่ใน ประเทศไทยหลังจากที่ สปป.ลาว ประกาศเอกราชแล้ว แต่ยังคงมีภัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ยัง ไม่หมดไป ทำให้เธอต้องเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยและด้วยวัยที่เธอกำลังทำงาน จึงทำให้เธอเป็น ที่ต้องการแรงงานของรัฐไทย ดังนั้น นางสาวจุมมาลีจึงได้รับนโยบายให้อาศัยอยู่ในประเทศไทยและรัฐ ไทยก็ได้รับการรับรองอยู่ โดยการจดทะเบียนคนอยู่ด้วยการออกบัตรผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนให้ นางสาวจุมมาลีเช่นกัน ซึ่งทั้งสามกรณีศึกษาไม่สามารถที่จะจดทะเบียนคนเกิดในประเทศไทยได้ เพราะทั้งสามกรณีศึกษาไม่ได้เกิดในประเทศไทยแต่เกิดในสปป.ลาว ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของรัฐแห่ง สปป.ลาวที่จะต้องจดทะเบียนคนเกิดย้อนหลังให้แก่ทั้งสามกรณีศึกษา

จากข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่กล่าวมาในข้างต้น สิทธิในการจดทะเบียนคน อยู่ในประเทศไทย กรณีของแม่ต๋มและป้าอืดรวมทั้งนางสาวจุมมาลี รัฐไทยไม่เคยปฏิเสธสิทธิในการ จดทะเบียนคนอยู่ให้คนเชื้อสายลาวโดยเฉพาะคนไร้รัฐไร้สัญชาติ ซึ่งสอดคล้องกับพันธกรณีระหว่าง ประเทศที่ผูกพันกับรัฐไทยไม่ว่าจะเป็น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและกติการะหว่างประเทศ

¹⁹ อัญชลี กิจธนไพบุลย์, 'สิทธิในการอาศัยอยู่ของคนไร้สัญชาติ' (วิทยานิพนธ์ นิติ ศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2547) 48.

ว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและทางการเมือง ซึ่งเห็นได้ถึงความพยายามของรัฐไทยที่จะขจัดความไร้รัฐไร้สัญชาติให้แก่คนต่างด้าวในประเทศไทย ส่วนรัฐลาวก็ไม่ได้ปฏิเสธว่าคนกลุ่มนี้ไม่ใช่คนเชื้อสายลาว และพร้อมที่จะรับคนกลุ่มนี้คืนสู่ทะเบียนราษฎรของรัฐลาว หากสามารถพิสูจน์จุดเกาะเกี่ยวได้ ฉะนั้น จะเห็นได้ว่า โดยหลักกฎหมายระหว่างประเทศรัฐไทยและรัฐลาวมีพันธกรณีในทางระหว่างประเทศ ในการดูแลคนเชื้อสายลาวโดยสอดคล้องกับกฎหมายภายในของทั้งสองประเทศ

3.2.3 สิทธิในการจดทะเบียนคนตาย

จากการศึกษาในเรื่องสิทธิในการรับรองการตายพบว่า รัฐทุกรัฐที่มีอำนาจอธิปไตยเหนือบุคคลย่อมมีหน้าที่ในการรับรองสถานะบุคคลในทะเบียนราษฎรของรัฐ เช่น การจดทะเบียนคนเกิด คนอยู่และ คนตาย เพราะเป็นหน้าที่ของรัฐที่บุคคลนั้นมีจุดเกาะเกี่ยว กล่าวคือ เมื่อมีคนเกิดรัฐที่มีคนเกิดก็ต้องรับรองการเกิด เมื่อมีคนอยู่ก็ต้องรับรองการอยู่และเมื่อมีการตายก็ต้องรับรองคนตาย โดยสอดคล้องกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่นานารัฐปฏิบัติดังที่ปรากฏใน ข้อ 6²⁰ แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 16²¹ แห่ง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและทางการเมือง ดังนั้น และข้อ 3²² ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ทั้งรัฐไทยและรัฐลาวต่างเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าว

เมื่อคนเชื้อสายลาวอาศัยอยู่ในประเทศไทย ปรากฏตัวในประเทศไทย และตายในประเทศไทย จึงทำให้รัฐไทยมีพันธกรณีในการรับรองการตายของคนเชื้อสายลาว ไม่ว่าจะเขาไร้รัฐไร้สัญชาติ หรือเป็นต่างด้าวที่เข้าเมืองมิชอบด้วยกฎหมาย อาศัยอยู่มิชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ตาม เมื่อรัฐไทยเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศก็ต้องเป็นหน้าที่ของรัฐไทยที่จะรับรองการตายของคนเชื้อสายลาว โดยรัฐไทยจะต้องออกกฎหมายมารับรองการตายจะเห็นว่า รัฐไทยได้ปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศในการรับรองการตาย จาก **กรณีศึกษาพ่อบุญแก้ว วิสัยพร** สันนิษฐานว่าเป็นคนเชื้อสายลาวไร้รัฐไร้สัญชาติที่เสียชีวิตในประเทศไทย รัฐไทยได้รับการตายโดยสอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนทั้งสอดคล้องกับกฎหมายภายในไม่ว่าจะเป็นคนชาติหรือต่างด้าว รัฐไทยก็ไม่ได้ปฏิเสธและในขณะเดียวกันหากมีคนตายในรัฐแห่งสปป.ลาวรัฐดังกล่าวก็มีพันธกรณีปฏิบัติตามหลักสามกลในการออกหนังสือรับรองการตายเช่นกัน

²⁰ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พุทธศักราช 2491 ข้อ 6.

²¹ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและทางการเมือง พุทธศักราช.2509 ข้อ 16.

²² ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พุทธศักราช 2555 ข้อ 3.

3.3 พันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้หลักความกลมกลืน

จากการศึกษาผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า ภายใต้รัฐสมัยใหม่ย่อมใช้อำนาจอธิปไตยของตนในการคุ้มครองดูแลมนุษย์ที่อาศัยอยู่บนดินแดนของรัฐตน ในการรับรองตัวบุคคลที่มีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐนั้นขึ้นกับว่ามนุษย์ที่อาศัยอยู่บนดินแดนของรัฐนั้นมีความกลมกลืนกับรัฐมากน้อยเพียงใด ซึ่งรัฐก็จะใช้กฎหมายภายในของตนในการรับรองความกลมกลืนของมนุษย์กับรัฐนั้น คนที่มีจุดเกาะเกี่ยวเข้มข้นกับรัฐบางครั้งก็อาจไม่มีความกลมกลืนกับรัฐ แต่ในขณะเดียวกันคนที่จุดเกาะเกี่ยวกับรัฐน้อยมากอาจมีความกลมกลืนกับรัฐมากกว่า ทำให้รัฐแสดงตนในการรับรองความกลมกลืนของมนุษย์ในแต่ละสถานการณ์ไม่เท่าเทียมกัน และในประเด็นหลักความกลมกลืนผู้ทำวิทยานิพนธ์จะกล่าวถึง สิทธิในการขจัดความไร้รัฐ สิทธิในการขจัดความไร้สัญชาติ ซึ่งจะศึกษาละเอียดดังต่อไปนี้

3.3.1 สิทธิในการขจัดความไร้รัฐ

ความไร้รัฐโดยสิ้นเชิง คือ มนุษย์ที่ไม่ถูกบันทึกรายการบุคคลในทะเบียนราษฎรของรัฐใดเลยบนโลกนั้นเป็นผลให้ประสบปัญหาความไร้รัฐ (Statelessness) หรือไม่มีรัฐโดยยอมรับว่าเป็นราษฎรของรัฐตน ทำให้ไร้เอกสารพิสูจน์ทราบตัวบุคคลที่ออกโดยรัฐ เอกสารเป็นเพียงเครื่องมือในการจัดการประชากรของรัฐสมัยใหม่ ซึ่งในความเป็นจริงความเป็นมนุษย์ก็เพียงพอที่จะพิสูจน์ตน แต่เมื่อเป็นยุคสมัยที่รัฐใช้อำนาจอธิปไตยในการรับรองตัวมนุษย์ที่ปรากฏตัวบนดินแดนของรัฐที่มีความกลมกลืนกับรัฐในแต่ละสถานการณ์ที่แตกต่างกัน กลุ่มคนเชื้อสายลาวที่ไร้รัฐไร้สัญชาติในประเทศไทยมิได้ประสบแต่ปัญหาเฉพาะเรื่องสถานะบุคคลเท่านั้น แต่เมื่อกลุ่มคนเหล่านี้มีสถานะบุคคลไม่ชัดเจนจึงทำให้เสียสิทธิในเรื่องอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นในการดำรงชีวิตด้วย²³ หรือ เป็นการละเมิดสิทธิพื้นฐานของมนุษย์²⁴ และเป็นการไม่เคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นที่ประจักษ์แล้วว่า คนเชื้อสายลาวที่ไร้รัฐกลุ่มนี้ปรากฏตัวในรัฐไทยจึงเป็นหน้าที่ของรัฐไทยในการขจัดปัญหาความไร้รัฐให้แก่พวก

²³ กฤษฎา บุญราช, ‘สถานการณ์และแนวทางแก้ไขปัญหาคนไร้รัฐไร้สัญชาติในประเทศไทย’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2560) 10.

²⁴ ชลฤทัย แก้วรุ่งเรือง, ‘คนไร้เอกสารพิสูจน์ทราบตัวบุคคลในรัฐไทย’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2551) 1.

เขา²⁵ เพื่อให้มีมนุษย์คนหนึ่งสามารถปรากฏตัวตนหรือมีตัวตนในสายตาของนานารัฐ อีกทั้งสามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานและใช้สิทธิได้ กลุ่มคนเชื้อสายลาวที่ไร้รัฐจึงเป็นผู้ทรงสิทธิตามกฎหมายระหว่างประเทศที่ผูกพันรัฐไทยและรัฐลาว ปรากฏในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 6²⁶ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและการเมือง ข้อ 16²⁷ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 7²⁸

ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า ทั้งรัฐไทยและรัฐลาวพยายามที่จะปรับกฎหมายภายในของตนมิให้ขัดกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งนี้รัฐไทยก็พยายามที่จะดูแลคนที่มีความกลมกลืนทั้งโดยหลักสืบสายโลหิตและหลักดินแดน โดยเฉพาะบุตรของพ่อไทยแม่ไทยที่มีความกลมกลืนโดยหลักสืบสายโลหิต หรือบุตรของพ่อแม่ต่างด้าวที่กลมกลืนกับประเทศไทย ซึ่งในแต่ละช่วงเวลาจะมีมนุษย์ที่ปรากฏตัวบนรัฐไทยที่ประสบปัญหาความไร้รัฐทั้งที่เกิดในไทยและเกิดในสปป.ลาวเดินทางเข้ามาในประเทศไทย คนเชื้อสายลาวที่เกิดในโรงพยาบาลในประเทศไทยจึงไม่ไร้รัฐ กฎหมายของรัฐไทยได้ยอมรับพันธกรณีที่จะจดทะเบียนการเกิดให้แก่มนุษย์ทุกคนที่เกิดในประเทศไทย ด้วยยุทธศาสตร์ของประเทศไทยที่มองเห็นแล้วว่าคนในสถานการณ์นี้จะไร้รัฐ รัฐไทยจึงจดทะเบียนคนเกิดและเพิ่มชื่อคนเชื้อสายลาวในทะเบียนบ้านกลางทันที (สำหรับคนที่ไม่ใช่บิดามารดาสัญชาติไทย) อย่างเช่นกรณีของ **น้องชนิตาและน้องทัย** ทำให้คนเชื้อสายลาวที่เกิดในไทยไม่ประสบปัญหาความไร้รัฐ แต่ก็ยังมีบางกลุ่มที่ประสบปัญหาความไร้รัฐ เพราะเกิดนอกโรงพยาบาลอย่าง**กรณีของคุณนิมอนงค์** แต่ต่อมาก็ได้รับการขจัดความไร้รัฐโดยการออกบัตรผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน แต่คนที่เกิดในสปป.ลาวและเดินทางเข้ามาในประเทศไทยรัฐไทยไม่สามารถจดทะเบียนคนเกิดให้ได้ จึงประสบปัญหาความไร้รัฐ อย่างเช่น**กรณีศึกษาของคุณรุ่งนภา** แต่สามารถขจัดปัญหาความไร้รัฐด้วยการออกบัตรลาวอพยพ และออกบัตรบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนหรือท.ร.38/1 ท.ร.38 ก อย่างเช่น **กรณีศึกษาของลุงเป็ง** อย่างเช่นกรณีศึกษาของ **นางสาวจุมมาลี** แต่ระบุในบัตรว่า **คนไร้รัฐ**²⁹ **กรณีศึกษาป้าอืดและแม่ตุ้ม** ที่เกิดในสปป.ลาวแต่ไม่ได้แจ้งเกิดในทะเบียนราษฎรของรัฐลาว แต่พวกเขาเหล่านั้นก็ได้รับการ

²⁵ ปุณทวิชัย ฉัตรมงคลชาติ, ‘คนในทะเบียนประวัติตามกฎหมายทะเบียนราษฎรไทย’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2554) 16.

²⁶ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พุทธศักราช 2491 ข้อ 6.

²⁷ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางพลเมืองและการเมือง พุทธศักราช 2509 ข้อ 16.

²⁸ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก พุทธศักราช 2532 ข้อ 7.

²⁹ โปรดดูภาคผนวก ค บัตรผู้ที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนนางสาวจุมมาลี แก้วกัญญา

ขจัดปัญหาความไร้รัฐโดยรัฐไทยเพราะมนุษย์ในสถานะการนี้ถือเป็นบุคคลที่มีความกลมกลืนกับสังคมไทย

นอกจากนี้ รัฐลาวก็ไม่เคยปฏิเสธสิทธิในการมีเอกสารแสดงตนของคนเชื้อสายลาวที่เกิดในประเทศไทยหรือเกิดในสปป.ลาว ซึ่งประสบปัญหาความไร้รัฐโดยสิ้นเชิงในประเทศไทย อย่างไรก็ตามกรณีของนางสาวจุมมาลี ป้าอืด แม่ต๋ม รัฐลาวพร้อมที่จะขจัดความไร้รัฐให้แก่คนเชื้อสายลาวดังกล่าว หากสามารถพิสูจน์ได้ว่า บุคคลดังกล่าวเกิดและมีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐลาว และในยุคปัจจุบันถ้าคนในสถานการณ์นี้เกิดในสปป.ลาว คนเหล่านี้จะไม่ไร้รัฐหากปฏิบัติตามกฎหมายทะเบียนครอบครัวของสปป.ลาว เพราะกฎหมายของรัฐลาวได้ยอมรับพันธกรณีที่จะจดทะเบียนการเกิดให้แก่มนุษย์ทุกคนที่เกิดในสปป.ลาว เว้นแต่คนต่างด้าวที่เกิดในสปป.ลาว ที่อยู่ในความดูแลของกระทรวงป้องกันความสงบสุข ซึ่งมีระเบียบการเฉพาะ แต่คนในสถานะการณี่ป้าอืด แม่ต๋ม นางสาวจุมมาลีประสบปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติทั้งที่เกิดในสปป.ลาว เป็นเพราะเกิดในยุคที่ระบบทะเบียนราษฎรของลาวยังไม่ขยายเป็นวงกว้างหรือเกิดในยุคที่ สปป.ลาวไม่สงบ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าทั้งรัฐไทยและรัฐลาวใช้กฎหมายระหว่างประเทศในการขจัดปัญหาความไร้รัฐของคนเชื้อสายลาวที่มีความกลมกลืนกับสังคมตนโดยสอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก รวมทั้งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางพลเมืองและการเมือง

3.3.2 สิทธิในการขจัดความไร้สัญชาติ

จากการศึกษาผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า โดยธรรมชาติของมนุษย์เมื่อมนุษย์เกิดในดินแดนของรัฐใดหรือเกิดจากบิดามารดาสัญชาติอะไรบุตรที่เกิดมามีได้รับการบันทึกในสถานะคนชาติของรัฐนั้น จนกลายเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศหมายความว่า รัฐที่มี “จุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริง” ย่อมมีเขตอำนาจที่จะรับรองสิทธิในสถานะบุคคลตามกฎหมายสัญชาติ โดยวิธีปฏิบัติของนานารัฐคือ จะรับรองสัญชาติโดยการเกิดหรือภายหลังการเกิดตามความเป็นไปได้ทางกฎหมายที่รัฐจะรับรองสิทธิในสัญชาติของรัฐตนหรือเป็นไปตามความกลมกลืนของมนุษย์กับรัฐ จึงเป็นเรื่องของสิทธิในสัญชาติของมนุษย์ โดยเป็นเรื่องของนิติสัมพันธ์ของเอกชนประเภทบุคคลธรรมดาหรือบุคคลตามธรรมชาติ (Natural Person) จึงเป็นเรื่องที่ต้องใช้หลักกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อที่บุคคลดังกล่าวจะได้รับความยุติธรรมระหว่างประเทศ³⁰

³⁰ พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร, ‘บันทึกเพื่อกำหนดและพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายภายใต้โครงการศึกษาวิจัยและให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิเด็กและผู้ด้อยโอกาสในชุมชนชายแดนไทย-พม่า’ (คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2558).

เมื่อมนุษย์ไม่ได้รับรองสิทธิในสถานะบุคคลตามกฎหมายสัญชาติหรือไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นคนชาติของรัฐใดเลยบนโลกนี้ จึงทำให้ประสบปัญหาความไร้สัญชาติ Nationalityless persons อย่างเช่น เมื่อคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ทั้งคนที่มีจุดเกาะเกี่ยวโดยการเกิดและภายหลังการเกิดกับรัฐลาวและรัฐไทยที่ยังประสบปัญหาความไร้สัญชาติกรณีศึกษาของ **แม่ต๋ม ป้าอืด นางสาวจุมมาลี คุณรุ่งนภาและลุงเป็ง** คนเชื้อสายลาวไร้สัญชาติ ซึ่งเกิดในสปป.ลาวและเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยและ**น้องทัย** คนเชื้อสายลาวซึ่งเกิดในประเทศไทย จะเห็นว่ารัฐลาวพร้อมที่จะรับคนเชื้อสายลาวกลับมาพิสูจน์สัญชาติลาวเสมอ แต่บางคนเลือกที่จะอาศัยอยู่ในประเทศไทยด้วยหลายปัจจัยไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ความกลมกลืน ความผูกพัน จึงเป็นหน้าที่ของทั้งรัฐลาวและรัฐไทย เพื่อจัดปัญหาความไร้สัญชาติของเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยสอดคล้องตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 15³¹ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 18³² กติกาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและการเมือง ข้อ 24³³ และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 7³⁴ โดยทั้งรัฐลาวและรัฐไทยก็มีกฎหมายภายใน ในการรับรองสัญชาติทั้งโดยการเกิดและภายหลังการเกิด

ดังนั้น ในการรับรองสิทธิในสัญชาติของคนที่มีความกลมกลืนตามกฎหมายภายในหรือตามกฎหมายมหาชนให้แก่บุคคลนั้น จึงเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติของรัฐลาวและรัฐไทย(จะลงรายละเอียดในบทที่4) โดยขึ้นกับความกลมกลืนในแต่ละลักษณะ จะเห็นได้ว่าคนที่มีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐเจ้าของสัญชาติ 2 ลักษณะ คือ (1) สิทธิในสัญชาติโดยการเกิด กล่าวคือ มีจุดเกาะเกี่ยวโดยการเกิดกับรัฐเจ้าของดินแดน มีจุดเกาะเกี่ยวโดยการเกิดกับรัฐเจ้าของตัวบุคคลของมารดา มีจุดเกาะเกี่ยวโดยการเกิดกับรัฐเจ้าของตัวบุคคลของบิดา ความกลมกลืนในลักษณะนี้จะเข้มข้น และ (2) สิทธิในสัญชาติภายหลังการเกิด กล่าวคือ การสมรส การแปลงสัญชาติ หากความกลมกลืนในลักษณะนี้เข้มข้นการรับรองสัญชาติก็เกิดขึ้น เพราะทั้งรัฐลาวและรัฐไทยใช้สองหลักการนี้ควบคู่กัน จากหลักดังกล่าวจะเห็นได้ว่าหากคนเชื้อสายลาวมีความกลมกลืนในสองลักษณะกับทั้งรัฐไทยและรัฐแห่งสปป.ลาวความเป็นไปได้ในสองสัญชาติก็จะเกิดขึ้นกับคนเชื้อสายลาว และควรได้รับการรับรองสัญชาติทั้งสองลักษณะ แต่ในความเป็นจริงไม่สามารถกระทำได้นี้เนื่องด้วยกฎหมายแห่งสปป.ลาว ยังไม่

³¹ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พุทธศักราช 2491 ข้อ 15.

³² ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พุทธศักราช 2491 ข้อ 18.

³³ กติกาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและการเมือง พุทธศักราช 2509 ข้อ 24.

³⁴ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก พุทธศักราช 2532 ข้อ 7.

เปิดโอกาส ถ้าหากรัฐแห่งสปป.ลาวเปิดโอกาสให้แก่พวกเขา พวกเขาก็จะได้ใช้สิทธินั้นในกฎหมายของสองประเทศ

จากกรณีศึกษาของคนเชื้อสายลาวซึ่งอาศัยอยู่ในประเทศไทย กรณีศึกษา **แม่ต๋ม ป้าอืด คุณรุ่งนภา นางสาวจุมมาลีและลุงเป็ง คนเชื้อสายลาวไร้สัญชาติ** ซึ่งกลมกลืนกับรัฐแห่งสปป.ลาวโดยทั้งเกิดและสืบสายโลหิต และในขณะเดียวกันก็กลมกลืนกับรัฐไทยโดยภายหลังการเกิดอีกทั้งยังมีกรณีศึกษา **น้องทัยคนเชื้อสายลาวไร้สัญชาติ** ซึ่งมีความกลมกลืนกับรัฐไทยโดยการเกิดและกลมกลืนกับรัฐแห่งสปป.ลาวโดยสืบสายโลหิต ทั้งกฎหมายของรัฐแห่งสปป.ลาวและรัฐไทยมีวิธีการขจัดความไร้สัญชาติซึ่งจะกล่าวในบทที่4 จะเห็นได้ว่าทั้งรัฐลาวและรัฐไทยเป็นรัฐที่คนเชื้อสายลาวมีจุดโดยการเกิดและมีจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิด รัฐมีหน้าที่ใช้กฎหมายภายในของตนให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศในการดูแลสุขภาพของคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย

3.4 พันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

จากการศึกษาผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า นานารัฐเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพราะทุก ๆ รัฐเชื่อว่ามนุษย์มีสิทธิเฉพาะตัวที่ติดตัวของทุกคนมาตั้งแต่กำเนิด สิทธิเฉพาะที่พึงสงวนของมนุษย์ทุกคน และรักษาไว้มิให้บุคคลอื่นมาละเมิดได้ การถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการคุ้มครอง และได้รับความยุติธรรมจากรัฐ ถึงแม้ว่ารัฐรวมทั้งรัฐลาวและรัฐไทยพยายามที่ขจัด และป้องกันมิให้มนุษย์ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลอื่น โดยเฉพาะการค้ามนุษย์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การค้าประเวณีก็เป็นหนึ่งในการค้ามนุษย์เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายของทุกรัฐ แต่ก็ยังมีคนเชื้อสายลาวถูกหลอกมาค้าประเวณีในประเทศไทยและถูกศาลตัดสินลงโทษ แสดงให้เห็นในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 801/2561 ระหว่าง พนักงานอัยการจังหวัดนครปฐม โจทก์ และ นางสาวรุ่งฤดี ซ้ายสุพันธ์ กับพวกจำเลย ในเรื่องการค้ามนุษย์ซึ่งเป็นผู้หญิงสัญชาติลาว³⁵ นอกจากนี้ยังเรื่องการค้ามนุษย์ในเรือประมง³⁶ ทาง LPN ได้ประสานกับสถานทูตลาว

³⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 801/2561 ‘เรื่องการค้ามนุษย์ซึ่งเป็นผู้หญิงสัญชาติลาว’ <<https://docs.google.com/document/d/1va2Nezgmi2Blfd001Vy8mpqqOgPVSSlJfuBqHfjGRGE/edit?usp=sharing>> สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2562.

³⁶ Paskorn Jumlongrach, ‘ปล่อยเกาะของแท้จากเบนจินาถึงบาตัมมรกของลูกเรือประมง’ <<https://www.facebook.com/search/top/?q=%23%E0%B8%84%E0%B8%>>

ที่กรุงจาการ์ต้า เพื่อให้ความช่วยเหลือนายไก่อและส่งตัวกลับมาหาครอบครัวที่แขวงสะหวันนะเขต นอกจากการค้าประเวณีและการค้ามนุษย์ในเรื่องประมงยังมีแรงงานลาวที่ถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยการทำร้ายร่างกาย ทบตี สาดน้ำร้อนใส่ อย่างไม่ไ้มนุษย์³⁷ จะเห็นว่ารัฐลาวและรัฐไทยมีพันธกรณีระหว่างประเทศในการให้ความช่วยเหลือคนเชื้อสายลาว ทั้งนี้หากปราศจากความร่วมมือจากองค์กรเอกชนหรือองค์กรอื่น ๆ การให้ความช่วยเหลือแก่มนุษย์ที่ถูกค้ามนุษย์คงเป็นไปได้โดยลำบาก การก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างรัฐลาว-รัฐไทยจะเป็นการสร้างสุขภาวะให้แก่คนเชื้อสายลาวอย่างมาก ซึ่งจะทำให้สังคมลาว-ไทยเกิดความสุขมากที่สุด ผู้ทำวิทยานิพนธ์จึงเห็นว่าการจะทำให้เกิดสุขภาวะที่ดีจึงเป็นหน้าที่ของรัฐลาวและรัฐไทย ที่จะต้องออกกฎหมาย หรือใช้กฎหมายภายในของตน หรือมีความตกลงร่วมมือกันทั้งสองฝ่ายเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น ทั้งยังต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศดังกล่าวเพื่อลดความเหลื่อมล้ำการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์รวมทั้งเพื่อคุ้มครองคนที่มีความเปราะบางในสถานะการณ์ต่าง ๆ

3.5 พันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้หลักสิทธิมนุษยชน (Human Right)

สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน เป็นสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนบนโลกที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดเป็นสิ่งที่ไม่สามารถถ่ายโอนให้กันได้และเป็นสากล ไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ อายุ ชนชาติ ประเทศ เพศ ศิวนพรรณ ความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม สติปัญญา ความสามารถ ฐานะทางเศรษฐกิจ ที่จะดำเนินชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี มีอิสระ เสรีภาพ เสมอภาค อีกทั้งได้รับการปฏิบัติจากรัฐอย่างเหมาะสม³⁸ นอกจากนี้สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่เป็นของมนุษย์ทุก

99%E0%B8%95%E0%B8%81%E0%B9%80%E0%B8%A3%E0%B8%B7%E0%B8%AD&ep a=SEARCH_BOX> สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2562.

³⁷ --, Mission to make the help of the person and Humanitarian assistance and cooperation in TATIP THAILAND, <https://www.facebook.com/thiti.pleetong?__tn__=%2CdIc-RH-R-R&eid=ARATEE5AliDoJEBFlqueomAgviZfcc967AMzK6QJ3roAB2WmBs_Npd4XfCqPvAh4dnxGZeh93DY_rHfo&hc_ref=ARQiGhDbvBWB5bzw3LcBHSQ49KYeEWjuEaBSqeH0zlZcMAy1dqKfJ9h0i9JI5P8pXD4> สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2562.

³⁸ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, <<https://www.amnesty.or.th/latest/blog/62/>> สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2562.

คน ไม่ว่าจะเราจะเป็นใคร หรืออยู่ที่ไหนบนโลกใบนี้และไม่ว่าคุณจะมีอะไร หรือใช้ชีวิตแบบไหน มีแหล่งกำเนิดมาจากไหน หรือจะยากดีมีจนก็ตาม สิทธิมนุษยชนไม่สามารถถูกพรากไปได้ ทั้งนี้ สิทธิมนุษยชนนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณค่าความเป็นมนุษย์ เช่น ความมีศักดิ์ศรี ความยุติธรรม ความเท่าเทียม ความเคารพ และความเป็นอิสระ ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมาปรากฏอย่างชัดเจนในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 2³⁹ และต่อมาก็ได้ปรากฏในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 2(1)⁴⁰ ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 2⁴¹ นอกจากนี้ สิทธิมนุษยชนนั้นไม่ได้เป็นเพียงแค่นำคิดที่เป็นนามธรรมเท่านั้น เพราะสิทธิมนุษยชนคือแนวคิดที่ได้รับการนิยาม และได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย อาทิเช่น สิทธิเกี่ยวกับการเมืองสิทธิเกี่ยวกับเศรษฐกิจสิทธิทางด้านสังคมและวัฒนธรรม นอกจากนี้ ยังมีสิ่งจำเป็นที่ทำให้เรามีชีวิตอยู่รอด ได้แก่ อาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรค และ ที่อยู่อาศัย อีกด้วย

สำหรับหลักสิทธิมนุษยชนผู้ทำวิทยานิพนธ์จะศึกษา คือ สิทธิในการศึกษา สิทธิในสุขภาพดี และสิทธิในการก่อตั้งครอบครัว

3.5.1 สิทธิในการการศึกษา (Education Right)

สิทธิในการการศึกษาของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ บุคคลมีสิทธิจะได้รับการศึกษา (Education for All) โดยไม่มีเงื่อนไข รัฐเจ้าของสัญชาติและรัฐเจ้าของภูมิลำเนาของคนเชื้อสายลาวมีพันธกรณีที่จะต้องจัดให้บุคคลทุกคนได้รับการศึกษา ฐานแห่งสิทธิคือความเป็นมนุษย์ ไม่ใช่เฉพาะว่าเป็นคนเชื้อสายลาว ดังนั้น มนุษย์ทุกคนจึงมีสิทธิในการได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงว่ามนุษย์คนนั้นจะมีสัญชาติใด หรือแม้จะเป็นคนไร้สัญชาติก็ตาม⁴² โดยเฉพาะปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนก็ได้รับรองสิทธิในการศึกษาไว้ว่า บุคคลมีสิทธิในการศึกษา โดยมีการรับรองและยืนยันถึงสิทธิของบุคคลที่จะได้รับการศึกษา อัน

³⁹ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พุทธศักราช 2491 ข้อ 2.

⁴⁰ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง พุทธศักราช 2509 ข้อ 2 (1).

⁴¹ ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 2012 ข้อ 2.

⁴² สุวรรณชัยมเจริญ, 'สิทธิในการศึกษาของคนไร้สัญชาติในประเทศไทยความเป็นไปได้ในการจัดตั้งหน่วยงานจัดเก็บภาษีกึ่งอิสระในประเทศไทย' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2547) 10-11.

เกิดจากฐานแห่งสิทธิ⁴³ นอกจากนี้ อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุก รูปแบบ⁴⁴ ก็ได้กำหนดให้บุคคลมีสิทธิในการได้รับการศึกษา และการฝึกอบรมอย่างเสมอภาคกันโดย ไม่มีการเลือกปฏิบัติรัฐทุกรัฐที่เป็นรัฐเจ้าของตัวบุคคลไม่อาจปฏิเสธสิทธิในการศึกษา⁴⁵ และล่าสุด ปฏิญญาอาเซียนก็ได้กำหนดสิทธิในการศึกษาอย่างชัดเจนในข้อ 23(1)(2)(3)⁴⁶ เช่นเดียวกันกับคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยย่อมได้รับสิทธิในการศึกษาในประเทศไทย และในขณะเดียวกันก็มี สิทธิในการศึกษาในสปป.ลาวเช่นเดียวกัน ไม่ว่าพวกเขาจะมีไร่หรือไร่รัฐ มีสัญชาติหรือไร้สัญชาติก็ ตาม

ตัวอย่างกรณีศึกษาจากห้องทดลองทางสังคม กรณีนางลัดตะนา เกตลีลวง คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว ซึ่งอาศัยอยู่ในประเทศไทย เธอเป็นผู้ทรงสิทธิในการศึกษาในประเทศไทย ตามระยะเวลาปีการศึกษาที่สถาบันการศึกษากำหนด ซึ่งเห็นว่ารัฐไทยก็มีกฎหมายรองรับพันธกรณี ระหว่างประเทศที่ผูกพันรัฐไทยถึงแม้ว่าเธอจะเป็นคนเชื้อสายลาวแต่เธอไม่ได้ถูกปฏิเสธสิทธิในการศึกษาดังกล่าว จะเห็นได้ว่ารัฐไทยได้ปฏิบัติตามอนุสัญญาต่าง ๆ ในทางระหว่างประเทศที่กล่าว มาแล้วข้างต้น อีกทั้งทั้งสปป.ลาวและไทยต่างก็เป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศโดยเฉพาะปฏิญญาอาเซียนการเคารพสิทธิในการศึกษาของประชากรอาเซียนนั้นถือเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ดีที่สุด

3.5.2 สิทธิในสุขภาพดี (Right to good Health)

สิทธิในสุขภาพดี หมายถึงสิทธิในการรักษาพยาบาล ซึ่งในอนุสัญญาต่าง ๆ ได้ รับรองสิทธิในสุขภาพดีแก่ทุกคน ทุกคนมีสิทธิในสุขภาพดี (Right to good health) ทุกคนที่อาศัย อยู่ในดินแดนของรัฐภายใต้อำนาจอธิปไตยของรัฐ รัฐมีอำนาจอธิปไตยเหนือบุคคลดังกล่าว ไม่ว่าจะ มีสถานะเป็นคนชาติหรือเป็นคนต่างด้าว เป็นคนไร้รัฐไร้สัญชาติ ย่อมเป็นผู้ทรงสิทธิในสุขภาพดี เหตุ เพียงเพราะเขาเป็นมนุษย์ ซึ่งตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนโดยเฉพาะเรื่องสิทธิใน หลักประกันสุขภาพ⁴⁷ ทุกคนมีสิทธิเข้าถึงสิทธิในสุขภาพดีอย่างเสมอภาคปราศจากการเลือกปฏิบัติ

⁴³ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พุทธศักราช 2491 ข้อ 26.

⁴⁴ อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ พุทธศักราช 2508 ข้อ 5.

⁴⁵ นิติพล คงสมบูรณ์, ‘ปัญหาในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กไร้รัฐไร้สัญชาติในประเทศไทย’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2559) 36.

⁴⁶ ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พุทธศักราช 2555 ข้อ 23.

⁴⁷ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พุทธศักราช 2491 ข้อ 25.

ซึ่งปรากฏอย่างชัดเจนในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง⁴⁸ รัฐจะต้องอำนวยความสะดวกดำเนินการด้านสาธารณสุข เพื่อให้บุคคลที่อยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของตนเข้าถึงการบริการด้านสาธารณสุขที่จำเป็นและเพียงพอปรากฏตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม⁴⁹ และปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชนข้อ 28(ง)⁵⁰ และข้อ 29⁵¹ สิทธิในสุขภาพดีเป็นของมนุษย์ทุกคนไม่ว่าเขาจะมีสิทธิอาศัยหรือไม่มีสิทธิอาศัย ไม่ว่าเขาจะมีสัญชาติไทย หรือไม่มีสัญชาติไทย หรือแม้แต่ไร้รัฐโดยสิ้นเชิง เขาย่อมมีสิทธิในสุขภาพดี และถ้าเป็นไปได้เขาต้องมีหลักประกันสุขภาพ โดยเฉพาะเด็กที่จะต้องเอาใจใส่พิเศษ⁵² โดยรัฐไทยภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม และนโยบายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเมื่อกล่าวถึงคนเชื้อสายลาวในไทย รัฐไทยต้องดูแลคนเชื้อสายลาวให้เข้าถึงสิทธิในการรักษาพยาบาลและจัดให้มีหลักประกันที่จะมีสุขภาพดีอย่างถ้วนหน้าแม้ว่าคนเชื้อสายลาวจะเป็นคนไร้รัฐไร้สัญชาติ มีรัฐแต่ไร้สัญชาติ ซึ่งรวมทั้งกลุ่มแรงงานและนักธุรกิจหรือแม้แต่่นักศึกษาก็ให้สามารถเข้าถึงสิทธิในสุขภาพดีได้

จากการศึกษาผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า รัฐไทยได้ปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศโดยการออกกฎหมายและนโยบายต่าง ๆ (รายละเอียดปรากฏตามกฎหมายภายใน ข้อ 4.2.2.2) รองรับพันธกรณีระหว่างประเทศ ซึ่งจากห้องทดลองทางสังคมเราพบว่า **กรณีศึกษานางลัดตะนา เกตลีลวง** คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาวซึ่งเกิดและอาศัยอยู่ถาวรในสปป.ลาว แต่เข้ามาศึกษาในประเทศไทย และตั้งครอบครัวในประเทศไทย ในขณะที่ยังศึกษาอยู่ซึ่งหลักประกันสุขภาพที่ทุนไทยกำซื้อให้ไม่ครอบคลุมการคลอดบุตร ส่วนเธอเองไม่รู้เลยว่าสามารถซื้อหลักประกันอะไรได้บ้าง แต่ก็มีหลักประกันแบบซื้อได้เข้าถึงได้ ดังนั้นถึงแม้เธอจะไม่ใช่คนสัญชาติไทย แต่เธออาศัยอยู่ชั่วคราวในประเทศไทย เธอย่อมเป็นผู้ทรงสิทธิในหลักสุขภาพดีดังกล่าวได้

3.5.3 สิทธิในการก่อตั้งครอบครัว

จากการศึกษาผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า สิทธิในการก่อตั้งครอบครัวเป็นสิทธิโดยธรรมชาติของมนุษย์เมื่อมนุษย์ไม่สามารถอยู่อย่างโดดเดี่ยวจึงรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรืออยู่ร่วมกันเป็น

⁴⁸ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง พุทธศักราช 2509 ข้อ 25.

⁴⁹ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม พุทธศักราช ข้อ 12.

⁵⁰ ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พุทธศักราช 2555 ข้อ 29.

⁵¹ ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.2012 ข้อ 29.

⁵² อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 24 (1).

ครอบครัวและสังคม ซึ่งจะเห็นได้ว่า ในปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 1948 ข้อ 16⁵³ ได้บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลในการก่อสร้างครอบครัวโดยธรรมชาติ แล้วครอบครัวย่อมได้รับการคุ้มครองโดยสังคมและรัฐนั้น ๆ การที่ปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนฉบับนี้ ได้บัญญัติรับรองสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวของบุคคล ย่อมเท่ากับเป็นการบังคับรัฐและก่อให้เกิดหน้าที่ของรัฐที่ผูกพันตนเป็นภาคี ในการให้ความคุ้มครองครอบครัวโดยธรรมชาติของบุคคลนั้น ซึ่งรัฐไม่อาจห้ามหรือกีดกันการสร้างครอบครัวของมนุษย์ได้ ซึ่งนอกจากปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแล้วก็ยังคงปรากฏต่อมาในปฎิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 19⁵⁴

ภายใต้หลักกฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าวจึงก่อให้เกิดหน้าที่ของรัฐโดยทั้งรัฐแห่งสปป.ลาวและรัฐไทยในต้องออกกฎหมายภายในหรือกฎหมายมหาชนมารองรับพันธกรณีระหว่างประเทศ โดยกฎหมายภายในดังกล่าวในเรื่องการก่อตั้งครอบครัวต้องสอดคล้องกับข้อ 16 แห่งปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน⁵⁵และข้อ 19 ปฎิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ดังนั้นเมื่อรัฐลาวแห่งสปป.ลาวและรัฐไทย เป็นภาคีอนุสัญญาในเรื่องการก่อตั้งครอบครัว กฎหมายภายในจึงรับรองเสรีภาพในการสมรสไม่ว่าจะเป็นคนชาติหรือต่างด้าว หรือแม้แต่ต่างด้าวด้วยกันเอง

ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่าเมื่อคนเชื้อสายลาวซึ่งอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้ก่อตั้งครอบครัวตามธรรมชาติในประเทศไทย จึงเป็นหน้าที่ของรัฐไทยที่ใช้กฎหมายครอบครัวของรัฐไทย ในการรับรองการสมรสตามธรรมชาติระหว่างคนเชื้อสายลาวกับคนเชื้อสายไทยให้เป็นไปตามกฎหมายของรัฐตน เมื่อเป็นการสมรสข้ามชาติจึงต้องใช้วิธีการทางทูตเข้ามาเกี่ยวข้องจึงทำให้บางอย่างต้องผ่านการรับรองโดยวิธีการทูต จากกรณีศึกษาจากห้องทดลองทางสังคมพบว่ามีคนเชื้อสายลาวสัญชาติลาวที่อยู่กินฉันสามีภรรยา กับชายสัญชาติไทยกรณีศึกษาของนางเตย พวงมลัยทอง **คนมีรัฐมีสัญชาติ** และยังพบคนเชื้อสายลาวไร้รัฐไร้สัญชาติที่เข้าเมืองมิชอบด้วยกฎหมายอยู่กินฉันสามีภรรยา กับชายสัญชาติไทย กรณีศึกษานางสมหมาย **คนเชื้อสายลาวไร้รัฐโดยสิ้นเชิง** ถึงแม้จะเป็นคนไร้รัฐโดยสิ้นเชิงหรือเข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมายก็ตาม การก่อตั้งครอบครัวไม่ควรเลือกปฏิบัติ และพบกรณีของคนมีรัฐแต่ไร้สัญชาติอยู่กินฉันสามีภรรยา กับชายสัญชาติไทย **กรณีคุณรุ่งนภา คนเชื้อสายลาวถือบัตรลาวอพยพ รัฐไทยไม่เคยปฏิเสธการอยู่กินฉันสามีภรรยาของคนต่างด้าวในไทย** และพบว่าการปฏิเสธสิทธิการจดทะเบียนสมรสในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายเป็นคนต่างด้าว

⁵³ ปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน 2491 ข้อ 16.

⁵⁴ ปฎิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 2555 ข้อ 19.

⁵⁵ ปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ข้อ 16.

โดยเฉพาะฝ่ายที่เป็นคนต่างด้าวและไร้สัญชาติ⁵⁶ การปฏิเสธดังกล่าวเห็นว่าขัดกับพันธกรณีระหว่างประเทศ ข้อ 16 แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ดังนั้น ไม่ว่าจะรัฐไทยหรือรัฐแห่งสปป.ลาวไม่อาจปฏิเสธสิทธิในการสมรสเพราะเป็นเสรีภาพของเอกชน

นอกจากการก่อตั้งครอบครัวตามธรรมชาติแล้ว ยังพบว่ามีคนเชื้อสายลาวที่ก่อตั้งครอบครัวบุญธรรมหรือครอบครัวทดแทนในประเทศไทย เมื่อครอบครัวตามธรรมชาติขาดหายไป ครอบครัวบุญธรรมก็เข้ามาแทนที่เพื่อให้มีผู้เลี้ยงดูเด็กโดยกฎหมายไม่ได้ปฏิเสธสิทธิในการรับบุตรบุญธรรมไม่ว่าจะเป็นคนต่างด้าวหรือคนชาติก็ตาม รัฐมีพันธกรณีในทางระหว่างประเทศซึ่งทั้งรัฐลาวและรัฐไทยได้ผูกพันตนเป็นภาคี ตัวอย่างกรณีศึกษา**น้องทัย** รัฐไทยมีหน้าที่ในการใช้กฎหมายของตนรับรองน้องทัยเป็นบุตรบุญธรรมของคนสัญชาติไทย ในขณะที่เดียวกันหากต้องการรับบุตรบุญธรรมตามกฎหมายแห่งสปป.ลาว ก็สามารถทำได้เช่นกันเพราะทั้งสองรัฐได้ผูกพันตนเป็นรัฐภาคีของกฎหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในเรื่องการก่อตั้งครอบครัวทดแทนนั้น ปรากฏในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 ข้อ 16(3)⁵⁷ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 ข้อ 23(1)⁵⁸ และข้อ 24⁵⁹ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ค.ศ.1966 ข้อ 10 (1)⁶⁰ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 ข้อ 20⁶¹ และข้อ 21⁶² ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.2012 ข้อ 19⁶³ และ

⁵⁶ พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร, *ตำรากฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล เรื่องจริงของชีวิตระหว่างประเทศของเอกชนที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย* (โรงพิมพ์เดือนตุลาคม 2562) 112.

⁵⁷ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พุทธศักราช 2491 ข้อ 16 (3).

⁵⁸ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง พุทธศักราช 2509 ข้อ 23 (1).

⁵⁹ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง พุทธศักราช 2509 ข้อ 24.

⁶⁰ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง พุทธศักราช 2509 ข้อ 23(1).

⁶¹ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 ข้อ 20.

⁶² อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 ข้อ 21.

⁶³ ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พุทธศักราช 2555 ข้อ 19.

อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและความร่วมมือเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ ค.ศ. 1993

จากพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในเรื่องการก่อตั้งครอบครัวและการรับบุตรบุญธรรม จะเห็นได้ว่ากฎหมายไม่ได้คำนึงถึงความไร้รัฐไร้สัญชาติหรือความเป็นต่างด้าวแต่อย่างใด เนื่องจากการก่อตั้งครอบครัวเป็นเสรีภาพของมนุษย์ที่จะสามารถก่อตั้งครอบครัวได้ จากการทำห้องทดลองทางสังคมพบว่า น่องทัย แม้จากเกิดจากบิดามารดาสัญชาติลาว ซึ่งถือเป็นต่างด้าวในประเทศไทย บุตรที่เกิดในประเทศไทยจึงประสบกับความไร้สัญชาติ แต่น่องทัยก็เป็นผู้ทรงสิทธิตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งผูกพันรัฐไทยที่จะเป็นบุตรบุญธรรมของคนสัญชาติไทย

3.6 พันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้หลักการพัฒนาคุณภาพชีวิต

3.6.1 การจัดการสิทธิในการทำงาน

ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า สิทธิในการทำงานนั้นเป็นสิทธิสำหรับทุกคนไม่ว่าคนชาติหรือคนต่างด้าว ทุกคนต้องทำงานเพื่อเลี้ยงชีพ ถ้าไม่ทำงานก็ไม่สามารถที่จะดำรงชีพอยู่ได้ และได้รับค่าตอบแทนที่เท่าเทียมกันสำหรับงานที่เท่าเทียมกัน ถ้าบุคคลไม่มีงานทำก็จะไม่มีรายได้สำหรับซื้อหาปัจจัยต่าง ๆ ที่สำคัญในการดำรงชีวิต ดังนั้น สิทธิในการทำงานนี้ อาจตีความรวมถึงสิทธิที่ทุกคนจะมีงานทำ ซึ่งรัฐจะต้องจัดทำให้ นอกจากนี้สิทธิในการทำงานยังรวมถึงสิทธิที่เราควรจะได้รับ การจ้างเข้าทำงานโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ ยุติธรรมและเป็นธรรม⁶⁴ การมีอิสระในการเลือกที่จะทำงานโดยไม่ถูกบังคับ⁶⁵ นอกจากนี้ สิทธิในการทำงานได้รับการรับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์⁶⁶ นอกจากนี้ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ก็ได้กำหนดสิทธิในการทำงานเพื่อเลี้ยงชีพ และสามารถ

⁶⁴ วิชย ภู กิตติกุลภากร, ‘ปัญหาสิทธิในการทำงาน (Right to Work)’ <<https://medium.com/@vichyapoo/-right-to-work-cb01225b0d90>> สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2562.

⁶⁵ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย, ‘สิทธิมนุษยชน...ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์’ <https://www.amnesty.or.th/files/6115/5446/0373/escr_mannual_thai.pdf> สืบค้นเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2562.

⁶⁶ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 ข้อ 23.

เลือกงานได้อย่างเสรี⁶⁷ อีกทั้ง ปฎิญาอาเซียว่าด้วยสิทธิมนุษยชนก็ได้กำหนดสิทธิในการทำงาน บุคคลสามารถทำงานอย่างอิสระ การมีสภาพการทำงานที่เป็นธรรมเหมาะสม⁶⁸ ถึงแม้สนธิสัญญาต่าง ๆ จะกำหนดสิทธิในการทำงานไว้อย่างเสรี เป็นธรรม เสมอภาค เท่าเทียมกัน แต่สิทธิในการทำงาน เป็นไปตามกฎหมายมหาชนของรัฐเจ้าของดินแดน เป็นสิทธิที่มีเงื่อนไขสำหรับคนต่างด้าว และเป็น สิทธิอันเด็ดขาดของคนชาติ ด้วยเหตุผลที่ว่างานหลายประเภทจำเป็นต้องสงวนหรือจำกัดไว้สำหรับคน ชาติ แต่คนต่างด้าวก็ยังคงมีสิทธิทำงานได้หลายประเภทตามที่กฎหมายอนุญาต หากมีความประสงค์ ที่จะทำงานต้องขออนุญาตทำงานในประเทศที่ตนต้องการจะทำงาน โดยปกติวิธีที่นานารัฐปฏิบัติกัน การทำงานของคนต่างด้าวก็ต้องขอใบอนุญาตทำงาน เห็นได้จากกรณีศึกษานางสาวจุมมาลี แก้ว กัญญา คนเชื้อสายลาวไร้สัญชาติ และกรณีศึกษานางเตย พวงมลัยทอง คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว ทั้งสองกรณีศึกษาต้องขออนุญาตทำงานในประเทศไทยเพราะเป็นต่างด้าว

3.6.2 การจัดการสิทธิในการถือครองทรัพย์สิน

การถือครองทรัพย์สินของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย เป็นสิทธิโดยธรรมชาติ ของมนุษย์เมื่อมีการดำรงชีวิต มีการทำงาน มีรายได้ซึ่งเป็นทรัพย์สินของบุคคล บุคคลนั้นก็มสิทธิใน การครอบครองเป็นเจ้าของทรัพย์สินโดยลำพัง หรือการเป็นเจ้าของร่วมกัน และจะถูกยึดทรัพย์สินไป โดยพลการไม่ได้ โดยตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศการถือครองทรัพย์สินเป็นสิทธิมนุษยชนที่ กำหนดไว้ในปฏิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน⁶⁹ ซึ่งรับรองสิทธิในการถือครองทรัพย์สินที่บุคคลทุก คนมีอิสระเสรี เท่าเทียมกันในการถือครองทรัพย์สินของตน นอกจากนี้กติการะหว่างประเทศว่าด้วย สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง⁷⁰ ที่ให้การรับรองสิทธิในการถือครองทรัพย์สิน ของบุคคลว่าเป็น สิทธิโดยธรรมชาติที่จะไม่ถูกเลือกปฏิบัติ อีกทั้ง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม⁷¹ ก็ได้ระบุถึงสิทธิในความเสมอภาคที่จะไม่ถูกเลือกปฏิบัติ โดยได้รับการให้ความ ค้ำจุนคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และ ปฏิญาอาเซียว่าด้วยสิทธิมนุษยชน⁷² ซึ่งก็

⁶⁷ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม พุทธศักราช
ข้อ 6.

⁶⁸ ปฏิญาอาเซียว่าด้วยสิทธิมนุษยชน 2555 ข้อ 27.

⁶⁹ ปฏิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พุทธศักราช 2491 ข้อ 17 (1).

⁷⁰ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.2509 ข้อ1(2).

⁷¹ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม พุทธศักราช
2509 ข้อ 2.

⁷² ปฏิญาอาเซียว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 ข้อ 26.

รับรองสิทธิมนุษยชนไม่ได้แตกต่างไปจากอนุสัญญาอื่น ที่รับรองสิทธิมนุษยชนเหมือนกันตามกฎหมาย
คุ้มครองเท่าเทียมกันตามกฎหมาย

จากข้อกำหนดระหว่างประเทศดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นคนมีสัญชาติหรือไร้สัญชาติ ไม่ว่าจะเป็นคนต่างด้าวหรือคนสัญชาติล้วนแต่มีสิทธิในการถือครองทรัพย์สินของตนเช่นเดียวกับคนเชื้อสายลาวในไทยที่ถือว่าเป็นคนต่างด้าวถึงแม้จะมีรัฐมีสัญชาติหรือประสบปัญหาความไร้รัฐโดยสิ้นเชิง จากห้องทดลองทางสังคมพบว่า กรณีศึกษา นางสาวจุมมาลี คนเชื้อสายลาวไร้รัฐไร้สัญชาติ และต่อมาได้ขจัดความไร้รัฐไป เธอสามารถเปิดบัญชีธนาคารในประเทศไทยได้ ซึ่งถือว่าเป็นการถือครองทรัพย์สินที่สอดคล้องกฎหมายระหว่างประเทศ เธอเป็นผู้ทรงสิทธิในการถือครองทรัพย์สินในประเทศไทย ไม่ว่าจะจะเป็นประมวลที่ดิน พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และพระราชบัญญัติอาคารชุด นอกจากนี้ก็ยังมีคนเชื้อสายลาวสัญชาติลาวในประเทศไทยกรณีของนางเตย พวงมลัยทองและนางลัดตะนา เกดสีลิวง การถือครองทรัพย์สินของคนดังกล่าวย่อมเป็นหน้าที่ของรัฐลาวหากมีทรัพย์สินในลาวไม่ว่าจะเป็นกฎหมายที่ดินหรือกฎหมายวิสาหกิจ อีกทั้งยังสามารถถือครองทรัพย์สินในไทยได้ โดยเฉพาะตามพระราชบัญญัติอาคารชุด สำหรับคนเชื้อสายลาวสัญชาติไทยเช่น กรณีศึกษานางสาวอมิตตา คนเชื้อสายลาวสัญชาติไทย สิทธิดังกล่าวย่อมเป็นไปตามโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย⁷³ (รายละเอียดปรากฏตามข้อ 4.3.2.2)

3.7 พันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้หลักกระบวนการยุติธรรม

สำหรับกระบวนการยุติธรรมในทางระหว่างประเทศนั้นประกอบด้วย (1) กระบวนการยุติธรรมนอกศาลของรัฐประกอบด้วย ฝ่ายบริหารของรัฐ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ อนุญาโตตุลาการ ศาลระหว่างประเทศ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและ(2) กระบวนการยุติธรรมในศาลของรัฐประกอบด้วย ของรัฐเจ้าของดินแดน ของรัฐเจ้าของตัวบุคคลไม่ว่าจะเป็นโจทก์ จำเลย ผู้ฟ้องหรือผู้ถูกฟ้องคดีก็ตาม โดยผู้ทำวิทยานิพนธ์จะกล่าวถึง ความยุติธรรมทางศาลในศาลของรัฐ การเข้าถึงความยุติธรรมเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ เช่น การได้รับหลักประกันความเสมอภาคตามกฎหมาย และการไม่ถูกกีดกันหรือเลือกปฏิบัติในลักษณะต่าง ๆ การเข้าถึงความยุติธรรมก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ความไม่เท่าเทียม หรือ การขาดความเสมอภาค ทำให้สังคมไม่สงบสุข บุคคลทุกย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครอง ตามกระบวนการของกฎหมายอย่างเป็นธรรม ใน

⁷³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 37.

ทำนองเดียวกับการเข้าถึงความยุติธรรม อย่างไรก็ตาม ความเสมอภาคตามกฎหมายนั้นมีความหมายที่เป็นสากลมากกว่า⁷⁴ ซึ่งมักเกี่ยวข้องกับ การได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันตามกฎหมาย หรือการไม่ถูกกีดกันหรือเลือกปฏิบัติ ซึ่งในอนุสัญญาต่าง ๆ ได้รับรองสิทธิในกระบวนการความยุติธรรมโดยเป็นไปตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนข้อ 10⁷⁵ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง⁷⁶ ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน⁷⁷

โดยข้อกฎหมายระหว่างประเทศที่ผูกพันทั้งรัฐลาวและรัฐไทยดังกล่าว จึงทำให้คนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย สามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้ ไม่ว่าจะเป็นความยุติธรรมนอกศาลภายในของรัฐ ในศาลภายในของรัฐ ในอนุญาโตตุลาการ และในประชาคมระหว่างประเทศ โดยเฉพาะความยุติธรรมก่อนศาลที่คนเชื้อสายลาวไร้รัฐโดยสิ้นเชิงได้ กรณีศึกษาคุณธณิพันธ์ทวงศ์ คุณบุญเอื้อ บัวอ่อนแก้ว และนางสาวจุมมาลี แก้วกัญญา หรือเป็นคนที่เข้าเมืองมิชอบด้วยกฎหมาย ไม่มีสิทธิอาศัยอยู่ในประเทศไทย ก็ได้รับการพิจารณาจากฝ่ายบริหารของรัฐไทยในการขจัดความไร้รัฐโดยสิ้นเชิง นอกจากนี้รัฐไทยปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศซึ่งคนเชื้อสายลาวสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมซึ่งจากคดีต่าง ๆ ของคนเชื้อสายลาวที่นำขึ้นสู่ศาลไทยเช่นคดีเรื่องเงื่อนไขการฟ้องคดีสิทธิก่อตั้งครอบครัวของคนลาวอพยพที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ระหว่างนายนิยม จันทคุณ และพวก ผู้ฟ้องคดีกับนายอำเภอนาแก้ว ผู้ถูกฟ้องคดี⁷⁸ และเรื่องการค้ำมนุษย์ซึ่งเป็นผู้หญิงสัญชาติลาว ระหว่าง พนักงานอัยการจังหวัดนครปฐม โจทก์ และ นางสาวรุ่งฤดี ชัยสุพันธ์ุ กับพวก จำเลย⁷⁹

⁷⁴ ประพิน นุชเปี่ยม, ‘การเข้าถึงความยุติธรรม และธรรมาภิบาล’ <<https://www.stou.ac.th/Schoolnew/polsci/UploadedFile/82427-14.pdf>> สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2562.

⁷⁵ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 10.

⁷⁶ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อ 13 (3).

⁷⁷ ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ข้อ 3.

⁷⁸ คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 61/ 2550 เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ 2550 ระหว่างนายนิยม จันทคุณ และพวกผู้ฟ้องคดีกับนายอำเภอนาแก้ว ผู้ถูกฟ้องคดี เรื่องเงื่อนไขการฟ้องคดีสิทธิก่อตั้งครอบครัวของคนลาวอพยพที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย

⁷⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 801/2561 ระหว่าง พนักงานอัยการจังหวัดนครปฐม โจทก์ และนางสาวรุ่งฤดี ชัยสุพันธ์ุ กับพวก จำเลย ในเรื่องการค้ำมนุษย์ซึ่งเป็นผู้หญิงสัญชาติลาว,

3.8 พันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้หลักการกฎหมายขัดกัน

การขัดกันของกฎหมายโดยอนุสัญญาต่าง ๆ ไม่ได้กำหนดแต่เป็นนิติประเพณีระหว่างประเทศที่นานารัฐปฏิบัติกันมาสภาพดังกล่าวเป็น เรื่องปกติของรัฐอธิปไตยซึ่งมีกฎหมายและเขตอำนาจในการใช้กฎหมายของตนเอง⁸⁰เกี่ยวกับการจัดการการขัดกันแห่งกฎหมายหรือ กลไกเพื่อสร้างความยุติธรรมระหว่างประเทศสำหรับนิติสัมพันธ์ของเอกชนที่มีจุดเกาะเกี่ยวตั้งแต่สองรัฐขึ้นไป หลักกฎหมายขัดกันเป็นเรื่องการขัดกันของการใช้รัฐอำนาจอธิปไตยเหนือตัวบุคคลตั้งแต่ 2 รัฐขึ้นไป หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการเลือกใช้กฎหมายเมื่อมีการขัดกันหรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกกฎหมาย (Law on Choice of Laws)” หรือ “กฎหมายว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย (Law on Conflict of laws)” ซึ่งในประเทศไทย เราเรียกกฎหมายนี้สั้น ๆ ว่า “กฎหมายขัดกัน” การขัดกันของกฎหมายจะเกิดขึ้นในสองลักษณะกล่าวคือ การขัดกันแห่งกฎหมายมหาชนและการขัดกันแห่งกฎหมายเอกชน⁸¹

จากการศึกษาผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า การกำหนดความสามารถของบุคคลนั้นใช้หลักกฎหมายขัดกัน ทั้งสปป.ลาวและประเทศไทยใช้เหมือนกันนั่นคือ ใช้กฎหมายสัญชาติ แต่เมื่อใช้กฎหมายสัญชาติไม่ได้ก็ใช้กฎหมายภูมิลำเนา ดังนั้นการขัดกันแห่งกฎหมายนำไปสู่จุดเกาะเกี่ยวระหว่างกฎหมายสัญชาติและกฎหมายภูมิลำเนาของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยในการแสดงออกแต่ละลักษณะดังนี้

คนเชื้อสายลาวมีรัฐมีสัญชาติ คนเชื้อสายลาวที่รับรองสัญชาติไทยหรือเขาไม่อาจถือสัญชาติลาวทั้งที่มีสิทธิในสัญชาติลาว คนกลุ่มนี้มีสองสัญชาติแน่นอน แต่ด้วยสปป.ลาวไม่ให้ถือสองสัญชาติเขาจึงเลือกที่จะถือสัญชาติไทย ความสามารถในการทำนิติกรรมของเขาก็ต้องใช้กฎหมายไทย

<https://docs.google.com/document/d/1va2Nezgm2B_lfd001Vy8mpqQOgPVSSlJfBqHfjGRGE/edit?usp=sharing> สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2562.

⁸⁰ นิติจันจิระสกุล, ‘สามเรื่องว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมายของไทย: สัญญาอิเล็กทรอนิกส์ ความรับผิดชอบเพื่อละเมิดจากความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดนและการสมรสของบุคคลที่มีเพศเดียวกัน’ <<http://www.law.cmu.ac.th/lasc/conference/wp-content/uploads/sites/2/2017/09/21%E0%B8%99%E0%B8%B4%E0%B8%95%E0%B8%B41-1.pdf>> สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2562.

⁸¹ พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร, ‘กฎหมายขัดกันไทย : กลไกเพื่อสร้างความยุติธรรมระหว่างประเทศสำหรับนิติสัมพันธ์ของเอกชนที่มีจุดเกาะเกี่ยวเกี่ยวกับประเทศไทย’ <<https://www.facebook.com/notes/>> สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2562.

เขาไม่อาจใช้กฎหมายลาวได้ ฉะนั้น พันธกรณีระหว่างประเทศในเรื่องดังกล่าว จึงทำให้ประเทศไทยต้องใช้กฎหมายไทยแม้ว่าจุดเกาะเกี่ยวจะมีกับสปป.ลาวด้วย ฉะนั้น ขบวนการจัดการก็ถูกเลือกใช้กฎหมายไทย แต่คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาวในประเทศไทย กฎหมายขัดกันก็จะใช้กฎหมายลาว จึงเห็นได้ว่าความสามารถของบุคคลนั้นตกอยู่ภายใต้กฎหมายสัญชาติของบุคคล หรือกล่าวอย่างชัดเจนก็คือ กฎหมายของรัฐเจ้าของสัญชาติของบุคคลนั่นเอง⁸²

คนเชื้อสายลาวไร้สัญชาติ ถึงแม้ประเทศไทยจะใช้กฎหมายสัญชาติกำหนดความสามารถของบุคคลก็ตาม แต่เมื่อคนเชื้อสายลาวไร้สัญชาติตามมาตรา 6 วรรค 4⁸³ ซึ่งไม่สามารถใช้สัญชาติในการกำหนดจุดเกาะเกี่ยวได้ กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องภูมิลำเนาเข้ามาแทนที่⁸⁴ ดังนั้น คนเชื้อสายลาวที่ตกเป็นคนไร้สัญชาติและอาศัยอยู่ในประเทศไทยหรือมีภูมิลำเนาในประเทศไทย ก็ใช้กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทยในการกำหนดความสามารถในการทำนิติกรรมสัญญา หรือดูแลสุขภาวะของพวกเขา แต่เมื่อไรก็ตามที่คนเชื้อสายลาวดังกล่าวหากได้รับการบันทึกในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวก็จะเปลี่ยนจากกฎหมายภูมิลำเนาไปเป็นกฎหมายสัญชาติของลาว

3.9 พันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้หลักความคุ้มครองทางการทูต

แนวความคิดในการคุ้มครองทางการทูตเกิดขึ้นเพราะมีการพัฒนาระบบการเมืองของรัฐสมัยใหม่ ตลอดจนการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม รวมถึงการค้าในทางระหว่างประเทศจึงมีการติดต่อสื่อสารและเดินทางตลอดจนมีการเคลื่อนย้ายหรือคนข้ามชาติมากด้วยการแสวงหาสิ่งที่ดีกว่าเพื่อการค้าแรงงาน การศึกษา สร้างครอบครัว ด้วยเหตุนี้จึงเกิดแนวความคิดในการให้ความคุ้มครองทางการทูต⁸⁵ หรือเรียกว่า Diplomatic protection หรือ “ความคุ้มครองทางทูตคือกระบวนการตามกฎหมายระหว่างประเทศ บัญญัติว่า การร้องขอของคนชาติต่อรัฐเพื่อให้รัฐแสดงออกถึงความผูกพันของบุคคลหนึ่งต่อรัฐ เพื่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองแก่คนชาติ”⁸⁶ ทั้งนี้

⁸² พระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. 2481 มาตรา 10 วรรคหนึ่ง.

⁸³ พระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. 2481 มาตรา 6 วรรค 4.

⁸⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย พ.ศ. 2468 มาตรา 37.

⁸⁵ Cuthbert Joseph, ‘Nationality and Diplomatic Protection: The commonwealth of Nations’ (1969) Ley den:A.W.Sijthoff’s Uitgeversmaatschappij, 2.

⁸⁶ Chittharanjan Amerasinghe Felix, ‘Diplomatic Protection’ (2008) Oxford: Oxford University Press, 24.

ความคุ้มครองทางทูตเป็นการกำหนดกระบวนการเพื่อให้เกิดผลต่อรัฐผู้ถูกกล่าวหา เพื่อให้รับผิดชอบต่อผลที่ได้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายระหว่างประเทศ อันเป็นเหตุให้บุคคลและทรัพย์สินของคนชาติของรัฐได้รับความเสียหาย⁸⁷ ทั้งหมดที่กฎหมายระหว่างประเทศกำหนดนั้นเป็นหลักที่ทำให้รัฐเจ้าของสัญชาติมีหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองแก่คนชาติของตนในต่างประเทศ ซึ่งอาจจะเป็นจารีตประเพณีหรือหลักกฎหมายทั่วไปที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรหรืออาจจะเป็นลายลักษณ์อักษร ดังนั้น จึงทำให้มีสถานทูตสถานกงสุลอยู่ในประเทศต่าง ๆ สำหรับสถานทูตสถานกงสุลแห่งสปป.ลาวเป็นสิ่งควบคู่กันกับคนเชื้อสายลาว ในต่างประเทศเพราะรัฐไม่ใช่จะดูแลเฉพาะคนเชื้อสายลาวในดินแดนของรัฐแห่งสปป.ลาวเท่านั้น แต่ยังต้องดูแลคนเชื้อสายลาวในต่างประเทศด้วย ดังนั้นจึงปรากฏมีสถานทูตเช่นเดียวกันกับในประเทศไทยที่จะต้องมียุทธสถานทูตแห่งสปป.ลาว ซึ่งรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ เช่น ทูตแรงงาน ทูตพาณิชย์ ทูตศึกษาและวัฒนธรรม สนธิสัญญาไมตรี

ตัวอย่างเช่นสนธิสัญญาทางไมตรีการจะดูแลคนข้ามชาติมีสองทิศทาง รัฐบาลแห่งสปป.ลาว จะต้องมาดูแลคนเชื้อสายลาวในไทย ถ้ารัฐลาวจะเอื้อมมือเพื่อมาคุ้มครองคนเชื้อสายลาวในไทย หลักเรื่องนี้มีอยู่และลาวไทยก็รับรอง ดังนั้น ถ้ารัฐแห่งสปป.ลาวจะคุ้มครองคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยก็ทำได้ นอกจากนั้น สนธิสัญญาทางไมตรีที่ไทยมีกับลาวหรือทวิภาคีอยู่ไทยลาว (MOU) ซึ่งรับรองอำนาจอธิปไตยของรัฐลาวที่จะมาคุ้มครองการทำงานคนลาวในไทย

เนื่องด้วยคนเชื้อสายลาวในไทยมี 3 ลักษณะกล่าวคือ การดูแลในแต่ละลักษณะจึงแตกต่างกันออกไป

ลักษณะแรก เป็นคนสองสัญชาติแต่ใช้สิทธิในสัญชาติไทย คือ คนเชื้อสายลาวสัญชาติไทย เช่น ต้ม อมิตตา แพรว สำหรับประเทศไทยไม่ต้องให้ความคุ้มครองทางการทูต และสปป.ลาวเองจะคุ้มครองคนกลุ่มนี้ลำบากเพราะเขาไม่ได้ถือสัญชาติลาวเพราะลาวให้ถือสัญชาติเดียวการคุ้มครองทางการทูตจึงเข้ามาไม่ถึงคนเชื้อสายลาวสัญชาติไทย แต่อย่างไรก็ตาม สัมพันธภาพทางวัฒนธรรมยังไม่ขาดเพราะถ้าเขาจัดงานทางวัฒนธรรมในประเทศไทย คนสัญชาติลาว สัญชาติไทยเชื้อสายลาวเข้าร่วมได้ทั้งหมด

ลักษณะที่สอง ถ้าเป็นคนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว คือ คนเชื้อสายที่ใช้สิทธิในสัญชาติลาวเช่น เตย แรงงานลาว ลัด นักศึกษาลาว ซินดา (ภายหลังที่รับรองสัญชาติลาว) บุตรของนักศึกษา สปป.ลาวสามารถดูแลได้เต็มที่คือ สามารถให้ความคุ้มครองได้ และรัฐไทยก็ไม่รังเกียจที่ลาวจะดูแล

⁸⁷ วริยาภรณ์ ธนไวทยโกเศส, 'การคุ้มครองทางทูตภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ : ศึกษาในกรอบของ สิทธิในการให้ความคุ้มครองทางทูตแก่นักลงทุนไทยในจีน' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2558) 3.

คนเชื้อสายลาวในประเทศไทย และรัฐไทยก็ไม่ได้ปฏิเสธที่จะไม่ดูแลเพราะคนกลุ่มนี้ ส่วนมากเข้าเมืองชอบด้วยกฎหมายและเป็นคนที่เข้ามาเพื่อทำงาน เพื่อการศึกษาและอื่น ๆ จึงเป็นหน้าที่ทั้งรัฐลาวและรัฐไทยที่จะต้องดูแลคนกลุ่มนี้

และลักษณะที่สาม คนไร้รัฐไร้สัญชาติเชื้อสายลาวในประเทศไทย คือ คนที่ไม่ได้ใช้สิทธิในสัญชาติใดไม่ว่าสัญชาติลาวหรือไทยหรือสัญชาติอื่นเช่น แม่ต๋ม ป้าอืด จูมมาลี ลุงเป็ง รุ่งนภา เนื่องด้วยมีภูมิลำเนาไทยรัฐไทยจึงดูแลกลุ่มนี้เป็นรัฐแรก และกรณีนี้รัฐลาวก็ไม่ได้ปฏิเสธที่จะไม่คุ้มครอง เพียงแต่บางครั้งการดูแลอาจยังไม่ถึง แต่เมื่อไรก็ตามที่คนเชื้อสายลาวร้องขอหรือต้องการความช่วยเหลือ รัฐลาวก็พร้อมที่จะคุ้มครองดูแลคนเชื้อสายลาวในไทยเสมอ แสดงให้เห็นจากการรับรองสัญชาติลาวยังไม่เกิด แต่มีข้อเท็จจริงว่าเรามีสิทธิในสัญชาติลาว และรัฐสปป.ลาวก็เปิดโอกาสให้มีการพิสูจน์สัญชาติลาว นั้นหมายความว่ารัฐลาวให้ความคุ้มครองแก่คนเชื้อสายลาวไร้รัฐไร้สัญชาติในไทยอย่างกรณีศึกษาอืด แม่ต๋ม จูม แต่บางครั้งคนเชื้อสายลาวเหล่านั้นอาจปฏิเสธไม่รับการดูแลจากรัฐลาวก็เป็นได้

จากการศึกษาผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า รัฐเจ้าของตัวบุคคลมีพันธกรณีในทางระหว่างประเทศในการจัดการ สุขภาวะของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยหรือไม่ อย่างไร จากการศึกษาผู้ทำวิทยานิพนธ์ พบว่า รัฐเจ้าของตัวบุคคล อันได้แก่รัฐเจ้าของสัญชาติและรัฐเจ้าของภูมิลำเนาทั้งตามกฎหมายเอกชนและกฎหมายมหาชน มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร และไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ต่อคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย โดยหลักกฎหมายระหว่างประเทศได้กำหนดให้ทั้งรัฐลาวและรัฐไทยต้องดูแลเอกชนภายใต้ 9 หลัก ดังที่กล่าวมาข้างต้นและภายใต้หลักการดังกล่าวพบว่า ทั้งรัฐลาวและรัฐไทยต่างเป็นภาคีอนุสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน 8 ฉบับ จากทั้งหมด 9 ฉบับ⁸⁸ การศึกษาในบทนี้จะนำไปสู่การพัฒนาสุขภาวะของคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นโอกาสของคนเชื้อสายลาวที่จะได้รับการดูแลจากทั้งสองรัฐ ดังนั้น คนเชื้อสายลาวในประเทศไทยต้องอยู่ในความดูแลของทั้งรัฐไทยและรัฐลาว จึงนำไปสู่การศึกษากฎหมายภายในของรัฐในการจัดการสิทธิในสุขภาวะของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย ซึ่งจะปรากฏในบทที่ 4 ต่อไป

⁸⁸ ลัดตะนา เกตสีลิว, ‘สนธิสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชนที่ผูกพันกับประเทศไทยและ ส ป ป . ล า ว ’ <https://docs.google.com/document/d/12a2FRPr0OwzW3wVh3_9g0RSz3iqXeL1Pzlg2lcHnks/edit?usp=sharing> สืบค้นเมื่อ 14 มีนาคม 2561.

บทที่ 4

ความเป็นไปได้ในการจัดการสิทธิในสุขภาพของคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย

หลังจากที่ผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้ศึกษาพันธกรณีระหว่างประเทศ ที่นานาชาติมีต่อคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยแล้ว ในตรรกวิทยาที่กลับกัน สำหรับบทที่ 4 นี้ จึงเป็นบทที่ว่าด้วยนิติศาสตร์เชิงปฏิบัติ ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า การให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย (legal aids) ที่นำไปสู่แนวคิดและวิธีการในการให้ความช่วยเหลือแก่คนเชื้อสายลาวในประเทศไทยในเวลาที่มีความจำเป็นที่จะจัดการปัญหาหรือความทุกข์หรือจัดการสุขภาพที่ปรากฏกับเขา ในขณะที่เขาอาศัยอยู่ในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม หรือในกรณีที่เราพบเขามีความสุข การขยายคุณภาพของความสุขนั้นสามารถร้องขอความช่วยเหลือจากรัฐได้และอย่างไร มีกฎหมายรองรับมากน้อยเพียงไหนจากทั้งรัฐไทยและรัฐลาวหรือรัฐที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น โจทย์วิจัยในบทนี้ ผู้ทำวิทยานิพนธ์มุ่งที่จะทราบว่า ความเป็นไปได้ในการจัดการสิทธิในสุขภาพของคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยมีลักษณะ เป็นอย่างไร และในการจัดการสิทธิปรากฏอุปสรรคใดหรือไม่ และอย่างไร

ดังนั้น ต่อไปนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์ จะนำเสนอหลักกฎหมายที่จะใช้ในการจัดการสิทธิในสุขภาพของคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ซึ่งหลักกฎหมายดังกล่าวเป็นผลการวิจัยที่ต่อเนื่องกันมา ยาวนานของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้ทำวิทยานิพนธ์จะนำไปใช้ในการจัดการสิทธิในสุขภาพของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย องค์ความรู้ดังกล่าวน่าจะมีอยู่ 5 ลักษณะ กล่าวคือ (1) การจัดการการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไป (2) การจัดการสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน (3) การจัดการสิทธิในการพัฒนาคุณภาพชีวิต (4) การจัดการสิทธิในการมีส่วนร่วม และ (5) การจัดการสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้ทำการศึกษาในแต่ละประเด็น ดังต่อไปนี้

4.1 การจัดการการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไป

ในการนำเสนอผลการวิจัยเพื่อให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายในเรื่องการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไปให้แก่คนเชื้อสายลาวในประเทศไทย ผู้ทำวิทยานิพนธ์ขอแยกการนำเสนอออกเป็น 4 เรื่องย่อย กล่าวคือ (1) หลักกฎหมาย ในการจัดการการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไป (2) การทดลองทางสังคมและข้อค้นพบจากการทำห้องทดลองทางสังคม (3) กระบวนการให้ความช่วยเหลือ และ (4) การถอดบทเรียนจากกรณีศึกษา

4.1.1 หลักกฎหมาย ในการจัดการการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไป

จากการศึกษาผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า นานารัฐในประชาคมระหว่างประเทศ มีทางปฏิบัติในการจัดการการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไป 2 ลักษณะ กล่าวคือ (1) การจัดการการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไปตามกฎหมายเอกชน และ (2) การจัดการการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไปตามกฎหมายมหาชน ซึ่งรายละเอียดในแต่ละเรื่อง เป็นดังนี้

ในประการแรก การจัดการการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไปตามกฎหมายเอกชนนั้น เป็นไปตามธรรมชาติของมนุษย์ โดยนานารัฐจะรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายเอกชน (Legal Personality under Private Law) ในกฎหมายแพ่งหรือกฎหมายทั่วไปของรัฐตนให้แก่มนุษย์ที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของตนเอง ข้อเท็จจริงที่ก่อตั้งสิทธิในการรับรองนี้ ก็เพียงเพราะ พวกเขานั้นเป็นมนุษย์ก็เพียงพอ ถึงแม้ว่ามนุษย์คนใดจะตกหล่นจากการจดทะเบียนคนเกิดในทะเบียนบุคคลหรือทะเบียนราษฎรของรัฐก็ตาม ดังนั้น ความเป็นมนุษย์ที่มีชีวิตก็เพียงพอที่พวกเขาเหล่านี้จะมีสิทธิในการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายแพ่ง หรือตามกฎหมายเอกชน หรือตามกฎหมายทั่วไป

สำหรับประเทศไทย ได้ดำเนินตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลนี้มาตั้งแต่การเริ่มต้นสถาปนารัฐไทยเป็นรัฐสมัยใหม่ในปลายสมัยในหลวงรัชกาลที่5¹ ดังปรากฏในปัจจุบัน ในมาตรา 15 วรรค 1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ.2468/ค.ศ.1925 ซึ่งบัญญัติว่า “สภาพบุคคลย่อมเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารกและสิ้นสุดลงเมื่อตาย”

สำหรับสปป.ลาว ก็เหมือนกับประเทศไทยที่ไม่อาจปฏิเสธหลักกฎหมายสากลนั้นคือ หลักกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลนับตั้งแต่ก่อนมีประมวลกฎหมายแพ่งกระทั่งมีประมวลกฎหมายแพ่ง ฉบับ พ.ศ.2561/ค.ศ.2018 มาตรา 63 ซึ่งบัญญัติว่า “ความสามารถของ

¹ พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร, ‘มีความเป็นไปได้หรือไม่ที่คนไร้รัฐไร้สัญชาติในประเทศไทยจะเป็นผู้ทรงสิทธิตามกฎหมายเอกชน ?, บทความทางความคิดในหนังสือเพื่อเล่าเรื่องถึงสถานการณ์ที่งดงาม (Beautiful Stories)เกี่ยวกับปัญหาคนที่ประสบปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติในประเทศไทย’ (18 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ปรับปรุงเมื่อวันที่ 6 กันยายน พ.ศ.2564) <<https://docs.google.com/document/d/15X-bJPYGs6Q98C8q0nL29GgXA9Q8bjwHK9qJedEycVE/edit?usp=sharing>> สืบค้นเมื่อ 6 กันยายน 2564.

บุคคลในการมีสิทธิตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย นับแต่วันบุคคลนั้นเกิดออกมามีชีวิต และสิ้นสุดลงนับแต่เวลาบุคคลนั้นเสียชีวิต”²

ในประการที่สอง การจัดการการรับรองสถานะบุคคลทั่วไปตามกฎหมายมหาชน ไม่เกิดขึ้นโดยผลอัตโนมัติของกฎหมายจากข้อเท็จจริงอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ มักเป็นไปโดยการกระทำของรัฐหรือเอกชน ซึ่งในกรณีหลัง มักเป็นไปตามการร้องขอของมนุษย์ ซึ่งสามารถทำได้ใน 3 ลักษณะด้วยกัน ไม่ว่าจะกฎหมายไทยหรือกฎหมายสปป.ลาว หรือประเทศอื่น ๆ บนโลก ทั้งนี้ เพราะปรากฏเป็นหลักการสากล จึงมีการปฏิบัติทั่วไปในทางปฏิบัติของนานารัฐ เหมือนกัน กล่าวคือ (1) การจัดการการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ซึ่งก็มี 3 ประเด็นสำคัญ อันได้แก่ ทะเบียนคนเกิด ทะเบียนคนอยู่ และทะเบียนคนตาย (2) การจัดการการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ ซึ่งก็มี ๒ ประเด็นสำคัญ อันได้แก่ สัญชาติโดยการเกิดและสัญชาติภายหลังการเกิด โดยจะทำให้มนุษย์ที่ไม่มีการรับรองสถานะคนสัญชาติ ก็จะมีสถานะเป็นคนต่างด้าว (3) การจัดการการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ซึ่งเป็นหลักกฎหมายสากลให้แก่มนุษย์ที่ตกเป็นคนต่างด้าวในสายตาของรัฐ และกฎหมายของนานารัฐมักบัญญัติให้ คนต่างด้าวต้องขออนุญาตเข้าเมือง ในลักษณะเดียวกับทุกประเทศบนโลก หรือเรียกในภาษาต่างๆ ว่า “วีซ่า หรือ VISA” ดังนั้น คนต่างด้าวจะเป็นคนเข้าเมืองถูกต้องตามกฎหมาย ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตให้เข้าเมืองจากรัฐเจ้าของดินแดน และนำไปสู่การมีสิทธิอาศัยชั่วคราวหรือถาวร ตามที่ร้องขอ แต่อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่คนต่างด้าวตกเป็นคนเข้าเมืองผิดกฎหมาย โดยหลักการ ก็จะถูกส่งกลับออกนอกประเทศ เว้นแต่มีข้อเท็จจริงอันก่อตั้งสิทธิในการรอกการส่งออกนอกประเทศ อันทำให้ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยบนดินแดนของรัฐไทยและรัฐลาว ตามแต่กรณีที่เกิดขึ้น ส่วนคนชาตินั้น ย่อมมีสิทธิโดยเด็ดขาดในการเข้าเมือง จึงไม่ตกอยู่ภายใต้กฎหมายคนเข้าเมือง ไม่ต้องขออนุญาตเข้าเมือง และมีสิทธิอาศัยถาวรโดยไม่ต้องขออนุญาต ทั้งตามกฎหมายของรัฐไทยหรือรัฐลาว การส่งออกคนสัญชาติของตนจะกระทำมิได้เลย

² ประมวลกฎหมายแพ่ง พ.ศ.2561/ค.ศ.2018 มาตรา 63 ว่าด้วยความ สามารถ ทางด้านกฎหมายของบุคคล โดยวรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ความสามารถทางด้านกฎหมายของบุคคล หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการมีสิทธิ พันธะ ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย นับแต่วันบุคคลนั้นเกิดออกมามีชีวิต และสิ้นสุดลงนับแต่เวลาบุคคลนั้นเสียชีวิต” การค้นคว้าต่อไป โปรดศึกษาตัวบทของประมวลกฎหมายแพ่งลาวได้ตาม Link ดังต่อไปนี้ <https://docs.google.com/document/d/1YHXTKh3bQfJ_S4fy7yi1TPsi8ptxTCv3sL27IUw0nSs/edit?usp=sharing> สืบค้นเมื่อ 6 กันยายน 2564.

นอกจากนั้น มีความจำเป็นที่ต้องยืนยันว่า ทั้งรัฐไทยและรัฐลาว ซึ่งต่างก็ยอมรับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 จึงยอมรับหน้าที่จัดการการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายการทะเบียนราษฎร ให้แก่มนุษย์ในอำนาจอธิปไตยของตน รัฐดังกล่าวจึงยอมให้คนของตนตกลงจากทะเบียนราษฎรของตนไม่ได้เลย ดังปรากฏตามบทบัญญัติของข้อ 6 แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน³

ในห้องทดลองทางสังคม ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อวิจัยให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่คนเชื้อสายลาวในประเทศไทย ผู้ทำวิทยานิพนธ์จึงมีโอกาสนำหลักกฎหมายดังกล่าวมาเพื่อทดลองปรับใช้แก่เหล่าคนเชื้อสายลาว ซึ่งตกลงจากทะเบียนราษฎรของรัฐลาว ก่อนเข้ามาปรากฏตัวและอาศัยอยู่ในประเทศไทย อันหมายความว่า เริ่มมีภูมิฐานะตามกฎหมายเอกชนในประเทศไทย ซึ่งการนำเสนอผลการทดลองทางสังคมและข้อค้นพบจะถูกนำเสนอต่อไป

4.1.2 การทดลองทางสังคมและข้อค้นพบในการจัดการการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไป

จากการทดลองทางสังคมจำนวน 20 กรณีศึกษา ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์ไม่พบคนเชื้อสายลาวที่มีปัญหาในเรื่องการจัดการการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไป ซึ่งมี 4 เรื่อง คือ (1) การจัดการการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายเอกชน (2) การจัดการการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไปตามกฎหมายทะเบียนราษฎร (3) การรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไปตามกฎหมายสัญชาติ (4) การรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไปตามกฎหมายคนเข้าเมือง ซึ่งรายละเอียดในแต่ละเรื่อง ดังต่อไปนี้

4.1.2.1 การจัดการการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายเอกชน

การรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายเอกชน มี 5 เรื่องอันได้แก่ (1) ความเป็นบุคคลตามกฎหมายในสถานการณ์ทั่วไปตั้งแต่เกิดจนตาย (2) ความเป็นเจ้าหนี้และลูกหนี้ในสถานการณ์ที่เกิดหนี้สิน (3) ความเป็นเจ้าของทรัพย์สินในสถานการณ์ที่ได้มาซึ่งสิทธิในทรัพย์สิน (4) ความเป็นสมาชิกของครอบครัวเมื่อมีการก่อตั้งครอบครัวขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นการก่อตั้งครอบครัวตามธรรมชาติหรือจะเป็นการก่อตั้งครอบครัวบุญธรรม และ (5) ความเป็นเจ้ามรดกและทายาทของกองมรดกเมื่อจะต้องสืบมรดกระหว่างมนุษย์ จากการทดลองทางสังคม ที่ผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้ทำการทดลองทางสังคม ไม่มีกรณีศึกษาใดที่ถูกละเมิดสิทธิตามกฎหมายเอกชน ทั้งความเป็นบุคคลตามกฎหมาย ไม่ว่าจะ เป็น ชื่อ สกุล ความเป็นเจ้าหนี้และลูกหนี้ สิทธิในทรัพย์สินซึ่งคนเชื้อสายลาว

³ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 6.

สามารถเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ตนเองครอบครองอยู่ สิทธิในการก่อตั้งครอบครัวตามกฎหมายทั้งสองประเทศยอมรับการก่อตั้งครอบครัวตามธรรมชาติ และครอบครัวตามกฎหมายของมนุษย์ เพียงแต่มนุษย์บางคนถึงแม้กฎหมายจะให้โอกาส เช่น การจดทะเบียนสมรส แต่บุคคลเหล่านี้ก็ยังลังเลต่อการใช้สิทธิในการก่อตั้งครอบครัวตามกฎหมาย จึงทำให้การก่อตั้งครอบครัวตามกฎหมายไม่เกิดขึ้น และสิทธิในมรดก คนเชื้อสายลาวก็สามารถสืบทอดได้ หากเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย ดังนี้แสดงให้เห็นว่าทั้งรัฐไทยและรัฐลาว ให้ความสำคัญและคุ้มครองสิทธิคนเชื้อสายลาวตามกฎหมายเอกชนไม่ว่าจะเป็นคนเชื้อสายลาวที่เกิดนอกไทย(เกิดในลาว)หรือเกิดในไทยก็ตาม แต่อย่างไรก็ตาม ในสังคมปัจจุบัน ผู้ทวิวิทยานิพนธ์พบว่า มีคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยที่ถูกละเมิดความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นการกระทำที่ละเมิดกฎหมายเอกชน อันเป็นคดีที่โด่งดังคือ “นาตารี อาบ อบ นวด” ที่มีคนเชื้อสายลาวอายุต่ำกว่า 18 ปี⁴ นอกจากนี้ยังมีเรื่องการค้ามนุษย์ในเรือประมงซึ่งมูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน หรือ LPN เปิดปฏิบัติการมนุษยธรรมช่วยเหลือลูกเรือประมงในอินโดนีเซียซึ่งมีทั้งชาวไทยและชาวลาวและหนึ่งในนั้นคือนายไก่อ่ (นามสมมุติ)⁵ คนเชื้อสายลาวจังหวัดสระหว้านเขต LPN เรียกร้องให้รัฐบาลตั้งศูนย์ประสานงานช่วยเหลือแรงงานประมงที่ตกค้าง หนึ่งในลูกเรือที่ตกค้างก็คือ นายไก่อ่(นามสมมุติ) ทาง LPN ได้ประสานกับสถานทูตลาวที่กรุงจกาคต้า เพื่อให้ความช่วยเหลือนายไก่อ่และส่งตัวกลับมาหาครอบครัวที่แขวงสระหว้านเขต นอกจากการค้าประเวณีและการค้ามนุษย์ในเรือประมงแล้ว ยังมีแรงงานลาวที่ถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยการทำร้ายร่างกาย ทบตี สาดน้ำร้อนใส่ อย่างไม่ใช่มนุษย์นั่นคือ นางผิ่น (นามสมมุติ) คนเชื้อสายลาวจำปาสักที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยแต่ถูกนายจ้างทำร้าย⁶ ต่อมาได้รับการช่วยเหลือส่งกลับบ้านที่จังหวัดจำปาสักโดยมูลนิธิ

⁴ MGR ONLINE, ‘กรมการปกครองบุกทลายอาบอบนวดย่านรัชดา ชุกต่างด้าวค้าประเวณี’ <<https://mgronline.com/crime/detail/9590000057214>> สืบค้นเมื่อ 6 กันยายน 2564.

⁵ Paskorn Jumlongrach, ‘ปล่อยเกาะ"ของแท้ จากเบนจินาถึงบาตัมมรดกของลูกเรือประมง’ <AD&epa=SEARCH_BOX> สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2562.

⁶ --, ‘Mission to make the help of the person and Humanitarian assistance and cooperation in TATIP THAILAND’ <https://www.facebook.com/thiti.pleetong?__tn__=%2CdlC-RH-R-R&eid=ARATEE5AliDoJEBFlqueomAgvIZfcc967AMzK6QJ3roAB2WmBs_Npd4XfCqPvAh4dnxGZeh93DY_rHfo&hc_ref=ARQIGhDbvBWB5bzw3LcBHSQ49KYeEWjuEaBSqeH0zLzCMAy1dqKfJ9h0i9JI5P8pXD4> สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2562.

LPN และการช่วยเหลือจากภาครัฐลาวโดยเฉพาะสถานทูตสป.ลาวประจำประเทศไทยนอกจากนี้ ยังมีการค้ามนุษย์ในเรือประมงและแรงงานลาวที่ถูกนายจ้างทำร้ายกาย ซึ่งจะเห็นได้ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายเอกชน แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ ผู้ทำวิทยานิพนธ์ยังไม่มีโอกาสได้เข้าไปให้ความช่วยเหลือในการจัดการการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายเอกชนแก่คนเชื้อสายลาวเหล่านั้น

4.1.2.2 การจัดการปัญหาความไร้รัฐ

จากการศึกษาผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า ความเป็นไปได้ในการจัดการความไร้รัฐโดยสิ้นเชิงของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยนั้นโดยคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยสามารถร้องขอหนังสือรับรองตัวบุคคลหรือบัตรบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนหรือบัตรเลข0 แต่ในระหว่างรอการขจัดความไร้รัฐ บุคคลต่าง ๆ เหล่านี้จำเป็นต้องมีเอกสารรับรองตัวบุคคลเพื่อเป็นสิ่งที่สามารถรับรองได้ว่าเขาอยู่ในความดูแลของใคร เป็นใคร ซึ่งตรงนี้ยังไม่มีหน่วยงานรัฐจัดการหรือไม่ได้จัดทำให้ แต่คณะทำงานบางกอกคลินิกได้ทำหนังสือรับรองตัวบุคคลเพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่ภาครัฐนำไปพิจารณาในการออกหนังสือรับรองตัวบุคคลที่อยู่ในระหว่างรอการขจัดความไร้รัฐ

จากการศึกษาผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้ให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายแก่กรณีศึกษาครอบครัวแก้วกัญญา: นางสาวจุมมาลี แก้วกัญญา ซึ่งเข้ามาอาศัยอยู่ประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ.2518 จนถึงพ.ศ.2562 โดยการให้ความช่วยเหลือของคณะทำงานบางกอกคลินิก ในขณะที่รอการขจัดความไร้รัฐคณะทำงานบางกอกคลินิกก็ได้ออกหนังสือรับรองตัวบุคคลให้แก่นางสาวจุมมาลี เพื่อเจ้าที่ที่เกี่ยวข้องเรียกตรวจเอกสารจะได้ดูว่าเขากำลังได้รับการช่วยเหลือหรืออยู่ในความดูแลของบางกอกคลินิก จึงทำให้นางสาวจุมมาลี แก้วกัญญา มีเอกสารรับรองตัวบุคคลถึงจะไม่ใช้หน่วยงานรัฐ แต่ก็ยังดีกว่าไม่มีอะไรยืนยันตัวตน⁷ หลังจากนั้นจึงได้รับบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน 13 หลัก ตัวเลขหลักที่หนึ่งขึ้นต้นด้วยเลข 0 ตัวเลขหลักที่หกที่เจ็ดเลข 00⁸

นอกจากนี้ยังมีกรณีศึกษา นางบุญเอื้อ บัวอ่อนแก้ว หรือป้าอืด คนเชื้อสายลาวไร้รัฐโดยสิ้นเชิง ซึ่งเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่พ.ศ.2516 อีกทั้งยังแต่งงานกับคนสัญชาติไทยและมีบุตรเป็นคนสัญชาติไทยถึงสามคน กระทั่งเมื่อวันที่19 พฤศจิกายน 2562 เมื่อป้าอืดไม่มีเอกสารใด ๆ รับรองตัวบุคคล ในขณะที่รอการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายเพื่อขจัดความไร้รัฐ คณะทำงานบางกอกคลินิกก็ได้ทำหนังสือรับรองตัวบุคคลให้แก่ป้าอืด⁹ และได้ส่งคำขอขจัดความไร้รัฐ

⁷ โปรดดูภาคผนวก ญ หนังสือรับรองตัวบุคคลนางสาวจุมมาลี แก้วกัญญา

⁸ โปรดดูภาคผนวก ค บัตรผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนนางสาวจุมมาลี แก้วกัญญา

⁹ โปรดดูภาคผนวก ฎ หนังสือรับรองตัวบุคคลนางบุญเอื้อ บัวอ่อนแก้ว

ให้กับป้าอืดที่สำนักงานทะเบียนอำเภอเมืองอุดรดิตถ์ และเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562 นำโดย คุณทรีสตี ก้อนอาหาร พร้อมด้วยป้าอืดได้ไปยื่นคำขอที่เทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ เจ้าหน้าที่ทะเบียนได้รับคำขอและนัดสอบพยาน หลังจากนั้น 15 วัน กล่าวคือเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2562 ป้าอืดได้รับบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน(คนไร้สัญชาติ)¹⁰ และเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2562 ก็มีหนังสือจากผู้อำนวยการสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง แจ้งว่า ป้าอืดได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนแล้ว¹¹ จะเห็นว่าการใช้สิทธิในกฎหมายการทะเบียนราษฎรของป้าอืดในการขจัดความไร้รัฐนั้นไม่มีอุปสรรคใด สุขภาวะของป้าอืดได้เกิดขึ้นเมื่อพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย ตลอดเวลาที่ผ่านมาป้าอืดรู้มาโดยตลอดว่าตัวเองไร้รัฐไร้เอกสารแต่ไม่รู้ว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร วันนี้ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่ารัฐไทยรับรองคนอยู่ถึงแม้จะไม่ได้เกิดในประเทศไทยก็ตาม

อีกทั้งยังมีกรณีศึกษา **คุณรมณีย์ พันทวงศ์ หรือแม่ตุ่ม** ซึ่งเข้ามาในประเทศไทยช่วงที่สปป.ลาวไม่สงบ พ.ศ.2516 จนถึงปัจจุบัน พ.ศ.2563 ได้อยู่กินฉันสามีภรรยากับคนสัญชาติไทยและมีบุตรเป็นคนสัญชาติไทยสองคน(เป็นข้าราชการของรัฐไทย1คน) จากการทำความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายโดยคณะทำงานบางกอกคลินิกก็ได้ทำเหมือนที่เคยทำกับกรณีอื่นสำหรับคนไร้เอกสารก็ต้องได้ออกหนังสือรับรองตัวบุคคลโดยคณะทำงานบางกอกคลินิก¹² และได้ส่งหนังสือถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ได้รับการแจ้งตอบกลับเพื่อให้ขออนัดเวลาไปยื่นคำร้องขอมีสถานะทางทะเบียนจากอำเภอเมืองสมุทรปราการ¹³ และต่อมาได้ยื่นคำร้องขอมีสถานะทางทะเบียน ณ สำนักทะเบียนอำเภอเมืองสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2563 และ เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2563 ครอบครัวพันทวงศ์ ได้พาคุณแม่ตุ่มไปถ่ายบัตรบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน ณ สำนักทะเบียนอำเภอเมืองสมุทรปราการ¹⁴ ถึงแม้ว่าตัวแม่ตุ่มเองจะมีเอกสารที่รับรองความเป็นคนเชื้อสายลาวซึ่ง

¹⁰ โปรตดูภาคผนวก ฉ บัตรผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนของนางบุญเอื้อ บัวอ่อนแก้วหรือป้าอืด

¹¹ โปรตดูภาคผนวก ผ หนังสือจากผู้อำนวยการสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

¹² โปรตดูภาคผนวก ฎ หนังสือรับรองตัวบุคคลนางรมณีย์ พันทวงศ์ หรือแม่ตุ่ม

¹³ โปรตดูภาคผนวก ช หนังสือจากอำเภอเมืองสมุทรปราการ เรื่องการจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (ท.ร 38 ก) กรณีนางรมณีย์ พันทวงศ์ หรือแม่ตุ่ม

¹⁴ โปรตดูภาคผนวก ฝ บัตรผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนของแม่ตุ่มหรือ คุณรมณีย์ พันทวงศ์

ออกโดยผู้ใหญ่บ้าน¹⁵ เพื่อยืนยันว่าแม่ต๋มมีญาติพี่น้องที่ยังอาศัยอยู่ สปป.ลาว แม่ต๋มสามารถที่จะกลับคืนสู่รัฐลาวได้ แต่รัฐไทยก็ไม่ได้ปฏิเสธสิทธิในการมีเอกสารรับรองตัวบุคคลหรือสิทธิในความเป็นราษฎรไทยซึ่งเป็นไปตามนโยบายของรัฐไทยในการจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน¹⁶ ถึงแม้จะพบว่ากรณีของแม่ต๋มจะมีความล่าช้าในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่บ้างแต่ก็ยังไม่ถึงขั้นฟ้องร้องขอความเป็นธรรม

นอกจากนี้ยังมีกรณีศึกษา**พ่อบุญแก้ว** คนไร้รัฐโดยสิ้นเชิง ที่อยู่กับฉันทสามี ภรรยา กับคนเชื้อสายลาว ซึ่งจากข้อสันนิษฐานของคณะทำงานบางกอกคลินิกค่อนข้างแน่ใจว่าตัวพ่อบุญแก้วเป็นคนเชื้อสายลาวเช่นเดียวกับภรรยาของเขา แต่ด้วยความที่ตัวพ่อบุญแก้ว ต้มเหล้าพุดจาไม่ค่อยรู้เรื่องจึงทำให้การสอบปากคำเป็นไปด้วยความลำบากเหตุผลที่ต้องสันนิษฐานว่าพ่อบุญแก้วเป็นคนเชื้อสายลาว เพราะญาติพี่น้องที่พ่อบุญแก้วอ้างถึงตามหาในประเทศไทยแล้วไม่เจอและอีกประการหนึ่ง จังหวัดน่านจะมีคนเชื้อสายลาวอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก และด้วยความที่คณะทำงานบางกอกคลินิกเป็นเพียงนักศึกษาที่ยื่นมือเข้าช่วยเหลือเจ้าของปัญหาจึงทำการช่วยเหลือยังไม่ถึงที่สุด แต่พ่อบุญแก้วก็เสียชีวิตเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2563 เป็นที่น่าเสียใจที่ยังไม่ได้ขจัดความไร้รัฐโดยสิ้นเชิง แต่ถึงอย่างไรก็ตามแม้จะประสบปัญหาความไร้รัฐโดยสิ้นเชิงรัฐไทยก็ไม่ได้ปฏิเสธการออกมรณบัตรให้แก่พ่อบุญแก้ว¹⁷ ซึ่งอาศัยอยู่ในประเทศไทยและเสียชีวิตในประเทศไทย ถึงแม้ว่าจะประสบปัญหาบางเล็กน้อยในการรับศพพ่อบุญแก้ว โดยจะต้องพิสูจน์ความเป็นบิดาและบุตร โดยการตรวจดีเอ็นเอเพื่อรับศพและออกมรณบัตร

นอกจากความเสียใจที่ยังไม่ได้ช่วยเหลืออย่างกรณีของพ่อบุญแก้วแล้ว ก็ยังมีสิ่งที่น่าเสียใจมากกว่าคือ ความไม่รู้หนังสือ ไม่มีการศึกษาและไม่มีความรู้ แม้จะให้ความช่วยเหลือจนสามารถเป็นคนมีรัฐมีสัญชาติโดยการกลับคืนสู่ทะเบียนราษฎรของรัฐลาวแล้วเมื่อสิบปีที่แล้ว แต่วันนี้เพราะไร้การศึกษา ไม่มีความรู้ไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายจึงทำให้เขากลับกลายมาเป็นคนไร้เอกสารแสดงตน นั่นก็คือ**กรณีศึกษา นางสาวกาวิพร วิไลวรรณ** คนเชื้อสายลาวซึ่งอาศัย

¹⁵ โปรดดูภาคผนวก ข หนังสือรับประกันของนางรมณีย์ พันทวงศ์ หรือแม่ต๋ม

¹⁶ โปรดดูภาคผนวก ต หนังสือ มท 0309.6/ว 28162 เรื่องร้องเรียนการจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนตามมาตรา 38 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎรพ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551.

¹⁷ โปรดดูภาคผนวก พ มรณบัตร คุณพ่อบุญแก้ว วิลัยพร

อยู่แขวงสะหวันนะเขต ภาคกลางของลาว ซึ่งได้รับการช่วยเหลือโดยอาจารย์บุญมี ราชมีไชย¹⁸ จึงทำให้ได้กลับคืนสู่ทะเบียนราษฎรของลาว และเขาก็กลับเข้ามาในประเทศไทยโดยมิชอบด้วยกฎหมาย และไม่มีเอกสารแสดงตนใด ๆ อีกทั้งยังอาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

4.1.2.3 การรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไปตามกฎหมายสัญชาติ

โดยกฎหมายสัญชาติของทั้งลาวและไทยไม่เคยปฏิเสธสิทธิในสัญชาติของคนเชื้อสายลาว เพียงแต่การรับรองอาจเป็นสิทธิโดยเด็ดขาดหรือมีเงื่อนไข บางครั้งทั้งที่กฎหมายสัญชาติให้โอกาสแต่เขาเหล่านั้นไม่ยอมรับโอกาส เช่น คนเชื้อสายลาวในไทยที่มีสิทธิในสัญชาติลาว ปฏิเสธสิทธิในการรับรองสัญชาติลาวได้แก่กรณีของคุณ รมณีย์ พันทวงศ์หรือแม่ต๋ม และถึงแม้ว่าโดยกฎหมายไทยจะรับรองสองสัญชาติได้ แต่เมื่อลาวห้ามการถือสองสัญชาติคนที่มีสิทธิในสัญชาติลาว และไทยเลือกที่จะรับรองสัญชาติไทยจึงไม่ได้ใช้สิทธิในสัญชาติลาว ได้แก่ กรณีของคุณ เอกสิทธิ์ ฉิมวงษ์ และคุณอมิตา มีบาง จึงไม่ประสบปัญหาความไร้สัญชาติ หรือถ้าเลือกที่จะรับรองสัญชาติลาวก็ไม่ได้ใช้สิทธิในสัญชาติไทยแต่เขายังคงมีสิทธิในสัญชาติของทั้งสองรัฐหรือมากกว่าสองรัฐในบางกรณี เช่น เด็กหญิง ชนิตา สีปรานี จึงไม่ประสบความไร้รัฐ สำหรับบางกรณีถึงแม้ว่า การใช้สิทธิในสัญชาติไทยจะเป็นไปแบบมีเงื่อนไขและมีความเป็นไปได้มากกว่าการรับรองสัญชาติไทยอีกทั้งต้องมีมติคณะรัฐมนตรีถึงจะรับรองสัญชาติไทยได้ ก็ยังคงจะรอใช้สิทธิในสัญชาติไทยถึงแม้ว่าจะเป็นไปได้ น้อยมากก็ตามได้แก่ กรณีนางสาวจุมมาลี คนที่ประสบปัญหาความไร้สัญชาติส่วนมากจะเป็นคนเชื้อสายลาวที่เข้ามาประเทศไทยในช่วงที่ลาวไม่สงบและมักเป็นคนรุ่นสองที่เกิดนอกโรงพยาบาลและไม่ไปแจ้งเกิด จากกรณีศึกษาทั้งหมด 20 กรณีศึกษา ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่ามีการศึกษาที่เป็นคนไร้สัญชาติ 10 กรณีศึกษา(โปรดดูข้อ 4.1.3 กระบวนการให้ความช่วยเหลือ) และนอกจาก10 กรณีศึกษา ผู้ทำวิทยานิพนธ์ ไม่พบกรณีศึกษาใดที่ประสบปัญหาความไร้สัญชาติเพราะว่ารัฐไทยได้ให้การรับรองสัญชาติไทยและลาวก็ได้ให้การรับรองสัญชาติลาว โดยเป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของทั้งสองรัฐ

4.1.2.4 การรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไปตามกฎหมายคนเข้าเมือง

เมือง

กฎหมายการเข้าเมืองของนานารัฐในโลกปฏิบัติเหมือนกัน ลาวและรัฐไทยก็ปฏิบัติตามหลักกฎหมายสากล เมื่อคนเชื้อสายลาวที่เป็นต่างด้าวก็ต้องขออนุญาตเข้าเมืองแต่ถ้าไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าเมืองถือว่าเข้าเมืองผิดกฎหมาย จึงมักพบคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยที่เข้าเมืองมิชอบด้วยกฎหมายในช่วงที่ลาวไม่สงบ แต่ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในประเทศไทย

¹⁸ บุญมี ราชมีไชย, 'สถานะทางกฎหมายของคนลาวในประเทศไทย'(วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2552)

กรณีศึกษาป่าอืด แม่ต๋มและจุมมาลี และมักเป็นคนที่ไม่รู้กฎหมายและจำนวนหนึ่งอ่านไม่ออกและเขียนหนังสือไม่ได้กรณีนางกาวิพร ส่วนคนที่เข้ามาหลังโดยเฉพาะคนที่เข้ามาเพื่อทำงาน¹⁹ กรณีคุณเตยหรือเพื่อการศึกษากรณีนางลัดตะนา มักจะเข้าเมืองชอบด้วยกฎหมายและค่อนข้างเป็นคนที่มีความรู้และเข้าใจข้อกฎหมายจึงถือวีซ่าเข้าเมือง แต่ยังมีคนที่ไม่ได้เข้าเมืองแต่ถูกถือว่าเข้าเมืองคือบุตรของคนเชื้อสายลาวที่เกิดในประเทศไทย กรณีเด็กหญิงชนิตา แต่ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่เช่นเดียวกับมารดาและการเข้าออกเมืองทุกครั้งก็ได้รับการผ่อนผันไม่ต้องขอวีซ่าเพราะเป็นเด็กอายุไม่เกิน15ปี²⁰ ส่วนคนเชื้อสายลาวที่เป็นคนชาติต่อให้ไม่มีวีซาก็ถือได้ว่าเป็นคนที่เข้าเมืองชอบด้วยกฎหมายโดยตลอดกรณีคุณเอกสิทธิ์และคุณอมิตา รวมทั้งนางสาวแพรว และด้วยที่สปป.ลาวห้ามการถือสองสัญชาติถึงแม้คนเชื้อสายลาวจะเป็นคนที่มีสิทธิในสัญชาติลาวแต่ถ้ารับรองสัญชาติไทยก็ถือได้ว่าเป็นต่างด้าวสำหรับรัฐลาวแสดงว่า ต้องขออนุญาตเข้าเมือง แต่ก็มีบางกรณีที่ขออนุญาตเข้าเมืองแล้วกลายเป็นคนที่เข้าเมืองผิด เนื่องด้วยวีซ่าหมดอายุ กรณีนางลัดตะนา²¹ กาวิพร ส่วนแรงงานต่างด้าวกรณีคุณเตย²² ที่วีซ่าหมดอายุช่วงโควิด19 ประเทศไทยก็มีนโยบายให้คนซึ่งเป็นแรงงานลาวสามารถทำงานได้ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยที่ขยายระยะเวลาการยกเว้นข้อห้ามมิให้คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการเฉพาะ สำหรับคนต่างด้าวสัญชาติกัมพูชา ลาว และเมียนมา ซึ่งได้รับอนุญาตให้เข้ามาทำงานในราชอาณาจักร ตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านแรงงาน

¹⁹ บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวว่าด้วยความร่วมมือด้านการจ้างแรงงาน ณ นครเวียงจันทน์ เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ.2545/ค.ศ.2002.

²⁰ ลัดตะนา เกตสีลิวง, ‘หนังสือเดินทางเด็กหญิงชนิตา’ <https://docs.google.com/document/d/1p4td0-Hb729jWx77Gz8zN3rq4R8l_wrv_hJbFMfBzO0k/edit?usp=sharing> สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2564.

²¹ ลัดตะนา เกตสีลิวง, ‘กรณีศึกษานางลัดตะนา’ <<https://docs.google.com/document/d/1BKfAblrfPlrESL0C2MhPUu3Vp0ShXdMA3NuA3gf8zEw/edit?usp=sharing>> สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2564.

²² ลัดตะนา เกตสีลิวง, ‘สรุปข้อเท็จจริงที่ก่อตั้งจุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริงกับรัฐอธิปไตยอันนำไปสู่การกำหนดตัวรัฐเจ้าของตัวบุคคล’ <https://docs.google.com/document/d/1hrh6XSrNsaeAQ5glMO9MfVO4Jn-muo7AXc_qv-dTNF8/edit?usp=sharing> สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2564.

กรณีมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2563²³

4.1.3 กระบวนการให้ความช่วยเหลือ

4.1.3.1 กระบวนการจัดความไร้รัฐ

กระบวนการจัดความไร้รัฐโดยรัฐไทย ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า โดยกฎหมายทะเบียนราษฎรของรัฐไทยได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนในการจัดทำประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน ซึ่งได้กำหนดไว้ในมาตรา 38 วรรคสอง แห่ง พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551²⁴ และการจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนภายใต้ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิ และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2548²⁵ ดังนั้น บุคคลไร้รัฐที่ต้องการจะดำเนินการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน(ท.ร 38ก) ตามมาตรา 38 วรรคสอง ดังกล่าว ซึ่งจะต้องพิสูจน์ว่า บุคคลดังกล่าวมีข้อเท็จจริงครบองค์ประกอบ 3 ประการ กล่าวคือ

ในประการแรก ต้องพิสูจน์ว่าบุคคลดังกล่าวเป็นบุคคลตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 15²⁶ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ในประการที่สอง ต้องพิสูจน์ว่าบุคคลดังกล่าวเป็นบุคคลที่มีภูมิลำเนาในประเทศไทย อาศัยอยู่ในประเทศไทย

และในประการที่สาม ต้องพิสูจน์ว่าบุคคลดังกล่าว เป็นบุคคลไร้รัฐโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ ไม่ได้ได้รับการรับรองในทะเบียนราษฎรโดยรัฐใดเลยบนโลก (Stateless person)

ทั้งนี้ ภายใต้มาตรา 38 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 นี้เอง ทำให้คนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย

²³ ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การยกเว้นข้อห้ามมิให้คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการเฉพาะสำหรับคนต่างด้าวสัญชาติกัมพูชา ลาว และเมียนมา ซึ่งได้รับอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านแรงงาน กรณีมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 <<http://www.fad.moi.go.th/images/ngancedkumpha/tulakom63/1.2/4.09062020.PDF>> สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2564.

²⁴ พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 38

²⁵ ยุทธศาสตร์เพื่อการจัดการสถานะและสิทธิของบุคคล

²⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 15

ที่ประสบปัญหาความไร้รัฐได้รับการจัดความไร้รัฐจาก 4 กรณี สามารถจัดความไร้รัฐได้ 3 กรณี (ยกเว้นกรณีของพ่อบุญแก้ว วิลัยพร) ได้แก่

(1) แม่รมณีย์ พันทวงศ์ หรือแม่ตุ่ม เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2563 ได้ยื่นคำร้องขอมีสถานะทางทะเบียน ณ สำนักทะเบียนอำเภอเมืองสมุทรปราการ และ เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2563 ครอบครัวพันทวงศ์ ได้พาคุณแม่ตุ่มไปถ่ายบัตรบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน ณ สำนักทะเบียนอำเภอเมืองสมุทรปราการในที่สุดแม่ตุ่มก็ได้รับการจัดความไร้รัฐตามกฎหมายไทย²⁷

(2) นางบุญเอื้อ บัวอ่อนแก้ว ซึ่งเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562 นำโดยคุณทรัสตี ก้อนอาทร พร้อมด้วยป้าอืดได้ไปยื่นคำขอที่เทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ เจ้าหน้าที่ทะเบียนได้รับคำขอและนัดสอบพยาน หลังจากนั้น 15 วัน กล่าวคือเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2562 ป้าอืดได้รับบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน(คนไร้สัญชาติ)²⁸ และเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2562 ก็มีหนังสือจากผู้อำนวยการสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง แจ้งว่า ป้าอืดได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนแล้ว²⁹ จึงทำให้ป้าอืดได้รับการจัดความไร้รัฐตามกฎหมายไทย

(3) นางสาวจุมมาลี แก้วกัญญา เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2562 ทีมงานบางกอกคลินิกได้แนะนำให้นางสาวจุมมาลี แก้วกัญญาไปยื่นคำร้องขอจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลไม่มีสถานะทางทะเบียน และเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2562 นางสาวจุมมาลี และครอบครัวแก้วกัญญาจึงได้รับนัดหมายให้ไปถ่ายบัตร เธอจึงได้รับบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน³⁰

4.1.3.2 กระบวนการจัดความไร้สัญชาติ

กระบวนการจัดความไร้สัญชาติโดยรัฐลาว ผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้เสนอให้บาง กอกคลินิกให้ความช่วยเหลือแก่คนเชื้อสายลาวที่ประสบปัญหาความไร้สัญชาติจำนวน 11 กรณีศึกษา แต่มีเพียง 1 กรณีศึกษาที่มีความประสงค์จะจัดความไร้สัญชาติโดยรัฐลาว ส่วนอีก 9 กรณีศึกษาผู้ทำวิทยานิพนธ์ไม่ได้เสนอให้ความช่วยเหลือเนื่องด้วยไม่ได้ประสบปัญหาความไร้สัญชาติ ดังนั้น

²⁷ โปรตดู ภาคผนวก ผ บัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนหรือบัตรเลข 0 นางรมณีย์ พันทวงศ์

²⁸ โปรตดูภาคผนวก ฉ บัตรผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนของนางบุญเอื้อ บัวอ่อนแก้วหรือป้าอืด

²⁹ โปรตดูภาคผนวก ผ หนังสือจากผู้อำนวยการสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

³⁰ โปรตดูภาคผนวก ค บัตรผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนนางสาวจุมมาลี แก้วกัญญา

ผู้ทำวิทยานิพนธ์จึงได้ประสานกับทางการลาวและบางกอกคลินิกเพื่อนำบุคคลดังกล่าวไปพิสูจน์สัญชาติลาว แต่ด้วยสถานการณ์โควิด 19 จึงทำให้การดำเนินการต้องยุติ แต่ถ้าสถานการณ์โควิด19 ดีขึ้น ผู้ทำวิทยานิพนธ์จะนำบุคคลดังกล่าวไปพิสูจน์สัญชาติลาวตามที่ได้ประสานกับสถานทูตลาวไว้แล้ว ดังนี้

- (1) ขออนุญาตเดินทางที่สถานทูตแห่งสป.ลาวประจำประเทศไทย
- (2) เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน (สำมะโนครัว) โดยเป็นไปตาม มาตรา 16 วรรคหนึ่งกฎหมายว่าด้วย ทะเบียนครอบครัว (ฉบับปรับปรุง) ค.ศ.2009/พ.ศ.2552³¹
- (3) ออกบัตรประชาชนลาวที่หน่วยงานป้องกันความสงบแขวง/จังหวัด โดยเป็นไปตามมาตรา 16 วรรคสองกฎหมายว่าด้วย ทะเบียนครอบครัว(ฉบับปรับปรุง) ค.ศ.2009/พ.ศ.2552³²
- (4) ออกหนังสือเดินทางลาวที่หน่วยงานป้องกันความสงบแขวงโดยเป็นไปตามมาตรา 11 คำรัฐว่าด้วย หนังสือผ่านแดน เลขที่259/ลบ ค.ศ.2011/พ.ศ. 2553³³

จะเห็นได้ว่ากระบวนการขจัดความไร้สัญชาติโดยรัฐลาว มาตรา 16 วรรคหนึ่งกฎหมายว่าด้วย ทะเบียนครอบครัว(ฉบับปรับปรุง) ค.ศ.2009/พ.ศ.2552 นั้น สามารถทำให้คนเชื้อสาย ลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยที่ประสบปัญหาความไร้สัญชาติสามารถดำเนินการขจัดความไร้สัญชาติได้ด้วย 4 กระบวนการ ซึ่งกรณีศึกษา ป้าอืด ที่มีความประสงค์จะกลับคืนสู่ทะเบียนราษฎรของรัฐลาว เพื่อขจัดความไร้สัญชาติโดยรัฐลาวก็สามารถดำเนินการภายใต้ 4 กระบวนการได้เลย

³¹ กฎหมายว่าด้วยทะเบียนครอบครัว (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ.2552 มาตรา 16 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า การจดทะเบียนสำมะโนครัวของพลเมืองลาว คนต่างด้าวและคนไร้สัญชาติให้ดำเนินการอยู่ องค์การทะเบียนครอบครัว(สำนักทะเบียนเขต/อำเภอ)ของหน่วยงานป้องกันความสงบ(ตำรวจ) ที่ตนอาศัยอยู่ อย่างถูกต้องตามการแบ่งชั้นคุ้มครอง และต้องพิจารณาจดทะเบียนภายใน 10 วันรัฐการ นับแต่วันได้รับคำร้องเป็นต้นไป.

³² กฎหมายว่าด้วยทะเบียนครอบครัว (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ.2552 มาตรา 16 วรรคสอง บัญญัติว่า พลเมืองลาวและคนต่างด้าวหลังจากได้จดทะเบียนสำมะโนครัวแล้ว ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปต้องมีบัตรประจำตัว เจ้าหน้าที่ทะเบียนครอบครัวต้องพิจารณา ออกบัตรประจำตัวให้ภายใน 5 วันรัฐการ นับแต่วันได้รับคำร้องเป็นต้นไป.

³³ คำรัฐว่าด้วยหนังสือผ่านแดน เลขที่259/ลบ ค.ศ.2011/พ.ศ. 2553 มาตรา 11 บัญญัติว่า พลเมืองลาวทุกคนมีสิทธิถือ(มี)หนังสือเดินทางธรรมดา ตามบทบัญญัติของคำรัฐฉบับนี้

4.1.3.3 กระบวนการจัดความเป็นคนเข้าเมืองผิดกฎหมาย

กระบวนการจัดความเป็นคนเข้าเมืองผิดกฎหมายโดยรัฐไทย ผู้ทำวิทยานิพนธ์เสนอให้บางกอกคลินิกสืบต่อให้ความช่วยเหลือแก่คนเชื้อสายลาวที่เคยประสบปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติและเป็นคนที่เข้าเมืองมิชอบด้วยกฎหมาย ภายหลังจากการพิสูจน์สัญชาติลาวสำเร็จจะนำบุคคลดังกล่าวกลับเข้ามาอยู่ในความดูแลของประเทศไทยเนื่องด้วยมีครอบครัวในประเทศไทยซึ่งทั้งหมดได้ประสานงานกับคณะทำงานบางกอกคลินิกแล้วว่า

(1) ประสานกับสถานทูตไทยประจำประเทศลาว ณ นครหลวงเวียงจันทน์เพื่อขอวีซ่าครอบครัว(Family Visa) โดยเป็นไปตามมาตรา 34(15) พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองพ.ศ. 2522³⁴

(2) ขอวีซ่าครอบครัวเพื่อเข้ามาอาศัยอยู่กับครอบครัวในประเทศไทยสำหรับสิทธิอาศัยอยู่กับครอบครัว โดยเป็นไปตาม มาตรา14(2)กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจลงตรา และการยกเว้นและการเปลี่ยนประเภทการตรวจลงตรา พ.ศ. 2545, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119/ตอนที่ 94 ก/หน้า 12/24 กันยายน 2545³⁵

(3) เมื่อเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยจากที่เป็นคนถือบัตรผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนมีสถานะเข้าเมืองมิชอบด้วยกฎหมาย ก้าวไปสู่คนต่างด้าวที่มีรัฐมีสัญชาติและเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายจึงมีสิทธิอาศัยอยู่ชั่วคราวในประเทศไทย มีสิทธิร้องขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านทร. 13 โดยเป็นไปตามมาตรา 38 วรรคหนึ่ง พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่3) พ.ศ. 2562³⁶ และถือบัตรประจำตัวสีชมพู ที่ขึ้นต้นด้วยเลข 6 ได้แก่ผู้ที่เข้าเมืองมิชอบด้วยกฎหมายและผู้เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายแต่จะอยู่ในลักษณะชั่วคราว

³⁴ พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองพ.ศ.2522 มาตรา 34.

³⁵ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจลงตรา และการยกเว้นและการเปลี่ยนประเภทการตรวจลงตรา พ.ศ.2545, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119/ตอนที่ 94 ก/หน้า 12/24 กันยายน 2545 มาตรา14 (2).

³⁶ พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.2534 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่3) พ.ศ. 2562 มาตรา 38 วรรคหนึ่ง.

จะเห็นได้ว่ากระบวนการขจัดความเป็นคนเข้าเมืองผิดกฎหมายนั้น เป็นไปตาม มาตรา 34(15) พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองพ.ศ.2522 และ มาตรา 38 วรรคหนึ่ง พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.2534 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่3) พ.ศ. 2562 ทำให้เป็นคนที่จะเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายและมีสิทธิอาศัยอยู่ชั่วคราวในประเทศไทย โดยผ่านสามกระบวนการดังที่กล่าวไว้แล้วในข้างต้น

4.1.4 การถอดบทเรียนจากกรณีศึกษา

แม้ว่ารัฐไทยและรัฐลาวจะยอมรับการจัดการการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไปให้แก่คนเชื้อสายลาวในประเทศไทยไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใด กล่าวคือ รับรองสิทธิความเป็นมนุษย์ รับรองสิทธิการเกิดครบชั้นตอน และรับรองความเป็นคนอาศัยชอบหรือมิชอบด้วยกฎหมาย แต่ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า การที่คนเชื้อสายลาวในประเทศไทยจำนวนไม่น้อยยังไม่ได้รับการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไปนั้นทำให้พวกเขาต้องใช้สิทธิของตัวเองแบบมีเงื่อนไขในแต่ละสถานการณ์ดังต่อไปนี้

4.1.4.1 ผลการจัดการการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไปตาม

กฎหมายเอกชน

การจัดการการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไปตามกฎหมาย เอกชนภายใต้ 5 เรื่องนั้นเห็นว่าไม่ได้เกิดปัญหากับคนเชื้อสายลาวที่นำเข้ามาเป็นกรณีศึกษา อันหมายถึงคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยส่วนใหญ่ได้รับการคุ้มครองความเป็นมนุษย์ที่ปรากฏตัวในประเทศไทย แต่ยังมีปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมทั่วไปในเรื่องการละเมิดความเป็นมนุษย์หรือการค้ามนุษย์

สาเหตุของปัญหา ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า สิทธิในความเป็นมนุษย์ที่คนเชื้อสายลาวถูกละเมิดนั้น เป็นปัญหาที่มักเกิดขึ้นในสังคมถึงแม้จะมีกฎหมายด้านการค้ามนุษย์และผู้กระทำความผิดได้รับการปราบปรามลงโทษแต่ก็ยังมีกรกระทำที่เป็นการละเมิดความเป็นมนุษย์ดังในคดีนาตาลี อาบ อบ นวด จะเห็นว่าได้ว่า การบังคับใช้กฎหมายของรัฐไทยและรัฐลาวขาดประสิทธิภาพในเรื่องนี้ อีกทั้งไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรความร่วมมือเฉพาะด้านระหว่างไทย-ลาวจึงทำให้ปัญหาเกิดขึ้นซ้ำๆ เจ้าของปัญหาเองก็ขาดความรู้ไม่ต่อสู้เพื่อรักษาศักดิ์ศรีของตัวเอง

การจัดการปัญหา ดังนั้น ผู้ทำวิทยานิพนธ์เห็นว่า การจัดการปัญหาที่ดีที่สุดคือ การสร้างให้มีงานทำในสปป.ลาว และมีรายรับต่อวันในสปป.ลาวให้เท่ากับรายรับต่อวันในประเทศไทยเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการเข้ามาหางานทำในประเทศไทย และสร้างองค์ความรู้ให้แก่คนเชื้อสายลาวไม่ให้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ปรับทัศนคติทั้งสังคมลาวและสังคมไทยเพื่อละเว้นการกระทำที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และไม่ให้อือเอาการค้ามนุษย์เป็นอาชีพ

4.1.4.2 ผลการจัดการการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไปตาม

กฎหมายทะเบียนราษฎร

ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า คนเชื้อสายลาวที่ประสบปัญหาการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไปตามกฎหมายทะเบียนราษฎรหรือประสบปัญหาความไร้รัฐ เนื่องด้วยผู้ประสบปัญหาเกิดในสปป.ลาว ในยุคที่ทะเบียนราษฎรยังไม่เป็นระบบและไม่ได้จดทะเบียนคนเกิดจึงไม่มีหลักฐานในการขจัดความไร้รัฐและไม่ได้กลับเข้าไปในสปป.ลาว และอีกทั้งไม่มีพยานหลักฐานโดยการเกิดเพื่อขจัดความไร้รัฐไม่ว่าโดยรัฐลาวหรือรัฐไทย

สาเหตุของปัญหา ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า ความไร้รัฐเป็นปัญหาระบบกฎหมายแห่งสปป.ลาว ในยุคที่สปป.ลาวไม่สงบจึงทำให้มีกฎหมายที่ไม่เป็นระบบคนจำนวนมากไม่ยอมที่เกิดในยุคนี้ที่ตกเป็นคนไร้รัฐ และปัจจุบันในกฎหมายทะเบียนครอบครัวก็ยังไม่ได้กำหนดการจดทะเบียนคนเกิดย้อนหลังอย่างชัดเจน และการจดทะเบียนคนเกิดก็ไม่ครบขั้นตอน ณ สถานทูตแห่งสปป.ลาว ประจำประเทศไทย และปัญหาจากการไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรที่ทำงานเชิงรุกเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่คนเชื้อสายลาวที่ประสบปัญหาความไร้รัฐ อีกทั้ง เจ้าของปัญหาไม่พยายามเข้าใจข้อกฎหมายไทยเพื่อการรวบรวมพยานหลักฐานในการทำให้ตนเองพ้นจากความไร้รัฐ

การจัดการปัญหา ผู้ทำวิทยานิพนธ์เห็นความเป็นไปได้ในเรื่องนี้คือ (1) รัฐแห่งสปป.ลาว ควรกำหนดการจดทะเบียนคนเกิดย้อนหลังอย่างชัดเจนในกฎหมายทะเบียนครอบครัว (2) รัฐแห่งสปป.ลาว ควรพิจารณาการตั้งหน่วยงานทะเบียนครอบครัวหรือ การมีหน่วยงานที่รับการจดทะเบียนคนเกิดครบขั้นตอน ณ สถานทูต หรือสถานกงสุลแห่งสปป.ลาว ประจำประเทศไทย ถึงแม้ประเทศไทย กับสปป.ลาวจะใกล้เคียงกันแค่ไหนก็ตาม เพราะจะอำนวยความสะดวกให้แก่คนเชื้อสายลาวและเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กที่จะสามารถใช้สิทธิได้โดยพลัน ผู้ทำวิทยานิพนธ์มั่นใจว่า มีเด็กไม่น้อยที่เกิดในไทยที่เจอปัญหาดังกล่าว (3) ควรมีหน่วยงานหรือองค์กรอิสระ ที่ทำงานให้ความช่วยเหลือคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยเพราะลำพังนักศึกษาคงรับมือไม่ไหว อีกทั้งนักศึกษาเมื่อจบการศึกษาแต่การพัฒนาสิทธิของคนเชื้อสายลาวยังไม่สำเร็จ ถ้ามีหน่วยงานที่คอยช่วยเหลือและทำงานเชิงรุกการพัฒนาสิทธิของเขาเหล่านั้นน่าจะสำเร็จและนำมาซึ่งสุขภาวะของคนเชื้อสายลาวในไทยก็คือประชาคมในอาเซียน

4.1.4.3 ผลจัดการการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไปตามกฎหมาย

สัญชาติ

ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า คนเชื้อสายลาวที่ไม่ได้รับการรับรองสถานะบุคคลทั่วไปตามกฎหมายสัญชาติหรือประสบปัญหาความไร้สัญชาติ หรือไม่สามารถใช้สิทธิในสัญชาติเท่าที่มีส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของบางคน แต่สำหรับบางคนก็ไม่ได้เดือดร้อนจากความไร้สัญชาติแต่

อย่างไร เพียงแต่โดยกฎหมายบุคคลไม่ควรไร้สัญชาติแต่ถ้าการรับรองสัญชาติสร้างอุปสรรคในการดำเนินชีวิตความไร้สัญชาติอาจเป็นทางเลือกที่ดีก็ได้ สาเหตุของความไร้สัญชาติและการแก้ปัญหาดังกล่าวมีดังนี้

สาเหตุของปัญหา ผู้ศึกษาพบว่า โดยกฎหมายสัญชาติของทั้งสองประเทศไม่ได้ปฏิเสธสิทธิในสัญชาติ เพียงแต่กฎหมายสัญชาติ แห่ง สปป.ลาว กำหนดห้ามการถือสองสัญชาติ และเมื่อรับรองสัญชาติไทยแล้วก็จะไม่สามารถรับรองสัญชาติลาวและเมื่อรับรองสัญชาติลาวแล้วก็จะไม่สามารถรับรองสัญชาติไทยหรือสัญชาติอื่น อีกทั้ง เมื่อการพิสูจน์สัญชาติลาวต้องกลับไปทำที่ สปป.ลาว แต่เมื่อมีสถานการณ์โควิดก็ต้องหยุดการดำเนินการจึงยังประสบปัญหาความไร้สัญชาตินอกจากนั้น ยังมีการไม่ยอมรับที่จะรับรองสัญชาติไม่ว่าจะสัญชาติไทยหรือลาว

การจัดการปัญหา ผู้ทำวิทยานิพนธ์เห็นว่า ประการแรก ปัจจุบันนานารัฐได้เปิดโอกาสในการรับรองสองสัญชาติ ซึ่งในอาเซียนรัฐไทยเองก็รับรองสองสัญชาติ น่าจะเป็นโอกาสที่ดีถ้ารัฐลาวจะเปิดโอกาสให้คนที่มีความสัมพันธ์ในสัญชาติโดยหลักสืบสายโลหิตได้รับการรับรองสองสัญชาติ ทั้งตามบิดาและมารดา แต่ถ้าเป็นสัญชาติโดยหลักดินแดนอาจจะเป็นการรับรองแบบมีเงื่อนไขก็ได้ ทั้งนี้รัฐลาวจะได้มีประชากรเพิ่มขึ้นเก็บภาษีได้มากขึ้น ทั้งจะได้มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมากขึ้น ประการที่สอง ผู้ทำวิทยานิพนธ์เห็นว่า ถ้าหากมีหน่วยงานทะเบียนครอบครัวที่สถานทูตแห่ง สปป.ลาว ประจำประเทศไทย การดำเนินการพิสูจน์สัญชาติลาวน่าจะสำเร็จ และจะไม่เสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับเข้ามาพิสูจน์สัญชาติลาวใน สปป.ลาว อีกทั้งคนเชื้อสายลาวในไทย อย่างเช่น แม่ต๋มและจุมมาลี หรือกรณีอื่นที่ยังประสบปัญหาความไร้สัญชาติ อาจจะไปเปลี่ยนใจอยากรับรองสัญชาติลาวก็ได้ ถ้าหากสามารถดำเนินการพิสูจน์สัญชาติให้สำเร็จในประเทศไทย

4.1.4.4 ผลการจัดการการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไปตาม

กฎหมายคนเข้าเมือง

ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า คนเชื้อสายลาวที่ไม่ได้รับการรับรองสถานะบุคคลทั่วไปตามกฎหมายคนเข้าเมืองหรือประสบปัญหาการกำหนดสถานะนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นเพราะกฎหมายของทั้งรัฐลาวและรัฐไทย เพียงแต่บางครั้ง เกิดขึ้นเฉพาะช่วงเวลาใดหนึ่งในระหว่างที่รอการดำเนินการกำหนดสถานะเท่านั้น

สาเหตุของปัญหา ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า การขยายวีซ่า เช่นวีซ่า นักศึกษา ต้องกลับเข้าไปทำเอกสารต่างที่ สปป.ลาว และกลับเข้ามารับรองการแปลภาษาไทยที่สถานทูตแห่ง สปป.ลาว ประจำประเทศไทย ถ้าเอกสารต่าง ๆ สามารถดำเนินการที่สถานทูตแห่ง สปป.ลาว ประจำประเทศไทยได้ ปัญหาต่าง ๆ ก็จะไม่เกิดขึ้น และยื่นเอกสารต่าง ๆ ให้ผู้ให้ทุนเพื่อขยายวีซ่า ตรงนี้ใช้เวลานับเดือน ระหว่างรอการดำเนินการวีซ่าหมดอายุ ทำให้เป็นคนที่ย้ายผิด เอกสารแสดง

ตนมีเพียงฉบับสำเนา นอกจากนี้ การขยายวีซ่า เช่นวีซ่าแรงงาน แรงงานต่างด้าวสัญชาติลาว ที่ครบกำหนดการอนุญาตให้ทำงาน(2ปี) ต้องกลับเข้าไปยัง สปป.ลาว เพื่อดำเนินเอกสารแล้วกลับเข้ามาทำงาน อีกทั้งการขยายวีซ่า เช่นวีซ่าครอบครัว ต้องต่อทุก ๆ ปี แต่ปัจจุบันที่มีปัญหาโควิด19 การเดินทางกลับสปป.ลาวก็ทำไม่ได้ ทำให้ไม่สามารถกลับเข้าไปทำเอกสารต่าง ๆ ได้จึงทำให้วีซ่าหมดอายุ ถ้าทุกอย่างดำเนินการที่สถานทูตลาวได้ปัญหาทุกอย่างก็จะไม่เกิด

การจัดการปัญหา ผู้ทำวิทยานิพนธ์จึงเห็นว่า รัฐลาวควรพิจารณาให้มีหน่วยงานนิติกร ณ สถานทูตลาวประจำประเทศไทย เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่คนเชื้อสายลาวในประเทศไทย ถึงแม้ว่ารัฐลาวและรัฐไทยจะใกล้เคียงกันจนสามารถเดินทางข้ามไปมาได้ในแต่ละวันได้ก็ตาม แต่บางครั้งอาจเสียเวลาและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

4.2 การจัดการสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน

ในการนำเสนอผลการวิจัยเพื่อให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายในเรื่องการจัดการสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานให้แก่คนเชื้อสายลาวในประเทศไทย ผู้ทำวิทยานิพนธ์ขอแยกการนำเสนอออกเป็น 4 เรื่องย่อย กล่าวคือ (1) หลักกฎหมาย ในการจัดการสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน (2) การทดลองทางสังคมและข้อค้นพบจากการทำห้องทดลองทางสังคม (3) กระบวนการให้ความช่วยเหลือ และ (4) การถอดบทเรียนจากกรณีศึกษา

4.2.1 หลักกฎหมาย ในการจัดการสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน

จากการศึกษาผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า ทั้งรัฐลาวและรัฐไทยย่อมปฏิบัติตามหลักกฎหมายสากลโดยเฉพาะปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งพบว่าการจัดการสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานนั้นเป็นไปตามธรรมชาติของมนุษย์ สำหรับมนุษย์ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยมักมีปัญหาสิทธิมนุษยชน 5 เรื่อง เช่น คักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การศึกษา สุขภาพ การเดินทาง การก่อตั้งครอบครัว โดยเป็นผลงานการ วิจัยของ รศ.ดร.พันธ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร แต่ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้พบว่าคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยจะต้องจัดการสิทธิมนุษยชนอยู่ 3 เรื่อง กล่าวคือ

เรื่องทีหนึ่ง การศึกษา จากการศึกษาค้นคว้าผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า สิทธิในการศึกษามีได้มีการยอมรับเฉพาะแต่ในกฎหมายระหว่างประเทศดังที่กล่าวในบทที่3เท่านั้น แต่ในกฎหมายภายในของรัฐไทยและรัฐลาวโดยทั่วไปก็ได้บัญญัติรับรองสิทธิในการศึกษานี้เช่นกันซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจุบันมีคนเชื้อสายลาวซึ่งไม่เฉพาะแต่ที่รับรองสัญชาติไทย แต่หมายถึงคนที่รับรองสัญชาติลาว เด็กไร้รัฐไร้สัญชาติที่มีเชื้อสายลาว รวมทั้งเด็กอื่น ๆ ด้วยที่ยังไร้สถานะและถูกกำหนดเลขเป็นตัวจี

เรียกว่า เด็กติดจี้ เรียนอยู่ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ของไทย ตั้งแต่อนุบาลถึงมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของไทย โดยเฉพาะตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่มีพรมแดนกันด้วยแม่น้ำโขง ซึ่งมีทั้งที่เป็นทุนตัวเองและทุนความร่วมมือระหว่างลาว-ไทย และทุนรัฐบาลไทยที่ดูแลทั้งหมดก็คือเด็กไร้รัฐไร้สัญชาติที่มีเชื้อสายลาว รวมทั้งเด็กอื่น ๆ ด้วยที่ยังไร้สถานะและถูกกำหนดเลขเป็นตัวจี้เรียกว่า เด็กติดจี้ซึ่งมีมติคณะรัฐมนตรี 5 กรกฎาคม 2548 ให้เรียนฟรี ซึ่งรัฐจัดสรรงบประมาณจ่ายเป็นรายหัวสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการศึกษาตั้งแต่ปีพ.ศ.2548 เป็นต้น มาจนถึงปัจจุบัน สำหรับกฎหมายของรัฐลาวก็ได้กำหนดสิทธิในการศึกษาสำหรับทุกคนโดยไม่จำแนกสัญชาติ เชื้อชาติ และอื่น ดังที่กำหนดไว้ในมาตรา 6 กฎหมายว่าด้วยการศึกษา พ.ศ 2559/ค.ศ.2015³⁷

นอกจากนี้ ผู้ทำวิทยานิพนธ์ต้องยืนยันว่า ทั้งรัฐไทยและรัฐลาว ซึ่งต่างก็ยอมรับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 จึงยอมรับหน้าที่ที่จะจัดให้ทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานดังปรากฏตามบทบัญญัติของข้อ 26 (1)³⁸

เรื่องที่สอง หลักประกันสุขภาพ จากการศึกษาสิทธิในหลักประกันสุขภาพพบว่า รัฐไทยมีความพยายามที่จะพัฒนากฎหมายเพื่อให้ทุกคนเข้าถึงสิทธิในหลักประกันสุขภาพ และมีความเป็นไปได้ที่พวกเขาจะมีหลักประกันสุขภาพจาก 5 ลักษณะ กล่าวคือ (1) คนที่มีสถานะคนสัญชาติไทยในทะเบียนราษฎรไทย เข้าถึงสิทธินี้ซึ่งจัดการโดย สปสช³⁹ (2) คนที่มีสถานะคนสัญชาติไทยในทะเบียนราษฎรไทยและมีสถานะเป็นข้าราชการ ตลอดจนครอบครัวสายตรงเข้าถึงสิทธินี้ซึ่งจัดโดยกระทรวงการคลัง (3) คนต่างด้าวที่เป็นสมาชิกกองทุนประกันสังคม เข้าถึงสิทธินี้ซึ่งจัดการโดยสำนักงานประกันสังคม (4) คนไร้สัญชาติในทะเบียนราษฎรซึ่งเชื่อว่าตั้งบ้านเรือนในประเทศไทย เข้าถึงสิทธินี้ ซึ่งจัดการโดยกระทรวงสาธารณสุขหรือที่เรียกในทางปฏิบัติว่าท.99. และ (5) กรณีอื่น ๆ ที่เหลือก็เข้าถึงสิทธินี้โดยการซื้อจากบริษัทประกันชีวิตหรือกระทรวงสาธารณสุขซึ่งคนไร้รัฐ ไร้

³⁷ กฎหมายว่าด้วยการศึกษา พ.ศ 2559/ค.ศ.2015 มาตรา6 บัญญัติว่า พลเมืองทุกคนใน สปป.ลาว โดยไม่จำแนกสัญชาติ เชื้อชาติ ศาสนา เผ่า เพศ ไว สถานภาพทางด้านร่างกาย และด้านเศรษฐกิจ-สังคม ล้วนแต่มีสิทธิได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ การเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเท่าเทียมกัน ตามกฎหมาย และระเบียบการ

³⁸ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 ข้อ 26(1).

³⁹ สปสช หมายถึง สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

เอกสารรับรองตัวบุคคล คนที่เข้าเมืองมีขอบด้วยกฎหมายที่ซื้อสิทธินี้จากกระทรวงนี้ได้⁴⁰ สำหรับรัฐลาวก็ได้กำหนดสิทธิในหลักประกันสุขภาพไว้ใน มาตรา 9 กฎหมายว่าด้วย การประกันสุขภาพ พ.ศ. 2561/ค.ศ.2018⁴¹ ซึ่งประกอบด้วยสามระบบประการแรก สำหรับประชาชนลาวทั่วไป ประการที่สอง สำหรับประชาชนลาวในระบบประกันสังคม และประการสุดท้าย สำหรับคนทั่วไปทั้งคนชาติและต่างด้าวซึ่งรวมทั้งคนไร้รัฐไร้สัญชาติด้วยสามารถซื้อประกันสุขภาพจากระบบประกันภัย และยังมีประกันสังคมแห่งชาติที่ใช้อย่างเฉพาะข้าราชการ

นอกจากนั้น ผู้ทำวิทยานิพนธ์ต้องยืนยันว่า ทั้งรัฐไทยและรัฐลาว ซึ่งต่างก็ยอมรับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 จึงยอมรับหน้าที่จะจัดให้ทุกคนสามารถซื้อหลักประกันสุขภาพได้ดังปรากฏตามบทบัญญัติของข้อ 25 (1)⁴²

เรื่องที่สาม การก่อตั้งครอบครัว โดยทั่วไปทั้งรัฐไทยและรัฐลาวยอมรับการก่อตั้งครอบครัวโดยธรรมชาติ แต่เมื่อต้องการที่จะก่อตั้งครอบครัวตามกฎหมายการก่อตั้งครอบครัวก็ต้องเป็นไปตามกฎหมายของรัฐเจ้าของดินแดนที่ต้องการจะจดทะเบียนสมรส รัฐไทยจะยอมรับให้มีการก่อตั้งครอบครัวของต่างด้าวในประเทศไทยโดยเป็นไปตามแนวทางปฏิบัติในการจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลที่มีสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน⁴³ และรัฐลาวก็ยอมรับการก่อตั้งครอบครัวของคนต่าง

⁴⁰ พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร, *ตำรากฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล: เรื่องจริงของชีวิตระหว่างประเทศของเอกชนที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย* (โรงพิมพ์เดือนตุลาคม 2562) 109-110.

⁴¹ กฎหมายว่าด้วยการประกันสุขภาพ พ.ศ.2561/ค.ศ.2018 มาตรา 9 บัญญัติว่า การประกันสุขภาพมีระบบดังนี้

1. การประกันสุขภาพภาคประชาชน
2. การประกันสุขภาพในระบบประกันสังคม
3. การประกันสุขภาพในระบบประกันภัย

⁴² ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 ข้อ 25(1).

⁴³ โปรตตุภาคผนวก ด หนังสือที่ มท.0309.3/ว 22169 ลงวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2561 เรื่องแนวทางปฏิบัติในการจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลมีสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายและระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน, เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด, ลงนามโดย ร้อยตำรวจโท อาทิตย์ บุญญะโสภัต อธิบดีกรมการปกครอง

ตัวกับคนชาติโดยเป็นไปตามคำรัฐว่าด้วยการจดทะเบียนสมรสระหว่างพลเมืองลาวกับคนต่างประเทศ⁴⁴

ทั้งนี้ ผู้ทำวิทยานิพนธ์สามารถยืนยันว่า ทั้งรัฐไทยและรัฐลาว ซึ่งต่างก็ยอมรับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 จึงยอมรับหน้าที่จะจัดให้มีการก่อตั้งครอบครัว ดังปรากฏตามบทบัญญัติของข้อ 26(1)⁴⁵

จากห้องทดลองทางสังคม ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อวิจัยให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่คนเชื้อสายลาวในประเทศไทย ผู้ทำวิทยานิพนธ์จึงมีโอกาใช้หลักกฎหมายดังกล่าวมาเพื่อทดลองปรับใช้แก่เหล่าคนเชื้อสายลาว ซึ่งเข้ามาศึกษาในประเทศไทย รวมทั้งก่อตั้งครอบครัวในประเทศไทย อีกทั้งยังใช้สิทธิในหลักประกันในประเทศไทย ซึ่งการนำเสนอผลการทดลองทางสังคมและข้อค้นพบจะถูกนำเสนอต่อไป

4.2.2 การทดลองทางสังคมและข้อค้นพบในการจัดการสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน

จากการทดลองทางสังคมจำนวน 20 กรณีศึกษา ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์ไม่พบคนเชื้อสายลาวที่มีปัญหาในเรื่องการจัดการสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ซึ่งมี 5 เรื่องคือ (1) สิทธิในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (2) สิทธิในการศึกษา (3) สิทธิในสุขภาพดี (4) สิทธิในการเดินทาง และ(5) สิทธิในการก่อตั้งครอบครัว แต่พบว่า มีคนเชื้อสายลาวที่ต้องการจัดการสิทธิในสุขภาพ 3 เรื่อง ซึ่งรายละเอียดในแต่ละเรื่องดังต่อไปนี้

4.2.2.1 สิทธิในการศึกษา

โดยกฎหมายว่าด้วยการศึกษาของ สปป.ลาว และนโยบายการศึกษาของรัฐไทย ได้มีการจัดให้มีการศึกษาที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานประการหนึ่งที่มีมนุษย์ทุกคนควรได้รับโดยมิได้จำแนกว่าเป็นคนชาติหรือต่างด้าว เพียงเป็นมนุษย์ที่ปรากฏตัวบนดินแดนของรัฐก็สามารถที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานฟรีโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและมีสิทธิจะได้รับทุนการศึกษา ซึ่งถือได้ว่า เป็นเสรีภาพทางการศึกษา จากกรณีศึกษาทั้งหมด 20 กรณีศึกษา ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่ามีกรณีศึกษาที่คนเชื้อสายลาวที่ได้รับทุนการศึกษาเข้ามาศึกษาที่มหาวิทยาลัยของรัฐไทย 1 กรณีศึกษา (รายละเอียดปรากฏตามข้อ 4.1.3 กระบวนการให้ความช่วยเหลือ) และนอกจากนั้น 19 กรณีศึกษา ผู้ทำวิทยานิพนธ์ ไม่พบกรณีศึกษาใดที่ประสบปัญหาและต้องจัดการสิทธิในการศึกษา เพราะว่ารรัฐไทยและ

⁴⁴ ‘คำรัฐว่าด้วยการจดทะเบียนสมรสระหว่างพลเมืองลาวกับคนต่างประเทศ’ <[https:// docs. google. com/ document / d/ 1vj_ VjmVezgWCx-TLQy8jw9KDAM6Tif1-COzBx7YMnOU/edit?usp=sharing](https://docs.google.com/document/d/1vj_VjmVezgWCx-TLQy8jw9KDAM6Tif1-COzBx7YMnOU/edit?usp=sharing)> สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2562.

⁴⁵ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948/ พ.ศ. 2491 ข้อ 26(1).

รัฐลาวได้ส่งเสริมและสนับสนุนสิทธิในการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทุกคนสัญชาติไทยและต่างด้าว ถึงแม้จะมีบางกรณีศึกษาได้แก่ กรณีศึกษานางกาวีพร ที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ซึ่งนั่นไม่ใช่เพราะรัฐไม่สนับสนุนการศึกษาแต่เป็นเพราะว่า ช่วงเวลาหนึ่งที่ลาวไม่สงบและเป็นช่วงเวลาที่คนเชื้อสายลาวหนีความไม่สงบจึงทำให้คนเหล่านั้นไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาในลาวและเมื่อมาอาศัยอยู่ในประเทศไทยก็ไม่ได้รับการศึกษาจึงทำให้ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้

4.2.2.2 สิทธิในสุขภาพดี

สิทธิในสุขภาพดีถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน ซึ่งในที่นี้หมายถึงสิทธิในหลักประกันสุขภาพที่ทั้งกฎหมายว่าด้วยสุขภาพและพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติและนโยบายของรัฐไทยและรัฐลาว พยายามที่จะทำให้หลักประกันสุขภาพเป็น Health for All จึงทำให้ทั้งคนชาติและต่างด้าวได้ใช้สิทธิในหลักประกันสุขภาพตามเงื่อนไขที่ทั้งสองรัฐได้ โดยคนเชื้อสายลาวสามารถซื้อหลักประกันโดยมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ.2556 ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการขายหลักประกันสุขภาพพราคาถูกให้แก่ "คนต่างด้าวที่ไม่ได้อยู่ในระบบประกันสังคม" เราก็จะเข้าใจว่า กระทรวงสาธารณสุขในวันที่เสนอนโยบายนี้ต่อคณะรัฐมนตรี ก็เพื่อที่จะให้ประเทศไทยสามารถที่จะสร้าง Health for All ให้แก่มนุษย์ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ดังนั้น กระทรวงเองก็ไม่ใช่คำว่า "แรงงานต่างด้าว" และคณะรัฐมนตรี ก็ไม่ได้ใช้ชื่อมติคณะรัฐมนตรีว่า เพื่อแรงงานต่างด้าว ชื่อมติจริง ๆ ก็คือ "การให้การดูแลทางการแพทย์และสาธารณสุขแก่คนต่างด้าวที่ไม่ได้อยู่ในระบบประกันสังคม"⁴⁶ จากกรณีศึกษาทั้งหมด 20 กรณีศึกษา ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่ามีการศึกษาที่คนเชื้อสายลาวที่ใช้สิทธิในหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในสถานะแม่ของข้าราชการไทย 1 กรณีศึกษา รายละเอียดปรากฏตามข้อ 4.1.3 กระบวนการให้ความช่วยเหลือ) และใช้สิทธิตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2553 1 กรณีศึกษา (โปรดดูข้อ 4.1.3 กระบวนการให้ความช่วยเหลือ) นอกจากนั้น 18 กรณีศึกษา ผู้ทำวิทยานิพนธ์ ไม่พบกรณีศึกษาใดที่มีปัญหาในการซื้อหลักประกันสุขภาพ

4.2.2.3 สิทธิในการก่อตั้งครอบครัว

โดยทั้งกฎหมายครอบครัวและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้ห้ามการก่อตั้งครอบครัว ไม่ว่าโดยธรรมชาติหรือตามกฎหมายดังนั้น รัฐจึงมีหน้าที่ในการคุ้มครองการอยู่ร่วมกันเป็นหน่วยครอบครัวตามธรรมชาติของบุคคลไม่ว่าบุคคลดังกล่าว จะเป็นคนไร้รัฐไร้สัญชาติ

⁴⁶ พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร, 'จุมมาลีแก้วกัญญาเป็นแรงงานต่างด้าวจริงหรือ' <https://www.facebook.com/archanwell/posts/10157869_548581425?tn=K-R> สืบค้นเมื่อ 7 มกราคม 2563.

หรือเป็นคนต่างด้าวก็ตาม⁴⁷ เมื่อไหร่ที่คนเชื้อสายลาวใช้สิทธิในการก่อตั้งครอบครัวในประเทศไทย รัฐไทยย่อมมีหน้าที่ในการจดทะเบียนสมรสแม้จะเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมิชอบด้วยกฎหมายมาจาก สปป.ลาวได้แก่กรณีศึกษาคุณสมบัติหรือคนเชื้อสายลาวที่ถือบัตรบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน การก่อตั้งครอบครัวดังกล่าวย่อมเป็นไปตามกฎหมายไทย เพราะเป็นการร้องขอต่อรัฐไทย โดยเป็นไปตามพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. 2478 ระยะที่ผ่านมามีคนเชื้อสายลาวที่เป็นลาวอพยพถูกปฏิบัติสิทธิในสมรส จึงร้องขอต่อศาลปกครอง⁴⁸ ทั้งนี้โดยกฎหมายเจ้าหน้าที่ของรัฐไทย จะต้องรับจดทะเบียนครอบครัวของมนุษย์ทุกคนโดยผู้ที่ก่อตั้งครอบครัวจะมีสัญชาติไทยหรือไม่ก็ได้หรือจะเป็นต่างด้าวเข้าเมืองชอบโดยกฎหมายหรือมิชอบโดยกฎหมายก็ตาม ในขณะที่เดียวกันคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยหากต้องการที่จดทะเบียนใน สปป.ลาว สิทธินั้น ย่อมได้รับการยอมรับโดยกฎหมายลาวว่าด้วยการแต่งงานระหว่างพลเมืองลาวกับคนต่างประเทศ ซึ่งสามารถจดทะเบียนสมรสในสถานทูตลาวหรือกลับไปจดทะเบียนสมรสใน สปป.ลาวได้ นอกจากนี้ยังสามารถจดทะเบียนสมรส ณ เขต/อำเภอในประเทศไทยได้ เพียงแต่บางครั้งการก่อตั้งครอบครัวตามกฎหมายในประเทศไทยไม่เกิดเพราะการรับรองความเป็นโสดไม่อาจทำได้ในประเทศไทยหรือไม่อาจทำได้ ณ สถานเอกอัครราชทูตแห่ง สปป.ลาวประจำประเทศไทย ก็ทำให้การดำเนินการก่อตั้งครอบครัวตามกฎหมายติดขัด ตัวอย่างกรณีคุณเตย พวงมลัยทอง (โปรดดูข้อ 4.2.3 กระบวนการให้ความช่วยเหลือ)

4.2.3 กระบวนการให้ความช่วยเหลือ

4.2.3.1 กระบวนการจัดการสิทธิในการศึกษา

กระบวนการจัดการสิทธิในการศึกษา ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า โดยกฎหมายว่าด้วย การศึกษาขั้นสูง ของรัฐลาวไม่ได้จำกัดแต่รับรู้และยอมรับการศึกษาของคนเชื้อสายลาวไม่ว่าจะศึกษาอยู่ภายในหรือต่างประเทศก็ตามซึ่งเป็นไปตามมาตรา 19 ของกฎหมายว่าด้วยการศึกษาขั้นสูง พ.ศ. 2563⁴⁹ และเช่นเดียวรัฐไทยที่ไม่เคยปฏิเสธสิทธิในการศึกษาไม่ว่าคนชาติหรือ

⁴⁷ อัญชลี กิจธนไพบูลย์, 'สิทธิในการอาศัยอยู่ของคนไร้สัญชาติ' (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2547) 38-39.

⁴⁸ คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 61/2550 เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 ระหว่างนายนิยม จันทคุณ และพวกผู้ฟ้องคดีกับนายอำเภอณาแห้ว ผู้ถูกฟ้องคดี เรื่องเงื่อนไขการฟ้องคดีสิทธิก่อตั้งครอบครัวของคนลาวอพยพที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย

⁴⁹ กฎหมายว่าด้วยการศึกษาขั้นสูง พ.ศ.2563 มาตรา 19 บัญญัติว่า วุฒិการศึกษาระดับสูงทุกระดับจากต่างประเทศต้องได้รับการรับรู้และยืนยันวุฒิการศึกษโดยกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา

ต่างดาวซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายสูงสุดนั้นคือ รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2475แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่4)พ.ศ. 2560 มาตรา54วรรคสาม⁵⁰

ทั้งนี้ด้วยกฎหมายว่าด้วยการศึกษาชั้นสูงที่ยอมรับวุฒิการศึกษาจากต่างประเทศและด้วยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดให้มีการร่วมมือกันทางด้านการศึกษาระหว่างรัฐ จึงเกิดมีความร่วมมือระหว่างรัฐบาลลาวและรัฐบาลไทย จึงทำให้มีนักศึกษาจากสปป.ลาวได้เข้ามาศึกษาในประเทศไทย ซึ่งจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอวีซ่าจากสถานทูตไทยประจำสปป.ลาว เพื่อขอวีซ่านักศึกษา
2. ตรวจลงตรา ณ ด่านตรวจคนเข้าเมือง เพื่อทำการเข้าเมืองชอบด้วยกฎหมาย
3. ร้องขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน ท.ร 13

จะเห็นได้ว่ากระบวนการขจัดสิทธิในการศึกษานั้น ตามมาตรา 19 ของกฎหมายว่าด้วย การศึกษาชั้นสูง และ มาตรา54 วรรคสาม รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย ทำให้คนเชื้อสาย ลาวในสปป.ลาวที่ปรารถนาเข้ามาศึกษาในประเทศไทยได้ปรากฏผลเป็นจริง โดยการปฏิบัติตามสามขั้นตอนที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้จัดการสิทธิในการศึกษาแก่กรณีศึกษานางลัดตะนาแต่ขั้นตอนที่ 3 ยังไม่ทันได้ดำเนินการ

4.2.3.2 กระบวนการจัดการสิทธิในหลักประกันสุขภาพ

กระบวนการจัดการสิทธิในหลักประกันสุขภาพ ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่าตามพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 มาตรา9(4)⁵¹ นั้น หลักประกันสุขภาพสามารถควบคุมถึงบิดามารดา แต่กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม พ.ศ. 2560 มาตรา 11⁵² ควบคุมเพียงบุตร สามีหรือภรรยาไม่ควบคุมถึงบิดามารดา ดังนั้นคนเชื้อสายลาวซึ่งมีบุตรรับราชการในประเทศไทยและต้องการใช้สิทธิในการรักษาพยาบาลตามพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2545 จะต้องดำเนินการดังนี้

1. ยื่นหนังสือรับรองความเป็นมารดาและบุตรต่อหน่วยงานราชการที่บุตรทำงาน
2. หน่วยงานรับคำขอ และสอบพยานบุคคล

⁵⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่4) พ.ศ. 2560 มาตรา 54.

⁵¹ พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 มาตรา 9 (4).

⁵² กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม พ.ศ. 2560 มาตรา 11.

3. หน่วยงานรับรองการใช้สิทธิในการใช้สวัสดิการแม่ของข้าราชการ
4. รับบัตร
5. ทุกครั้งที่ไปโรงพยาบาลต้องนำบัตรไปด้วยเพื่อแสดงการใช้สิทธิ
ดังกล่าว

จะเห็นได้ว่า **กระบวนการจัดการสิทธิในหลักประกันสุขภาพ**ตามพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 มาตรา9(4) นั้นทำให้คนเชื้อสายลาวซึ่งมีบุตรที่รับราชการในประเทศไทยได้ใช้สิทธิในการรักษาพยาบาลตามพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2545 ได้แก่กรณีศึกษาคุณธรรมณีย์ พันทวงศ์

นอกจากนี้ **กระบวนการจัดการสิทธิในหลักประกันสุขภาพ** ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า การซื้อหลักประกันสุขภาพของคนต่างด้าวตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๖ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการขายหลักประกันสุขภาพราคาถูกให้แก่ "คนต่างด้าวที่ไม่ได้อยู่ในระบบประกันสังคม" ซึ่งชื่อจริง ๆ ของมตินี้ก็คือ "การให้การดูแลทางการแพทย์และสาธารณสุขแก่คนต่างด้าวที่ไม่ได้อยู่ในระบบประกันสังคม" แต่บุคคลที่ได้รับหน้าที่ในการขายหลักประกัน เข้าใจว่า คนที่ซื้อหลักประกันตามมตินี้จะต้องเป็นคนในทะเบียนแรงงานต่างด้าว และจะต้องมีใบอนุญาตทำงาน หรือมีนายจ้างเสมอไป ผู้ทำวิทยานิพนธ์ตระหนักว่า ความสำเร็จของนโยบายอยู่ที่ "ความเป็นคนต่างด้าวที่ไม่ได้อยู่ในระบบประกันสังคม" มิใช่ "แรงงานต่างด้าว" ดังที่โรงพยาบาลเขมรรัฐออกใบเสร็จให้กรณีศึกษาจุมมาลีและเรียกเอกสารตามขั้นตอนดังนี้

1. เก็บใบตรวจสุขภาพตอนที่เราไปตรวจเพื่อขออนุญาตทำงานไว้ใช้ซื้อหลักประกัน
2. ไปยื่นขอซื้อหลักประกันสุขภาพ ที่ฝ่ายหลักประกันสุขภาพของโรงพยาบาล เจ้าหน้าที่จะเรียกเอาบัตร ใบอนุญาตทำงาน ใบตรวจสุขภาพ (ตามข้อ1)
3. รอรับบัตรประกันสุขภาพสักหนึ่งถึงสองอาทิตย์

ซึ่ง ในความเป็นจริง ใบเสร็จที่ถูกต้องที่โรงพยาบาลเขมรรัฐจะต้องใช้ในการออกใบรับการซื้อหลักประกันสุขภาพของคุณจุมมาลี ก็คือ "คนต่างด้าวที่ไม่อยู่ในระบบประกันสังคม" มิใช่ แรงงานต่างด้าว และไม่ควรรเรียกใบอนุญาตทำงาน หรือมีนายจ้างเสมอไป

จะเห็นได้ว่า**กระบวนการจัดการสิทธิในหลักประกันสุขภาพ** ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า การซื้อหลักประกันสุขภาพของคนต่างด้าวตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๖ ทำให้คนเชื้อสายลาว ในประเทศไทยที่ประสบปัญหาสถานะทางทะเบียนแต่สามารถเข้าถึงสิทธิในหลักประกันสุขภาพได้ โดยการปฏิบัติตามสามขั้นตอนที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ซึ่ง

ผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้จัดการสิทธิในหลักประกันสุขภาพแก่กรณีศึกษานางสาวจุมมาลีสำเร็จตามขั้นตอนข้างต้น

4.2.3.3 กระบวนการจัดการสิทธิในการก่อตั้งครอบครัว

กระบวนการจัดการสิทธิในการก่อตั้งครอบครัว ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า ตามของรัฐลาวและรัฐไทยมิได้ห้ามการสมรส ระหว่างหญิง ชายโดยกฎหมายไทยได้กำหนดเกณฑ์อายุในการสมรสคือ มีอายุ17ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ.2465 หมวด2 มาตรา 1448⁵³ และเป็นไปตามพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัวพ.ศ.2478 และสามารถยื่นคำขอจดทะเบียนครอบครัวได้ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. 2541⁵⁴ ส่วนกฎหมายครอบครัวค.ศ.2008/พ.ศ.2551 มาตรา3⁵⁵ ก็ได้กำหนดเกณฑ์อายุในการสมรสคือ 18ปี สำหรับการจดทะเบียนสมรสระหว่างคนลาวสามารถทำได้ที่สำนักทะเบียนครอบครัวโดยเป็นไปตามกฎหมายทะเบียนครอบครัวค.ศ.2009/พ.ศ.2552 มาตรา19⁵⁶ แต่การสมรสระหว่างคนลาวกับคนต่างด้าวเป็นไปตามคำรัฐมนตรีว่าด้วย การแต่งงานระหว่างพลเมืองลาวกับคนต่างด้าวค.ศ 1994/พ.ศ.2537 ดังนั้น การจดทะเบียนสมรสระหว่างคนเชื้อสายลาวโดยเฉพาะคนที่ถือบัตรผู้ที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนกับคนสัญชาติไทย สามารถดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรส ณ ที่ว่าการอำเภอ
2. สอบปากคำ สอบพยานบุคคล
3. จดทะเบียนสมรส ณ ที่ว่าการอำเภอ

จะเห็นได้ว่ากระบวนการจัดการสิทธิในการก่อตั้งครอบครัว ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า การก่อตั้งครอบครัวของคนต่างด้าวหรือผู้ที่ถือบัตรผู้ที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนกับคนสัญชาติไทยนั้นสามารถทำได้ตามขั้นตอนที่กล่าวมาข้างต้นโดยผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้ให้ความช่วยเหลือแก่กรณีศึกษา นางสาวสมหมาย แก้วกัญญา ส่วนการขอจดทะเบียนสมรสของ นางเตย พวงมลัยทองนั้นเนื่องด้วยเป็นคนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว การจดทะเบียนสมรสจะต้องมีหนังสือรับรองความเป็นโสดซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้ให้ความช่วยเหลือในการแนะนำการขอหนังสือรับรองความเป็นโสดจากกระทรวงภายในของลาวแล้ว แต่การดำเนินการขอจดทะเบียนสมรสยังไม่ได้ดำเนินการต่อไป

⁵³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ.2465 หมวด 2 มาตรา 1448.

⁵⁴ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. 2541 ข้อ 8.

⁵⁵ กฎหมายครอบครัว ค.ศ.2008/พ.ศ.2551 มาตรา 3.

⁵⁶ กฎหมายทะเบียนครอบครัวค.ศ.2009/พ.ศ.2552 มาตรา 19.

4.2.4 การถอดบทเรียนจากกรณีศึกษา

ทั้งรัฐไทยและรัฐลาวยอมรับหลักการพื้นฐานในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ดังนั้น จึงยอมรับที่จะคุ้มครองสุขภาพแก่คนเชื้อสายลาวในประเทศไทยจึงทำให้คนเชื้อสายลาวมีสุขภาพที่ดีขึ้นไม่ว่า จะเป็นการศึกษาการใช้สิทธิในหลักประกันสุขภาพ และการก่อตั้งครอบครัว ดังนั้น ผู้ทำวิทยานิพนธ์ จะนำเสนอผลการช่วยเหลือที่สะท้อนสังคมปัจจุบันว่า ไม่ใช่ปัญหาอีกต่อไป แต่มีมุมมองด้านสุขภาพ ด้านดีซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมระหว่างประเทศต้องสานต่อดังนี้

4.2.4.1 ผลการจัดการสิทธิในการศึกษา

การจัดการสิทธิในการศึกษานั้นเห็นว่า ไม่ได้เกิดปัญหากับคนเชื้อสายลาวที่นำเข้ามาเป็นกรณีศึกษา อันหมายถึงคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาเป็นคนมีความรู้ อ่านออก เขียนได้ แต่มีบางกรณีศึกษาที่ไม่สามารถอ่านหรือเขียนได้นั้นเพราะเกิดในช่วงที่สปป.ลาวไม่สงบ และด้วยความยากจนจึงไม่ยอมรับการศึกษาแต่เลือกการทำงานหาเลี้ยงชีพแต่อายุยังน้อย

สาเหตุของปัญหา ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า สิทธิในการศึกษา ไม่ว่าจะศึกษาในประเทศหรือต่างประเทศนั้นไม่ใช่ปัญหา รัฐทุกรัฐให้โอกาสแก่คนทุกเชื้อชาติ แต่เมื่อมนุษย์ไม่ยอมรับโอกาส ปัญหาย่อมเกิดจากตัวของมนุษย์เองไม่ใช่เกิดจากข้อกฎหมายแต่อย่างไร

การจัดการปัญหา ส่วนการแก้ไขปัญหานี้ เมื่อคนเชื้อสายลาวที่ประสบปัญหาความไร้การศึกษาก่อนเดินทางเข้ามาในประเทศไทย จึงเห็นควรให้รัฐแห่ง สปป.ลาวร่วมมือกับเอกชน โดยทำหน้าที่ในการสนับสนุนทุนการศึกษา โดยมีทุนสำหรับการศึกษาหรือ กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาเหมือนประเทศไทยที่ทำงานตรงนี้ และปลุกกระดมให้เขตชนบทได้เข้าถึงการศึกษา และเห็นถึงความสำคัญของการศึกษา

4.2.4.2 ผลการจัดการสิทธิในหลักประกันสุขภาพ

ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า คนเชื้อสายลาวที่เข้าถึงสิทธิในหลักประกันสุขภาพเพราะว่า ทั้งรัฐไทยและรัฐลาวยอมรับสิทธิในสุขภาพดีเป็นของมนุษย์ทุกคน ดังนั้น จึงรวมทั้งคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ถึงแม้ในทางปฏิบัติจะมีเจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติการบังคับใช้กฎหมายจะมีการเรียกเอกสารเกินกำหนด แต่ไม่ได้ทำให้คนเชื้อสายลาวได้รับผลกระทบอะไรมาก

สาเหตุของปัญหา ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า หน่วยงานระดับปฏิบัติการบังคับใช้กฎหมายไม่มีความเข้าใจที่หนักแน่นเกี่ยวกับมติคณะรัฐมนตรี จึงทำให้ไม่มีความเข้าใจถึงเป้าหมายที่แท้จริงของมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งปัญหาดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นจากตัวบทกฎหมายแต่เป็นปัญหาที่แนวทางปฏิบัติ

การจัดการปัญหา เมื่อปัญหาเกิดขึ้นที่มนุษย์ผู้ปฏิบัติ ควรมีการศึกษาอบรมให้หน่วยงานระดับปฏิบัติการมีความเข้าใจถึงเป้าหมายของมติคณะรัฐมนตรี เพื่อไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติหรือปฏิบัติตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนด

4.2.4.3 ผลการจัดการสิทธิการก่อตั้งครอบครัว

โดยทั่วไปถึงแม้ว่ารัฐไทยจะยอมรับให้มีการก่อตั้งครอบครัวของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยโดยเป็นไปตามแนวทางปฏิบัติในการจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลที่มีสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน⁵⁷ แต่ในเมื่อการรับรองความเป็นโสดไม่อาจทำได้ในประเทศไทยหรือไม่อาจทำได้ ณ สถานเอกอัครราชทูตแห่งสปป.ลาวประจำประเทศไทย ก็ทำให้การดำเนินการก่อตั้งครอบครัวตามกฎหมายติดขัด แต่ไม่ใช่เพราะกฎหมายลาวไม่อนุญาตหรือไม่รับรองสิทธิในความเป็นโสด เพียงแต่การรับรองความเป็นโสดต้องกลับไปทำที่สปป.ลาว

สาเหตุของปัญหา ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า กฎหมายซ้อนซ้ำอำนวยความสะดวกสะดวกให้แก่คนเชื้อสายลาวในประเทศไทย ถึงแม้จะมีกระบวนการ ขั้นตอนในการร้องขอจดทะเบียนสมรสมากมาย แต่กฎหมายก็ไม่ได้ห้ามการจดทะเบียนสมรสระหว่างคนต่างด้าวกับคนชาติ เพียงแต่บางครั้งความไม่มีความพยายามของเจ้าของปัญหาก็อาจทำให้อุปสรรคน้อย ๆ กลายเป็นปัญหาใหญ่และผู้สนับสนุนเจ้าของปัญหามีงานล้นมือหรือมีคนน้อยกว่างานจึงทำให้การช่วยเหลือล่าช้า

การจัดการปัญหา ควรมีหน่วยงานทะเบียนครอบครัว เพื่อสามารถออกหนังสือรับรองความเป็นโสด ณ สถานทูตลาวประจำประเทศไทย เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่คนเชื้อสายลาว และที่ขาดไม่ได้ควรมีองค์กรหรือหน่วยงานที่ทำงานเชิงรุกในการให้ความช่วยเหลือแก่คนเชื้อสายลาวในประเทศไทย เพื่อกระตุ้นเจ้าของปัญหาให้มีความรู้ความเข้าใจข้อกฎหมายนำไปสู่การช่วยเหลือตนเองและสังคม

4.3 การจัดการสิทธิในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ในการนำเสนอผลการวิจัยเพื่อให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายในเรื่องการจัดการสิทธิในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่คนเชื้อสายลาวในประเทศไทย ผู้ทำวิทยานิพนธ์ขอแยกการนำเสนอออกเป็น 4 เรื่องย่อย กล่าวคือ (1) หลักกฎหมาย ในการจัดการสิทธิในการพัฒนาคุณภาพชีวิต (2)

⁵⁷ โปรดดูภาคผนวก ด หนังสือที่ มท.0309.3/ว 22169 ลงวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2461

การทดลองทางสังคมและข้อค้นพบจากการทำห้องทดลองทางสังคม (3) กระบวนการให้ความช่วยเหลือ และ (4) การถอดบทเรียนจากกรณีศึกษา รายละเอียดดังนี้

4.3.1 หลักกฎหมาย ในการจัดการสิทธิในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

จากการทดลองทางสังคมจำนวน 20 กรณีศึกษา ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์ไม่พบคนเชื้อสายลาวที่มีปัญหาในเรื่องการจัดการสิทธิในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพราะได้รับการรับรองสิทธิในการทำงาน สิทธิในการประกอบธุรกิจ สิทธิในการถือครองทรัพย์สิน และความสามารถในการทำนิติกรรมสัญญา ซึ่งการเข้าถึงทั้ง 4 ความเป็นไปได้นี้ ทำให้พวกเขาที่มีความอยู่ดีมีสุข (Well Being and Happiness) หรืออีกนัยหนึ่ง ก็คือมีคุณภาพชีวิต (Life Quality) ดังนั้นโดยทางปฏิบัติของนานารัฐ สิทธิในคุณภาพชีวิตของมนุษย์จึงประกอบด้วย (1) สิทธิทำงาน (2) สิทธิลงทุนหรือสิทธิประกอบธุรกิจ (3) สิทธิถือครองทรัพย์สิน (4) สิทธิทำนิติกรรมสัญญาเพื่อให้ได้มาซึ่งคุณภาพชีวิตดังกล่าว และ (5) สิทธิในสวัสดิการและความมั่นคงทางสังคม⁵⁸ ซึ่งรายละเอียดในเรื่องที่เกิดขึ้นกับคนเชื้อสายลาวซึ่งเป็นกรณีศึกษาเป็นดังต่อไปนี้

สิทธิในการทำงาน หลักกฎหมายโดยทั่วไปนั้น เมื่อเป็นคนชาติก็ไม่ต้องขออนุญาตทำงาน และเมื่อเป็นต่างด้าวก็ต้องขออนุญาตทำงาน หลักคิดนี้เป็นสากลมาก เพราะนานารัฐต่างปฏิบัติตามหลักสากลนี้ แต่่ววิธีปฏิบัตินั้นอาจแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของแต่ละรัฐ และถึงแม้ว่าจะเป็นคนที่มีสิทธิในสัญชาติแต่การใช้สิทธิยังไม่เกิดหรืออยู่ในระหว่างรอการพิสูจน์สัญชาติก็ถูกถือว่าเป็นต่างด้าวและต้องขออนุญาตทำงาน อีกทั้งเมื่อเป็นคนที่มีสิทธิในสัญชาติแต่ใช้สิทธินั้นไม่ได้ด้วยกฎหมายภายในห้ามการถือมากกว่าสองสัญชาติ ในสายตาของรัฐเจ้าของสัญชาติก็ยังคงมองว่าเป็นต่างด้าวและต้องขออนุญาตทำงานเช่นเดียวกัน สำหรับประเทศไทยได้กำหนดสิทธิในการทำงานของคนชาติไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญซึ่งเมื่อเป็นคนชาติก็ไม่ต้องขออนุญาตทำงานและเป็นเสรีของบุคคลที่จะเลือกงานทำ⁵⁹ และเมื่อเป็นต่างด้าวพวกเขาก็ต้องขออนุญาตทำงานต่อรัฐไทยตามกฎหมายไทยโดยเฉพาะตามพระราชกำหนดการบริหารจัดการ การทำงานของคนต่าง

⁵⁸ พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตตรา สายสุนทร, ‘สิทธิในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ “มนุษย์ที่มีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐไทย” ตลอดจนนิติบุคคลตามกฎหมายเอกชนที่เป็นนวัตกรรมทางกฎหมายของ ม นุ ษ ย์ นั น ’ <[https:// docs. google. com/ document/ d/ 1EjR2H3UmgpfsO20Kfm6oRDE5oWa0Xs3QaQHT3XTeTAg/edit?usp=sharing](https://docs.google.com/document/d/1EjR2H3UmgpfsO20Kfm6oRDE5oWa0Xs3QaQHT3XTeTAg/edit?usp=sharing)> สืบค้นเมื่อ 23 กันยายน 2564.

⁵⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 40.

ด้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561⁶⁰ สำหรับ สปป.ลาว ก็คงไม่แตกต่างไปจากกฎหมายของรัฐไทย เพราะคนชาติสามารถทำงานได้โดยเสรีที่ไม่ผิดกฎหมายโดยได้บัญญัติสิทธิดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญแห่ง สปป.ลาว⁶¹ และเช่นเดียวกันเมื่อเป็นต่างด้าวก็ต้องขออนุญาตทำงานโดยได้กำหนดไว้ในกฎหมายแรงงาน⁶² นอกจากนี้ ผู้ทำวิทยานิพนธ์ต้องยืนยันว่า ทั้งรัฐไทยและรัฐลาว ซึ่งต่างก็ยอมรับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 จึงยอมรับหน้าที่จะจัดให้ทุกคนสามารถการทำงานได้ดังปรากฏตามบทบัญญัติของข้อ 23⁶³

4.3.2 การทดลองทางสังคมและข้อค้นพบในการจัดการสิทธิในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

จากการทดลองทางสังคมจำนวน 20 กรณีศึกษา ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์ไม่พบว่าคนเชื้อสายลาวที่มีปัญหาในเรื่องการจัดการสิทธิในการทำงานเพราะทั้งกฎหมายแรงงานและพระราชกำหนด การบริหารจัดการ การทำงานของคนต่างด้าว ได้กำหนดการรองรับการทำงานของคนต่างด้าวในประเทศของตนไว้เป็นอย่างดี ทำให้คนต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย โดยเฉพาะคนเชื้อสายลาวที่ไม่ใช่คนชาติสามารถร้องขอใบอนุญาตทำงานได้ตามที่กฎหมายกำหนด และรัฐไทยต้องอนุมัติเพราะการทำงานเป็นเงื่อนไขในการพัฒนาคุณภาพชีวิตรวมทั้งพัฒนาสังคมและไม่เป็นภาระให้กับสังคมไทย ดังนั้น คนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเช่น กรณี นางสาวจุมมาลี แก้วกัญญา จึงได้ร้องขอใบอนุญาตทำงานต่อรัฐไทย จึงทำให้ผู้วิทยานิพนธ์และทีมงานได้มีโอกาสเข้าไปจัดการสิทธิในการทำงานแก่กรณีศึกษาดังกล่าว

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าทั้งรัฐไทยและรัฐลาวได้มีการจัดการการทำงานตามแรงงานและพระราชกำหนด การบริหารจัดการ การทำงานของคนต่างด้าว จึงทำให้คนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยได้รับใบอนุญาตทำงาน (โปรดอ่านข้อ 4.3.3 กระบวนการให้ความช่วยเหลือ)

⁶⁰ พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 มาตรา 8.

⁶¹ รัฐธรรมนูญแห่ง สปป.ลาว พุทธศักราช 2558 มาตรา 39.

⁶² กฎหมายว่าด้วยแรงงาน พ.ศ. 2557 มาตรา 68 ถึง 70 ได้กำหนดการรับแรงงานต่างด้าวเข้าทำงานใน สปป.ลาว <[https://laoofficialgazette.gov.la/kcfinder/upload/files/%20%20\(2\).pdf](https://laoofficialgazette.gov.la/kcfinder/upload/files/%20%20(2).pdf)> สืบค้นเมื่อ 14 มีนาคม 2564.

⁶³ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ข้อ 23.

4.3.3 กระบวนการให้ความช่วยเหลือ การจัดการสิทธิในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

กระบวนการขอใบอนุญาตทำงานของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย ผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้เสนอให้บางกอกคลินิกให้ความช่วยเหลือแก่คนเชื้อสายลาวที่ประสบปัญหาความรู้สึชาติที่ต้อการทำงานในประเทศไทยจำนวน 1 กรณีศึกษา ได้แก่ กรณีศึกษานางสาวจุมมาลี แก้วกัญญา ส่วนอีก19 กรณีศึกษา ผู้ทำวิทยานิพนธ์ไม่ได้เสนอให้ความช่วยเหลือเนื่องด้วยไม่จำเป็นต้องร้องขอใบอนุญาตทำงาน ดังนั้น ผู้ทำวิทยานิพนธ์จึงได้ประสานกับบางกอกคลินิกและตัวกรณีศึกษาเองเพื่อร้องขอใบอนุญาตทำงานซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ไปแจ้งการทำงานต่อนายทะเบียนจัดหางานจังหวัด
2. เอกสารเกี่ยวกับนายจ้างและผู้ร้องขอมีใบอนุญาตทำงาน

เอกสารที่ต้องใช้ สำหรับนายจ้าง คือ (1)สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน (2)สำเนาทะเบียนบ้าน (3)สำเนาใบทะเบียนพาณิชย์ (ถ้ามี) ส่วนเอกสารที่ต้องใช้ สำหรับลูกจ้าง(ผู้ร้องขอมีใบอนุญาตทำงาน) คือ(1)สำเนาบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (2)สำเนา ทร.38 ข (3)ใบตรวจสุขภาพ (ตรวจที่โรงพยาบาลของรัฐ) (4)รูปถ่ายขนาด1นิ้วครึ่ง จำนวน3แผ่น

3. หากนายจ้างไม่สามารถพาลูกจ้างไปแจ้งด้วยตนเองได้ สามารถมอบอำนาจให้บุคคลอื่น ซึ่งต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทยไปแจ้งแทนได้ แต่ต้องมีหนังสือมอบอำนาจ และผู้รับมอบอำนาจ ต้องใช้ ได้แก่ (1) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน (2) สำเนาทะเบียนบ้าน

4. รอรับเล่มอนุญาตทำงานตามที่นายทะเบียนจัดหางานนัดหมาย และจ่ายค่าธรรมเนียม

จะเห็นได้ว่ากระบวนการขจัดสิทธิในการทำงานนั้น สามารถทำได้โดยเป็นไปตามพระราชกำหนด การบริหารจัดการ การทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่2) พ.ศ.2561 ทำให้คนเชื้อสายลาวทำงานโดยชอบด้วยกฎหมายโดยผ่านสี่กระบวนการดังที่กล่าวไว้แล้วในข้างต้น ซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้ให้ความช่วยเหลือแก่กรณีศึกษา นางสาวจุมมาลี แก้วกัญญา ตามขั้นตอนที่กล่าวมาข้างต้นได้สำเร็จแล้ว

4.3.4 การถอดบทเรียนจากกรณีศึกษา

คนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยและมีชื่อในทะเบียนราษฎรของประเทศไทยที่ถือบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน เลข 0กลุ่ม00 และเลข 0กลุ่ม89 ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า รัฐไทยยอมรับสิทธิในการทำงานของคนต่างด้าวตามพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2560 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2561 กำหนดให้เป็นคนตามมาตรา 63/1 แต่ต้องขอขออนุญาตต่อนายทะเบียนเพื่อทำงาน ซึ่งคนส่วนใหญ่อาจเกิดนอกไทยแต่อยู่ไทยนานกว่า 10 ปี บางคนเกิดและเติบโตในประเทศไทย อีกทั้งยังเรียนในประเทศไทย พูดและเขียนภาษาไทย

ได้มากกว่าภาษาที่เป็นรัฐเจ้าของสัญชาติด้วย การที่ให้ประกอบเอกสารและให้นายจ้างไปแจ้งด้วย และถ้านายจ้างไม่ไปแจ้งก็เป็นการทำงานที่ผิดกฎหมาย

สาเหตุของปัญหา ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า เป็นการจำกัดสิทธิในการทำงาน และจำกัดการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพราะคนที่มีความกลมกลืนกับรัฐไทย พวกเขาไม่ถูกเอะเกี่ยวกับรัฐไทยอย่างเข้มข้น และคนกลุ่มนี้ก็จะกลายเป็นแรงงานวัยหนุ่ม วัยทำงาน ของประเทศไทยซึ่งประเทศไทยมีแนวโน้มที่สังคมผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นและขาดแคลนคนซึ่งอยู่ในวัยกำลังทำงาน

การจัดการปัญหา ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า หากรัฐไทยมีวัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองสิทธิในการทำงานของคนต่างด้าวโดยเฉพาะคนที่ถือบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน เลข 0กลุ่ม00 และเลข 0กลุ่ม89 และต้องการที่จะให้คนกลุ่มนี้เป็นกำลังในการพัฒนาประเทศชาติย่อมสามารถกระทำได้โดยการแก้ พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2560 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2561 และ กฎกระทรวง ตามมาตรา 63/1 วรรคสาม ที่กำหนดให้ คนต่างด้าวตามมาตรา 63/1 (ซึ่งรวมถึงคนที่ ถือบัตรผู้ที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน ขึ้นต้นด้วย เลข 0 ตรงกลาง 00 และ 089) ต้องยื่นขออนุญาตทำงานต่อนายทะเบียน ภายใน 60 วัน นับตั้งแต่วันที่กฎกระทรวงมีผลใช้บังคับ ซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์ เห็นควรแก้ไขให้คนกลุ่มดังกล่าวทำงานได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาต

4.4 การจัดการสิทธิในการมีส่วนร่วม

ในการนำเสนอผลการวิจัยเพื่อให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายในเรื่องการจัดการสิทธิในการมีส่วนร่วมให้แก่คนเชื้อสายลาวในประเทศไทย ผู้ทำวิทยานิพนธ์ขอแยกการนำเสนอออกเป็น 4 เรื่องย่อย กล่าวคือ (1) หลักกฎหมาย ในการจัดการสิทธิในการมีส่วนร่วม (2) การทดลองทางสังคม และข้อค้นพบจากการทำห้องทดลองทางสังคม (3) กระบวนการให้ความช่วยเหลือ และ (4) การถอดบทเรียนจากกรณีศึกษา ละเอียดเป็นดังนี้

4.4.1 แนวคิดทั่วไปในการจัดการของมนุษย์ที่มีเชื้อสายลาวในประเทศไทย

จากการทดลองทางสังคมจำนวน 20 กรณีศึกษา ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์ไม่พบคนเชื้อสายลาวที่มีปัญหาในเรื่องการจัดการสิทธิในการมีส่วนร่วม เพราะได้รับการรับรองสิทธิในการมีส่วนร่วมทางนิติบัญญัติ ได้รับการรับรองสิทธิในการมีส่วนร่วมทางบริหาร และได้รับการรับรองสิทธิในการมีส่วนร่วมทางตุลาการ ซึ่งการเข้าถึงทั้ง 3 สิทธิที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น ทำให้พวกเขามีสุขภาวะที่ดี โดยเฉพาะการได้รับการรับรองสิทธิในการมีส่วนร่วมทางนิติบัญญัติ หรือ

สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่รับรองสิทธิในการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง และการรับรองสิทธิในการมีส่วนร่วมในการรับสมัครเลือกตั้งเป็นต้น ซึ่งรายละเอียดในเรื่องการรับรองสิทธิในการมีส่วนร่วมทางนิติบัญญัติ ในเรื่องสิทธิในการเลือกตั้งเป็นดังต่อไปนี้

สิทธิในการเลือกตั้ง หลักกฎหมายโดยทั่วไปนั้น ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า คนต่างด้าวที่มีสิทธิอาศัยอยู่ชั่วคราวหรือมีภูมิลำเนาในรัฐใดหนึ่ง ไม่มีสิทธิในการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็ต่างด้าวที่มีรัฐมีสัญชาติหรือไร้รัฐไร้สัญชาติก็ตาม เพราะทางปฏิบัติที่นานารัฐยอมรับและใช้สิทธิในรูปแบบนี้มีเฉพาะแต่คนชาติเท่านั้น ฉะนั้นการเลือกตั้งจึงเป็นสิทธิอันเด็ดขาดของคนชาติ หมายความว่า เมื่อรับรองสัญชาติใดหนึ่งแม้จะมีองค์ประกอบความเป็นต่างด้าว แต่เมื่อรับรองสัญชาติใด การใช้สิทธิในการเลือกตั้งย่อมเป็นไปตามการกำหนดของกฎหมายรัฐเจ้าของสัญชาตินั้น เพราะเป็นเรื่องของการบริหารรัฐ จึงให้สิทธิแก่คนที่เป็คนชาติที่แท้จริง ซึ่งหลักคิดในเรื่องนี้ถือได้ว่าเป็นสากลเพราะทุกประเทศในโลกปฏิบัติเกือบเหมือนกันซึ่งถือเป็จารีตประเพณีระหว่างประเทศและถูกกำหนดโดยหลักกฎหมายมหาชนภายในของรัฐ สำหรับประเทศไทยได้กำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะเลือกตั้งไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 95 วรรค 1⁶⁴ และรัฐแห่งสปป.ลาวก็ได้กำหนดสิทธิในการเลือกตั้งและสมัครเลือกตั้งเป็สิทธิอันเด็ดขาดของคนชาติ ซึ่งได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2558/ค.ศ.2015⁶⁵ ดังนั้นคนเชื้อสายลาว สัญชาติลาวถึงแม้จะมีภูมิลำเนาในประเทศไทยก็ต้องกลับเข้ามาเลือกตั้งในสปป.ลาว และคนเชื้อสายลาวสัญชาติไทยก็ต้องเลือกตั้งในไทยหรือจุดอื่นที่กฎหมายไทยกำหนด แต่ไม่สามารถใช้สิทธิในการเลือกตั้งได้ทั้งในสปป.ลาวและไทย

นอกจากนั้น ผู้ทำวิทยานิพนธ์มีความจำเป็นที่จะต้องยืนยันว่า ทั้งรัฐไทยและรัฐลาว ซึ่งต่างก็ยอมรับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 จึงยอมรับหน้าที่ในการรับรองสิทธิในการเลือกตั้งให้แก่คนชาติของตน ดังปรากฏตามบทบัญญัติของข้อ 21⁶⁶ แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนฯ

4.4.2 การทดลองทางสังคมและข้อค้นพบในการจัดการสิทธิในการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า ทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รัฐธรรมนูญแห่งสปป.ลาว พ.ศ.2558/ค.ศ.2015 รองรับสิทธิเลือกตั้งและสมัครเลือกตั้งเฉพาะแต่คนชาติของตน หมายความว่า จากการทดลองทางสังคมจำนวน 20 กรณีศึกษา ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้ทำ

⁶⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 95 วรรค 1.

⁶⁵ รัฐธรรมนูญแห่งสปป.ลาว ค.ศ. 2015 มาตรา 36.

⁶⁶ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948/พ.ศ.2491 ข้อ 21.

วิทยานิพนธ์ไม่พบว่าคนเชื้อสายลาวที่มีปัญหาในเรื่องการจัดการสิทธิในการมีส่วนร่วมทางด้านการเมือง เพียงแต่บางกรณีเมื่อเป็นต่างด้าวที่ประสบปัญหาความไร้สัญชาติ ถึงแม้จะเป็นคนเชื้อสายลาวมีสิทธิในสัญชาติลาวแต่การใช้สิทธิยังไม่เกิด ก็ถูกถือว่าเป็นต่างด้าวสำหรับสายตาของรัฐลาว การเลือกตั้งจึงไม่เกิดกับบุคคลดังกล่าว ไม่ว่าโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือรัฐธรรมนูญแห่งสปป.ลาว คนกลุ่มนี้จึงตกอยู่ในช่องโหว่ของกฎหมายที่ไม่อำนวยความสะดวกให้พวกเขาได้ใช้สิทธิ แต่เมื่อไรก็ตามที่พวกเขาผ่านการพิสูจน์สัญชาติ สิทธิในการเลือกตั้งหรือสมัครเลือกตั้งจึงได้รับการรับรองตามที่กฎหมายกำหนด

ดังนั้น คนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเช่น กรณี นาง บุญเอื้อ บัวอ่อน แก้วหรือป้าอี๊ด ไม่สามารถใช้สิทธิในการเลือกตั้งตามที่รัฐธรรมนูญแห่ง สปป.ลาวกำหนด ถึงแม้จะอยู่ระหว่างรอการพิสูจน์สัญชาติลาวก็ตาม เพราะถูกถือว่าเป็นต่างด้าว ส่วนกรณีของนางลัดตะนาและคุณเคย ซึ่งเป็นคนต่างด้าวในไทยสิทธิในการมีส่วนร่วมทางเมืองโดยเฉพาะสิทธิในการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญไทยนั้น ไม่สามารถเลือกตั้งได้ เนื่องจากว่าทั้งสองเป็นผู้ที่มีสัญชาติลาวและมีสิทธิอาศัยในประเทศไทยในลักษณะชั่วคราว ดังนั้น สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยเฉพาะการเลือกตั้งหรือรับสมัครเลือกตั้งของนางลัดตะนาและนางเคยถึงแม้จะมีภูมิลำเนาในไทย ก็ต้องเป็นไปตามกฎหมายลาวเพราะทั้งสองรับรองสัญชาติลาว ส่วนคุณอมิตา มีบาง เอกสิทธิ์ หรือคุณตัม ถึงจะเป็นคนเชื้อสายลาวแต่รับรองสัญชาติไทยการเลือกตั้งจึงเป็นไปตามรัฐธรรมนูญไทย ไม่สามารถเลือกตั้งทั้งในลาวและไทยได้ เพราะลาวห้ามการถือสองสัญชาติจึงไม่ได้รับรองสัญชาติลาวจึงเลือกตั้งในสปป.ลาวไม่ได้ ฉะนั้น จึงทำให้ผู้ทำวิทยานิพนธ์และทีมงานได้มีโอกาสเข้าไปจัดการสิทธิในการเลือกตั้งดังกล่าว

4.4.3 กระบวนการให้ความช่วยเหลือ

กระบวนการให้ความช่วยเหลือการจัดการสิทธิในการเลือกตั้งของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย ผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้เสนอให้บางกอกคลินิกให้ความช่วยเหลือแก่คนเชื้อสายลาวที่ประสบปัญหาความไร้สัญชาติที่ต้องการใช้สิทธิในการเลือกตั้งตามกฎหมายลาวจำนวน 1 กรณีศึกษา ได้แก่ กรณีศึกษานางบุญเอื้อ บัวอ่อนแก้ว ดังนั้น ผู้ทำวิทยานิพนธ์จึงได้ประสานกับบางกอกคลินิก สถานทูตแห่งสปป.ลาวประจำประเทศไทย ผู้สนับสนุนกรณีศึกษา เพื่อร้องขอสิทธิในการพิสูจน์สัญชาติลาว เพื่อสามารถกลับเข้าไปใช้สิทธิในสัญชาติลาวและเลือกตั้งตามกฎหมายลาว ดังนี้

1. ขอนหนังสือเดินทางกลับสปป.ลาว จากสถานทูตลาว ซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้ประสานสถานทูตลาวไว้เรียบร้อยแล้ว
2. ขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านที่ สปป.ลาว โดยการขอนหนังสือรับรองจากผู้ใหญ่บ้าน
3. ยื่นคำขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านต่อห้องการภายในเมือง

4. ยื่นหนังสือรับรองของห้องกรภายในพร้อมเล่มทะเบียนบ้านเพื่อขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านต่อสำนักงานป้องกันความสงบสุข
5. ยื่นคำขอมิบัตรประจำตัวบุคคลต่อสำนักงานป้องกันความสงบสุข
6. ใช้สิทธิในการเลือกตั้งหรือสมัครเลือกตั้งได้ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งสปป.ลาวกำหนด

จะเห็นได้ว่ากระบวนการจัดการสิทธิในการเลือกตั้ง สามารถทำได้โดยเป็นไปตาม 6 ขั้นตอนที่ได้กล่าวมาในข้างต้น แต่กรณีของนางบุญเอื้อ บัวอ่อนแก้ว ที่ยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จเพราะสถานการณ์ covid 19 ทำให้ไม่สามารถเดินทางกลับเข้ามาพิสูจน์สัญชาติลาวในสปป.ลาว แต่เมื่อไรก็ตามที่สถานการณ์ covid 19 ดีขึ้น สปป.ลาวเปิดช่องทางการข้ามพรมแดนระหว่างลาว-ไทยได้ ผู้ทำวิทยานิพนธ์จะนำนางบุญเอื้อ มาพิสูจน์สัญชาติลาว เพื่อสามารถใช้สิทธิในการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่ง สปป.ลาวได้

4.4.4 การถอดบทเรียนจากกรณีศึกษา

ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า คนเชื้อสายลาวสามารถเข้าถึงสิทธิในการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมทางการเมืองกล่าวคือการใช้สิทธิในการเลือกตั้งและรับสมัครเลือกตั้ง เพราะทั้งรัฐไทยและรัฐลาวยอมรับสิทธิในการเลือกตั้งของมนุษย์ทุกคนที่เป็นคนชาติ ถึงแม้ในทางปฏิบัติจะพบคนเชื้อสายลาวที่ประสบปัญหาความไร้สัญชาติและรอการพิสูจน์สัญชาติ ไม่สามารถใช้สิทธิในการเลือกตั้งไม่ว่าโดยรัฐลาวหรือรัฐไทย รวมทั้งคนที่มีสิทธิในสองสัญชาติแต่ไม่สามารถใช้สิทธิในการเลือกตั้งในสองประเทศได้

สาเหตุของปัญหา ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า เป็นปัญหาเรื่องความเข้าใจ ซึ่งเข้าใจว่าสิทธิในการมีส่วนร่วมเป็นสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองเท่านั้น แต่ความเป็นจริงนั้น สิทธิดังกล่าวประกอบด้วยหลายสิทธิ เช่น สิทธิในการมีส่วนร่วมทางด้านวัฒนธรรม การแสดงความคิดเห็น ชุมชน ซึ่งคนเชื้อสายลาวที่ประสบปัญหาความไร้สัญชาติก็มีสิทธิดังกล่าว

การจัดการปัญหา ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า ควรมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมไทย-ลาว เพื่อเรียนรู้และสร้างความเข้าใจให้แก่รัฐไร้สัญชาติในสังคมได้เข้าใจ และเข้าถึงสิทธิ การสร้างวัดลาวในประเทศไทยก็อาจเป็นอีกหนึ่งหนทางที่จะเป็นจุดร่วมศูนย์ความสามัคคีของคนไทย-คนลาว โดยไม่จำแนกเชื้อชาติ

4.5 การจัดการสิทธิในความยุติธรรม

ในการนำเสนอผลการวิจัยเพื่อให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายในเรื่องการจัดการสิทธิในกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย ผู้ทำวิทยานิพนธ์ขอแยกการนำเสนอออกเป็น 4 เรื่องย่อย กล่าวคือ (1) หลักกฎหมาย ในการจัดการสิทธิในกระบวนการยุติธรรม (2) การทดลองทางสังคมและข้อค้นพบจากการทำห้องทดลองทางสังคม (3) กระบวนการให้ความช่วยเหลือ และ (4) การถอดบทเรียนจากกรณีศึกษา รายละเอียดเป็นดังนี้

4.5.1 หลักกฎหมาย ในการจัดการสิทธิในกระบวนการยุติธรรม

จากการทดลองทางสังคมจำนวน 20 กรณีศึกษา ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์ไม่พบคนเชื้อสายลาวที่มีปัญหาในเรื่องการจัดการสิทธิในกระบวนการยุติธรรม เพราะนานารัฐไม่ได้เลือกปฏิบัติต่อสิทธิในกระบวนการยุติธรรมของมนุษย์บนแผ่นดินตนไม่ว่าบุคคลนั้นจะประสบปัญหาในการรับรองสถานะบุคคลหรือไม่ก็ตาม ก็จะได้ความคุ้มครองตามกฎหมายไม่ว่าจะเป็นกระบวนการยุติธรรมทางศาลหรือกระบวนการยุติธรรมนอกศาล ซึ่งรายละเอียดในเรื่องที่เกิดขึ้นกับคนเชื้อสายลาวซึ่งเป็นกรณีศึกษาเป็นดังต่อไปนี้

โดยทั่วไปในเรื่องสิทธิในกระบวนการยุติธรรมนอกศาลนั้น ไม่ว่าจะเป็ความยุติธรรมทางด้านนิติบัญญัติ บริหารและตุลาการ โดยเฉพาะความยุติธรรมทางด้านบริหารนานารัฐไม่เคยเลือกปฏิบัติ ต่อมนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะเป็นคนชาติหรือต่างด้าวก็ตาม ทุกอย่างล้วนเป็นไปตามกฎหมายภายในและสอดคล้องกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศ จึงทำให้มนุษย์เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางบริหารผ่านการร้องขอ สำหรับประเทศไทยได้กำหนดสิทธิในกระบวนการยุติธรรมไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 68⁶⁷ และสำหรับ สปป.ลาว ก็ได้กำหนดให้มนุษย์ทุกคนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมโดยได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งสปป.ลาว พ.ศ.2558 มาตรา 41⁶⁸

นอกจากนั้น ผู้ทำวิทยานิพนธ์ต้องยืนยันว่า ทั้งรัฐไทยและรัฐลาว ซึ่งต่างก็ยอมรับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 จึงยอมรับหน้าที่ที่จะจัดให้ทุกคนสามารถการทำงานได้ดังปรากฏตามบทบัญญัติของข้อ 7⁶⁹

⁶⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 68.

⁶⁸ รัฐธรรมนูญแห่งสปป.ลาว พุทธศักราช 2558 มาตรา 41.

⁶⁹ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 ข้อ 7.

4.5.2 การทดลองทางสังคมและข้อค้นพบในการจัดการสิทธิในกระบวนการยุติธรรม

จากการทดลองทางสังคมจำนวน 20 กรณีศึกษา ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์ไม่พบคนเชื้อสายลาวที่มีปัญหาในเรื่องการจัดการสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ทั้งสอง 2 เรื่องกล่าวคือ (1) กระบวนการยุติธรรมในศาลและ (2) กระบวนการยุติธรรมนอกศาล แต่พบว่า มีคนเชื้อสายลาวซึ่งที่ผ่านมาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในศาลเห็นได้จากการฟ้องคดีสิทธิก่อตั้งครอบครัวของคนลาวอพยพที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย⁷⁰ จากคดีดังกล่าวเห็นได้ว่าคนเชื้อสายลาวไม่ว่าจะมีรัฐมีสัญชาติหรือไร้รัฐไร้สัญชาติก็ตาม สามารถเข้าถึงความยุติธรรมหรือเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในศาลได้ และรัฐไทยก็พร้อมที่จะรับพิจารณาเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่คนเชื้อสายลาวในประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีคดีการค้ามนุษย์ซึ่งเป็นผู้หญิงสัญชาติลาว ที่ได้รับความเสียหายจากการค้าประเวณีในประเทศไทย⁷¹ รัฐไทยก็ได้ให้ความเป็นธรรมแก่หญิงเชื้อสายลาวโดยการตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิดและเยียวยาผู้เสียหายโดยการชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย ซึ่งคนเชื้อสายลาวที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมยอมได้รับความเป็นธรรมเสมอ แต่ในกรณีศึกษาในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ไม่มีกรณีศึกษาใดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในศาล เพราะได้รับการจัดการความยุติธรรมนอกศาล โดยเฉพาะการจัดการความยุติธรรมทางบริหาร กรณีศึกษานางสาวจุมมาลี นางบุญเอื้อ คุณรมณีย์ ที่ร้องขอความยุติธรรมทางบริหารโดยการร้องขอเพื่อให้รัฐไทยเป็นรัฐเจ้าของตัวบุคคลในฐานะที่พวกเขาอาศัยอยู่ในประเทศไทยมานาน โดยร้องขอขจัดความไร้รัฐไร้สัญชาติ ซึ่งการขอดังกล่าวได้จบลงและได้รับการขจัดความไร้รัฐไร้สัญชาติโดยฝ่ายบริหาร

4.5.3 กระบวนการให้ความช่วยเหลือ

กระบวนการจัดการสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า โดยทั้งรัฐธรรมนูญแห่งสปป.ลาวและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ยอมรับและไม่เคยปฏิเสธสิทธิในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมไม่ว่าจะเป็นคนชาติหรือต่างด้าว ทั้งนี้ด้วยรัฐธรรมนูญทั้งสองประเทศ จึงทำ

⁷⁰ คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 61/2550 เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 ระหว่างนายนิยม จันทคุณ และพวกผู้ฟ้องคดีกับนายอำเภอนาแห้ว ผู้ถูกฟ้องคดี เรื่องเงื่อนไขการฟ้องคดีสิทธิก่อตั้งครอบครัวของคนลาวอพยพที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย

⁷¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 801/2561 ระหว่าง พนักงานอัยการจังหวัดนครปฐม โจทก์ และ นางสาวรุ่งฤดี ชัยสุพันธ์ุ กับพวก จำเลย ในเรื่องการค้ามนุษย์ซึ่งเป็นผู้หญิงสัญชาติลาว, <<https://docs.google.com/document/d/1va2NezgmI2Blfd001Vy8mpqqOgPVSSlifuBqHfjGRGE/edit?usp=sharing>> สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2562.

ให้คนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยสามารถเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้ โดยการปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

1. ยื่นคำขอ โดยการแนบเอกสารที่ออกให้โดยบางกอกคลินิกไม่ว่าจะเป็นหนังสือรับรองตัวบุคคล สรุปร้องเท็จจริง
2. รับใบตอบรับคำขอ ซึ่งออกโดยเจ้าหน้าที่ภายหลังจากที่ได้รับคำขอไปแล้ว
3. ถ่ายบัตร บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน

จะเห็นได้ว่ากระบวนการจัดการความยุติธรรมนั้น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และ รัฐธรรมนูญแห่งสปป.ลาว ทำให้คนเชื้อสายลาวในประเทศไทยได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพราะไม่ว่าจะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของรัฐไหนก็มีผลต่ออีกรัฐโดยเท่าที่ไม่ขัดกับความสงบเรียบร้อย โดยการปฏิบัติตามสามขั้นตอนที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้จัดการสิทธิในกระบวนการยุติธรรมนอกศาลให้แก่กรณีศึกษานางสาวจุมมาลี นางบุญเอื้อและคุณธรรมณีย์แล้วเสร็จ

4.5.4 การถอดบทเรียนจากกรณีศึกษา

สาเหตุของปัญหา ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า ถึงแม้ทุกคนจะเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทาง บริหารในการพัฒนาสุขภาพของพวกเขาตามกฎหมาย แต่ก็ยังมีข้อจำกัด ในการรับใบรับคำร้องจากเจ้าหน้าที่โดยภายหลังจากที่รับคำร้องก็ไม่ออกให้โดยพลัน ส่วนมากจะให้รอสอบพยานเสร็จ จึงทำให้ไม่มีพยานหลักฐาน ในการเรียกร้องสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังกรณี ศึกษานางสาวจุมมาลี ซึ่งเจ้าหน้าที่ออกใบรับคำร้องให้ภายหลังสอบพยานเสร็จ และคุณธรรมณีย์ ถึงแม้จะมีใบรับคำร้องแต่การพิจารณาคำร้องเป็นไปอย่างล่าช้า ออกบัตรผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนเลยเวลาที่กำหนดถึง 7 วัน แต่ก็สำเร็จลงในชั้นบริหาร

การจัดการปัญหา ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า โดยเรื่องดังกล่าวได้มีแนวทางปฏิบัติแล้ว แต่ปัญหาเกิดจากทัศนคติของเจ้าหน้าที่ชั้นปฏิบัติการที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การแก้ไขปัญหามุ่งเน้นผู้สนับสนุนเจ้าของปัญหาเช่น ครอบครัว จะต้องรู้กฎหมายเพื่อที่จะได้ต่อสู้เพื่อให้เจ้าหน้าที่ชั้นปฏิบัติการออกใบรับคำร้องหรือหลักฐานในการใช้สิทธิ จึงสามารถทำให้จึงทำให้มีโอกาสเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้มากยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุปจากการศึกษาในบทที่4พบว่า ความเป็นไปได้ในการจัดการสิทธิในสุขภาพของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยมีอยู่ 5 ลักษณะ กล่าวคือ (1)การจัดการการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไป (2) การจัดการสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน (3) การจัดการสิทธิในการพัฒนาคุณภาพชีวิต (4)การจัดการสิทธิในการมีส่วนร่วม และ (5) การจัดการสิทธิในกระบวนการยุติธรรม

และจากการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย (legal aids) ภายใต้หลักกฎหมายดังกล่าวจึงก่อให้เกิดการมีต้นแบบในการศึกษา ที่นำไปสู่แนวคิดและวิธีการในการให้ความช่วยเหลือแก่คนเชื้อสายลาวในประเทศไทย 9 ต้นแบบ อันได้แก่ ต้นแบบในการ (1)จัดการสิทธิในการจดทะเบียนคนเกิด (2)จัดการสิทธิในการจดทะเบียนคนอยู่ (2)จัดการสิทธิในการจดทะเบียนคนตาย (3)การจัดการปัญหาความไร้รัฐ (4)การจัดการปัญหาความไร้สัญชาติ (5)การจัดการสิทธิในการศึกษา (6)จัดการสิทธิในสุขภาพดี (7)จัดการสิทธิในการก่อตั้งครอบครัว (8)จัดการสิทธิในการทำงาน และ (9)จัดการสิทธิในการเลือกตั้ง.

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

หลังจากนำเสนอฐานความคิดแห่งทฤษฎีในบทที่ 1 นำไปสู่การศึกษาในบทที่ 2 นิยามและการจำแนกคนเชื้อสายลาวที่อาศัยในประเทศไทย จึงนำมาสู่การศึกษาในบทที่ 3 พันธกรณีระหว่างประเทศในการจัดการสุขภาวะของคนเชื้อสายลาวที่อาศัยในประเทศไทย และนำไปสู่การศึกษาในบทที่ 4 ความเป็นไปได้ในการจัดการสิทธิในสุขภาวะของคนเชื้อสายลาวที่อาศัยในประเทศไทย จากการศึกษาทั้งหมด ผู้ทำวิทยานิพนธ์จึงนำมาสู่การสรุปบทเรียนในทุกบทที่ผ่านมาเพื่อนำไปสู่การร่วมมือและพัฒนาองค์การร่วมมือในทางระหว่างประเทศโดยเฉพาะเพื่อการร่วมมือระหว่างรัฐลาว-ไทยเพื่อคนเชื้อสายลาวที่อาศัยในประเทศไทย จะได้รับการดูแลจากรัฐที่ตนมีสัมพันธภาพใกล้ชิดอย่างเหมาะสม เพื่อให้พวกเขาได้เข้าถึงสิทธิในสุขภาวะที่ควรจะเป็นและควรเป็นให้มากที่สุด

ดังนั้น ในบทนี้ ผู้ทำวิทยานิพนธ์ ใครที่จะสรุปและเสนอแนะใน 6 ประเด็นดังนี้

5.1 การจัดการการรับรองสถานะบุคคลในสถานการณ์ทั่วไป

5.1.1 บทสรุป

คนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยทั้งที่เกิดนอกไทย(เกิดในลาว)และเกิดในไทย แม้จะมีสิทธิในสัญชาติลาวโดยการเกิดตามหลักจุดเกาะเกี่ยวกับบิดามารดา และ กฎหมายว่าด้วยสัญชาติของลาวก็รับรองการมีสัญชาติลาวตามบิดามารดา แต่ยังมีคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยจำนวนหนึ่งที่ตกหล่นจากระบบการรับรองสัญชาติลาว ตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ จึงกลายเป็นคนเสมือนไร้สัญชาติและเสมือนไร้รัฐไร้สัญชาติ ด้วยเหตุแห่งความไม่สงบในลาว ด้อยการศึกษา และการพลัดถิ่น แต่ด้วยที่บุคคลเหล่านี้อาศัยอยู่ในประเทศไทยมาโดยตลอด จึงพบว่า รัฐไทยมีความพยายามที่จะทำให้คนเชื้อสายลาวไม่ประสบปัญหาความเสมือนไร้รัฐ จึงทำให้คนกลุ่มนี้ได้รับการรับรองรัฐโดยรัฐไทยภายใต้พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2551 มาตรา 38 วรรคสอง และเมื่อคนเชื้อสายลาวเกิดในประเทศไทยจึงมีจุดเกาะเกี่ยวในเรื่องของถิ่นที่เกิดกับรัฐไทย จึงรับรองความเป็นราษฎรไทยโดยการออกสูติบัตรให้และไม่ประสบปัญหาความไร้รัฐ ตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.2534 มาตรา 18 หรือมาตรา 19/3 จึงยังประสบปัญหาเสมือนไร้สัญชาติเพราะฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรของลาวยังไม่เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อขจัดปัญหาความเสมือนไร้สัญชาติจึงจำเป็นต้องกลับเข้าไปดำเนินการใน สปป.ลาว ตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ

5.1.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้ทำวิทยานิพนธ์เห็นว่า เพื่อเป็นการแก้ปัญหาความเหมือนไร้รัฐและความเหมือนไร้รัฐไร้สัญชาติ เห็นควรให้ปรับปรุงกฎหมายทะเบียนครอบครัวตามมาตรา 18 วรรคสอง ได้กำหนดให้หน่วยงาน ทะเบียนครอบครัวประจำสถานทูตหรือสถานกงสุลของ ส.ปป.ลาวอยู่ต่างประเทศ จัดทะเบียนคนเกิดหลังจากที่ได้รับการแจ้งการเกิด แต่ในความเป็นจริงไม่สามารถทำได้ เพราะหน่วยงานทะเบียนครอบครัวไม่สามารถจัดทะเบียนคนเกิดด้วยระบบทะเบียนแห่งสปป.ลาวยังไม่เป็นระบบดิจิทัล จึงเสนอต่อกระทรวงภายในควรมีระบบดิจิทัลเพื่อให้หน่วยงานทะเบียนครอบครัวประจำสถานทูตลาวในต่างประเทศสามารถอำนวยความสะดวกในจัดทะเบียนคนเกิด อีกทั้งป้องกันมิให้ประสบปัญหาความเหมือนไร้รัฐ และเหมือนไร้รัฐไร้สัญชาติ เช่นเดียวกับการดำเนินการของรัฐไทย ซึ่งปรากฏตามมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.2534 ทั้งนี้เพื่อรับรองสิทธิในสถานะบุคคลของคนเชื้อสายลาว สัญชาติลาว อันเป็นการป้องกันมิให้เกิดปัญหาความเหมือนไร้รัฐและเหมือนไร้สัญชาติ”

5.2 การจัดการสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน

5.2.1 บทสรุป

จากกรณีศึกษาไม่พบกรณีศึกษาคนเชื้อสายลาวใดที่ประสบปัญหาการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานเพราะทั้งรัฐไทยและรัฐลาว ได้รับรองว่า สิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิของทุกคนถึงแม้ว่า คนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยจะเป็นคนต่างด้าวในประเทศไทยก็ตามแต่ก็ได้รับความคุ้มครองตาม มาตรา 37 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และได้รับความคุ้มครองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตามมาตรา 4 เช่นกัน

แต่ก็มีบางเรื่องที่ทำให้การใช้สิทธิขั้นพื้นฐานของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยไม่ราบรื่นเพียงเพราะการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวแบบธรรมชาติ ความชอบด้วยกฎหมายของครอบครัวไทย-ลาวจึงเกิดปัญหาตรงที่ความยากลำบากในการจดทะเบียนสมรสไม่ว่าจะเป็นคนมีรัฐมีสัญชาติหรือไร้รัฐโดยสิ้นเชิงก็ตาม จึงทำให้ครอบครัวที่มีอยู่จริงเป็นครอบครัวที่ไม่ถูกบันทึกตามกฎหมาย โดยข้อกำหนดของทั้งสองประเทศไม่ได้ปฏิเสธสิทธิในการจดทะเบียนสมรส ทั้งข้อกำหนดลาวและกฎหมายไทยไม่ได้มีปัญหา แต่โดยองค์ความรู้ และแนวทางปฏิบัติที่ยังไม่ลงตัวไม่ชัดเจนระหว่างกันไม่ว่าจะเป็น การขอหนังสือรับรองความเป็นโสด การขอรับรองเอกสารจึงมักก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติบางครอบครัวเจอการทุจริต บางครอบครัวยังไม่ได้จดทะเบียนสมรสเพราะอีกฝ่ายประสบ

ปัญหาความไร้รัฐโดยสิ้นเชิงและไม่รู้ว่าถ้าตัวเองได้จดทะเบียนสมรสจะเป็นการเริ่มต้นเข้าสู่สิทธิที่ดีกว่า การไม่ได้จดทะเบียนสมรสครอบครัวจึงไม่มั่นคง และไม่สามารถใช้สิทธิอื่น ๆ โดยการสมรสได้

5.2.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้ทำวิทยานิพนธ์เห็นว่า เพื่อเป็นการแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในเรื่องการก่อตั้งครอบครัวตามกฎหมาย รัฐแห่ง สปป.ลาวควรกำหนดให้มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่จดทะเบียนครอบครัวที่สามารถออกและรับรองหนังสือรับรองความเป็นโสด ณ สถานทูตแห่ง สปป.ลาวประจำประเทศไทยและประเทศต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ทางการทูตเพราะ จะเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนลาวที่อาศัยอยู่นอกประเทศ สปป.ลาวดังเช่นการดำเนินการของประเทศไทยที่กำหนดให้งานทะเบียนครอบครัวเป็นงานกงสุลประเภทหนึ่ง ซึ่งสถานทูตไทยและสถานกงสุลไทยมีหน้าที่และอำนาจดำเนินการให้กับคนไทยในต่างประเทศได้เช่นเดียวกับนายทะเบียนในประเทศไทย ปรากฏตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช 2478 ประกอบกับกฎกระทรวงการต่างประเทศ ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช 2478

ผู้ทำวิทยานิพนธ์เห็นว่า เพื่อเป็นการแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในเรื่องการก่อตั้งครอบครัวตามกฎหมายของประเทศไทย การถือเอาเลขประจำตัว 13 หลักอาจเป็นปัญหาสำหรับคนต่างด้าวเพราะ ถ้าเป็นคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายและไม่ได้ขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน ไม่มีเลขประจำตัว 13 หลัก ถ้ามีหนังสือรับรองความเป็นโสดที่สถานทูตหรือสถานกงสุลออกให้ ก็สามารถจดทะเบียนสมรสได้ ส่วนการปฏิเสธของเจ้าหน้าที่ ทำให้ไม่สามารถจดทะเบียนสมรสได้ น่าจะเกิดจากความเข้าใจผิดหรือไม่เข้าใจเงื่อนไขของกฎหมายและแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง ข้อเสนอแนะในเรื่องนี้จึงควรเน้นที่การสร้าง ความเข้าใจและการปรับทัศนคติของเจ้าหน้าที่ในเรื่องสิทธิการก่อตั้งครอบครัว

และทั้งสองประเทศโดยเฉพาะกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงภายในควรมีการเจรจาหรือร่วมมือกันหรือควรมีความตกลงสองฝ่ายระหว่างลาว-ไทยในเรื่องการจดทะเบียนสมรสระหว่างคนเชื้อสายลาวกับคนเชื้อสายไทยเพื่อลดขั้นตอนการขอเอกสารทางราชการทั้งฝ่ายลาวและไทย ทั้งนี้ถึงแม้ทั้งสองรัฐจะมีกฎหมายภายในที่ใช้กับการสมรสระหว่างคนชาติกับต่างด้าวแล้วก็ตาม อาจจะใช้กับต่างด้าวสัญชาติอื่น ที่มีใช้ลาวกับไทย ซึ่งเห็นว่าลาวกับไทยควรมีวิธีปฏิบัติที่เรียบง่ายเพื่อหาแนวทางปฏิบัติที่ลงตัวชัดเจนระหว่างกันเนื่องจากว่าไม่ว่าจะเป็นภาษา ประเพณี วัฒนธรรม ทั้งลาวและไทยก็ไม่ได้แตกต่างกันมากนัก

5.3 การจัดการสิทธิในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

5.3.1 บทสรุป

คนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยมักเข้าถึงสิทธิในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะคนที่รับรองสัญชาติไทยก็จะมีหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย หรือแม้แต่คนเชื้อสายลาวที่ไร้สัญชาติก็สามารถซื้อหลักประกันสุขภาพราคาถูกลงโดยทั่วไปก็ไม่มีปัญหา แต่มักเกิดขึ้นกับคนด้อยการศึกษาและคนไร้สัญชาติ ซึ่งปัญหาที่พบจากการทำห้องทดลองทางสังคม โดยเฉพาะคนไร้สัญชาติ ซึ่งหลักประกันสุขภาพทั้งสองอย่างนี้ถือว่าดีสำหรับคนเชื้อสายลาวแล้ว แต่ยังมีอีกหนึ่งหลักประกันสุขภาพที่ดีที่สุดสำหรับคนเชื้อสายลาวนั่นก็คือ หลักประกันสุขภาพของข้าราชการไทย ซึ่งรวมทั้งบุพการีของคนสัญชาติไทยด้วย ดังนั้น ถ้าหากคนเชื้อสายลาวที่เป็นบุพการีของคนสัญชาติไทยก็จะสามารถเข้าถึงสิทธินี้ได้ แต่บางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึง สิทธิในการรักษาพยาบาลอย่างดีที่สุดได้ แม้มีบุตรเป็นข้าราชการไทย เพราะปัญหาความไร้เอกสารรับรองตัวบุคคล

ในเรื่องสิทธิในการลงทุน โดยทั่วไปไม่ค่อยมีปัญหาแต่ปัญหามักจะเกิดกับคนบางกลุ่มที่เป็นผู้ประกอบการที่ไม่ใช่ลูกจ้างเพราะพระราชกำหนดการทำงานของคนต่างด้าวเดิมที่คนเชื้อสายลาวซึ่งเป็นต่างด้าว จะต้องขออนุญาตประกอบธุรกิจ แต่เมื่อมีการปฏิรูปกฎหมายโดย พรก. 2560 การประกอบธุรกิจรายย่อยไม่เกิน 2 ล้านบาท ถูกตีความว่าเป็นการทำงาน ซึ่งตอนนี้ในทางปฏิบัติจึงยังไม่ว่างที่จะต้องขออนุญาตประกอบธุรกิจอย่างไร

5.3.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้ทำวิทยานิพนธ์เห็นว่า ควรมีการจัดอบรมหรือแนะนำโดยวิธีการต่าง ๆ โดยรัฐไทย-รัฐลาวต่อคนเชื้อสายลาวโดยเฉพาะคนที่เข้าเมืองมิชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้มีได้หมายถึงว่าคนที่เข้าเมืองมิชอบด้วยกฎหมายไม่สามารถเข้าร่วมได้ เพื่อให้พวกเขาเข้าถึงสิทธิพื้นฐานของตนเอง โดยเฉพาะเมื่อเข้าเมืองมิชอบด้วยกฎหมายควรทำอย่างไร เมื่อประสบปัญหาความไร้รัฐหรือไร้เอกสารแสดงตนควรทำอย่างไร

5.4 การจัดการสิทธิในการมีส่วนร่วม

5.4.1 บทสรุป

คนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยเฉพาะคนที่มีสัญชาติไทย หรือมีทั้งสัญชาติไทยและสัญชาติลาว สามารถใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมได้ในฐานะพลเมืองของประเทศไทย ส่วนคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยแต่ไม่ได้สัญชาติไทย ก็สามารถใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมได้ในระดับหนึ่งในฐานะเป็นราษฎรของประเทศไทย ผลจากการทำห้องทดลองทางสังคมพบว่าประเด็นที่น่าสนใจและเป็นปัญหา ได้แก่ สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่ากรณีคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย ถ้าเป็นคนสองสัญชาติ ไม่ว่าจะเป็นคนพอลาอัมเม่ไทย หรือพอลาอัมเม่ลาว ซึ่งตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติของประเทศไทย คนเหล่านี้สามารถถือสองสัญชาติได้ แต่กฎหมายว่าด้วยสัญชาติของประเศลาวกำหนดให้รับรองสัญชาติเพียงสัญชาติเดียว คนเชื้อสายลาวกลุ่มนี้ หากต้องการใช้สิทธิในฐานะพลเมืองลาวก็ต้องเลือกที่จะสละสัญชาติไทย ทำให้คนเหล่านั้นเสียสิทธิในอีกสัญชาติ ซึ่งทำให้เขาเสียสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของอีกประเทศซึ่งตนไม่ได้รับรองสัญชาติด้วยอุปสรรคทางข้อกำหนด ทั้ง ๆ ที่คนเหล่านั้นอาจมีภูมิลำเนาทั้งสองประเทศ ดังนั้น ในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเทศไทย คนเชื้อสายลาวสัญชาติไทย และคนเชื้อสายลาวที่มีสองสัญชาติ ไม่ว่าจะสัญชาติไทยและสัญชาติลาว หรือสัญชาติไทยและสัญชาติอื่น สามารถใช้สิทธิได้ตามกฎหมายไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการเลือกตั้ง สิทธิในการสมัครรับเลือกตั้ง ตั้งแต่ระดับหมู่บ้านจนถึงระดับชาติ สิทธิในการเสนอหรือคัดค้านกฎหมาย แต่ในทางกลับกัน บุคคลจำพวกนี้ไม่สามารถใช้สิทธิในลักษณะดังกล่าวที่สปป.ลาวได้ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยสัญชาติของประเศลาวไม่อนุญาตการถือสองสัญชาติ ส่วนคนไร้รัฐไร้สัญชาติไม่สามารถทำได้ไม่ว่าในประเทศไทยหรือลาว

5.4.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้ทำวิทยานิพนธ์เห็นว่า สปป.ลาวควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ ฉบับปี ค.ศ.2017 / พ.ศ.2560 โดยเฉพาะมาตรา 6 ที่บัญญัติว่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวไม่อนุญาตให้พลเมืองลาวมีหลายสัญชาติควบคู่กัน ทั้งนี้เนื่องจากผลการศึกษาพบว่าประเทศส่วนใหญ่ให้การยอมรับการมีสัญชาติมากกว่าหนึ่งสัญชาติ โดยหลายประเทศมีการแก้ไขกฎหมายภายใน โดยมีเหตุผลหลายประการ เช่น การมีสัญชาติมากกว่าหนึ่งสัญชาติไม่มีผลกระทบโดยตรงต่อสถานการณ์ด้านความมั่นคงของประเทศ ในทางกลับกันเป็นการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและความเจริญของประเทศ ลดปัญหาเรื่องสมองไหล ทำให้คนที่มีความรู้ความสามารถไม่เลือกที่จะสละหรือทิ้งสัญชาติลาวเพื่อไปรับรองสัญชาติของประเทศที่มีสวัสดิการดีกว่า นอกจากนี้ ยังเป็นประโยชน์สูงสุดสำหรับ

เด็กที่มีบิดามารดาสัญชาติต่างกันซึ่งควรจะได้รับการรับรองสัญชาติทั้งของบิดาและมารดาโดยสายโลหิต

5.5 การจัดการสิทธิในความยุติธรรม

5.5.1 บทสรุป

การเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยจะมีสามระดับ คือ กระบวนการยุติธรรมก่อนศาล กระบวนการยุติธรรมชั้นศาล กระบวนการยุติธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งจากการทำห้องทดลองทางสังคมพบว่า กระบวนการยุติธรรมก่อนศาลก็คือกระบวนการของฝ่ายบริหารซึ่งมีความเป็นไปได้สำหรับคนเชื้อสายลาว โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ เพราะจากการร้องขอความเป็นธรรมตามกฎหมายของกรณีศึกษา พบว่ายังไม่มีกรณีศึกษารายใดที่จะต้องไปถึงกระบวนการยุติธรรมชั้นศาล ทั้งนี้เนื่องจากถูกจัดการความยุติธรรมโดยกระบวนการยุติธรรมก่อนศาลที่ดำเนินการโดยฝ่ายบริหาร โดยเฉพาะเรื่องการทะเบียนราษฎรและสัญชาติ ฝ่ายบริหารโดยกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติที่เป็นบรรทัดฐานค่อนข้างชัดเจนมากไว้เป็นกรอบในการทำงานของเจ้าหน้าที่อยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม ยังมีคดีที่คนเชื้อสายลาวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมชั้นศาลซึ่งรัฐไทยก็ไม่ได้ปฏิเสธการฟ้องคดี ไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่ง คดีอาญา หรือคดีปกครอง เช่น คดีที่นายทะเบียนปฏิเสธการจดทะเบียนสมรสระหว่างคนเชื้อสายลาว กับคนสัญชาติไทย เหตุเกิดที่อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย ทำให้คดีนี้เป็นบรรทัดฐานมาโดยตลอดว่า สิทธิในการก่อตั้งครอบครัวโดยการจดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งไม่เลือกปฏิบัติในเรื่องสัญชาติของคู่สมรส สำหรับกระบวนการยุติธรรมระหว่างประเทศของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย ได้มีการกล่าวถึงกระบวนการ UPR หรือการรายงานตามอนุสัญญาาระหว่างประเทศฉบับต่าง ๆ เช่น CERD หรือ ICCPR เป็นต้น และประเด็นที่กล่าวถึงมากได้แก่ เรื่องของม้งลาว ซึ่งไทยกับลาวพยายามแก้ไขปัญหาย่อยมาก และเป็นบทเรียนในเรื่องการจัดการผู้ลี้ภัยที่มาจกลาว โดยรัฐต้องดูแลและส่งกลับประเทศต้นทางอย่างปลอดภัย การปฏิบัติการณ์ในเรื่องดังกล่าวไม่ใช่การใช้อำนาจรัฐ แต่เป็นการใช้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (การทูต) และความสัมพันธ์ทางการค้า บทเรียนเรื่องความยุติธรรมในทางระหว่างประเทศ ทำให้เกิดความกลมกลืนทางวัฒนธรรม ความสงบสุขระหว่างไทยกับลาวมากขึ้น และน่าจะเป็นต้นแบบสำหรับประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน ด้วย

5.5.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้ทำวิทยานิพนธ์เห็นว่า ด้วยคนเชื้อสายลาวได้รับการจัดการความยุติธรรมโดยกระบวนการยุติธรรมก่อนศาลที่ทำโดยฝ่ายบริหารในประเทศไทย โดยสละเพราะในเรื่องทะเบียน

ราษฎร สัญชาติ โดยทางกรมการปกครองมีแนวทางปฏิบัติที่ค่อนข้างชัดเจน ดังนั้น ถ้าหากทั้งกรมการปกครองไทยและลาว ควรมีการร่วมมือกันเพื่อก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนบทเรียนและประสบการณ์สามารถแก้ไขปัญหาความยุติธรรมก่อนศาลได้ทั้งในลาวและไทย

5.6 การวิจัยเพื่อการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย

5.6.1 บทสรุป

จากการศึกษาผู้ทำวิทยานิพนธ์เห็นว่า ไม่พบงานวิจัยเพื่อให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายแก่คนเชื้อสายในประเทศไทยเลย มีเพียงเล่มเดียวที่ใกล้เคียงแต่เขียนเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของคนลาวในไทย ที่เขียนโดยอาจารย์ บุญมี ราชมัชชัย รวมทั้ง ในสปป.ลาว เองก็ไม่ปรากฏมีงานวิจัยเพื่อให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย ส่วนมากเป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร

5.6.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้ทำวิทยานิพนธ์เห็นว่า จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จึงจำเป็นต้องส่งเสริมงานวิจัยเพื่อให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายให้มากขึ้นทั้งในไทยและลาว และวิทยานิพนธ์เล่มนี้ควรจะเป็นจุดเริ่มต้นด้วยแนวคิดการศึกษาผ่านเรื่องจริงในสังคม ที่จะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ในการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายและเชื่ออีกว่าการทำวิจัยในลักษณะนี้จะเกิดประโยชน์ต่อทั้งรัฐไทย และรัฐลาว ตลอดจนประชาคมอาเซียน

บรรณานุกรม

หนังสือ

ภาษาไทย

จุมพต สายสุนทร, คำอธิบายกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยเขตอำนาจและความคุ้มกันจากเขตอำนาจรัฐ (สำนักพิมพ์วิญญูชน2538).

จตุรนต์ ธีระวัฒน์, กฎหมายระหว่างประเทศ (สำนักพิมพ์วิญญูชน2547).

พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร, ตำรากฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล (โรงพิมพ์เดือนตุลา2562).

--, บันทึกเพื่อกำหนดและพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายภายใต้โครงการศึกษาวิจัยและให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิเด็กและผู้ด้อยโอกาสในชุมชนชายแดนไทย-พม่า (คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

--, ตำรากฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลเรื่องจริงของชีวิตระหว่างประเทศของเอกชนที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย (โรงพิมพ์เดือนตุลาคม 2562).

สมชัย นินนาท, กฎหมายระหว่างประเทศเอกชน แผนกคดีบุคคล (โรงพิมพ์เดือนตุลา 2551).

ภาษาต่างประเทศ

Cuthbert Joseph, *Nationality and Diplomatic Protection: The commonwealth of Nations*, (Ley den:A.W.Sijthoff's Uitgeversmaatschappij, N.V 1969).

Chittharanjan Amerasinghe Felix, *Diplomatic Protection*, (Oxford: Oxford University Press 2008).

บทความ

ดร.ณิ ไพบูลย์พานิชกุล, 'สิทธิที่จะได้รับการรับรองความเป็นบุคคลตามกฎหมาย : ศึกษากรณีสิทธิที่จะได้รับการจดทะเบียนคนเกิด และทะเบียนคนอยู่ในรัฐไทย' (2559) วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร, 'วิวัฒนาการของกฎหมายว่าด้วยการได้สัญชาติไทยโดยหลัก
สืบสายโลหิตจากบิดา' (2541) รพี 41
ลัดตะนา เกดสีลิวง, 'คนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย:กรณีศึกษา นางลัดตะนา เกดสีลิวง'
(2561) คณะนิติศาสตร์ ธรรมศาสตร์ 227

วิทยานิพนธ์

ชลฤทัย แก้วรุ่งเรือง, 'คนไร้เอกสารพิสูจน์ทราบตัวบุคคลในรัฐไทย' (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะ
นิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2551).
ดลพร ศัลยพงษ์, 'เด็กไร้รัฐไร้สัญชาติที่ใช้สิทธิก่อตั้งครอบครัวทดแทนในประเทศไทย' (วิทยานิพนธ์
นิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขากฎหมายแพ่ง คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2561).
นิติพล คงสมบูรณ์, 'ปัญหาในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กไร้รัฐไร้สัญชาติในประเทศไทย'
(วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2559).
บุญมี ราชมณีไชย, 'สถานะทางกฎหมายของคนลาวในประเทศไทย' (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะ
นิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2552).
ปภาวดี สลักเพชร, 'คนต่างด้าวที่มีข้อเท็จจริงในการก่อตั้งสิทธิในการรอการส่งออกนอกประเทศ
ไทย' (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2561).
บุณทวิชัย ฉัตรมงคลชาติ, 'คนในทะเบียนประวัติตามกฎหมายทะเบียนราษฎรไทย' (วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2554).
วริยาภรณ์ ธนไวยโกเศส, 'การคุ้มครองทางทูตภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ : ศึกษาในรอบของ
สิทธิในการให้ความคุ้มครองทางทูตแก่นักลงทุนไทยในจีน' (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะ
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2558).
ศิวนุช สร้อยทอง, 'การจัดการความยุติธรรมเกี่ยวกับสถานะบุคคลตามกฎหมาย : บุตรของบุพการีที่มี
สัญชาติไทย' (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2561).
สุวรรณีเข็มเจริญ, 'สิทธิในการศึกษาของคนไร้สัญชาติในประเทศไทย' (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2547).
อัญชลี กิจธนไพบุลย์, 'สิทธิในการอาศัยอยู่ของคนไร้สัญชาติ' (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะ
นิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2547).

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ภาษาไทย

กฤษฎา บุญราช, ‘สถานการณ์และแนวทางแก้ไขปัญหาคนไร้รัฐไร้สัญชาติในประเทศไทย’
<http://www.nhrc.or.th/getattachment/News/Activity-News/news25600710.pdf.aspx>> สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2560.

ข่าว 3 มิติ, ‘LPN เปิดปฏิบัติการคุ้มครองผู้ช่วยเหลือลูกเรือประมงในอินโดนีเซีย’
https://www.facebook.com/search/top/?q=%E0%B8%84%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B8%81%E0%B9%80%E0%B8%A3%E0%B8%B7%E0%B8%AD&epa=SEARCH_BOX> สืบค้นเมื่อ 6 พฤศจิกายน 2562.

จตุรนต์ ฉายแสง, ‘เสรีภาพในการเดินทาง’ <<https://www.facebook.com/Chaturon.FanPage/photos/a.10151381803952359/10153586224547359/?type=1&theater>>
 สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2562.

ดุจฤดี คงสุวรรณ และ วรณะ รัตนพงษ์, ‘วัฒนธรรมกับกลุ่มชาติพันธุ์’ <https://www.baanjo.myut.com/library/global_community/02_1.html> สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2562.

นิติज्ञ จิระสกุล, ‘สามเรื่องว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมายของไทย: สัญญาอิเล็กทรอนิกส์ ความรับผิดชอบเพื่อละเมิดจากความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดนและการสมรสของบุคคลที่มีเพศเดียวกัน’ <<http://www.law.cmu.ac.th/lasc/conference/wp-content/uploads/sites/2/2017/09/21B41-1.pdf>> สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2562.

ประพิน นุชเปี่ยม, ‘การเข้าถึงความยุติธรรม และธรรมาภิบาล’ <<https://www.stou.ac.th/Schoolnew/polsci/UploadedFile/82427-14.pdf>> สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2562.

พัชรินทร์, ‘รู้!! เรื่องการถือครองอสังหาริมทรัพย์ของชาวต่างชาติ’ <https://thinkofliving.com/article/?fbclid=IwAR0phzg3T7-KPP6P5BodlOriorLefMtGk7XupFycqNa_k6j4_1wgDzmctT8> สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2562.

พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร, ‘กฎหมายขัดกันไทย : กลไกเพื่อสร้างความยุติธรรมระหว่างประเทศสำหรับนิติสัมพันธ์ของเอกชนที่มีจุดเกาะเกี่ยวกับประเทศไทย’ <<https://www.facebook.com/notes/>> สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2562.

--, ‘กรณีศึกษานายเป็ง แห่ง อำเภอบุณทริก จังหวัดอุบลราชธานี : การเลือกกฎหมายกำหนดความสามารถในการทำนิติกรรมของคนไร้สัญชาติ’ <<https://>

- drive.google.com/file/d/1dBcaMX7g0YNmPmot 2zQx0cONVTE8PFKk/ view?usp =sharing> สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2562.
- , ‘คนไร้รัฐไร้สัญชาติ ? คนมีรัฐไร้สัญชาติ ? Stateless Person ? Nationalityless Person ? เข้าใจตรงกันไหม ? ’ <<https://www.facebook.com/notes /10154583875953834/>> สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2562.
- , ‘ทะเบียนประวัติคนลาวอพยพและบัตรลาวอพยพ ’ <<http://www.gotoknow.org/posts/269498>> สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2562
- , ‘แนวคิดและแนวปฏิบัติในการยอมรับให้คนที่มีความสามารถด้านภาษาในสาขาอาชีพที่ตลาดแรงงานไทยขาดแคลน ’ <<https://www.gotoknow.org/posts/324638>> สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2562.
- , ‘บันทึกเพื่อกำหนดและพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายภายใต้โครงการศึกษาวิจัยและให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิเด็กและผู้ด้อยโอกาสในชุมชนชายแดนไทย-พม่า ’ <https://web.facebook.com/notes/ พันธุ์ทิพย์-กาญจนะจิตรา-สายสุนทร/สิทธิในการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายในสถานการณ์ทั่วไป-ถ้าขาดหายไป-มนุษยาก็ย่อมมี/10152362157483834/?_rdc=1&_rdr> สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2562.
- , ‘ศาสตร์ที่ใช้ในการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย ’ <<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1015 1806835251425&set=a.10151219463841425&type= 3&theater>> สืบค้นเมื่อ 26 กรกฎาคม 2562.
- , ‘กรณีศึกษานายเป็ง แห่ง อำเภออุบลพิสัย จังหวัดอุบลราชธานี:การเลือก กฎหมายกำหนดความสามารถในการทำนิติกรรมของ คน ไร้ สัญ ชาติ ’ <<https://drive.google.com/file/d/1dBcaMX7g 0YNmPmot2zQx0cONVTE8PFKk/ view?usp=sharing>> สืบค้นเมื่อ 7 ธันวาคม 2562.
- , ‘เอกสารประกอบการศึกษาวิชา น.๓๔๙ ปัญหากฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยการทูตและการ ก ัง สุ ล ’ <https:// docs. google. com/ presentation /d/1gzUGVT2ZglTLNV9BCHxPU0U_phyq-FCfYCAcfGbWez4/edit?fbclid=IwAR26 K Prqcyg3z68l0cpjke1pathmVhbJ-FZSjnXOTgt0izx_aE8tGFoQLok# slide=id.g508 a 37a9fe_0_0> สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2562
- , ‘ศาสตร์ที่ใช้ในการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย ’ <<https://www.facebook.com/photo.php?fbid= 10151806835251425&set=a.1015 1219463841 425&type=3&theater>> สืบค้นเมื่อ 26 กรกฎาคม 2562.

- ไพรัตน์ แก้วมณี, ‘ชนเผ่าไทยลาว(ไทยอีสาน)’ <<https://sites.google.com/site/pais0821056763/home/chatiphanthu-ni-xisan/thiy-law-thi-xisan>> สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2562.
- ยศพรธ์ วรชนะ, ‘เชื้อชาติ ภาษาและศาสนา’ <http://home.npru.ac.th/phatthaya/subjects/aj32/2541102_Lesson%203_1.pdf> สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2562.
- ลัดตะนา เกิดสีลิ่ง, ‘คำลัดว่าด้วยหนังสือเดินทาง’ <https://docs.google.com/document/d/1QicCJqBr5wx0MKhXipiMjFN_qtreZhoZybcfbddFzB9A/edit?usp=sharing> สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2562,
- , ‘คำลัดว่าด้วยการคุ้มครองการเข้า-ออก สปปลาวและการคุ้มครองคนต่างประเทศ’ <https://docs.google.com/document/d/1wQS_Erti8iGgBhWeYY8-YeUo8jLGWyCvXzjEwPGETs/edit?usp=sharing> สืบค้น 11 พฤศจิกายน 2562
- , ‘คำลัดว่าด้วยการจดทะเบียนสมรสระหว่างพลเมืองลาวกับคนต่างด้าว’ <https://docs.google.com/document/d/1wQS_Erti8iGgBhWeYY8-YeUo8jLGWyCvXzjEwPGETs/edit?usp=sharing> สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2562.
- , ‘การจดทะเบียนสมรสระหว่างพลเมืองลาวกับคนต่างด้าวระหว่างนางลัดตะนา คนเชื้อสายลาว สัญชาติลาวกับ นาย สะเห ลี ยว คนเชื้อสายลาว สัญชาติออสเตรเลีย’ <<https://docs.google.com/document/d/1sNbmcG2bYuUXzAqA-IHytpDcBuKD4UJErfgdRSWluA/edit?usp=sharing>> เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2562.
- , ‘กฎหมายการทูต การกงสุล เพื่อคนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย’ <<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=2058631497770958&set=pcb.2058631547770953&type=3&theater>> สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2562.
- วิชัย กิตติกุลภากร, ‘ปัญหาสิทธิในการทำงาน (Right to Work)’, <<https://medium.com/@vichyapoo/-right-to-work-cb01225b0d90>> สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2562.
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, ‘ความหมายของชาติพันธุ์’ <<http://kanchanapisekorth/kp6/sub/book/book.php?book=23&chap=5&page=t23-5-infodetail01.html>> สืบค้นเมื่อ 16 พฤศจิกายน 2562
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, ‘ความหมายของชาติพันธุ์’ <<http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=23&chap=5&page=t23-5-infodetail01.html>> สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2562.
- , ‘ความหมายของชาติพันธุ์ ชาติพันธุ์คืออะไร ชาติพันธุ์หมายถึง’ <http://tribalcenter.blogspot.com/2011/06/blog-post_26.html> สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2562

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, ‘สิทธิมนุษยชนคืออะไร?’ <<https://www.amnesty.or.th/latest/blog/62/>> สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2562.

--, ‘สิทธิมนุษยชน...ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์’ <https://www.amnesty.or.th/files/6115/5446/0373/escr_manual_thai.pdf> สืบค้นเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2562.

--, “ปล่อยเกาะของแท้ จากเบนจินาถึงบ่าตัมรอกของลูกเรือประมง” <https://www.facebook.com/search/top/?q=AD&epa=SEARCH_BOX> สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2562.

ภาษาต่างประเทศ

--, ‘Mission to make the help of the person and Humanitarian assistance and cooperation’ in TATIP THAILAND, (Rougledge2021).

ประกาศ

ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดทำทะเบียนบ้าน และการจัดทำทะเบียนประวัติสำหรับบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทย ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541

ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การกำหนดเขตพื้นที่ควบคุมและการอนุญาตให้คนต่างด้าวบางจำพวก ที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวออกนอกเขตพื้นที่ควบคุม เมื่อวันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2555

ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การอนุญาตให้คนต่างด้าวบางจำพวกเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2561

หนังสือกรมการปกครอง

หนังสือกรมการปกครองที่มท0310.2/ว1170 ลงวันที่ 3 พฤษภาคม 2543

คำสั่ง

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 61/2550 เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 ระหว่างนายนิยม จันทะคุณ และพวกผู้ฟ้องคดี กับนายอำเภอหนาแห้ว ผู้ถูกฟ้องคดี เรื่องเงื่อนไขในการฟ้องคดีสิทธิก่อตั้งครอบครัวของคนลาวอพยพที่อาศัยในประเทศไทย

คำพิพากษา

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ 72/2554 เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2554 ระหว่างนายนิยม จันทะคุณ และพวก ผู้ฟ้องคดี กับนายอำเภอหนาแห้ว ผู้ถูกฟ้องคดี ‘เรื่อง การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ’

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 801/2561 ระหว่าง พนักงานอัยการจังหวัดนครปฐม โจทก์ และ นางสาวรุ่ง ฤดี ชัยสุพันธ์ุ กับพวก จำเลย ‘เรื่องการค้ามนุษย์ซึ่งเป็นผู้หญิงสัญชาติลาว’
<<https://docs.google.com/document/d/1va2Nezgm2Blfd001Vy8mpqqOgPVSSl jfu BqHfjGRGE/edit?usp=sharing>>

กฎหมายระหว่างประเทศ

UDHR= ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights - UDHR) ค.ศ. 1948/พ.ศ.2491

ICERD=อนุสัญญาาระหว่างประเทศว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (International Convention on the Elimination of All Form of Racial Discrimination - ICERD) ค.ศ.1965/พ.ศ.2508

ICCPR=กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่ง/พลเมืองและการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR) ค.ศ.1966/พ.ศ.2509

ICESCR=กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights - ICESCR) ค.ศ.1966/พ.ศ.2509

CEDAW=อนุสัญญาาระหว่างประเทศว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (International Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women - ICEDAW) ค.ศ.1979/พ.ศ.2522

CAT=อนุสัญญาาระหว่างประเทศเพื่อต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรืออย่างอื่นที่เลวร้าย (International Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment - CAT) ค.ศ.1984/พ.ศ. 2527

CRC=อนุสัญญาาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิเด็ก (International Convention on Child Rights - ICRC/CRC) ค.ศ.1989/พ.ศ.2532

ICRMW=อนุสัญญาาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานอพยพทั้งปวงและสมาชิกครอบครัวของเขา (International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families - ICRMW) ค.ศ.1990/พ.ศ.2533

CRPD=อนุสัญญาาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิคนพิการ (International Convention on the Rights of Persons with Disabilities - CRPD) ค.ศ.2006/พ.ศ.2549

ICCPED=อนุสัญญาาระหว่างประเทศเพื่อการคุ้มครองบุคคลทุกคนมิให้ถูกบังคับให้สูญหาย (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance - ICCPED) ค.ศ.2007/พ.ศ.2550

กฎหมายลาว

รัฐธรรมนูญแห่ง สปปลาว ค.ศ. 2015

กฎหมายว่าด้วยทะเบียนครอบครัวค.ศ.2009

กฎหมายว่าด้วยสัญชาติลาว ค.ศ. 2017/พ.ศ.2560

กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนพ.ศ 2559

กฎหมายว่าด้วยวิสาหกิจ ค.ศ.2013

ประมวลกฎหมายแพ่งลาว

กฎหมายว่าด้วย สำนักงานผู้ต่างหน้าแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวประจำอยู่ต่างประเทศ พ.ศ.2560

กฎหมายไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. 2560

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522

พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎรพ. ศ. 2534

พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508

ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2545

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ.2465

พระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ.2522

พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติการขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. 2481

พระราชกำหนด การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2561 มาตรา 8
บัญญัติว่า ห้ามคนต่างด้าวทำงานโดยไม่มีใบอนุญาตทำงานหรือทำงานนอกเหนือจากที่มี
สิทธิจะทำได้อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชกำหนดนี้

คำรัฐ

คำรัฐว่าด้วยการจดทะเบียนสมรสระหว่างพลเมืองลาวกับคนต่างประเทศ

มติคณะรัฐมนตรี

มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2553 อนุมัติในหลักการให้จัดสรรงบประมาณให้
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขเพื่อใช้ในการจัดบริการขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขให้แก่
บุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประธานกรรมการ
หลักประกันสุขภาพแห่งชาติเสนอซึ่งต่อมามีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 20 เมษายน พ.ศ.
2558 < <https://www.samatcha.org/node/80> > สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2562.

กฎกระทรวง

กฎกระทรวงกำหนดฐานะและเงื่อนไขการอยู่ในราชอาณาจักรไทยของผู้เกิดในราชอาณาจักรไทยซึ่ง
ไม่ได้สัญชาติไทย พ.ศ. 2560.

ระเบียบ

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ.2541.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

สรุปกรณีศึกษาในวิทยานิพนธ์

วิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นการศึกษาจากเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในสังคม ฉะนั้น กรณีศึกษาที่นำมาอ้างอิงในวิทยานิพนธ์เล่มนี้จึงเป็นมนุษย์ที่มีชีวิตจริง ๆ ซึ่งมีจำนวนกรณีศึกษาทั้งหมด 20 กรณีศึกษา ดังนั้น จึงได้ข้อสรุปซึ่งประกอบด้วย (1) การร้องเรียนเข้ามาที่บางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ (2) สรุปข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจุดเกาะเกี่ยวโดยการเกิดและภายหลังการเกิด (3) สถานะการณปัญหาสุขภาพ (4) การพัฒนาสุขภาพ และ 5) โอกาส

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว
1. นางลัดตะนา เกตสีลิว
• การร้องเรียนเข้ามาที่บางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ เนื่องด้วยนางลัดตะนาได้รับทุนการศึกษาเข้ามาเรียนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และได้เข้ามาทำงานในบางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ และได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่องคนเชื้อสายลาวในประเทศไทย โดยเห็นว่าตนเองก็เป็นหนึ่งในคนเชื้อสายลาวดังกล่าวจึงเลือกมาเป็นกรณีศึกษาในการทำห้องทดลองทางสังคม ตั้งแต่ปี พ.ศ.2560
• สรุปข้อเท็จจริง   ○ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจุดเกาะเกี่ยวโดยการเกิด นางลัดตะนา เกตสีลิว เกิด ณ บ้านโพนกุง เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ประเทศลาว เมื่อวันที่ 8 เมษายน ค.ศ. 1988 ซึ่งเป็นการเกิดนอกโรงพยาบาล โดยมีหมอต้าแยเป็นผู้ทำคลอด บิดาชื่อว่า “นายสีหัด สิงนะลาด” ส่วนมารดาชื่อว่า “นางบุตสะบา เกตสีลิว” ทั้งบิดาและมารดาของนางลัดตะนา เป็นคนเชื้อสายลาว ซึ่งเกิดในประเทศลาว ต่อมาเมื่อนางลัดตะนาอายุได้ 4 ปี บิดาจึงได้แจ้งการเกิดในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวในสถานะคนสัญชาติลาว ○ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิด นางลัดตะนาได้พบกับนายสะเหลียว สีลาปรานี ซึ่งเคยมีสัญชาติลาว แต่ปัจจุบันมีสัญชาติออสเตรเลีย และในต่อมาบุคคลทั้งสองได้ตัดสินใจแต่งงานและอยู่กินร่วมกันฉันสามีภริยา และได้จดทะเบียนตามกฎหมายลาว เมื่อ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2560 /ค.ศ.2018 ต่อมานางลัดตะนาก็ได้รับทุนไทยก้า และมาศึกษาสาขากฎหมายระหว่างประเทศ ใน

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว

ระดับปริญญาโท ณ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทย นางลัดตะนาจึงเดินทางเข้ามาในประเทศไทย ผ่านด่านหนองคาย กระทรวงการต่างประเทศไทย ได้ประทับวีซ่าในหนังสือเดินทาง ซึ่งออกโดยกระทรวงการต่างประเทศลาว เพื่ออนุญาตให้เข้าเมืองไทยและอาศัยอยู่ในประเทศไทย ระหว่างวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ.2560/ค.ศ.2017 จนถึงวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2562/ค.ศ.2019 โดยนางลัดตะนา อาศัยอยู่ที่เขตบางกอกน้อย แขวงศิริราช กรุงเทพมหานคร

ต่อมาเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ.2561/ค.ศ.2018 นางลัดตะนาได้คลอดบุตรในประเทศ ไทยชื่อ ด.ญ.ชนิตา สีลาปรานี ณ โรงพยาบาลศิริราช โดยโรงพยาบาลได้ออกหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.1/1) หลังจากนั้นสำนักเขตบางกอกน้อย กรุงเทพ ได้ออกสูติบัตรให้ เพื่อรับรองบุตรที่เกิดในประเทศไทยของคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือลักษณะชั่วคราว (ท.ร.3) น้องชนิตาได้รับการออกเลขประจำตัวประชาชน 13 หลักซึ่งขึ้นต้นด้วยเลข 7 แต่ยังมีสถานะคนไม่มีสัญชาติไทย

○ สรุปจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐเจ้าของตัวบุคคล

จะเห็นได้ว่านางลัดตะนามีจุดเกาะเกี่ยวโดยการเกิด สปป.ลาว และมีจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิดกับประเทศไทย ออสเตรเลีย ประเทศกล่าวจึงมีสถานะเป็น “รัฐเจ้าของตัวบุคคล” ของนางลัดตะนาทั้งตามกฎหมายมหาชนและตามกฎหมายเอกชน

• สถานการณ์ปัญหาสุขภาพ

- ปัญหาการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านประเภท ท.ร. 13
- ปัญหาการรับรองเอกสารการต่อทุนการศึกษาโดยสถานทูตลาว
- ปัญหาการร้องขอสัญชาติออสเตรเลียโดยการสมรส
- ปัญหาการโอนเงินระหว่างประเทศมีค่าธรรมเนียมแพง
- ปัญหาการเดินทางกลับเข้าประเทศลาว เพราะถูกชักประวัติการออกนอกประเทศ

• การพัฒนาสุขภาพ

- เพิ่มชื่อนางลัดตะนา ในทะเบียนบ้านประเภท ท.ร.13
- ร้องขอสัญชาติออสเตรเลียแต่ต้องสละสัญชาติลาว

• โอกาส

- โอกาสที่จะมีชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวและรัฐไทยรวมทั้งรัฐออสเตรเลีย
- โอกาสที่จะได้รับรองสัญชาติลาวและสัญชาติออสเตรเลีย

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว
○ โอกาสในการเข้าถึงหลักประกันสุขภาพที่ดีทั้งในลาว ในไทยและออสเตรเลีย
2. นางเตย พวงมลัยทอง
• การร้องเรียนเข้ามาที่บางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ ประมาณเดือน มีนาคม ปี พ.ศ.2560 คุณเตยได้รู้จักกับทีมงานบางกอกคลินิก เนื่องด้วยคุณเตย พวงมลัยทองทำงานเป็นแม่บ้านที่ธรรมศาสตร์ และมาช่วยงาน พื้นที่เรียนรู้ของ โครงการบางกอกคลินิก จากนั้นก็ได้ช่วยเหลือมาโดยตลอด
• สรุปข้อเท็จจริง   ○ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจุดเกาะเกี่ยวโดยการเกิด คุณเตย พวงมลัยทอง เกิดเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2521 เกิดที่บ้าน จันทรทะเลสังศรี เมือง เซโน จังหวัดสหวันนะเขต ซึ่งบิดามีชื่อว่า "นายบุญอยู่ พวงมลัยทอง" และมารดามีชื่อว่า "นางเฮียง พวงมลัยทอง" อาศัยอยู่ที่บ้านจันทรทะเลสังศรี เมืองเซโน จังหวัดสหวันนะเขต บิดาและมารดาเป็นคนเชื้อสายลาว ซึ่งเกิดในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือที่เรียกสั้นๆ ว่า "ส.ป.ป.ลาว" ดังนั้น คุณเตยจึงมีสัญชาติลาวโดยการเกิด ○ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิด คุณเตย พวงมลัยทองที่เดินทางเข้ามาประเทศไทยครั้งแรกราวปี พ.ศ. 2540 เข้ามาทางจังหวัดมุกดาหาร โดยไม่มีหนังสือเดินทาง(การเข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย) ต่อมาได้ขอพิสูจน์สัญชาติลาวและกลับไปยัง สปป.ลาว แล้วทำหนังสือเดินทางกลับเข้ามาประเทศไทยอีกครั้ง ต่อมาได้พบกับนายวัชรินทร์ บัวบัง เป็นคนสัญชาติไทย และกลับไปรสกับนายวัชรินทร์ บัวบังไปตามประเพณีที่ สปป.ลาว ต่อจากนั้นก็กลับเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยและมีบุตรด้วยกัน1คนชื่อเด็กหญิง กัญญาณัฐ บัวบังใบ เกิดเมื่อวันที่ 14 เมษายน 2548 ณ โรงพยาบาล สมเด็จพระสังฆราชวงศ์ ตำบลสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี มีสัญชาติไทย เธอมีเลขประจำตัว 13 หลักขึ้นต้นด้วยเลข 1 ○ สรุปจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐเจ้าของตัวบุคคล “รัฐเจ้าของ ตัวบุคคล ของคุณเตยมีเพียงสองประเทศกล่าวคือ ประเทศลาวและประเทศไทย ที่คุณเตยมีจุดเกาะเกี่ยวทั้งโดยการเกิดและภายหลังการเกิด จึงทำให้รัฐดังกล่าวมีสถานะเป็น “รัฐเจ้าของ ตัวบุคคล (Personal State) ของบุคคลธรรมดา จุดเกาะเกี่ยวกับประเทศไทยโดยการเกิดตามหลักสืบสายโลหิต และมีจุดเกาะเกี่ยวเกี่ยวกับประเทศไทยภายหลังการเกิดโดยการมี

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว
ภูมิลำเนาทั้งโดยการสมรสตามธรรมชาติ อีกทั้งยังเป็นแม่ของบุตร คนสัญชาติไทย ดังนั้นคุณแม่เคยเป็นคนเชื้อสายลาว คนเชื้อสายลาวที่เกิดในประเทศลาวและได้รับการรับรองสถานะคนสัญชาติลาวในทะเบียนราษฎรของรัฐลาว แต่ “ไม่ได้” รับการรับรองในทะเบียนราษฎรไทย
• สถานการณ์ปัญหาสุขภาพ   ○ ปัญหาการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านประเภท ท.ร.13 ○ ปัญหาการจดทะเบียนสมรส ○ ปัญหาการแปลงสัญชาติตามสามี ○ การขอสัญชาติโดยการสมรส
• การพัฒนาสุขภาพ   ○ ดำเนินการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านประเภท ท.ร.13 ○ ดำเนินการจดทะเบียนสมรสเพื่อให้คุณแม่สามารถอยู่กับครอบครัวที่ตนรักและสร้างความมั่นคงในครอบครัว ○ เมื่อคุณแม่หญิงเชื้อสายลาวแต่งงานกับชายสัญชาติไทยซึ่งมีบุตรร่วมกัน 1 คน อีกทั้งครอบครัวทั้งหมดอาศัยอยู่ในประเทศไทย เพื่อให้คุณแม่สามารถอยู่กับครอบครัวที่ตนรักและสร้างความมั่นคงในครอบครัวไปตลอดชีวิตคุณแม่ควรมีสัญชาติไทย โดยการดำเนินการขอแปลงสัญชาติตามสามีแต่ต้องสละสัญชาติลาวก่อน
• โอกาส   ○ โอกาสที่จะได้รับรองสัญชาติลาวและสัญชาติไทย ○ โอกาสที่จะถือครองทรัพย์สินทั้งในลาวและในไทย
3. นางกวิพร วิไลวรรณ
• การร้องเรียนเข้ามาที่บางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ เป็นเคสนี้สืบเนื่องมาจากงานเขียนวิทยานิพนธ์ ของอาจารย์ บุญมี ราชมีไชย เมื่อ พ.ศ. 2552 เรื่อง สถานะทางกฎหมายของคนลาวในประเทศไทย
• สรุปข้อเท็จจริง

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว

○ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจุดเกาะเกี่ยวโดยการเกิด

เกิดเมื่อวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2523 ที่เกิดบ้านบึงวะ อำเภอ(เมือง)โกสุมพิตร จังหวัด (แขวง)สุวรรณคัมเขต สปป.ลาว เป็นบุตรของนายชง วิไลวรรณ และนางณี วิไลวรรณ คนเชื้อสายลาว มีพี่น้องร่วมกันทั้งหมด 8 คน

○ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิด

ประมาณปี พ.ศ. 2537 นางกาวิพรได้เข้ามาในประเทศไทย โดยผ่านด่านจังหวัดมุกดาหาร มาขายปลาที่ กรุงเทพฯ และได้พบกับนายbung แสนสุขที่เป็นคนเชื้อสายเมียนมา ทั้งสองเกิดมีความรักต่อกัน จึงตกลงปองใจอยู่กินร่วมกันฉันสามีภรรยา แต่ไม่ได้การจดทะเบียนสมรสตามกฎหมาย และได้ย้ายมาอยู่ที่บ้านร่มไทย หมู่ 14 ต ท่าดอน อ แม่เอย จ เชียงใหม่ บ้านเลขที่ 98/1 มีบุตรด้วยกันสองคนคือ เด็กชาย ชลชาติ แสนสุข เกิดที่โรงพยาบาลปทุมธานี (ปรากฏว่ามีสูติบัตร) และเด็กหญิง ชติดา แสนสุข เกิดเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 เกิดที่ โรงพยาบาลฝาง 30 หมู่ที่ 4 (ปรากฏว่ามีสูติบัตร) ต่อมา นางกาวิพร วิไลวรรณ ไปขึ้นทะเบียนแรงงานแต่ระบุไว้ตามแบบรับรองรายการทะเบียนประวัติ ของคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ ว่าสัญชาติพม่า

○ สรุปจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐเจ้าของตัวบุคคล

นางกาวิพร วิไลวรรณ มีจุดเกาะเกี่ยวอย่างแท้จริงกับ 3 ประเทศกล่าวคือ

ประเทศลาว นางกาวิพร วิไลวรรณมีจุดเกาะเกี่ยวโดยหลักบุคคล ตามหลักสืบสายโลหิตจากบิดามารดา ทั้งนี้ เพราะมีบิดามารดาตามข้อเท็จจริงเป็นคนสัญชาติลาวในขณะที่เกิดซึ่งทำให้นางกาวิพร วิไลวรรณ “มี” สิทธิในสัญชาติลาวโดยการเกิดโดยหลักสืบสายโลหิตจากบิดาและมารดา

*ประเทศไทย*นางกาวิพร วิไลวรรณ โดยหลักดินแดน ทั้งนี้ เพราะเธออาศัยอยู่ไทยมานานจนมีความกลมกลืนกับสังคมไทย อีกทั้งนางกาวิพร วิไลวรรณอาศัยอยู่ในประเทศไทยทำให้เธอมีภูมิลำเนาตามกฎหมายเอกชน

ประเทศพม่า นางกาวิพร วิไลวรรณมีจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิดโดยหลักครอบครัว ทั้งนี้ เพราะก่อตั้งครอบครัวตามธรรมชาติกับชายสัญชาติพม่า จุดเกาะเกี่ยวดังกล่าวยังมีลักษณะเป็นจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิดและเป็นจุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริงกับรัฐพม่า อันทำให้นางกาวิพร วิไลวรรณอาจ “มี” สิทธิในสัญชาติพม่าภายหลังการเกิดโดยการสมรส

• สถานการณ์ปัญหาสุขภาพ

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว
○ นางกาวิพรตกอยู่ในสถานะเสมือนไร้สัญชาติ เพราะอ้างว่าเคยมีชื่อในทะเบียนราษฎรของลาว ○ ต่อมาเมื่อเข้าอาศัยอยู่ในประเทศไทยถูกบันทึกผิดเป็นสัญชาติพม่า ○ ไม่ได้เพิ่มในทะเบียนบ้านในสถานะคนอาศัยอยู่ชั่วคราว ท.ร. 13 ○ การก่อตั้งครอบครัวตามธรรมชาติซึ่งยังไม่จดทะเบียนสมรสไม่ว่าตามกฎหมายของประเทศใด
● การพัฒนาสุขภาพ   ○ ปัจจุบันพิสูจน์สัญชาติลาวผ่านแล้วและมีชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวแล้ว ○ ดำเนินการจดทะเบียนสมรสไม่ว่าตามกฎหมายลาวหรือไทย ○ ดำเนินการแจ้งเกิดบุตรทั้งสองที่สถานทูตลาวเพื่อใช้สิทธิในสัญชาติลาว ○ ดำเนินการนำบุตรทั้งสองไปเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านที่ลาวเพื่อขอมีสถานะคนสัญชาติลาวตามหลักสืบสายโลหิตตามมารดา
● โอกาส   ○ ที่จะทำให้บุตรได้รับรองสัญชาติลาว ไทย เมียนมา ○ โอกาสที่เพิ่มชื่อบุตรในทะเบียนบ้านลาว ไทย เมียนมา
4. ด.ญ. วีนานามสมมติ
● การร้องเรียนเข้ามาที่บางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ เป็นกรณีศึกษาที่สมมติขึ้นจากเรื่องจริงของคนเชื้อสายลาวในประเทศไทยแต่ไม่สามารถนำเอากรณีศึกษาดังกล่าวมากล่าวอ้างในวิทยานิพนธ์ จึงทำได้เพียงสมมติขึ้นเพื่อให้เห็นถึงเรื่องจริงที่มีอยู่จริงในสังคมซึ่งมีประชากรข้ามชาติในแต่ละลักษณะ
● สรุปข้อเท็จจริง   ○ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจุดเกาะเกี่ยวโดยการเกิด ด.ญ.วีนานา เกิดเมื่อ เดือน กรกฎาคม 2562 เกิดนอกโรงพยาบาล เกิดจากบิดาและมารดาคนเชื้อสายลาวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ด้วยความที่บิดาและมารดาไม่รู้กฎหมายและกลัวโดนจับจึงไม่ได้ไปแจ้งเกิดน้องที่อำเภอ ต่อมาบิดาและมารดาได้นำตัวเด็กหญิงวีนากลับเข้ามา สปป.ลาว ตามด่านธรรมชาติและเป็นช่องทางเดิมที่บิดามารดาใช้ในการ

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว
เดินทางข้ามไปมาระหว่างลาว-ไทย และได้พาน้องไปแจ้งเกิดที่อำเภอในลาวและเพิ่มชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวในสถานะคนสัญชาติลาว   ○ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิด ปัจจุบันเด็กหญิงวีณา มีอายุเพียง 2 ขวบ และได้อาศัยอยู่กับคุณยายที่ สปป.ลาว ○ สรุปจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐเจ้าของตัวบุคคล ด.ญ. วีณา มีจุดเกาะเกี่ยวอย่างแท้จริงกับ 2 ประเทศกล่าวคือ ประเทศไทย ด.ญ. วีณา มีจุดเกาะเกี่ยวโดยหลักดินแดน แสดงว่า ด.ญ. วีณา มีสิทธิในสัญชาติไทยตามหลักดินแดนเพราะ ด.ญ. วีณา เกิดในประเทศไทย แต่จะใช้สิทธิได้ก็ต่อเมื่อมีมติคณะรัฐมนตรี ประเทศลาว ด.ญ. วีณา มีจุดเกาะเกี่ยวโดยหลักบุคคล ตามหลักสืบสายโลหิตจากบิดามารดาและถึงแม้ไม่ได้เกิดในสปป.ลาวก็ตาม ทั้งนี้ เพราะเธอมีบิดาและมารดาที่ใช้สิทธิในสัญชาติลาว ด.ญ. วีณาจึงมีจุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริงกับประเทศลาว โดยผ่านบิดาและมารดา หากรัฐลาวยอมรับรองสิทธิในสัญชาติลาวแก่บิดาและมารดา รัฐลาวย่อมรับรองสิทธิในสัญชาติแก่ ด.ญ. วีณา
• การพัฒนาสุขภาพ   ○ ปัญหาการรับรองสัญชาติไทยโดยหลักดินแดน การรับรองสัญชาติไทยต้องสรรหาสัญชาติลาว
• โอกาส   ○ โอกาสที่จะได้รับรองทั้งสัญชาติลาว-ไทย
คนเชื้อสายลาวสัญชาติไทย
5. นางสาวอมิตา มีบาง
• การร้องเรียนเข้ามาที่บางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ เมื่อเดือน พฤษภาคม 2560 นางสาวอมิตาค้นคว้าเจอ โปสในเฟซบุ๊กที่ รศ.ดร. พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร ซึ่งเขียนความเห็น แสดงความยินดีกับอดีตคนไร้สัญชาติว่า “ยินดีด้วยได้รับการรับรองสิทธิในสัญชาติไทยแล้ว สำหรับลูกพ่อไทย แม่ลาว นะคะ” นางสาวอมิตาจึงส่งข้อความขอความช่วยเหลือทางกฎหมายจาก รศ.ดร.พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว

ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

- **สรุปข้อเท็จจริง**

- **ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจุดเกาะเกี่ยวโดยการเกิด**

อร หรือนางสาวอมิตา มีบาง เกิดเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2527 ณ บ้านโพธิ์สีโค เมืองปากเซ แขวงจำปาศักดิ์ ประเทศลาว เกิดจากมารดาที่เป็นคนเชื้อสายลาวและบิดาเป็นสัญชาติไทยรวมทั้งพี่สาวและพี่ชายทั้ง 5 คน ด้วยความที่บุพการีไม่รู้เรื่องการจดทะเบียนคนเกิดและการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน คุณอร จึงไม่ได้รับจดทะเบียนคนเกิดและคนอยู่ในขณะที่เกิดทั้งในทะเบียนราษฎรของประเทศไทยและของรัฐบาลลาว ในขณะที่เกิด จึงเป็นเหตุให้ประสบปัญหาความไร้รัฐโดยสิ้นเชิง ซึ่งพี่สาวและพี่ชายอีก 5 คน ซึ่งเกิดในประเทศลาวและประสบปัญหาความไร้รัฐเช่นเดียวกัน

- **ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิด**

อมิตาก่อตั้งครอบครัวสามครั้ง ครั้งที่1ก่อตั้งครอบครัวกับชายสัญชาติไทยมีบุตรด้วยกัน1คนต่อมาเสียชีวิต ครั้งที่2ก่อตั้งครอบครัวกับชายสัญชาติไทยโดยการจดทะเบียนสมรสและไม่นานก็หย่าร้าง ครั้งที่3 ก่อตั้งครอบครัวกับคนสัญชาติเยอรมัน โดยมีการจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายเยอรมัน และย้ายไปอาศัยอยู่กับสามีในเมืองมิวนิค แคว้นบาวาเรีย ประเทศเยอรมัน แต่อมิตาก็ยังมีชื่อในทะเบียนบ้านประเภทคนอยู่ถาวร (ท.ร.14) ตามกฎหมายไทยในสถานะคนสัญชาติไทย ณ บ้านในอำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม

- **สรุปจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐเจ้าของตัวบุคคล**

นางสาวอมิตามีจุดเกาะเกี่ยวอย่างแท้จริงกับ 3 ประเทศกล่าวคือ

ประเทศไทย นางสาวอมิตามีจุดเกาะเกี่ยวโดยหลักบุคคล ตามหลักสืบสายโลหิตจากบิดา ทั้งนี้ เพราะมีบิดาตามข้อเท็จจริงเป็นคนสัญชาติไทยในขณะที่เกิด ซึ่งทำให้นางสาวอมิตาอาจ “มี” สิทธิในสัญชาติไทยโดยการเกิดโดยหลักสืบสายโลหิตจากบิดา

ประเทศลาว นางสาวอมิตามีจุดเกาะเกี่ยวโดยหลักบุคคล ตามหลักสืบสายโลหิตจากมารดาและโดยหลักดินแดน ทั้งนี้ เพราะเธอมีมารดา “ที่นำพิสูจน์” สิทธิในสัญชาติลาวได้ เนื่องจากคุณแม่วันทาเกิดในประเทศลาวจากบุพการีที่เกิดในประเทศลาว คุณแม่วันทาจึงมีจุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริงกับประเทศลาว อันทำให้อมิตามีจุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริงกับประเทศลาวโดยผ่านมารดา หากรัฐลาวยอมรับรองสิทธิในสัญชาติลาวแก่คุณแม่วันทา ก็จะทำให้รัฐลาวยอมรับรองสิทธิในสัญชาติแก่อมิตา นอกจากนั้น การเกิดในลาวของอมิตาก็จะทำให้มีจุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริงรัฐรัฐ

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว
ลาวโดยหลักดินแดน อันนำไปสู่สิทธิในสัญชาติลาวโดยหลักดินแดนโดยการเกิด   <i>ประเทศเยอรมัน นางสาวอมิรตามีจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิดโดยหลักครอบครัว</i> ทั้งนี้ เพราะก่อตั้งครอบครัวตามกฎหมายกับชายสัญชาติเยอรมัน จุดเกาะเกี่ยวดังกล่าว ยังมีลักษณะเป็นจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิดและเป็นจุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริงกับรัฐเยอรมัน อันทำให้นางสาวอมิรตาอาจ “มี” สิทธิในสัญชาติเยอรมันภายหลังการเกิดโดยการสมรส
• การพัฒนาสุขภาวะ   ○ ปัญหาการเข้าเมืองขอด้วยกฎหมายของคนเชื้อสายลาวที่ไม่ได้รับรองสัญชาติลาว ○ ปัญหาการถือครองทรัพย์สินของคนเชื้อสายลาวที่ไม่ได้รับรองสัญชาติลาว ○ ปัญหาการทำธุรกิจของคนเชื้อสายลาวที่ไม่ได้รับรองสัญชาติลาว
• โอกาส   ○ โอกาสที่จะได้รับรองสัญชาติลาวตามมารดา ○ โอกาสในการประกอบธุรกิจในลาว ○ โอกาสในการเดินทางเข้าไปใน สปป.ลาว
6. นางสาว แพรวพรรณ หาญยุทธหรือ แพรว
• การร้องเรียนเข้ามาที่บางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ คุณแพรวได้ส่งข้อความร้องขอความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายผ่านเฟซบุ๊คถึง คุณมานะ งามเนศ เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2560 ต่อมาคุณมานะได้แนะนำให้ติดต่อท่านอาจารย์พันธ์ทิพย์ เพื่อร้องขอความช่วยเหลือทางกฎหมายเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2560 เช่นเดียวกับที่ส่งหา คุณมานะ งามเนศ
• สรุปข้อเท็จจริง   ○ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจุดเกาะเกี่ยวโดยการเกิด นางสาว แพรวพรรณ หาญยุทธ หรือ แพรว เกิดเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2534 และ นางสาวหนึ่งฤทัย หาญยุทธ เกิดเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2531 ทั้งสองเกิดที่ สปป.ลาว เกิดจากบิดาที่มีชื่อว่า คุณพ่อวิชาญ หาญยุทธ ซึ่งถือสัญชาติไทย และมารดาชื่อนางคำแดง เป็นคนเชื้อสายลาว ณ จังหวัด ไชยะบูลี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว

○ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิด

คุณพ่อวิชาญ หาญยุทธ เป็นคนพาเพลงเข้ามาประเทศไทยโดยนั่งเรือข้ามมาจากฝั่งลาวเข้ามายังประเทศไทย โดยเอามาฝากไว้ คุณป้า หทัยพร ชันติบัญญัติ พิสาขาคณพววิชาญ หาญยุทธ เป็นคนเลี้ยง ซึ่งอาศัยอยู่ ณ บ้านเลขที่ 20 ซอยตรอกมาศ ถนนบุญศิริ แขวงศาลเจ้าพ่อเสือ เขตพระนคร กรุงเทพฯ และไม่ได้กลับไปลาวอีกเลย

ต่อมาได้ไปทำบัตรบุคคลไม่มีสถานะทางทะเบียนที่เขตพระนคร กรุงเทพฯ หลังจากนั้น ได้ยื่นคำร้อง ณ สำนักทะเบียนเขตพระนคร เรื่อง ขอพิสูจน์สถานะความเป็นบุตรของบิดาสัญชาติไทย และได้ยื่นเรื่องถึงนายทะเบียนกรุงเทพมหานครเพื่อแจ้งชื่อผู้ขอตรวจดีเอ็นเอ ในที่สุดเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2561 นางสาว แพรวพรรณ หาญยุทธ และนางสาวหนึ่งฤทัย หาญยุทธ ก็ได้ถ่ายบัตรประชาชนไทย

○ สรุปจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐเจ้าของตัวบุคคล

ประเทศไทย แพรวมีจุดเกาะเกี่ยวโดยหลักบุคคล ตามหลักสืบสายโลหิตจากบิดา ทั้งนี้ เพราะมีบิดาตามข้อเท็จจริงเป็นคนสัญชาติไทยในขณะที่เกิด ซึ่งทำให้แพรวอาจ “มี” สิทธิในสัญชาติไทยโดยการเกิดโดยหลักสืบสายโลหิตจากบิดา

ประเทศลาวแพรวมีจุดเกาะเกี่ยวโดยหลักบุคคล ตามหลักสืบสายโลหิตจากมารดา และโดยหลักดินแดน ทั้งนี้ เพราะเธอมีมารดา “ที่นำพิสูจน์” สิทธิในสัญชาติลาวได้ เนื่องจากมารดาชื่อนางคำแดง เป็นคนเชื้อสายลาว อาศัยอยู่ในประเทศลาวน่าจะเกิดจากบุพการีที่เกิดในประเทศลาว มารดาชื่อนางคำแดง จึงมีจุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริงกับประเทศลาว อันทำให้แพรวมีจุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริงกับประเทศลาวโดยผ่านมารดา หากรัฐลาวยอมรับรองสิทธิในสัญชาติลาวแก่นางคำแดง ก็จะทำให้รัฐลาวยอมรับรองสิทธิในสัญชาติแก่แพรวด้วย นอกจากนั้น การเกิดในลาวของแพรวก็จะทำให้มีจุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริงรัฐรัฐลาวโดยหลักดินแดน อันนำไปสู่สิทธิในสัญชาติลาวโดยหลักดินแดนโดยการเกิด

• สถานการณ์ปัญหาสุขภาพ

- ประสบปัญหาไร้รัฐไร้สัญชาติโดยสิ้นเชิง เนื่องจากไม่ได้แจ้งการเกิดทั้งใน สปปลาว และทั้งในประเทศไทย ทั้งไม่มีการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายสัญชาติ และไม่ได้รับการรับรองในทะเบียนราษฎรจากรัฐใดเลยจึงไม่มีเอกสารรับรองตัวบุคคลใดๆเลย
- ปัญหาสถานะการเข้าเมืองตามกฎหมายคนเข้าเมืองเป็นการเข้าเมืองที่มีขอบด้วย

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว
กฎหมาย   ○ ปัญหาการจดทะเบียนคนเกิดของคนเชื้อสายลาวไม่ว่าบุคคลนั้นจะเกิดในลาวหรือนอกลาวและไม่ว่าจะได้สัญชาติลาวหรือไม่ก็ตาม(รับรองตัวบุคคล)
• การพัฒนาสุขภาวะ   ○ ยื่นคำร้อง ณ สำนักทะเบียนเขตพระนคร เรื่อง ขอพิสูจน์สถานะความเป็นบุตรของบิดาสัญชาติไทย ดำเนินการเสร็จแล้ว ○ ดำเนินการรับรองสัญชาติไทยเสร็จแล้ว ○ การร้องขอเข้าเมือง
• โอกาส   ○ โอกาสในการรับรองสัญชาติลาวตามมารดา ○ โอกาสในการเดินทางเข้าลาว ○ โอกาสในการประกอบธุรกิจในลาว ○ โอกาสในการมีชื่อในทะเบียนบ้านที่ลาว
7. นายเอกสิทธิ์ ฉิมวงษ์ (ตัม)
• การร้องเรียนเข้ามาที่บางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ คณะทำงานได้รับคำร้องขอความช่วยเหลือทางกฎหมายจาก นายเอกสิทธิ์ ฉิมวงษ์ เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2562 เนื่องด้วยมารดาประสบปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติ และการบันทึกชื่อมารดาในทะเบียนบ้าน สุตีบตร เป็นการบันทึกผิดซึ่งระบุว่ามารดาสัญชาติไทย และมารดาก็ไม่สามารถใช้สิทธิในหลักประกันสุขภาพซึ่งเป็นมารดาของคนสัญชาติไทย
• สรุปข้อเท็จจริง   ○ สรุปข้อเท็จจริงโดยการเกิด นายเอกสิทธิ์ ฉิมวงษ์ หรือ คุณตัม เกิดเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2525 เกิดที่โรงพยาบาลตากสิน โดยมีเลขประจำตัว 13 หลัก ขึ้นต้นด้วยเลข 3 สัญชาติไทย ตามสูติบัตรระบุชื่อมารดาว่า รมณีย์ พันธุ์ทวงศ์ สัญชาติไทย และ ระบุบิดาชื่อบิดาว่า นายปรีชา ฉิมวงษ์ สัญชาติไทย นายเอกสิทธิ์ ฉิมวงษ์ มีพี่ชายต่างบิดา 1 คนกล่าว คือ นายสมบุญณ์ พระกำกับ หรือ คุณแอ๊ด เกิดเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2517 โดยมีเลขประจำตัว 13 หลัก ขึ้นต้นด้วยเลข 3 สัญชาติไทย แต่มารดา

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว
รมณีย์ พันธุ์ทวงศ์ สัญชาติไทย เป็นการบันทึกผิดในความเป็นจริง คุณแม่รมณีย์ พันธุ์ทวงศ์ หรือแม่ตุ้ม เกิดเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2499/ ค.ศ. 1956 เกิดที่คุ้มทาดขาว เมืองสีตตะนาคนครหลวงเวียงจันทร์ คุณแม่เคยมีชื่อในทะเบียนสมโนครลาว (ทะเบียนบ้าน) โดยใช้ชื่อบัวลม พันธุ์ทวงศ์แต่หลังสิ้นสงครามลาวทำทะเบียนบ้านใหม่แม่ตุ้มไม่ได้กลับไป และไม่ได้ได้รับการสำรวจในลาว จึงทำให้มารดาของคุณตุ้มเป็นคนไร้รัฐไร้สัญชาติ   ○ สรุปจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐเจ้าของตัวบุคคล จากข้อเท็จจริงจะเห็นได้ว่า คุณตุ้ม มีจุดเกาะเกี่ยวกับสองรัฐกล่าวคือ รัฐไทย เพราะคุณตุ้มเกิดในประเทศไทยโดยหลักดินแดน และ ตามหลักสืบสายโลหิตจากบิดา ทั้งนี้ เพราะมีบิดาตามข้อเท็จจริงเป็นคนสัญชาติไทยในขณะที่เกิด ซึ่งทำให้คุณตุ้ม “มี” สิทธิในสัญชาติไทยโดยการเกิดโดยหลักสืบสายโลหิตจากบิดา รัฐลาวคุณตุ้มมีจุดเกาะเกี่ยวโดยหลักบุคคล ตามหลักสืบสายโลหิตจากมารดา ทั้งนี้ เพราะเธอมีมารดา “ที่นำพิสุจน์” สิทธิในสัญชาติลาวได้
• สถานการณ์ปัญหาสุขภาพ   ○ การบันทึกสัญชาติของมารดาผิด ○ การเข้าไม่ถึงสิทธิในสัญชาติลาว ○ ไม่ได้รับการเพิ่มชื่อในทะเบียนที่ลาว
• การพัฒนาสุขภาพ   ○ แก่รายการสัญชาติมารดา ○ การเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านที่ลาว หรือการรับรองสัญชาติลาว
• โอกาส   ○ ในการรับรองสัญชาติลาวหรือรับรองทั้งสัญชาติไทยและลาว ○ การเดินทางเข้าเมืองในฐานะคนเชื้อสายลาว
คนเชื้อสายลาวถือสัญชาติของรัฐอื่น(รัฐที่สาม)
8. นางบุญเต็ม(นามสมมุติ)
• การร้องเรียนเข้ามาที่บางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว
เป็นกรณีที่เกิดขึ้นจากเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในสังคมแต่ไม่สามารถนำตัวบุคคลดังกล่าวมา ยินยอมเป็นกรณีศึกษาในวิทยานิพนธ์ได้ จึงได้เพียงสร้างกรณีศึกษาจากตัวของบุคคลจริงในสังคม ขึ้นมา
• สรุปข้อเท็จจริง   ○ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจุดเกาะเกี่ยวโดยการเกิด นางบุญเต็มเกิดที่แขวงเวียงจันทน์ เมืองโพนโงง บ้านโพน เกิดจากบิดามารดาเชื้อสายลาว แต่ได้เสียชีวิตลงในขงที่ลาวไม่สงบ ต่อมานางบุญเต็มได้อพยพหนีความไม่สงบเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยและได้พบรักกับหนุ่มฝรั่งจึงตกลงอยู่กินร่วมกันฉันสามีภรรยาที่ประเทศไทยระยะหนึ่งและต่อมาได้อพยพตามสามีไปอาศัยอยู่ที่ประเทศฝรั่งเศส ○ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิด ภายหลังการเกิดนางบุญเต็มอาศัยอยู่ในรัฐลาวมาโดยตลอดจนกระทั่งอายุ 24 ปี จึงได้เข้ามาอาศัยอยู่ประเทศไทยและอยู่ประเทศไทยนานถึง 5 ปี จึงได้พบกับชาวต่างด้าวและอพยพไปอยู่กับครอบครัวที่ต่างประเทศ ○ สรุปจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐเจ้าของตัวบุคคล จะเห็นได้ว่านางบุญเต็มมีจุดเกาะเกี่ยวสามรัฐกล่าวคือ รัฐลาว รัฐไทย และรัฐที่สาม   รัฐลาว นางบุญเต็มมีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐลาวโดยหลักสืบสายโลหิตจากบิดามารดา และจุดเกาะเกี่ยวโดยหลักดินแดนโดยการเกิด   รัฐไทย เป็นจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิดเพราะนางบุญเต็มอาศัยอยู่ในประเทศไทย 5ปี จึงเป็นจุดเกาะเกี่ยวตามหลักกฎหมายเอกชนเพราะอาศัยอยู่ไทยนานกว่าหกเดือน   รัฐที่สาม เป็นจุดเกาะเกี่ยวโดยการสมรสถือเป็นจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิด ทั้งเป็นรัฐที่รับรองสัญชาติโดยการสมรส
• สถานการณ์ปัญหาสุขภาพ   • การรับรองสัญชาติลาวยังถือเป็นข้อห้าม
• การพัฒนาสุขภาพ   • สอบพยานบุคคลเพื่อรับรองสัญชาติลาวได้ แต่ต้องสละสัญชาติของรัฐที่สาม
9. นายต่อม (นามสมมุติ)

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว
• การร้องเรียนเข้ามาที่บางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ เป็นกรณีศึกษาที่สร้างขึ้นจากเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในสังคมแต่ไม่สามารถนำตัวบุคคลดังกล่าวมายินยอมเป็นกรณีศึกษาในวิทยานิพนธ์ได้ จึงทำได้เพียงสร้างกรณีศึกษาจากตัวของบุคคลจริงในสังคมขึ้นมาเพื่อสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม
• สรุปข้อเท็จจริง   ○ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจุดเกาะเกี่ยวโดยการเกิด 'นายต้อม (นามสมมุติ) เป็นคนเชื้อสายลาวเกิดจากบิดามารดาเป็นคนเชื้อสายลาว นายต้อมเกิดในประเทศไทยที่ค่ายผู้ลี้ภัยจังหวัดอุดร ซึ่งเป็นการเกิดนอกโรงพยาบาลจึงไม่มีหนังสือรับรองการเกิดและไม่ได้ไปแจ้งเกิดที่เขตในประเทศไทย ต่อมาบิดามารดาได้อพยพไปยังประเทศที่สามโดยไปอาศัยอยู่ที่ประเทศออสเตรเลีย และได้ไปเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านที่ประเทศออสเตรเลีย และแปลงสัญชาติในสถานะคนสัญชาติออสเตรเลีย แต่บิดามารดาไม่ได้กลับเข้าไปยังสปป.ลาวจึงไม่ได้เพิ่มชื่อในทะเบียนราษฎรของรัฐลาว จึงทำให้นายต้อม(นามสมมุติ)มีสถานะเป็นต่างด้าวทั้งในรัฐลาวและรัฐไทย แต่เป็นคนชาติของรัฐที่สาม ○ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิด ภายหลังการเกิดนายต้อมอาศัยอยู่ในค่ายผู้ลี้ภัยมาโดยตลอดจนกระทั่งอายุได้ 6 เดือนจึงอพยพตามบิดามารดาไปอาศัยอยู่ที่ประเทศออสเตรเลียจนถึงปัจจุบัน ○ สรุปจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐเจ้าของตัวบุคคล จะเห็นได้ว่านายต้อมมีจุดเกาะเกี่ยวสามรัฐกล่าวคือ รัฐลาว รัฐไทย และรัฐที่สาม รัฐลาว นายต้อมมีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐลาวโดยหลักสืบสายโลหิตจากบิดามารดา รัฐไทย โดยหลักดินแดนเพราะนายต้อมเกิดที่ประเทศไทย รัฐที่สาม เป็นจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิด ทั้งเป็นรัฐเจ้าของสัญชาติของนายต้อม
• สถานการณ์ปัญหาสุขภาพ   • การรับรองสัญชาติลาวยังถือเป็นข้อห้ามสำหรับคนที่รับรองสองสัญชาติ
• การพัฒนาสุขภาพ   • สอบพยานบุคคลเพื่อรับรองสัญชาติลาวได้ แต่ต้องสละสัญชาติของรัฐที่สาม
คนเชื้อสายลาวไร้สัญชาติ

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว
10. นายณพวงศ์ วิลัยพร(ไชยสวรรค์)หรือนาย (ตัม)
• การร้องเรียนเข้ามาที่บางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2560 รศ.ดร.พันธุ์ทิพย์ได้รับแจ้งจากนางสาวไพรัตน์ ว่าเธอและครอบครัว ยังประสบปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติ รศ.ดร.พันธุ์ทิพย์จึงมอบหมายให้นางสาวศิวินุช สร้อยทอง นักศึกษาปริญญาเอก คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และนักกฎหมายวิชาชีพประจำโครงการบางกอกคลินิก ดำเนินการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่กรณี และครอบครัวนี้ ก็ได้รับการให้ความช่วยเหลือจากนักกฎหมายวิชาชีพประจำโครงการบางกอกคลินิกมาโดยตลอด
• สรุปข้อเท็จจริง   ○ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจุดเกาะเกี่ยวโดยการเกิด นายณพวงศ์ วิลัยพร(ไชยสวรรค์)หรือนาย (ตัม) เกิดวันที่ 12 กันยายน 2545 ที่บ้านเลขที่37/80 หมู่ 3 ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี(เจ้าบ้านที่ตัมเกิดชื่อหนองหรือแม่หนอง) เป็นการเกิดนอกโรงพยาบาล นายบุญแก้ว วิลัยพร เป็นผู้ทำคลอด บิดาชื่อ นายปัด ไชยสวรรค์ คนสัญชาติไทย (อาศัยอยู่เชียงราย) และมารดาชื่อนางไพรินทร์ วิลัยพร (ทองสี) คนเชื้อสายลาวซึ่งประสบความไร้รัฐโดยสิ้นเชิง ○ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิด ภายหลังการเกิดนายณพวงศ์ วิลัยพร(ไชยสวรรค์)หรือนาย (ตัม) ก็อาศัยอยู่ประเทศไทยมาโดยตลอด จะเห็นได้ว่าภายหลังการเกิดนายณพวงศ์ วิลัยพร(ไชยสวรรค์)หรือนาย (ตัม) ก็ยังอาศัยอยู่ในประเทศไทยไม่เคยไปไหน ○ สรุปจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐเจ้าของตัวบุคคล จะเห็นได้ว่านายณพวงศ์ วิลัยพร(ไชยสวรรค์)หรือนาย (ตัม)มีจุดเกาะเกี่ยวสองรัฐกล่าวคือ รัฐลาวและรัฐไทย รัฐลาว นายณพวงศ์ วิลัยพรมีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐลาวโดยหลักสืบสายโลหิตจากมารดา เมื่อฟังข้อเท็จจริงว่ามารดาเป็นคนเชื้อสายลาว รัฐไทย อ้างว่ามีบิดาเป็นคนสัญชาติไทย นายณพวงศ์ วิลัยพรมีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐไทยโดยหลักดินแดนโดยการเกิด และอาศัยอยู่ในประเทศไทย
• สถานการณ์ปัญหาสุขภาพ   • ประสบปัญหาความไร้สัญชาติ

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว
• การพัฒนาสุขภาพ   • ตรวจดีเอ็นเอเพื่อพิสูจน์ความเป็นบิดาและบุตรเพื่อรับรองสัญชาติไทย
• โอกาส   • โอกาสที่จะได้รับการรับรองสัญชาติลาวตามมารดาหากมารดาพิสูจน์สัญชาติลาวผ่าน • โอกาสที่จะได้รับการรับรองสัญชาติไทยและลาว
11. น้องทัย
• การร้องเรียนเข้ามาที่บางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ เคสนี้เข้ามาที่บางกอกเมื่อประมาณเดือนม.ค.2563 โดยคุณชโลธรกรมกิจการเด็กและเยาวชน ได้แนะนำให้แม่พรณิภา พลดงนอก ติดตามอาจารย์แหวนและอาจารย์ศิวนุช
• สรุปข้อเท็จจริง   ○ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจุดเกาะเกี่ยวโดยการเกิด น้องทัยเกิดในประเทศไทย เกิดในโรงพยาบาล น้องจึงไม่ไร้รัฐ แต่น้องไร้สัญชาติ เพราะเกิดจากบิดามารดาที่เป็นคนเชื้อสายลาว(ต่างด้าว) เมื่อฟังว่าบิดามารดาเป็นคนเชื้อสายลาว แน่นนอนจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐลาวย่อมเข้มข้นแต่น้องไม่ได้กลับไปบันทึกหรือจดทะเบียนเกิดในสปปลาว ตรงข้ามบิดามารดาโดยการเกิดทั้งน้องทัยไปจึงทำให้น้องทัยได้เป็นบุตรบุญธรรมที่ชอบด้วยกฎหมายของคนสัญชาติไทย จุดเกาะเกี่ยวโดยการเกิดและภายหลังการเกิดจึงแน่นแฟ้นอยู่ที่รัฐไทย ○ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิด จากข้อเท็จจริงต่าง ๆ น้องทัยมีจุดเกาะเกี่ยวโดยการเกิดทั้งรัฐลาวและรัฐไทย รัฐลาว น้องทัยมีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐลาวโดยหลักสืบสายโลหิตจากมารดา เมื่อฟังข้อเท็จจริงว่าบิดามารดาเป็นคนเชื้อสายลาว รัฐไทย น้องทัยเกิดในประเทศไทย มีบิดามารดาบุญธรรมเป็นคนสัญชาติไทย จึงทำให้มีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐไทยโดยหลักดินแดนโดยการเกิด และสืบสายโลหิตจากบิดามารดาบุญธรรม ○ สรุปจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐเจ้าของตัวบุคคล จะเห็นได้ว่าน้องทัยมีจุดเกาะเกี่ยวสองรัฐกล่าวคือ รัฐลาวและรัฐไทย รัฐลาว มีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐลาวโดยหลักสืบสายโลหิตจากบิดามารดา เพราะมี

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว
บิดามารดาเป็นคนเชื้อสายลาว   รัฐไทย เกิดในประเทศไทยมีบิดามารดาบุญธรรมเป็นคนสัญชาติไทย จึงมีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐไทยโดยหลักดินแดนโดยการเกิดและหลักสืบสายโลหิตจากบิดามารดาบุญธรรม
• สถานการณ์ปัญหาสุขภาพ   • ประสบปัญหาความไร้สัญชาติ
• การพัฒนาสุขภาพ   • ขอรับรองสัญชาติไม้มในสถานะบุตรบุญธรรมของคนสัญชาติไทย
• โอกาส   • โอกาสที่จะได้รับการรับรองสัญชาติลาวถ้าหากพบบิดามารดาโดยกำเนิด • โอกาสที่จะได้รับการรับรองสัญชาติไทยและลาวถ้ารัฐลาวสามารถรับรองสองสัญชาติ
12. คุณรุ่งนภา พรหมเทวี หรือ คุณรุ่ง
• การร้องเรียนเข้ามาที่บางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ เรื่องลาวอพยพนี้เข้ามาในบางกอกคลินิกนี้ผ่านช่องทางเฟสบุ๊คกลุ่มเพื่อคุณอ้อยอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562 โดยคุณอ้อยได้ส่งรูปบัตรผู้อพยพและเพิ่มเจ้าของปัญหาเข้ามา หลังจากนั้นทีมงานบางกอกคลินิกโดยอาจารย์แหวน รศ.ดร.พันธุ์ทิพย์จึงมอบหมายให้นาง ลัดตะนา เกตส์ลิวง นักศึกษาปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดำเนินการสอลข้อเท็จจริงเพื่อให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่กรณีต่อไป
• สรุปข้อเท็จจริง   ○ สรุปข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจุดเกาะเกี่ยวโดยการเกิด คุณรุ่ง ทราบว่าตัวเองเกิดเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2517 เกิดที่ สปป ลาว เกิดจากมารดาที่เป็นคนลาวได้จำปาสักและบิดาอ้างว่าเป็นคนเชื้อสายไทยเกิดในประเทศไทย เมื่อฟังข้อเท็จจริงว่าคุณรุ่งนภา พรหมเทวี หรือ คุณรุ่ง เกิดใน สปปลาว เกิดจากมารดาเป็นคนเชื้อสายลาว จุดเกาะเกี่ยวที่เข้มข้นโดยการเกิดย่อมเป็นรัฐลาว ○ สรุปจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิด

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว
คุณรุ่งและครอบครัวอพยพเข้ามาประเทศไทยราวพ.ศ.2518 ทั้งหมดล้วนถือบัตรลาวอพยพ ไม่นานมารดา ก็เสียชีวิตในประเทศไทย บิดาแต่งงานใหม่ไม่ ต่อมาคุณรุ่งนภาก็พบกับรักกับหนุ่มไทยและอยู่กินฉันสามีภรรยา จนกระทั่งมีบุตรด้วยกันสองคนบุตรทั้งสองรับรองสัญชาติไทยตามบิดา ส่วนคุณรุ่งนภายังคงประสบปัญหาความไร้สัญชาติตลอดมา   ○ สรุปจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐเจ้าของตัวบุคคล   • เมื่อคุณรุ่งนภาก่อเกิดในสปปลาว ย่อมมีจุดเกาะเกี่ยวโดยการเกิดกับรัฐลาว และเมื่อมีมารดาเป็นคนเชื้อสายลาวจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐลาวผ่านมารดา ย่อมเกิดแก่คุณรุ่งนภา • เมื่อคุณรุ่งนภามีภูมิลำเนาในประเทศไทยย่อมมีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐไทย และเมื่อสมรสกับชายสัญชาติไทยจุดเกาะเกี่ยวโดยการสมรสย่อมเกิดขึ้นไม่ว่าจะรสโดยกฎหมายหรือไม่ก็ตาม และที่สำคัญมีบุตรที่มีสัญชาติไทยจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐไทย ณ เวลานี้ย่อมเข้มข้นขึ้นมากกว่าเดิม
• สถานการณ์ปัญหาสุขภาพ   • ประสบปัญหาความไร้สัญชาติ • บัตรลาวอพยพหมดอายุยังไม่ได้ถ่าย • ไม่มีบัญชีธนาคาร(คิดว่าตัวเองไม่สารพัดเปิดได้) • ไม่มีใบอนุญาตทำงาน • ไม่มีหนังสืออนุญาตออกนอกพื้นที่
• การพัฒนาสุขภาพ   • จัดทะเบียนสมรส • ยื่นขอสัญชาติโดยการสมรส • ถ่ายบัตรลาวอพยพใหม่ • เปิดบัญชีธนาคาร • ขอใบอนุญาตทำงาน • ขอหนังสืออนุญาตออกนอกพื้นที่
• โอกาส   • โอกาสที่จะได้รับการรับรองสัญชาติลาวตามมารดา

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว
• โอกาสที่จะได้รับการรับรองสัญชาติไทยโดยการสมรส
13. เด็กหญิงชนิตา สีลาปราณี
• การร้องเรียนเข้ามาที่บางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ เนื่องด้วยมารดาทำวิทยานิพนธ์เรื่องคนเชื้อสายลาวในประเทศ การค้นหากรณีศึกษาที่เป็นเด็กที่เกิดในประเทศไทยเพื่อนำมาเป็นกรณีศึกษาในขั้นตอนการจดทะเบียนคนเกิดครบขั้นตอนนั้น อาจไม่ยากแต่การเลือกบุตรของตัวเองนั้นเป็นสิ่งที่ง่ายกว่า เมื่อเห็นว่าขั้นตอนการจดทะเบียนคนเกิดเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่ทำให้คนไร้เอกสารพิสูจน์ทราบตัวบุคคลเป็นปัญหาในการจัดการสุขภาวะเนื่องด้วยการจดทะเบียนคนเกิดไม่ครบขั้นตอน จึงเลือกที่จะเอน้องชนิตา สีลาปราณีมาเป็นกรณีศึกษาซึ่งเป็นหนึ่งในคนเชื้อสายลาวที่เกิดในประเทศไทย อาจจะมีคนเชื้อสายลาวอีกมากมายที่เกิด และอาศัยอยู่ในประเทศไทย ทั้งที่ได้รับรองสัญชาติลาวแล้วและยังไม่ได้รับรองสัญชาติลาว นอกจากนี้้องชนิตาอาจเป็นต้นแบบให้แก่คนที่ยังไม่ได้รับรองสัญชาติลาว ในดำเนินการแจ้งเกิด จดทะเบียนการเกิด และเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน ให้แก่คนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย
• สรุปข้อเท็จจริง   ◦ สรุปข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจุดเกาะเกี่ยวโดยการเกิด เด็กหญิง ชนิตา สีลาปราณี เกิดเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2561 สถานที่เกิด โรงพยาบาล ศิริราช 2 ถนนวังหลัง แขวง ศิริราช เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานครเป็นการเกิดที่มีหนังสือรับรองการเกิด3861/2561 หลังจากนั้น เขตบางกอกน้อย ก็ออกสูติบัตรให้โดยมีเลขประจำตัวประชาชน 13หลัก คือ 7-1020-00047-22-6แต่น้องไม่ได้สัญชาติไทยเนื่องจากบิดามารดาเป็นต่างด้าวอาศัยไม่ถาวร บิดาชื่อ นายสะเหลียว สีลาปราณี ถือหนังสือผ่านแดน พีโอ 0387331 มีสัญชาติออสเตรเลีย เกิดที่จังหวัดเวียงจันทน์ (สปปลาว) มารดามีชื่อว่า นาง ลัดตะนา เกดสีลิ่ง ถือหนังสือผ่านแดน พีโอ1096630 มีสัญชาติลาว เกิดที่ จังหวัดจำปาสัก(สปปลาว) มารดาอาศัยอยู่บ้านเลขที่ 11 ตำบล จันทร์สว่าง อำเภอปากช่อง จังหวัดจำปาสัก มีสัญชาติลาว มีเลขประจำตัว 9 หลัก ขึ้นต้นด้วยเลข16 บิดาอาศัยอยู่บ้านเลขที่62 หมู่กาบามาตา ทิศดาว์นอก อำเภอแพฟิว จังหวัดชิตนี ลัดนิวสะแวง ประเทศออสเตรเลีย ◦ สรุปข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิด จากข้อเท็จจริงของน้องชนิตาที่เกิดในประเทศไทย แต่ไม่ได้สัญชาติไทย ซึ่งน้องชนิตาเป็นบุตรของต่างด้าวที่เข้าเมืองในลักษณะชั่วคราว ดังนั้น จึงไม่ได้สัญชาติไทยในขณะที่

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว

เกิด เพราะมารดามีสิทธิอาศัยชั่วคราวในประเทศไทย ถึงแม้ว่าน้องซนิตาจะเกิดในโรงพยาบาลที่มีหนังสือรับ ร้องการเกิด3861/2561และมีสูติบัตรที่ออกโดยสำนักทะเบียนท้องถิ่น เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานครก็ตาม ประเทศไทยทำได้เพียงแสดงตนเป็นรัฐเจ้าของตัวบุคคลของน้องซนิตาด้วยจุดเกาะเกี่ยวเรื่องถิ่นที่เกิดของน้องซนิตาเท่านั้น อีกประการหนึ่งเมื่อฟังว่าเป็นต่างด้าวบิดาและมารดา ย่อมไม่ใช่คนสัญชาติไทย ทำให้น้องซนิตาไม่สามารถได้สัญชาติไทยได้ด้วยหลักสืบสายโลหิต อย่างไรก็ตามน้องซนิตายังอาจได้สัญชาติไทยตามหลักดินแดนได้ภายหลังการเกิด(ได้สัญชาติแบบมีเงื่อนไข)

○ สรุปจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐเจ้าของตัวบุคคล

จากข้อเท็จจริงทำให้น้องซนิตามีจุดเกาะเกี่ยวกับ 3 ประเทศกล่าวคือ ประเทศลาว ประเทศออสเตรเลีย และประเทศไทย ประการแรก เมื่อฟังได้ว่า น้องซนิตา เกิดในประเทศไทย ประเทศนี้จึงมีสถานะเป็นรัฐเจ้าของถิ่นที่เกิดของน้องซนิตา แสดงออกโดย น้องซนิตามีสูติบัตร ออกโดยสำนักทะเบียนท้องถิ่น เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร เธอมีเลขประจำตัวประชาชน 7-1020-00047-22-6 ทำให้ประเทศไทยแสดงตนเป็นรัฐเจ้าของตัวบุคคลของน้องซนิตาด้วยจุดเกาะเกี่ยวเรื่องถิ่นที่เกิดแต่รัฐไทยอาจเป็นรัฐเจ้าของสัญชาติของน้องซนิตาก็ได้หากน้องซนิตาต้องการใช้สิทธิในสัญชาติไทยตามเงื่อนไข

ประการที่สองเมื่อประกฏข้อเท็จจริงว่าน้องซนิตาถูกบันทึกในทะเบียนราษฎรของประเทศไทย ประเทศนี้จึงเป็นรัฐเจ้าของถิ่นภูมิลำเนาตามกำหนดหมายมหาชน

ประเทศที่สองคือ ประเทศลาว ประเทศนี้มีจุดเกาะเกี่ยวกับน้องซนิตาโดยหลักสืบสายโลหิตจากบุพการีกว่าคือ เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่ามารดาเป็นคนสัญชาติลาว ดังนั้น จึงเกิดความสัมพันธ์โดยหลักบุคคลระหว่างประเทศลาวและเด็กหญิงซนิตา โดยสรุป ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กหญิงซนิตากับรัฐลาว จึงเป็นความสัมพันธ์โดยการเกิด

ประเทศที่สามที่มีจุดเกาะเกี่ยวกับน้องซนิตากล่าวคือประเทศออสเตรเลีย ประเทศนี้มีจุดเกาะเกี่ยวกับน้องซนิตาโดยหลักสืบสายโลหิตจากบุพการีกว่าคือ เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่าบิดาเป็นคนสัญชาติออสเตรเลีย ดังนั้น จึงเกิดความสัมพันธ์โดยหลักบุคคลระหว่างประเทศออสเตรเลียและเด็กหญิงซนิตา โดยสรุป ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กหญิงซนิตากับรัฐออสเตรเลียจึงเป็นความสัมพันธ์โดยการเกิด

สรุปจากข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงมีเพียงสามประเทศที่เป็น “รัฐเจ้า ของตัวบุคคลของน้องซนิตา กล่าวคือ ประเทศไทยเป็นรัฐเจ้าของตัวบุคคลของน้องซนิตาด้วยจุดเกาะ

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว
เกี่ยวเรื่องถิ่นที่เกิด ประเทศลาวเป็นรัฐเจ้าของตัวบุคคลของน้องชนิตา โดยหลักสืบสายโลหิตจากมารดา และ ประเทศออสเตรเลียเป็นรัฐเจ้าของตัวบุคคลของน้องชนิตา โดยหลักสืบสายโลหิตจากบิดา
• สถานการณ์ปัญหาสุขภาพ   ○ ประสบปัญหาความไร้รัฐในขณะที่เกิด ○ ปัญหาการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน ท.ร.13 ○ ปัญหาหลักประกันสุขภาพ ○ ปัญหาสิทธิในสามสัญชาติ กล่าวคือ ลาว ไทย ออสเตรเลีย
• การพัฒนาสุขภาพ   ○ นำสูติบัตรเพื่อไปเพิ่มชื่อที่สำนักงานทะเบียนเขตในประเทศไทยเพื่อให้น้องชนิตามีชื่อในทะเบียนบ้านที่มารดาอาศัยอยู่ ประเภท ท.ร.13 ดำเนินการแล้วเสร็จ ○ แจ้งเกิดน้องชนิตาที่สถานทูตลาวประจำประเทศไทย เพื่อกลับไปเพิ่มชื่อน้องชนิตาที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แต่ได้หนังสือผ่านแดนชั่วคราวเพื่อกลับไปแจ้งเกิดที่ลาว ดำเนินการแล้วเสร็จ ○ ดำเนินการแจ้งเกิดและเพิ่มชื่อน้องชนิตาในทะเบียนบ้านและถูกรับรองสัญชาติลาวตามหลักสืบสายโลหิตจากมารดา ดำเนินการแล้วเสร็จ ○ ร้องขอทำหนังสือเดินทางเพื่อเข้ามาอาศัยอยู่กับมารดาในประเทศไทย ดำเนินการแล้วเสร็จ ○ จดทะเบียนคนเกิดที่สถานทูตออสเตรเลียประจำประเทศไทยหรือลาว เนื่องจากบิดาเป็นคนสัญชาติ ออสเตรเลีย ○ ดำเนินการซื้อหลักประกันสุขภาพ
• โอกาส   ○ โอกาสที่จะได้รับรองสัญชาติไทย ลาว ออสเตรเลีย ○ โอกาสที่จะได้รับการศึกษาในประเทศไทย
14. นางสาวนิ่มอนงค์
• การร้องเรียนเข้ามาที่บางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว

นายพรเลิศเริ่มหารือกับ รศ.ดร.พันธุ์ทิพย์ สายสุนทร ถึงความเป็นไปได้ที่จะขจัดปัญหาความไร้สัญชาติของนางสาวนิ่มอนงค์มาตั้งแต่วันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ.2557 ผ่านช่องทางเฟซบุ๊ก

- **สรุปข้อเท็จจริง**

- **ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจุดเกาะเกี่ยวโดยการเกิด**

นางสาวนิ่มอนงค์ ศรีสะอาด เกิดที่ค่ายผู้ลี้ภัยเก่า ณ จังหวัดอุบลราชธานี ประเทศไทย เมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2529 เกิดนอกโรงพยาบาลจึงไม่ได้รับการจดทะเบียนคนเกิดในขณะที่เกิด

บิดามีชื่อว่า "นายยาน ศรีสะอาด" และมารดามีชื่อว่า "นางทองสุข ศรีสะอาด" บิดาและมารดาเป็นคนเชื้อสายลาว ซึ่งเกิดใน ส.ป.ป.ลาว และอพยพเข้ามาในประเทศไทยในราว พ.ศ.๒๕๒๕

บุพการีไม่ได้ไปแจ้งเกิดนางสาวนิ่มอนงค์ที่เขตและไม่ได้กลับไปแจ้งเกิดที่ลาว เป็นเหตุให้นางสาวนิ่มอนงค์ประสบปัญหาความไร้รัฐโดยสิ้นเชิงในขณะที่เกิด

- **ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิด**

มานางสาวนิ่มอนงค์ได้พบรักและสมรสกับชายสัญชาติไทย คือ นายพรเลิศ นาคปนิน ทั้งสองตัดสินใจตั้งบ้านเรือน ที่ อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2547 นางสาวนิ่มอนงค์ ศรีสะอาด ได้รับการบันทึกในแบบรับรองรายการทะเบียนประวัติของคนที่ต่างตัวที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ หรือ “ท.ร.18/1” โดยมีเลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก ขึ้นต้นด้วย 00 นางสาวนิ่มอนงค์และนายพรเลิศ มีบุตรด้วยกันสองคน บุตรทั้งสองรับรองสัญชาติไทยโดยหลักสืบสายโลหิตจากบิดา

ต่อมาผู้อำนวยการทะเบียนกลางได้ออกบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนให้แก่นางสาวนิ่มอนงค์ ศรีสะอาด โดยบัตรดังกล่าวระบุว่า นางสาวนิ่มอนงค์มีเลขประจำตัวประชาชน 13 หลักขึ้นต้นด้วย 0 และตรงกลาง ก็คือ เลข 89 หลังจากนั้น นางสาวนิ่มอนงค์ และนายพรเลิศ ได้จดทะเบียนสมรสกันตามกฎหมายไทย

- **สรุปจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐเจ้าของตัวบุคคล**

ประเทศลาวนางสาวนิ่มอนงค์มีจุดเกาะเกี่ยวโดยหลักบุคคล ตามหลักสืบสายโลหิตจากบิดาและมารดาโดยหลักดินแดน ทั้งนี้ เพราะเธอมีบิดาและมารดา “ที่น่าจะพิสูจน์” สิทธิในสัญชาติลาวได้ เนื่องจากบุพการีเกิดในประเทศลาวจากบิดามารดาที่เกิดในประเทศลาว บิดามารดาของนางสาวนิ่มอนงค์จึงมีจุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริงกับประเทศลาว อันทำให้นางสาวนิ่มอนงค์มีจุดเกาะ

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว

เกี่ยวกับแท้จริงกับประเทศลาวโดยผ่านบิดามารดา หากรัฐลาวยอมรับรองสิทธิในสัญชาติลาวแก่บิดามารดา ก็จะทำให้รัฐลาวยอมรับรองสิทธิในสัญชาติแก่นางสาวนิ่มอนงค์ แต่แม้เราจะรับฟังข้อเท็จจริงดังกล่าว แต่นางสาวนิ่มอนงค์ก็ไม่มีพยานหลักฐานอื่นใดที่เชื่อมโยงจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐลาวได้เลย จนกว่าบิดามารดาจะพิสูจน์สัญชาติลาว

ประเทศไทย การเกิดในไทยของนางสาวนิ่มอนงค์ก็ทำให้มีจุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริงรัฐไทยโดยหลักดินแดน อันนำไปสู่สิทธิในสัญชาติไทยโดยหลักดินแดนโดยการเกิด เพราะเป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้นั้นคือหลักฐานการศึกษา หมายความว่านางสาวนิ่มอนงค์อาศัยในประเทศไทยมานานแล้ว นอกจากนี้นางสาวนิ่มอนงค์ ยังสมรสกับชายสัญชาติไทยและมีบุตรที่มีสัญชาติไทย จึงมีจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิดโดยการสมรส ทั้งนี้ เพราะก่อตั้งครอบครัวตามกฎหมายกับชายสัญชาติไทย จุดเกาะเกี่ยวดังกล่าวยังมีลักษณะเป็นจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิดและเป็นจุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริงกับรัฐไทย อันทำให้นางสาวนิ่มอนงค์อาจ “มี” สิทธิในสัญชาติไทยภายหลังการเกิดโดยการสมรส

• สถานการณ์ปัญหาสุขภาพ

- ถึงแม้ความไร้รัฐจะสิ้นสุดลงโดยผลของการรับรองสถานะบุคคลใน ท.ร.13/1 แต่ก็ยังถูกถือว่าเป็นคนเข้าเมืองมิชอบด้วยกฎหมายไทย
- นางสาวนิ่มอนงค์ยังคงประสบปัญหาไร้สัญชาติโดยสิ้นเชิง เนื่องจากไม่มีการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายสัญชาติจากรัฐใดเลยจึงประสบปัญหาความไร้สัญชาติโดยสิ้นเชิง

• การพัฒนาสุขภาพ

- เพื่อขจัดปัญหาความไร้สัญชาติ ควรร้องขอพิสูจน์สัญชาติลาวกับสถานทูตลาวประจำประเทศไทยเพื่อจะดำเนินการขวงเดือนพฤศจิกายน
- ถ้าพิสูจน์สัญชาติลาวผ่านดำเนินการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน ที่ลาว ออกบัตรประชาชนลาว ถือนหนังสือเดินทางลาว ขอวีซ่า Family เข้ามาประเทศไทย ขวงเดือนพฤศจิกายน
- ถ้าพิสูจน์สัญชาติลาวไม่ผ่าน เพื่อขจัดปัญหาความไร้สัญชาติ ร้องขอสัญชาติไทยโดยการสมรส
- เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน ท.ร. 14

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว
• โอกาส   ○ โอกาสที่จะได้รับรองสัญชาติลาวตามบิดามารดา ○ โอกาสในการรับรองสัญชาติไทยโดยการสมรส ○ โอกาสได้รับการรับรองสองสัญชาติลาวไทย ○ โอกาสในการเดินทางเข้าลาวในฐานะคนเชื้อสายลาว
15. นายเป็ง แห่ง อำเภอบุณขริก จังหวัดอุบลราชธานี
• การร้องเรียนเข้ามาที่บางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ เป็นเคสเดิมที่ร้องขอความช่วยเหลือเข้ามาที่บางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ ตั้งแต่สมัยการทำวิทยานิพนธ์เรื่องสถานะของคนลาวในประเทศไทย
• สรุปข้อเท็จจริง   ○ สรุปข้อเท็จจริงโดยกำเนิด นายเป็ง ให้ปากคำว่า เขาเกิดเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๙๙ จึงมีอายุ ๕๑ ปี เขาเกิด ณ หมู่บ้านหนองแต้ใหญ่ แขวงจำปาศักดิ์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในขณะที่เขาเกิด ไม่มีการแจ้งการเกิดของเขาในทะเบียนราษฎรของประเทศลาว แต่ไม่ได้รับการบันทึกในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวอาจเป็นเพราะขงนั้นทะเบียนราษฎรลาวยังไม่มี ○ สรุปข้อเท็จจริงภายหลังการเกิด เมื่อเกิดความไม่สงบในลาวนายเป็งและครอบครัวจึงอพยพหนีภัยความตายเข้ามาในประเทศไทยผ่านด่านช่องเตาอูมาอาศัยอยู่ที่ศูนย์อพยพแก่งยางในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ในราว พ.ศ.๒๕๑๘ เขาไม่เคยได้รับการสำรวจจากเจ้าหน้าที่กรมการปกครองไทยเลยจึงทำให้ไม่มีชื่อปรากฏในแบบพิมพ์ประวัติตามกฎหมายทะเบียนราษฎรไทยที่มีชื่อว่า “ลาวอพยพ” แต่ไปแสดงตัวเพื่อขึ้นทะเบียนบุคคลในสถานะของ แรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมาย นายเป็งถูกระบุในแบบรับรองทะเบียนประวัติของคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ (ท.ร.๓๘/๑) ○ สรุปจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐเจ้าของตัวบุคคล จากข้อเท็จจริงจะเห็นว่านายเป็งมีจุดเกาะเกี่ยวกับสองรัฐกล่าวคือ รัฐลาว นายเป็งมีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐลาวโดยหลักบุคคลและหลักดินแดนกล่าวคือ หลักบุคคล ทั้งนี้ เพราะเขาเกิดบิดาและมารดา “ที่น้ำจะพิสูจน์” สิทธิในสัญชาติลาวได้ เนื่องจากบุพการีเกิดในประเทศลาวจากบิดามารดาที่เกิดในประเทศลาว จึงทำให้เขามีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐลาว

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว
โดยผ่านบุพการี หลักดินแดนกล่าวคือเขาเกิดในประเทศลาวจึงมีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐลาวโดยหลักดินแดน   รัฐไทย เป็นจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิดเมื่อฟังว่าเขาย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยและมีภีมิลำเนาในประเทศไทย นายเป็งถูกรับรองทะเบียนประวัติของคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ (ท.ร.๓๘/๑)
• สถานการณ์ปัญหาสุขภาพ   ◦ ประสบปัญหาความไร้สัญชาติ
• การพัฒนาสุขภาพ   ◦ ความเป็นไปได้ในการพิสูจน์สัญชาติลาว
• โอกาส   ◦ โอกาสที่จะเป็นคนที่มิชื่อในสองทะเบียนราษฎรกล่าวคือทะเบียนราษฎรของรัฐลาวและทะเบียนราษฎรของไทย ◦ โอกาสที่จะได้รับการรับรองสัญชาติลาว
คนเชื้อสายลาวไร้รัฐไร้สัญชาติ
16. นางบุญเอื้อ บัวอ่อนแก้ว หรือ ป้าอี๊ด
• การร้องเรียนเข้ามาที่บางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ นพ.เกษม ตั้งเกษมสำราญ Kasame Tungkasamesamran สาธารณสุขจังหวัดอุดรดิตถ์ ได้ร้องขอให้ขยายงานให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายเพื่อคนที่มีปัญหาการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายไปในจังหวัดอุดรดิตถ์ ในการเสวนาเมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ.2561 ณ ห้องประชุมคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร การนับหนึ่งเพื่อศึกษาปัญหาของคนเชื้อสายลาวที่ตกเป็นคนไร้สัญชาติในจังหวัดอุดรดิตถ์ ก็ได้เริ่มขึ้นนับหนึ่งตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมา หลังจากวันนั้น นพ.เกษม ตั้งเกษมสำราญ ก็ได้ส่งข้อมูลการติดต่อขอเท็จจริงบางประการเกี่ยวกับความไร้รัฐไร้สัญชาติของนางบุญเอื้อ บัวอ่อนแก้ว หรือ “ป้าอี๊ด” เข้ามาในกลุ่มของทีมงานบางกอกคลินิก ทีมงานก็ได้ติดตามให้ความช่วยเหลือโดยเริ่มจากการสำรวจข้อเท็จจริงของป้าอี๊ดเพื่อดำเนินการต่อไป
• สรุปร้องเท็จจริง

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว

○ สรุปข้อเท็จจริงโดยการเกิด

นางบุญเอื้อ บัวอ่อนแก้ว หรือ ป้าอืด เกิดเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ.2495 ณ บ้านแห่ เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เกิดจากบิดาชื่อนายบัว บัวอ่อนแก้ว (เสียชีวิต) และ มารดาชื่อนางอ่อน บัวอ่อนแก้ว (เสียชีวิตตั้งแต่ป้าอืดอายุ 13 ปีที่ลาว) ป้าอืด มีพี่น้องร่วมบิดามารดาทั้งหมด 7 คน ป้าอืดเป็นบุตรคนที่ 4 เสียชีวิตแล้ว 3 คน อาศัยอยู่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 3 คน สัญชาติลาวทั้งสาม ส่วนป้าอืดประสบปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติ

○ สรุปข้อเท็จจริงภายหลังการเกิด

ป้าอืดพบกับนายประชัน ชัยเดชะ ชายสัญชาติไทย ซึ่งเข้าทำงานกับหน่วยทหารลับที่ลาว เมื่อปีพ.ศ.2516 อาศัยอยู่ที่ ตำบลแม่สะเรียง อำเภอเมืองแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในปีเดียวกันซึ่งทั้งสองตกลงแต่งงานกัน ตามประเพณีลาวที่ บ้านแห่ เมืองปากเซ แขวงจำปาสักทั้งสองมีบุตรร่วมกันทั้งหมด 3 คนกล่าวคือ นางสาวปิยวัน ชัยเดชะ(เกิดลาวปัจจุบันสัญชาติไทยและเปลี่ยนชื่อสกุลเป็น น.ส. ณัทสนันท์ สิริองค์ยากกร) นาย วรวิทย์ ไชยเดชะ(เกิดไทยปัจจุบันสัญชาติไทย) และ นายปริญ ชัยเดชะ(เกิดไทยเสียชีวิต)

เมื่อปี พ.ศ.2518 ป้าอืดเดินทางเข้ามาประเทศไทยพร้อมกับนายประชัน ชัยเดชะ และบุตร โดยเข้ามาอาศัยอยู่ที่บ้านของนายประชัน ป้าอืดกับนายประชัน ชัยเดชะ ได้จดทะเบียนสมรสตามกฎหมายไทย และไม่แนวกักตักทะเบียนอย่างร้าย ต่อมาพบกับรักนายธีรพันธ์ พุ่มนิคม เป็นคนสัญชาติไทย ทำงานที่ ธกส (ธนาคารกสิกร) สาขาอุดรดิตต์ ต่อมาป้าอืดกับนายธีรพันธ์ พุ่มนิคม ได้ไปจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายไทยแต่ ชื่อที่ป้าอืดใช้ในการจดทะเบียนสมรสคือ สุทัศน์ บุญเจริญ เนื่องด้วยป้าอืดไม่มีเอกสารใด ๆ เลยพิสูจน์ตนจึงไปเอาชื่อของคนที่ย้ายสาบสูญมาใช้เพื่อให้สามารถจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายได้และนำไปเบิกค่าเช่าห้องจากสำนัก งานของนายธีรพันธ์ พุ่มนิคม ต่อมาเมื่อมีบุตรด้วยกัน 1 คนกล่าวคือ นางสาวจรรุภรณ์ พุ่มนิคม(สัญชาติไทย) ตามสูติบัตร ระบุชื่อมารดาว่า นางสุทัศน์ บุญเจริญ ปัจจุบัน ณ บ้านเลขที่ 74/5 ซอย3 ถนนบรมอาสาณ์ ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมืองอุดรดิตต์ จังหวัดอุดรดิตต์ ตลอดเวลาป้าอืดไม่เคยได้รับการสำรวจทางทะเบียนและไม่เคยกลับไปลาวจึงทำให้ป้าอืดเป็นคนไร้รัฐไร้สัญชาติในประเทศไทย

○ สรุปจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐเจ้าของตัวบุคคล

ประเทศลาวป้าอืดมีจุดเกาะเกี่ยวโดยหลักบุคคล ตามหลักสืบสายโลหิตจากมารดาและบิดา เนื่องจากป้าอืดเกิดในประเทศลาวจากบุพการีที่เกิดในประเทศลาว ป้าอืดจึงมีจุดเกาะเกี่ยว

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว
ที่แท้จริงกับประเทศลาว อันทำให้ป่าอีดมีจุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริงกับประเทศลาวโดยผ่านบิดาและมารดา เมื่อรัฐลาวยอมรับรองสิทธิในสัญชาติลาวของบิดามารดา ย่อมจะทำให้รัฐลาวยอมรับรองสิทธิในสัญชาติแก่ป่าอีด นอกจากนั้น การเกิดในลาวป่าอีดก็จะมีจุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริงรัฐรัฐลาวโดยหลักดินแดน อันนำไปสู่สิทธิในสัญชาติลาวโดยหลักดินแดนโดยการเกิด   ประเทศไทย ป่าอีดมีจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิดโดยหลักครอบครัว ทั้งนี้ เพราะก่อตั้งครอบครัวตามธรรมชาติกับชายสัญชาติไทย จุดเกาะเกี่ยวดังกล่าวยังมีลักษณะเป็นจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิดและเป็นจุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริงกับไทย อันทำให้ป่าอีดอาจ “มี” สิทธิในสัญชาติไทยภายหลังการเกิดโดยการสมรส   ดังนั้น จะเห็นได้ว่าป่าอีดเป็นคนเชื้อสายลาวซึ่งอาศัยอยู่ในประเทศไทย ไม่มีในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวและรัฐไทยรวมทั้งรัฐอื่นบนโลกใบนี้จึงทำให้ป่าอีดประสบปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติโดยสิ้นเชิง
• สถานะการณ์ปัญหาสุขภาพ   ○ ประสบปัญหาไร้รัฐไร้สัญชาติโดยสิ้นเชิง เนื่องจากไม่มีการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายสัญชาติ และไม่ได้รับการรับรองในทะเบียนราษฎรจากรัฐใดเลยจึงไม่มีเอกสารรับรองตัวบุคคลใด ๆ เลย ○ ปัญหาการเข้าเมืองที่มีขอบด้วยกฎหมายและอาศัยอยู่โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ○ ปัญหาการขอวีซ่า
• การพัฒนาสุขภาพ   ○ จัดทำหนังสือเพื่อขอขจัดความไร้รัฐโดยสิ้นเชิง ○ ร้องขอพิสูจน์สัญชาติลาวกับสถานทูตลาวประจำประเทศไทยเพื่อขจัดความไร้สัญชาติ ○ ขอวีซ่า Family เพื่อเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยกับบุตร ○ ร้องขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านท.ร. 13 คนอาศัยอยู่ชั่วคราว
• โอกาส
17. คุณรมณีย์ พันทวงศ์ หรือแม่ตุ้ม
• การร้องเรียนเข้ามาที่บางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว

คณะทำงานได้รับคำร้องขอความช่วยเหลือทางกฎหมายจาก นายเอกสิทธิ์ ฉิมวงษ์ เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2562 เนื่องด้วยมารดาประสบปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติ และการบันทึกชื่อมารดาในทะเบียนบ้าน สุตีบตร เป็นการบันทึกผิดซึ่งระบุว่ามารดาสัญชาติไทย และมารดาก็ไม่สามารถใช้สิทธิในหลักประกันสุขภาพซึ่งเป็นมารดาของคนสัญชาติไทย

- **สรุปข้อเท็จจริง**

- **สรุปข้อเท็จจริงโดยการเกิด**

“คุณบัวลม” หรือ คุณธรรมณีย์ พันทะวง เกิดเมื่อปี วันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2499 เกิดที่คุ้มธาตุขาว แขวงเวียงจันทร์ ณ คุ้มธาตุขาวซึ่งปัจจุบันเปลี่ยนเป็นบ้านธาตุขาว แขวงเวียงจันทร์ซึ่งปัจจุบันเปลี่ยนเป็นเมืองชัยเสดถา นครหลวงเวียงจันทร์ บิดาชื่อ นายอุดม พันทะวง และมารดาชื่อ นางฟองสมุทร พันทะวง เป็นคนเชื้อสายลาว

คุณธรรมณีย์เกิดนอกโรงพยาบาล โดยทำคลอดตามธรรมชาติ ณ บ้านธาตุขาว และต่อมาจดจำได้ว่าเติบโต ณ บ้านโพนสะหวัน เมืองสีสัตตะนาก นครหลวงเวียงจันทร์ โดยอาศัยอยู่กับบิดาและมารดา เติบโตขึ้นในวัยเยาว์ได้รับการศึกษาชั้นประถมศึกษาในประเทศลาว แต่เปลี่ยนโรงเรียนเป็นประจำเพราะต้องติดตามบิดาและมารดาซึ่งทำงานในกองทัพ ดังนั้น จึงพออ่านและเขียนภาษาลาวได้

คุณธรรมณีย์พบกับชายไทย ชื่อ นายสมศักดิ์ พระกำกับ ซึ่งเป็นสามีคนแรก โดยพบกันที่บ้านโพนสะหวัน เมืองสีสัตตะนาก นครหลวงเวียงจันทร์ ทั้งนี้ นายสมศักดิ์เป็นทหารไทยซึ่งทำหน้าที่ร่วมรบในประเทศลาวในขณะนั้น

- **สรุปข้อเท็จจริงภายหลังการเกิด**

ปี พ.ศ. 2516 คุณธรรมณีย์ได้เดินทางตามนายสมศักดิ์เข้ามาในประเทศไทย โดยเดิมที่ตั้งใจเข้ามาท่องเที่ยววัดพระแก้ว แต่ต่อมาก็ตัดสินใจก่อตั้งครอบครัวร่วมกันกับนายสมศักดิ์ และอาศัยอยู่ที่บ้านเลขที่ 215/3 ในแขวงธนบุรี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร คุณธรรมณีย์ให้กำเนิดบุตรชายคนแรก คือ คุณแอ๊ด หรือนายสมบุรณ์ พระกำกับ โดยทำคลอดที่บ้านโดยหมอดำแย ซึ่งคลอด ณ บ้านเลขที่ 215/3 ในแขวงธนบุรี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ต่อมาได้ยุติการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวกับนายสมศักดิ์ สามีคนแรก เนื่องจากมีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกัน คุณธรรมณีย์จึงต้องออกจากบ้านของคุณสมศักดิ์ และฝากบุตรชายคนแรก คือ นายสมบุรณ์อยู่ในความดูแลของครอบครัวสามี

หลังจากนั้นคุณธรรมณีย์ พบรักกับชายไทย ชื่อ นายปรีชา ฉิมวงษ์ ซึ่งเป็นสามีคนที่

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว

สอง จากนั้น ทั้งสองจึงก่อตั้งครอบครัวร่วมกัน ณ บ้านที่เขตราษฎร์บูรณะ กรุงเทพมหานคร หลังจากนั้นทั้งสองจึงมีบุตรร่วมกัน 1 คน คือ คุณตุ้ม หรือ นายเอกสิทธิ์ ฉิมวงษ์ ทำงานเป็นข้าราชการ นายเอกสิทธิ์ ได้ซื้อทาวเฮาส์ ในหมู่บ้าน พฤษภา 15 และอาศัยอยู่ด้วยกัน ณ บ้านเลขที่ 199/1102 หมู่ 3 ตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ จนถึงปัจจุบัน

○ สรุปจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐเจ้าของตัวบุคคล

แม่ตุ้มมีจุดเกาะเกี่ยวกับสามประเทศกล่าวคือ

ประเทศลาวแม่ตุ้มมีจุดเกาะเกี่ยวโดยหลักบุคคล ตามหลักสืบสายโลหิตจากมารดาและบิดา เนื่องจากแม่ตุ้มเกิดในประเทศลาวจากบุพการีที่เกิดในประเทศลาวแม่ตุ้มจึงมีจุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริงกับประเทศลาว อันทำให้แม่ตุ้มมีจุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริงกับประเทศลาวโดยผ่านบิดาและมารดา เมื่อรัฐลาวยอมรับรองสิทธิในสัญชาติลาวของบิดามารดา ย่อมจะทำให้รัฐลาวยอมรับรองสิทธิในสัญชาติแก่แม่ตุ้ม นอกจากนั้น การเกิดในลาวแม่ตุ้มก็จะทำให้มีจุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริงรัฐรัฐลาวโดยหลักดินแดน อันนำไปสู่สิทธิในสัญชาติลาวโดยหลักดินแดนโดยการเกิด

ประเทศไทย แม่ตุ้มมีจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิดโดยหลักครอบครัว ทั้งนี้ เพราะก่อตั้งครอบครัวตามธรรมชาติกับชายสัญชาติไทย จุดเกาะเกี่ยวดังกล่าวยังมีลักษณะเป็นจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิดและเป็นจุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริงกับไทย อันทำให้แม่ตุ้มอาจ “มี” สิทธิในสัญชาติไทยภายหลังการเกิดโดยการสมรส

ประเทศสหรัฐอเมริกา แม่ตุ้มมีจุดเกาะเกี่ยวกับประเทศดังกล่าวเนื่องด้วยเป็นบุตรของคนสัญชาติอเมริกา

• สถานะการณปัญหาสุขภาพ

- ประสบปัญหาไร้รัฐไร้สัญชาติโดยสิ้นเชิง เนื่องจากไม่มีการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายสัญชาติ และไม่ได้รับการรับรองในทะเบียนราษฎรจากรัฐใดเลยจึงไม่มีเอกสารรับรองตัวบุคคลใด ๆ เลย
- ปัญหาไร้หลักประกันสุขภาพ
- ปัญหาการถือครองทรัพย์สิน

• การพัฒนาสุขภาพ

- ดำเนินการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (ท.ร. 38 ก) เพื่อขจัดปัญหาความไร้รัฐ

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว
○ ร้องขอพิสูจน์สัญชาติลาวกับสถานทูตลาวประจำประเทศไทยเพื่อขจัดความไร้สัญชาติ ○ ร้องขอตรวจดีเอ็นเอ เนื่องจากแม่ตุ่มเป็นแม่ของข้าราชการไทยจึงต้องใช้หลักประกันสุขภาพกับบุตรชาย ○ ร้องขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านที่ลาว ○ ร้องทำทำบัตรประชาชนลาว ○ ร้องทำหนังสือเดินทางลาว ○ ร้องขอ ขอวีซ่า Family ที่สถานทูตไทยประจำประเทศลาว ○ ร้องขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านในประเทศไทย ○ ร้องขอจดทะเบียนสมรส ○ ร้องขอสัญชาติไทยโดยการสมรส
● โอกาส   ● โอกาสที่จะมีชื่อในสองทะเบียนราษฎร ● โอกาสที่จะได้รับรองสองสัญชาติ
18. นางสาวจุมมาลี แก้วกัญญา
● การร้องเรียนเข้ามาที่บางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ.2560 เวลา 18.58 น. ได้รับคำร้องของนางสาวจุมมาลี แก้วกัญญา เป็นคำร้องผ่านกล่องข้อความของระบบเฟซบุ๊ก (facebook) ของ รศ.ดร. พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร ซึ่งร้องขอความช่วยเหลือทางกฎหมาย เพราะจุมมาลี และครอบครัวประสบปัญหาความไร้รัฐโดยสิ้นเชิง
● สรุปข้อเท็จจริง   ○ สรุปข้อเท็จจริงโดยการเกิด นางสาวจุมมาลี แก้วกัญญาเกิดเมื่อ 10 พฤษภาคม พ.ศ.2530 ณ บ้านขี้ناق เมืองโขง แขวงจำปาศักดิ์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือที่เรียกสั้นๆ ว่า “สปป.ลาว” เป็นการเกิดนอกโรงพยาบาล จึงไม่มีการออกหนังสือรับรองการเกิดตามกฎหมายลาวว่าด้วยการทะเบียนราษฎร บิดาชื่อว่า “ถม แก้วกัญญา” เกิดเมื่อ พ.ศ. 2493 และมารดาชื่อว่า “แก้ว แก้ว

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว

กัญญา” เกิดเมื่อ พ.ศ. 2499 บิดาและมารดาเป็นคนเชื้อสายลาว ซึ่งเกิดและอาศัยอยู่ที่บ้านขึ้นาค เช่นกัน คุณจุมมาลีมีพี่สาว 3 คน และพี่ชาย 1 คนทุกคนเกิดและอาศัยอยู่ที่บ้านขึ้นาค

○ สรุปข้อเท็จจริงภายหลังการเกิด

เมื่อราว พ.ศ. 2531 มีการย้ายถิ่นของครอบครัวแก้วกัญญาจาก ส.ป.ป.ลาว มาสู่ ประเทศไทย ครอบครัวแก้วกัญญาทุกคนได้อพยพเข้ามาในประเทศไทย โดยข้ามแม่น้ำโขงเข้ามา ทางด่านอำเภอเขมราฐ ในขณะที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย บิดาของจุมมาลีมีอายุ 38 ปี ส่วน มารดามีอายุ 13 ปี ในขณะที่นางจารุณี พี่สาวคนที่ 1 ของจุมมาลีมีอายุ 12 ปี นางสาวสมหมาย พี่สาว คนที่ 2 มีอายุ 10 ปี นางสาวสนธิ พี่สาวคนที่ 3 มีอายุ 6 ปี นายชัยชนะ พี่ชายของนางสาวจุมมาลี มีอายุ 4 ปี ส่วนจุมมาลี มีอายุเพียง 1 ปี สาเหตุที่เข้ามา ก็เพราะความยากจน คิดว่า มาอยู่ที่ไทยจะ มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยเข้ามาอาศัยอยู่ในที่ดินของ ร.ต.ต.เดชา วงศ์เมืองแสน

จุมมาลี รวมถึงพี่สาวพี่ชายได้เข้าเรียนที่โรงเรียนบ้านเหนือเขมราฐ ด้วยความ กรุณาของ อาจารย์อนงค์ วงศ์เมืองแสน พาไปสมัครเรียน อาจารย์อนงค์เป็นภรรยาของ ดาบ ตำรวจ เดชา วงศ์เมืองแสน เจ้าของที่ดิน ซึ่งอาศัยอยู่ในช่วงแรกที่เข้ามาในประเทศไทย ทุกคนก็ได้ เรียนจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ต่อมาสมาชิกบางส่วนของครอบครัวแก้วกัญญาไปขอรับการสำรวจและบันทึกใน ทะเบียนประวัติแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือ (ท.ร.38/1) แต่ก็สูญหายไปกับน้ำเมื่อน้ำท่วมบ้าน ครอบครัว แก้วกัญญาโดยเฉพาะนางสาวจุมมาลีพยายามที่จะจัดความไร้รัฐมาหลายครั้งตลอดจนปัจจุบันซึ่ง ดำเนินการร้องขอยื่นแบบ 89 ไปแล้วก็ต้องรอต่อไปว่าความพยายามของนางสาวจุมมาลีและ ครอบครัวแก้วกัญญาจะสำเร็จหรือไม่

○ สรุปจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐเจ้าของตัวบุคคล

ประเทศลาว นางจุมมาลีมีจุดเกาะเกี่ยวโดยหลักบุคคล ตามหลักสืบสายโลหิตจาก มารดาและโดยหลักดินแดน ทั้งนี้ เพราะเธอมีมารดา “ที่น่าพิสุจน์” สิทธิในสัญชาติลาวได้ เนื่องจาก บิดาและมารดา เกิดในประเทศลาวจากบุพการีที่เกิดในประเทศลาว บิดาและมารดาจึงมีจุดเกาะ เกี่ยวที่แท้จริงกับประเทศลาว อันทำให้นางสาวจุมมาลีมีจุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริงกับประเทศลาวโดย ผ่านบิดาและมารดา หรือตามหลักสืบสายโลหิต หากรัฐลาวยอมรับรองสิทธิในสัญชาติลาวแก่บิดา และมารดา ก็จะทำให้รัฐลาวยอมรับรองสิทธิในสัญชาติแก่นางสาวจุมมาลี แก้วกัญญาด้วย นอกจากนั้น การเกิดในลาวของนางสาวจุมมาลีก็จะทำให้มีจุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริงรัฐลาวโดยหลัก ดินแดน อันนำไปสู่สิทธิในสัญชาติลาวโดยหลักดินแดนโดยการเกิด

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว
ประเทศไทย นางจุมมาลีมีจุดเกาะเกี่ยวโดยหลักดินแดน เป็นจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิด เพราะครอบครัวแก้วกัญญาอพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนและอาศัยอยู่ในประเทศไทยมากกว่าสิบปี จะเห็นได้ว่าจุมมาลีมีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐไทยตามกฎหมายเอกชน จนกลายเป็นจุดเกาะเกี่ยวที่เข้มข้นแท้จริงกับรัฐไทยเพราะมีความกลมกลืนกับประเทศไทยมากกว่ารัฐลาว ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่เพียงพอที่รัฐไทยจะยอมรับสิทธิและสถานะคนสัญชาติไทยภายหลังการเกิดให้แก่คนในครอบครัวแก้วกัญญา
• สถานะการณ์ปัญหาสุขภาพ   ○ ประสบปัญหาไร้รัฐไร้สัญชาติโดยสิ้นเชิง เนื่องจากไม่มีการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายสัญชาติ และไม่ได้รับการรับรองในทะเบียนราษฎรจากรัฐใดเลยจึงไม่มีเอกสารรับรองตัวบุคคลใดๆเลย ○ ปัญหาการเข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ○ ปัญหาการเดินทาง-การขอวีซ่า ○ ปัญหาการขาดไร้หลักประกันสุขภาพ
19. นางสาวสมหมาย
• การร้องเรียนเข้ามาที่บางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ.2560 เวลา 18.58 น. ได้รับคำร้องของนางสาวจุมมาลี แก้วกัญญา น้องสาวของนางสมหมาย เป็นคำร้องผ่านกล่องข้อความของระบบเฟซบุ๊ก (facebook.com) ของ รศ.ดร. พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร ซึ่งร้องขอความช่วยเหลือทางกฎหมาย เพราะจุมมาลี และครอบครัวประสบปัญหาความไร้รัฐโดยสิ้นเชิง
• สรุปข้อเท็จจริง   ○ สรุปข้อเท็จจริงโดยการเกิด นางสมหมาย แก้วกัญญา(สุขปรุง) เกิดเมื่อปี พ.ศ.2521 ที่บ้านขี้นาค เมืองโขง แขวงจำปาสัก สปป.ลาว เกิดจากบิดาชื่อ นายถม แก้วกัญญาและมารดาชื่อนางแก้ว แก้วกัญญา เป็นการเกิดนอกโรงพยาบาล จึงไม่มีการออกหนังสือรับรองการเกิดตามกฎหมายลาวว่าด้วยการทะเบียนราษฎร คุณสมหมายมีพี่สาว 1 คน พี่ชาย 1 และน้องสาว 1 คน ทุกคนเกิดและอาศัยอยู่ที่บ้านขี้นาค

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว

○ สรุปข้อเท็จจริงภายหลังการเกิด

เมื่อราว พ.ศ. 2531 มีการย้ายถิ่นของครอบครัวแก้วกัญญาจาก สปป.ลาว มาสู่ประเทศไทย ครอบครัวแก้วกัญญาทุกคนได้อพยพเข้ามาในประเทศไทย โดยข้ามแม่น้ำโขงเข้ามาทางด้านอำเภอเขมราฐ ในขณะที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย บิดาของสมหมายมีอายุ 38 ปี ส่วนมารดามีอายุ 13 ปี ในขณะที่นางจารุณี พี่สาวคนที่ 1 ของนางสมหมายมีอายุ 12 ปี นางสมสนิท น้องสาว มีอายุ 6 ปี นายชัยชนะ น้องชายของนางสมหมายมีอายุ 4 ปี ส่วนนางสมหมาย มีอายุ 10 ปี สาเหตุที่เข้ามา ก็เพราะความยากจน คิดว่า มาอยู่ที่ไทยจะมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยเข้ามาอาศัยอยู่ในที่ดินของ ร.ต.ต.เดชา วงศ์เมืองแสน

นางสมหมาย รวมถึงพี่สาวน้องสาวและน้องชายได้เข้าเรียนที่โรงเรียนบ้านเหนือเขมราฐ ด้วยความกรุณาของ อาจารย์อนงค์ วงศ์เมืองแสน พาไปสมัครเรียน อาจารย์อนงค์เป็นภรรยาของ ดาบตำรวจ เดชา วงศ์เมืองแสน เจ้าของที่ดิน ซึ่งอาศัยอยู่ในช่วงแรกที่เข้ามาในประเทศไทย ทุกคนก็ได้เรียนจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เว้นแต่นางสมหมายที่เรียนในระยะเวลายาวๆ ด้วยความจากยากจำต้องลาออกมารับจ้างจุนเจือครอบครัวอีกแรง จึงทำให้อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้

ต่อมาสมาชิกบางส่วนของครอบครัวแก้วกัญญาจะไปขอรับการสำรวจและบันทึกในทะเบียนประวัติแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือ (ท.ร.38/1) แต่ก็สูญหายไปกับน้ำเมื่อน้ำท่วมบ้าน ครอบครัวแก้วกัญญาโดยเฉพาะนางสาวจุมมาลีพยายามที่จะขจัดความไร้รัฐช่วยพี่สาวและครอบครัวมาหลายครั้งตลอดจนปัจจุบันซึ่งดำเนินการร้องขอยื่นแบบ 89 ไปแล้วก็ต้องรอต่อไปว่าความพยายามจะช่วยครอบครัวของนางสาวจุมมาลีจะสำเร็จหรือไม่ จนกระทั่งวันที่ 4 มิถุนายน 2563 นางสมหมายก็ได้รับบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนพร้อมด้วยทุกคนในครอบครัวแก้วกัญญา

○ สรุปจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐเจ้าของตัวบุคคล

ประเทศลาว นางสมหมายมีจุดเกาะเกี่ยวโดยหลักบุคคล ตามหลักสืบสายโลหิตจากมารดาและโดยหลักดินแดน ทั้งนี้ เพราะเธอมีมารดา “ที่น้ำพิสูจน์” สิทธิในสัญชาติลาวได้เนื่องจากบิดาและมารดา เกิดในประเทศลาวจากบุพการีที่เกิดในประเทศลาว บิดาและมารดาจึงมีจุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริงกับประเทศลาว อันทำให้นางสมหมายมีจุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริงกับประเทศลาว โดยผ่านบิดาและมารดา หรือตามหลักสืบสายโลหิต หากรัฐลาวยอมรับรองสิทธิในสัญชาติลาวแก่บิดาและมารดา ก็จะทำให้รัฐลาวยอมรับรองสิทธิในสัญชาติแก่นางสมหมาย สุขปรุงด้วยนอกจากนั้น การเกิดในลาวของนางสมหมายก็จะทำให้มีจุดเกาะเกี่ยวที่แท้จริงรัฐลาวโดยหลักดินแดน อันนำไปสู่สิทธิในสัญชาติลาวโดยหลักดินแดนโดยการเกิด

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว
ประเทศไทย นางสมหมายมีจุดเกาะเกี่ยวโดยหลักดินแดน เป็นจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิด เพราะครอบครัวแก้วกัญญาอพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนและอาศัยอยู่ในประเทศไทยมากกว่าสิบปี จะเห็นได้ว่านางสมหมายมีจุดเกาะเกี่ยวกับประเทศไทยตามกฎหมายเอกชน จนกลายเป็นจุดเกาะเกี่ยวที่เข้มข้นแท้จริงกับประเทศไทยเพราะมีความกลมกลืนกับประเทศไทยมากกว่ารัฐลาว ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่เพียงพอที่รัฐไทยจะยอมรับสิทธิและสถานะคนสัญชาติไทยภายหลังการเกิดให้แก่คนในครอบครัวแก้วกัญญา นอกนี้ นางสมหมายมีจุดเกาะเกี่ยวกับประเทศไทย เพราะเธอได้จดทะเบียนสมรสกับคนสัญชาติไทยตามกฎหมายไทย อีกทั้งมีบุตรที่รับรองสัญชาติไทย จึงทำให้นางสมหมายสามารถร้องขอสัญชาติไทยโดยการสมรสได้
สถานะการณ์ปัญหาสุขภาพ   a. ประสบปัญหาความไร้สัญชาติ เนื่องจากไม่มีการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายสัญชาติ   b. ปัญหาการเข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย   c. ปัญหาการเดินทาง-การขอวีซ่า   d. ปัญหาการขาดไร้หลักประกันสุขภาพ
20. พ่อบุญแก้ว วิลัยพร
• การร้องเรียนเข้ามาที่บางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 โครงการบางกอกคลินิกได้รับคำร้องจาก อาจารย์ทิวา ณ นคร และเจ้าหน้าที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน (ชาย) บ้านกาญจนาภิเษก เพื่อให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ “ครอบครัววิลัยพร ซึ่งประสบปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติ”
• สรุปข้อเท็จจริง   ○ สรุปข้อเท็จจริงโดยการเกิด พ่อบุญแก้ว วิลัยพร เกิดวันที่25 กุมภาพันธ์ 2502 ที่ตำบลดู่พงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน เกิดจากบิดาชื่อ องกวัน วิลัยพร มารดาชื่อ นางเหรียญ อินทรี ซึ่งแม่ของพ่อบุญแก้วเป็นคนจังหวัดน่าน ตำบลดู่พงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน พ่อบุญแก้วได้เกิดและเติบโตที่ตำบลดู่พงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน มีพี่น้องรวมกัน3คน (1)พ่อบุญแก้ว วิลัยพร (2)นายเพชร วิลัยพร (3)นายพัค วิลัยพร แต่ผู้ทำวิทยานิพนธ์คาดว่าพ่อบุญแก้วน่าจะเป็นคนเชื้อสายลาว ○ สรุปข้อเท็จจริงภายหลังการเกิด

คนเชื้อสายลาวสัญชาติลาว

พ่อบุญแก้ว วิสัยพร อายุ 10 ปี พ่อและแม่และน้องอีก 2 คนได้อพยพไปอยู่ที่ประเทศลาวโดยไม่ได้พาพ่อบุญแก้วไปด้วย ได้แต่บอกให้พ่อบุญแก้วตามหาญาติพี่น้องของแม่ที่ตำบลคู่งค์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน ต่อมาพ่อบุญแก้วได้ไปเป็นทหารรับจ้างเพื่อรบกับทหารประเทศลาว และพบรักกับแม่ไพลิน(คนเชื้อสายลาว)จึงได้แต่งงานตาประเพณี และอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ประเทศไทยจนถึงปัจจุบัน และเมื่อ พ.ศ. 2564 พ่อบุญแก้วได้เสียชีวิตในประเทศไทย

○ สรุปจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐเจ้าของตัวบุคคล

ประเทศลาว พ่อบุญแก้ว มีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐลาวเพราะได้แต่งงานกับคนเชื้อสายลาว ซึ่งรัฐนี้ก็รองรับการสมรสและการแปลงสัญชาติโดยการสมรส และถ้าหากพ่อบุญแก้วเป็นคนเชื้อสายลาวไม่ว่าจุดเกาะเกี่ยวดังกล่าวจะเกิดขึ้นโดยหลักสืบสายโลหิตหรือหลักดินแดน พ่อบุญแก้วย่อมคือคนเชื้อสายลาวที่มีสิทธิในสัญชาติลาว

ประเทศไทย เป็นจุดเกาะเกี่ยวโดยการเกิดและตามหลักสืบสายโลหิตตามการกล่าวอ้างของพ่อบุญแก้วที่ว่าเกิดในประเทศไทยจากบิดามารดาสัญชาติไทย ทั้งนี้ เพราะมีบิดาและมารดาตามข้อเท็จจริงเป็นคนสัญชาติไทยในขณะที่เกิด ซึ่งทำให้อาจ “พ่อบุญแก้วอาจมี” สิทธิในสัญชาติไทยโดยการเกิดโดยหลักสืบสายโลหิตจากบิดา และมารดา

เป็นจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิด พ่อบุญแก้วอาจอพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนและอาศัยอยู่ในประเทศไทยมากกว่าสิบปี จะเห็นได้ว่าพ่อบุญแก้วตามข้อเท็จจริงนี้มีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐไทยตามกฎหมายเอกชน จนกลายเป็นจุดเกาะเกี่ยวที่เข้มข้นแท้จริงกับรัฐไทยเพราะมีความกลมกลืนกับประเทศไทยมากกว่ารัฐลาว

• สถานะการณปัญหาสุขภาพ

- ประสบปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติ
- ประสบปัญหาการขาดไร้หลักประกันสุขภาพ
- ประสบปัญหาในการออกมรณบัตร

• การพัฒนาสุขภาพ

- ขจัดปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติ
- เข้าถึงหลักประกันสุขภาพ
- ออกมรณบัตร

ภาคผนวก ข

ประกาศกระทรวงมหาดไทย

เรื่อง การจัดทำทะเบียนบ้าน และการจัดทำทะเบียนประวัติสำหรับบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยตามมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดประเภทของบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษเฉพาะรายตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองที่ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นจัดทำทะเบียนบ้าน และบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยอื่นที่ให้ผู้อำนวยความสะดวกทะเบียนกลางจัดทำทะเบียนประวัติ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่ให้นายทะเบียนอำเภอและนายทะเบียนท้องถิ่นจัดทำทะเบียนบ้านและบันทึกรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๓) ตามมาตรา ๓๘ วรรคหนึ่ง ได้แก่

(๑) คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยเนื่องจากการสละสัญชาติไทย การถูกถอนสัญชาติไทยหรือการเสียดสัญชาติไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ และยังไม่ได้รับใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนคนต่างด้าว

(๒) คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่ได้รับอนุญาตให้อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว

(๓) คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษเฉพาะรายตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ซึ่งมีเงื่อนไขว่าไม่สามารถส่งกลับประเทศต้นทางได้ หรือมีมติคณะรัฐมนตรีกำหนดให้สถานการณ์อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรได้ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองหรือกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ

(๔) บุตรของคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยตาม (๑) (๒) หรือ (๓) ที่เกิดในราชอาณาจักรและไม่ได้สัญชาติไทย

ข้อ ๒ คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่ให้ผู้อำนวยความสะดวกทะเบียนกลางจัดทำทะเบียนประวัติตามมาตรา ๓๘ วรรคสอง ได้แก่

(๑) คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษเฉพาะรายตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองโดยมีกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดของการผ่อนผันไว้

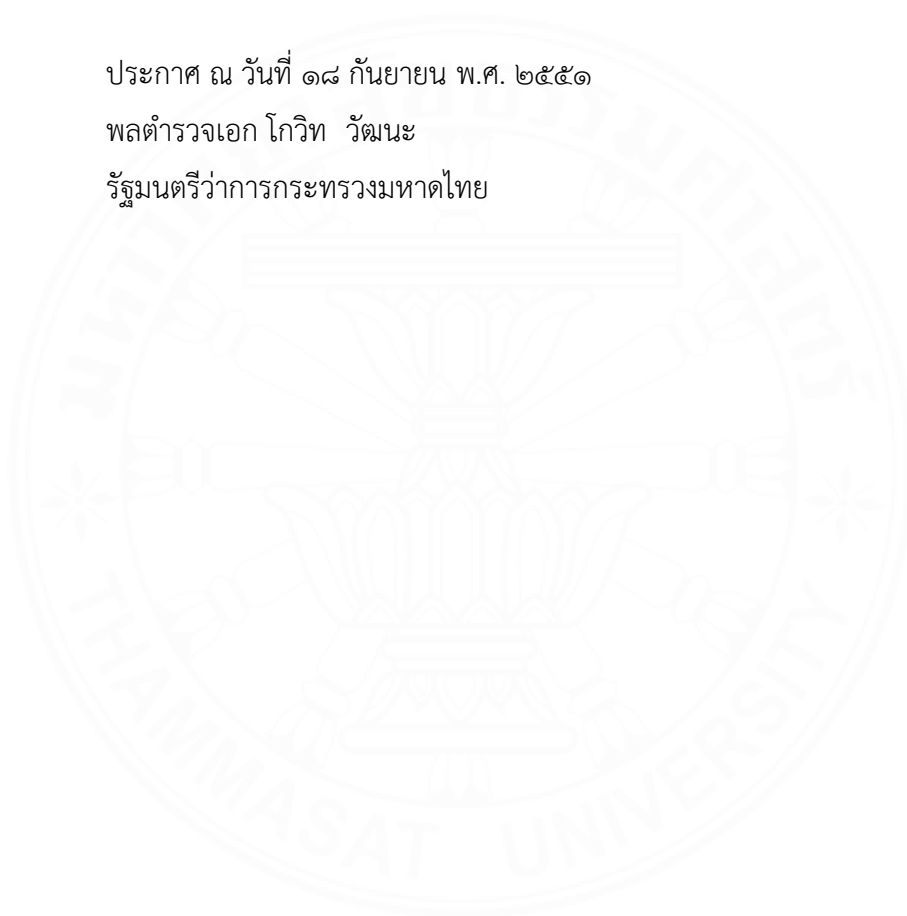
อย่างชัดเจนเป็นเวลาน้อยกว่าห้าปี หรือไม่มิตติคณะรัฐมนตรีกำหนดให้สถานการณ์อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองหรือกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ รวมถึงบุตรของบุคคลดังกล่าวที่เกิดในราชอาณาจักรและไม่ได้สัญชาติไทย

(๒) คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยกลุ่มอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในราชอาณาจักร นอกจากกลุ่มบุคคลตามข้อ ๑ และ (๑) ของข้อนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๑

พลตำรวจเอก โกวิท วัฒนะ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ภาคผนวก ค

บัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนของ นางสาวจุมมาลี แก้วกัญญา

ภาคผนวก ง

**บันทึกความเข้าใจ ระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาวว่าด้วยความร่วมมือด้านการจ้างแรงงาน ณ นครเวียง
จันทร์ เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ.2545/ค.ศ.2002**

รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งต่อไปในที่นี้จะเรียกว่า “ภาคี” มีความห่วงกังวลเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นการค้ามนุษย์ที่แพร่กระจายอย่างรวดเร็วในภูมิภาค และผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างลึกซึ้ง อันมีสาเหตุมาจากการจ้างแรงงานผิดกฎหมายอย่างกว้างขวาง ยอมรับหลักการที่ระบุไว้ใน “ปฏิญญากรุงเทพ ด้วยการโยกย้ายถิ่นฐานที่ไม่เป็นไปตามกฎระเบียบปี 2542” บรรณาณาที่จะเพิ่มพูนความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของทั้งสองประเทศ ได้ตกลงกันดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของเขต

ข้อ ๑

ภาคีจะดำเนินมาตรการที่จำเป็นทั้งปวงเพื่อให้

- ๑) ขั้นตอนการดำเนินการที่เหมาะสมในการจ้างแรงงาน
- ๒) มาตรการที่มีประสิทธิภาพในการส่งกลับแรงงานที่ครบวาระการจ้างงานหรือถูกเนรเทศ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของภาคีอีกฝ่ายหนึ่งไปยังภูมิลำเนาเดิม
- ๓) การคุ้มครองอันสมควรแก่แรงงานทั้งสองฝ่าย
- ๔) การป้องกันและปราบปรามการข้ามแดนผิดกฎหมาย การค้าแรงงานเถื่อน และการจ้างแรงงานผิดกฎหมาย

บันทึกความเข้าใจฉบับนี้ไม่รวมถึงกระบวนการจ้างแรงงานอื่นที่ได้ดำเนินการตามกฎหมายของภาคีอยู่แล้ว

หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่

ข้อ ๒

กระทรวงแรงงานแห่งราชอาณาจักรไทยและกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจะเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามวัตถุประสงค์ของบันทึกความเข้าใจฉบับนี้

ข้อ ๓

ภาคีโดยหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่จะจัดการประชุมในระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสและ/หรือระดับรัฐมนตรีอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยปีละครั้ง โดยผลัดเปลี่ยนกันเป็นเจ้าภาพ เพื่อหารือในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุวัติการตามบันทึกความเข้าใจฉบับนี้

อำนาจหน้าที่และขั้นตอน

ข้อ ๔

การจ้างแรงงานจำเป็นต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ของแต่ละประเทศก่อนและหน่วยงานที่มีอำนาจจะให้การอนุญาตดังกล่าวหลังจากที่ได้มีการปฏิบัติตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในกฎหมายและระเบียบของประเทศนั้นแล้ว

หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่อาจยกเลิกหรือเพิกถอนการอนุญาตที่ได้ให้ไปตามที่กล่าวข้างต้นเมื่อใดก็ได้ ทั้งนี้ เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องภายในประเทศนั้น

การยกเลิกหรือเพิกถอนการอนุญาตตามวรรคสอง ไม่มีผลกระทบต่อการใช้แรงงานโดยสมบูรณ์แล้วก่อนวันประกาศยกเลิกหรือเพิกถอน

ข้อ ๕

หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่อาจแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของภาคีอีกฝ่ายหนึ่งเกี่ยวกับความต้องการจ้างแรงงานจำนวนระยะเวลา คุณสมบัติที่ต้องการเงื่อนไขและค่าตอบแทนที่นายจ้างเสนอให้

ข้อ ๖

หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่จะส่งบัญชีรายชื่อผู้สมัครงานให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง โดยมีข้อมูลเกี่ยวกับอายุ ภูมิลำเนา บุคคลอ้างอิง การศึกษา ประสบการณ์ และอื่น ๆ ที่เห็นว่าจำเป็นสำหรับการพิจารณาของนายจ้าง

ข้อ ๗

หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่จะร่วมมือกับหน่วยงานด้านตรวจคนเข้าเมืองและส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้สมัครงาน ซึ่งได้รับการคัดเลือกโดยนายจ้าง และได้รับอนุญาตอย่างถูกต้องตามข้อ 4 ดำเนินการให้รวมถึงเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. การตรวจลงตรา หรือเอกสารอนุญาตเข้าเมืองในรูปแบบอื่น
2. ใบอนุญาตการทำงาน
3. การประกันหรือการบริการสุขภาพ
4. การชำระเงินเข้ากองทุนเพื่อการส่งกลับตามที่กำหนดโดยหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ของแต่ละประเทศ
5. ภาษีหรืออื่น ๆ ตามที่ประเทศที่เกี่ยวข้องกำหนด

ข้อ ๘

หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่จะรับผิดชอบในการจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลผู้ได้รับอนุญาตให้ทำงานตามบันทึกความเข้าใจฉบับนี้ หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ของทั้งสองประเทศจะเก็บรักษาบัญชีรายชื่อบุคคลเช่นว่า ซึ่งได้รายงานตัวหรือมีหลักฐานประทับตราว่าได้เดินทางกลับประเทศเมื่อสิ้นสุดช่วงการจ้างมาแล้วไว้อย่างน้อย ๔ ปี นับจากวันรายงานตัวหรือวันประทับตราว่าได้เดินทางกลับประเทศหรือวันสิ้นสุดการจ้าง ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการอ้างอิงและตรวจสอบ

การกลับและการส่งกลับ

ข้อ ๙

หากมิได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่น วาระการจ้างแรงงานของแต่ละคนจะมีกำหนดไม่เกิน ๒ ปี หากจำเป็นให้อนุญาตให้ทำงานต่อได้เป็นระยะเวลาอีก ๒ ปี โดยไม่ว่ากรณีจะเป็นเช่นใดก็ตาม วาระการจ้างงานของแต่ละคนจะมีกำหนดไม่เกิน ๔ ปี

และเมื่อครบ ๔ ปีแล้ว ให้ถือว่าเป็นการสิ้นสุดวาระการจ้างงาน นอกจากนี้ การยกเลิกการจ้างงานก่อนกำหนดก็ให้ถือเป็นการสิ้นสุดวาระการจ้างงานด้วย แรงงานซึ่งสิ้นสุดวาระการจ้างงานแล้ว จะสมัครเข้าทำงานได้ใหม่เมื่อครบระยะเวลา ๓ ปี หลังสิ้นสุดวาระการจ้างงานครั้งก่อน เว้นเสียแต่ว่าบุคคลนั้นถูกยกเลิกการทำงานก่อนกำหนดโดยมิใช่ความผิดของตน

ข้อ ๑๐

ภาคีจะให้ความร่วมมือกันอย่างเต็มที่เพื่อให้การส่งกลับแรงงาน ซึ่งสิ้นสุดวาระการจ้างงานแล้วกลับถิ่นฐานเดิม

ข้อ ๑๑

หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ของประเทศที่เป็นผู้จ้างงาน จะจัดตั้งกองทุนเพื่อการส่งกลับในประเทศของตน ให้แรงงานชำระเงินเป็นรายเดือนเข้ากองทุนดังกล่าวเป็นจำนวนเงินเท่ากับร้อยละ ๑๕ ของเงินเดือนของแรงงานคนนั้น ๆ

ข้อ ๑๒

แรงงานที่ประสงค์จะเดินทางกลับถิ่นฐานเดิมของตนมีสิทธิได้รับคืนเงินสะสมที่ตนได้ชำระเข้ากองทุนเพื่อการส่งกลับเต็มจำนวน พร้อมดอกเบี้ย โดยยื่นคำร้องต่อหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เพื่อขอรับคืนเงินสะสมในกองทุนเพื่อการส่งกลับ ๓ เดือน ก่อนกำหนดเดินทางกลับประเทศของตนและกองทุนต้องส่งเงินสะสมคืนให้แก่แรงงานภายใน ๔๕ วัน นับตั้งแต่สิ้นสุดวันจ้างงาน

ข้อ ๑๓

การเดินทางข้ามพรมแดนในระหว่างที่ยังไม่สิ้นสุดวาระการทำงาน และผู้เดินทางได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ได้กำหนดแล้ว ย่อมไม่เป็นเหตุให้การอนุญาตตามข้อ ๔ ต้องสิ้นสุดลง

ข้อ ๑๔

หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ของประเทศที่เป็นผู้จ้างงานจะเป็นผู้กำหนดขั้นตอนและเอกสารที่ต้องใช้ในการยื่นคำร้องตามที่ระบุไว้ในข้อ ๑๒

ข้อ ๑๕

สิทธิในการรับคืนเงินสะสมในกองทุนเพื่อส่งกลับเป็นอันสิ้นสุดไป หากแรงงานไม่เดินทางกลับไปปรายงานตัวยังถิ่นฐานเมื่อสิ้นสุดวาระการจ้างงาน

ข้อ ๑๖

หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ของประเทศเป็นผู้จ้างงานอาจเพิกถอนเงินจากกองทุนเพื่อการส่งกลับ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งกลับแรงงานไปยังถิ่นฐาน

การคุ้มครอง

ข้อ ๑๗

ภาคีจะคุ้มครองแรงงานตามที่ระบุไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องในประเทศนั้น

ข้อ ๑๘

แรงงานของคู่ภาคี จะได้รับค่าจ้างและสิทธิประโยชน์อื่นๆ ตามที่แรงงานท้องถิ่นได้รับตามหลักการการไม่เลือกปฏิบัติและความเท่าเทียมกันทางเพศ เชื้อชาติ และศาสนา

ข้อ ๑๙

ข้อพิพาทระหว่างแรงงานกับนายจ้างในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจ้างแรงงานจะต้องได้รับการคลี่คลายแก้ไขโดยหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายและระเบียบภายในของประเทศที่เป็นผู้จ้างงาน

การดำเนินการต่อการจ้างแรงงานผิดกฎหมาย

ข้อ ๒๐

ภาคีจะต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็นทั้งปวงภายในอาณาเขตของตนที่จะป้องกันและปราบปรามการข้ามพรมแดนโดยผิดกฎหมาย การค้าแรงงานเถื่อนและการจ้างแรงงานข้ามพรมแดนผิดกฎหมาย

ข้อ ๒๑

ภาคีจะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการกระทำอันเป็นการค้ามนุษย์การเข้าเมืองผิดกฎหมาย การค้าแรงงานเถื่อน และการจ้างแรงงานผิดกฎหมาย

การแก้ไข

ข้อ 22

ข้อแก้ไขใด ๆ ในบันทึกความเข้าใจฉบับนี้จะต้องกระทำโดยความเห็นชอบร่วมกันของคู่ภาคีโดยผ่านช่องทางการทูต

การระงับข้อขัดแย้ง

ข้อ 23

ให้ระงับข้อขัดแย้งใด ๆ ที่อาจเกิดจากบันทึกความเข้าใจฉบับนี้ฉันทมิตร โดยการหารือระหว่างประเทศภาคี

การบังคับใช้และการยกเลิก

ข้อ ๒๔

บันทึกความเข้าใจฉบับนี้จะมีผลบังคับใช้นับแต่วันที่ลงนาม เว้นแต่ภาคีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะยกเลิกโดยการแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรแก่ภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง การยกยกเลิกจะมีผล ๓ เดือนจากวันที่แจ้งเพื่อเป็นพยานแก่การนี้ ผู้ลงนามข้างท้ายได้รับมอบอำนาจจากรัฐบาลของตนให้ลงนามบันทึกความเข้าใจฉบับนี้

ทำ ณ เวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่สิบแปด เดือนตุลาคมพุทธศักราชสองพันห้าร้อยสี่สิบห้า ตรงกับคริสต์ศักราชสองพันสอง คู่กันเป็นสองฉบับ เป็นภาษาไทย และภาษาลาวทั้งสองภาษามีคุณค่าเท่าเทียมกัน

สำหรับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย

นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน

สำหรับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

นายสมพันธ์ แพงคำมี

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

ภาคผนวก จ
ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียนนักศึกษา
เข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ.2548

หน้า ๘
 เล่ม ๑๒๒ ตอนพิเศษ ๕๐ ง ราชกิจจานุเบกษา ๑๘ กันยายน ๒๕๔๘

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ
ว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียนนักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา
พ.ศ. ๒๕๔๘

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงระเบียบเกี่ยวกับหลักฐานในการรับนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและกฎหมายว่าด้วยการศึกษามากับ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสแก่บุคคลที่ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ และมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ ประกอบกับมาตรา ๕ และมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ กระทรวงศึกษาธิการโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานรับ เดือน ปีเกิดในการรับนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๓๕

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“สถานศึกษา” หมายความว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียน วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือของเอกชน ที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

“หลักฐานทางการศึกษา” หมายความว่า เอกสารอันเป็นหลักฐานทางการศึกษาของนักเรียน นักศึกษา ได้แก่ ทะเบียนนักเรียนนักศึกษา สมุดประจำตัวนักเรียนนักศึกษา สมุดประจำชั้น บัญชีเรียกชื่อใบส่งตัวนักเรียนนักศึกษา หลักฐานแสดงผลการเรียน ประกาศนียบัตร หรือเอกสารอื่นใดในลักษณะเดียวกันหรือเอกสารที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้เป็นหลักฐานทางการศึกษา ตามระเบียบนี้

“องค์กรเอกชน” หมายความว่า สมาคม มูลนิธิ หรือองค์กรที่เรียกชื่ออย่างอื่นซึ่งจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล

ข้อ ๕ ให้สถานศึกษาถือเป็นหน้าที่ ในการที่จะรับเด็กที่อยู่ในวัยการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ เข้าเรียนในสถานศึกษา

กรณีเด็กย้ายที่อยู่ใหม่ สถานศึกษาต้องอำนวยความสะดวก และติดตามให้เด็กได้เข้าเรียนในสถานศึกษาที่ใกล้กับที่อยู่ใหม่

ข้อ ๖ การรับนักเรียนนักศึกษาในกรณีที่ไม่เคยเข้าเรียนในสถานศึกษามาก่อน ให้สถานศึกษาเรียกหลักฐานอย่างใดอย่างหนึ่งตามลำดับเพื่อนำมาลงหลักฐานทางการศึกษา ดังต่อไปนี้

(๑) สูติบัตร

(๒) กรณีที่ไม่มีหลักฐานตาม (๑) ให้เรียกหนังสือรับรองการเกิด บัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน หรือหลักฐานที่ทางราชการจัดทำขึ้นในลักษณะเดียวกัน

(๓) ในกรณีที่ไม่มีหลักฐานตาม (๑) หรือ (๒) ให้เรียกหลักฐานที่ทางราชการออกให้ หรือเอกสารตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้ได้

(๔) ในกรณีที่ไม่มีหลักฐานตาม (๑) (๒) และ (๓) ให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือองค์กรเอกชน บ้านพักแจ้งประวัติบุคคล ตามแบบแนบท้ายระเบียบนี้ เป็นหลักฐานที่จะนำมาลงหลักฐานทางการศึกษา

(๕) ในกรณีที่ไม่มีบุคคล หรือองค์กรเอกชนตาม (๔) ให้ชักถามประวัติบุคคลผู้มาสมัครเรียน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำลงรายการบันทึกแจ้งประวัติบุคคลตามแบบแนบท้ายระเบียบนี้เป็นหลักฐานที่จะนำมาลงหลักฐานทางการศึกษา

ข้อ ๗ ให้สถานศึกษาจัดเก็บสำเนาเอกสารหลักฐานตามข้อ ๖ (๑) (๒) และ (๓) ซึ่งได้รับรองความถูกต้องแล้ว ไว้เป็นหลักฐาน และคืนฉบับแก่ผู้ปกครอง

สำหรับหลักฐานบันทึกแจ้งประวัติบุคคล ตามข้อ ๖ (๔) และ (๕) ให้เก็บต้นฉบับไว้ที่สถานศึกษานั้น

ข้อ ๘ ในขณะที่นักเรียนนักศึกษาซึ่งศึกษาอยู่ในสถานศึกษา เมื่อปรากฏว่ามีหลักฐานตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร มาแสดงภายหลัง ให้สถานศึกษาแก้ไขหลักฐานทางการศึกษาให้เป็นไปตามหลักฐานดังกล่าว โดยถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการนั้น

ข้อ ๙ การบันทึกในหลักฐานทางการศึกษา ให้สถานศึกษาปฏิบัติดังนี้

(๑) ในกรณีที่เป็นหลักฐานทางการศึกษาเป็นรายบุคคล เช่น สมุดประจำตัวนักเรียน นักศึกษา ใบส่งตัว ประกาศนียบัตร เป็นต้น ไม่ต้องบันทึกหมายเหตุใด ๆ

(๒) ในกรณีที่เป็นหลักฐานทางการศึกษาเป็นหลักฐานรวมที่ใช้บันทึกข้อมูลของนักเรียน นักศึกษา ทั้งชั้นเรียน หรือจำนวนมากกว่าหนึ่งคน เช่น ทะเบียนนักเรียนนักศึกษา สมุดประจำชั้น บัญชีเรียกชื่อ เป็นต้น ให้หัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้ได้รับมอบหมายบันทึกไว้เฉพาะในสมุดทะเบียนนักเรียนนักศึกษา โดยบันทึกลงในช่องหมายเหตุพร้อมกับลงนามกำกับข้อความว่า “ไม่มีหลักฐานตามกฎหมายว่าด้วยการ ทะเบียนราษฎร”

ข้อ ๑๐ ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการรักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจตีความ และวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘

จาตุรนต์ ฉายแสง

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

บันทึกแจ้งประวัติบุคคล

เขียนที่.....

วันที่ เดือน พ.ศ.

ข้าพเจ้า..... เกี่ยวข้องกับผู้สมัครเข้าเรียนในฐานะ.....

อยู่บ้านเลขที่ หมู่ที่..... ต.รอก/ชอย..... ถนน.....

ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์..... โทรสาร.....

ขอแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติบุคคล เพื่อการสมัครเข้าเรียน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๘ ดังต่อไปนี้

๑. ชื่อ - สกุล ผู้สมัครเรียน เกิดวันที่ เดือน พ.ศ. เชื้อชาติ

สัญชาติ เกิดที่ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต จังหวัด

ประเทศ เลขประจำตัวประชาชน

๒. ชื่อ - สกุลบิดา อาชีพ.....

เชื้อชาติ สัญชาติ อยู่บ้านเลขที่ หมู่ที่ ต.รอก/ชอย

ถนน ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต จังหวัด

ประเทศ เลขประจำตัวประชาชน.....

๓. ชื่อ - สกุลมารดา อาชีพ.....

เชื้อชาติ สัญชาติ อยู่บ้านเลขที่ หมู่ที่ ต.รอก/ชอย

ถนน ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต จังหวัด

ประเทศ เลขประจำตัวประชาชน.....

๔. ชื่อ - สกุลผู้ปกครอง เชื้อชาติ..... สัญชาติ.....

อาชีพ..... ความสัมพันธ์กับผู้สมัคร อยู่บ้านเลขที่ หมู่ที่

ต.รอก/ชอย..... ถนน ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต.....

จังหวัด เลขประจำตัวประชาชน..... รหัสไปรษณีย์

โทรศัพท์.....

๕. ชื่อองค์กรเอกชนที่ให้การอุปการะผู้สมัคร

สำนักงานตั้งอยู่เลขที่ หมู่ที่ ต.รอก/ชอย ถนน

ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์

โทรศัพท์.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อมูลที่ได้แจ้งไว้ข้างต้น เป็นความจริงทุกประการ

รูปถ่าย
ผู้สมัคร
เข้าเรียน

ลายพิมพ์นิ้วหัวแม่มือขวา
หรือหัวแม่มือซ้าย ของ
ผู้สมัครเข้าเรียน

(ลงชื่อ)..... ผู้แจ้ง/ผู้เขียน
(.....)

(ลงชื่อ)..... ผู้รับแจ้ง
(.....)

(ลงชื่อ)..... ผู้พิมพ์ลายมือ
(.....)/พยาน

(ลงชื่อ)..... พยาน
(.....)

ภาคผนวก ฉ

บัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนของนางบุญเอื้อ บัวอ่อนแก้ว

	บัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน	
	0-5399- [REDACTED]	
	คนไร้สัญชาติ	
	ชื่อ นาง บุญเอื้อ	
	ชื่อสกุล บัวอ่อนแก้ว	
	เกิดวันที่ 27 ก.ค. 2495	
	ที่อยู่ [REDACTED] 74/5 ซ.3(ถนนบรมอาสาสน์) ต.ท่าอิฐ	
	อ.เมืองอุตรดิตถ์ จ.อุตรดิตถ์	
18 ธ.ค. 2562	17 ธ.ค. 2572	(นายชานาคม จงจิระ) ผู้อำนวยการทะเบียนกลาง
วันออกบัตร	วันบัตรหมดอายุ	

ภาคผนวก ข

หนังสือจากอำเภอเมืองสมุทรปราการ เรื่องการจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มี
สถานะทางทะเบียน(ท.ร 38 ก) กรณีนางรมณีย์ พันทวงศ์ หรือแม่ตุ้ม

ที่ สป/๐๓๑๘๘.๓/๖๖๘๘

สำนักงานทะเบียนอำเภอเมืองสมุทรปราการ
ถนนสุขุมวิท รมย์ สป ๑๐๒๖๗๐

๖๙ พฤษภาคม ๒๕๖๓

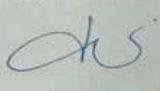
เรื่อง การจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (ท.ร.๓๘ ก)
เรียน นางรมณีย์ พันทวงศ์

ด้วยสำนักงานทะเบียนอำเภอเมืองสมุทรปราการ ได้รับแจ้งจากสำนักงานทะเบียนจังหวัดสมุทรปราการ ว่า โครงการบางกอกคลินิก คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ขอให้ดำเนินการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (ท.ร.๓๘ ก) เพื่อจัดปัญหาความไร้รัฐโดยสิ้นเชิงของ "คุณแม่ตุ้ม หรือนางรมณีย์ พันทวงศ์" ระหว่างรอการพิสูจน์สัญชาติลาว เพื่อให้เข้าถึงสิทธิในสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลในฐานะบุคลากรของข้าราชการไทย

สำนักงานทะเบียนอำเภอเมืองสมุทรปราการ จึงขอให้ท่านติดต่อนัดหมายล่วงหน้า ณ สำนักงานทะเบียนอำเภอเมืองสมุทรปราการ ฝ่ายทะเบียนราษฎร ในวันและเวลาราชการ เพื่อยื่นคำร้องขอมีเอกสารทะเบียนราษฎรและเลขประจำตัวประชาชนกรณีของคนต่างด้าวหรือคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยพร้อมเตรียมหลักฐานเอกสารที่สามารถพิสูจน์การเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย และให้ถ้อยคำต่อนายทะเบียนอำเภอเมืองสมุทรปราการ รวมถึงพยานบุคคลที่นำเชื่อถือเพื่อรับรองคุณสมบัติจำนวน ๓ ราย ได้แก่ เจ้าบ้านที่ท่านพักอาศัยอยู่ปัจจุบัน เพื่อนบ้านที่มีถิ่นที่อยู่เป็นหลักแหล่งในท้องที่ซึ่งอาศัยอยู่เป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๕ ปี และผู้ใหญ่บ้านในท้องที่ที่ท่านพักอาศัยอยู่

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายศรยุทธ ไชยทอง)
ปลัดอำเภอ รักษาการแทน
นายกอำเภอเมืองสมุทรปราการ

ที่ทำการปกครองอำเภอ
กลุ่มงานทะเบียนและบัตร
โทร.๐๒-๓๐๓๕-๕๐๖๓๔

ภาคผนวก ข
หนังสือรับประกันของนางรมณีย์ พันทวงศ์หรือแม่ตุ่ม

แปลโดยนางลัดตะนา เกดสีลิ่ง
เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2562

สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว
สันติภาพ เอกราช ประชาธิปไตย เอกภาพ วัฒนาถาวร

เมือง สีสัตตะนา
เลขที่ 1579/พ.ส.หน
บ้านโพนสวรรค์เหนือ
หน่วย 5

ใบยืนยันรับประกัน(หนังสือยืนยัน)

ชื่อและนามสกุลผู้รับประกัน นางอุดมบัวลอย พันทวงศ์ อายุ 62 ปี สัญชาติ ลาว อาชีพ
ครู ปัจจุบันอยู่บ้าน(อาศัยอยู่ ณ บ้าน) ธาตุหลวงกลาง เมือง(อำเภอ) ไชยเศรษฐา แขวง(จังหวัด) นคร
หลวงเวียงจันทน์

ขอยืนยัน(ยืนยัน)และรับประกันด้วยเกียรติว่า ท้าวหรือนาง รมณีย์ พันทวงศ์ อายุ 63 ปี
สัญชาติลาว อาชีพ ผู้เฝ้า ปัจจุบันอยู่บ้าน.....หน่วย.....เมือง.....
แขวง..... ผู้เกี่ยวนี้เป็น เอื้อยคิง และอยู่ในความรับผิดชอบของเราอย่างแท้จริง

ดังนั้น จึงได้ออกหนังสือยืนยันรับประกันฉบับนี้ให้ผู้เกี่ยวเพื่อเป็นหลักฐาน ถ้าหากว่าผู้
เกี่ยวมีการเคลื่อนไหวหรือต่อต้านอำนาจการปกครองของรัฐข้าพเจ้าชื่อ นางอุดมบัวลอย พันทวงศ์
ผู้รับประกันขอรับผิดชอบทั้งหมดตงหน้าผู้เกี่ยว

ยืนยัน(ยืนยัน)ว่าผู้เกี่ยวอยู่ในความปกครองของเราแท้จริง

ที่บ้าน โพนสวรรค์เหนือ วันที่ 29 ตุลาคม 2019

รองนายบ้าน โพนสวรรค์เหนือ

วันที่ 29 ตุลาคม 2019

เซ็นต์ผู้รับประกัน

คำประกาศิต แสงสว่าง

อุตมบัวลอย

สภามหาวิทยาลัย ปะจาทิปะไต ปะจาทิปะไต
 สันติยาบ เอะกะลาด ปะจาทิปะไต เอะกะยาบ วัตตะนาพาเจอน.

แฉวง ๒๕๖๖/๒๐๑๖
 เมือง ๑๕/๑๑/๒๕๖๖
 บ้าน ๑๕/๑๑/๒๕๖๖
 หนองที่ ๑๕

เลขที่ ๑๘๖/๑๕๖

ใบยืนยันรับปะกัน

ด้ และ นามสะกุนผู้รับปะกัน: ๒๕.๑.๑๕๖๖๑๑.๑๕๖๖๑๑ ๑๕๖๖๑๑
 สันตุาด ๑๕ ,อาธิบ ๑๕ ,ปัดจันบับัน ๑๕/๑๑/๒๕๖๖
 หนองที่ ๑๕ ,ถัมที่ ,เมือง ๑๕/๑๑/๒๕๖๖
 แฉวง ๑๕๖๖๑๑

ด้ยืนยัน และรับปะกันด้วยกรวดว่า ด้ ทลึ น่าง ๑๕๖๖๑๑ ๑๕๖๖๑๑
 ๑๕๖๖๑๑ ปี, สันตุาด ๑๕ ,อาธิบ ๑๕
 ปัดจันบับัน (๑๕) ,หนองที่ ,เมือง
 แฉวง ๑๕๖๖๑๑ ,ผู้กรวดนี้ ๑๕๖๖๑๑ ๑๕๖๖๑๑
๑๕๖๖๑๑

..... และ ด้ในความธิบติของเร้าแท้จิง.

ด้งั้น, ด้จิงได้ออกทมิจิงยืนยันรับปะกันสะบับนี้ ด้ผู้กรวด ด้อไว้ด้เป็นทลึกรทิจ. ด้ทาทอ
 ผู้กรวดนี้ มิทานเถื่อนไทอ ทลึ ด้านด้อานการปิกถองของลัดเร้า ด้ ๑๕.๑.๑๕๖๖๑๑.๑๕๖๖๑๑
 ผู้รับปะกัน ด้ธิบติกรวดทิงทิดทิงด้ผู้กรวด.

ด้ยืนยันว่าผู้กรวดด้ในความปิกถองเร้าแท้จิง.
 ลิงฉันตี ๑๕/๑๑/๒๕๖๖
 นายบ้าน, บ้าน

 ด้ปะการลิต แสงสว่าง

ผู้รับปะกัน
๑๕๖๖๑๑

OPPO A1k

ภาคผนวก ญ

หนังสือรับรองตัวบุคคลนางสาวจุมมาลี แก้วกัญญา

โครงการบางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์เลขที่ 2 ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมหา
ราชวัง

เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

หนังสือรับรองตัวบุคคล
กรณีศึกษา “จุมมาลี แก้วกัญญา” หรือ “คุณจุมมาลี”

ด้วยบางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้รับคำร้องขอความช่วยเหลือทางกฎหมาย จากคุณจุมมาลี แก้วกัญญา เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๐ เวลา ๑๘.๕๘ น. เป็นคำร้องผ่านกล่องข้อความของระบบเฟซบุ๊ก (facebook.com) เพื่อร้องขอความช่วยเหลือทางกฎหมาย เพราะคุณจุมมาลีประสบปัญหาความไร้รัฐโดยสิ้นเชิง (**totally stateless**) จากการทำงานให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายโดยบางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ สรุปข้อเท็จจริงได้ว่า

ประการแรก “คุณจุมมาลี” เกิดเมื่อ 10 พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ ณ บ้านซันนาค เมืองโขง แขวงจำปาศักดิ์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือที่เรียกสั้นๆ ว่า “ส.ป.ป.ลาว” เป็นการเกิดนอกโรงพยาบาล จึงไม่มีการออกหนังสือรับรองการเกิดตามกฎหมายลาวว่าด้วย การทะเบียนราษฎร บิดาชื่อว่า “นายถม แก้วกัญญา” เกิดเมื่อ ปี พ.ศ.๒๕๓๓ และมารดาชื่อว่า “นางแก้ว แก้วกัญญา” เกิดเมื่อ ปี พ.ศ.๒๕๓๙ บิดาและมารดาเป็นคนเชื้อสายลาว ซึ่งเกิดและอาศัยอยู่ที่บ้านซันนาคดังกล่าวข้างต้นเช่นกัน บิดาและมารดาก็เกิดนอกโรงพยาบาล และไม่เคยได้รับการแจ้งการเกิดในทะเบียนราษฎรของลาวเช่นกัน

ประการที่สอง คุณจุมมาลีมีพี่สาว ๓ คน และพี่ชาย ๑ คน ก็คือ (๑) นางจาร์ณี ซึ่งเกิดเมื่อ พ.ศ.๒๕๑๙ (๒) นางสมหมาย เกิดเมื่อ ปี พ.ศ.๒๕๒๑ (๓) นางสมสนิท เกิดเมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๕ และ (๔) นายชัย

ขณะ แก้วกัญญา เกิดเมื่อ ปี พ.ศ.๒๕๒๗ พี่ทั้ง ๔ คน ก็เกิดที่บ้านช้่นาค เมืองโขง แขวงจำปาศักดิ์ ประเทศลาว เช่นเดียวกับนางสาวจุมมาลี

ประการที่สาม เมื่อประมาณปี พ.ศ.๒๕๓๑ มีการย้ายถิ่นของ ครอบครัวแก้วกัญญาจาก ส.ป.ป.ลาว มายังประเทศไทย ครอบครัวแก้วกัญญาได้อพยพเข้ามาในประเทศไทย โดยข้ามแม่น้ำโขงเข้ามาทาง ด่านอำเภอเขมราฐ ในขณะที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย บิดาของจุมมาลีมีอายุ ๓๘ ปี ส่วนมารดามีอายุ ๓๒ ปี ในขณะที่นางจารุณี พี่สาวคนที่ ๑ ของจุมมาลีมีอายุ ๑๒ ปี นางสาวสมหมาย พี่สาวคนที่ ๒ มีอายุ ๑๐ ปี นางสาวสนธิ พี่สาวคนที่ ๓ มีอายุ ๖ ปี นายชัยชนะ พี่ชายของนางสาวจุมมาลีมีอายุ ๔ ปี ส่วนจุมมาลี มีอายุเพียง ๑ ปี โดยมีพยานหลักฐานการอาศัยอยู่จริงในประเทศไทย ณ ที่อยู่ 85 หมู่ 7 ต.เขมราฐ อ.เขมราฐ จ.อุบลฯ

ประการที่สี่ คุณจุมมาลี แก้วกัญญา และครอบครัวแก้วกัญญา เป็นบุคคลไร้รัฐโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ ไม่ได้รับการรับรองในทะเบียนราษฎรโดยรัฐใดเลยบนโลก (Stateless person) และขณะนี้อยู่ระหว่างการทำหนังสือขอทำบัตรเลข 0

ทั้งนี้ ในระหว่างการรับรองสิทธิในสถานะบุคคล ตามกฎหมายเพื่อ คุณจุมมาลีบางกอกคลินิก นิติธรรมศาสตร์ ขอออกหนังสือรับรองตัวบุคคล ฉบับนี้ให้

คุณจุมมาลี ไข้แสดงตน

โดยจัดทำเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2562

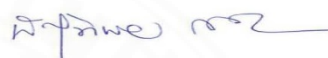
หากปรากฏข้อสงสัยหรืออุปสรรคใด กรุณาติดต่อคณะนักกฎหมายบางกอกคลินิกฯ กล่าวคือ

(1) น.ส.ศิวินช สร้อยทอง นักศึกษาปริญญาเอก โทรศัพท์ 085-237-6366 (2) นางลัดตะนา เกด

สีลิวง นักศึกษาปริญญาโท โทรศัพท์ 063-910-5979 (3) น.ส.ปภาวดี สลักเพชร นักศึกษาปริญญาโท โทรศัพท์ 063-734-7257 และ(4) รศ.ดร. พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร ที่ปรึกษาบางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ โทร 081- 349-2109

(นางลัดตตะนา เกดสีลิวง) (นางสาวตีวนช
สร้อยทอง)
นักศึกษาปริญญาโท และนักกฎหมายบางกอกคลินิก นักศึกษาปริญญา
เอก และนักกฎหมายบางกอกคลินิก
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปภาวดี สลักเพชร

(นางสาวปภาวดี สลักเพชร) (รศ.ดร.พันธุ์ทิพย์ กา
ญจนะจิตรา สายสุนทร) นักศึกษาปริญญาโท และนักกฎหมายบางกอก
คลินิก อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ปรึกษาบาง
กอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ และ
นักวิจัยหลักเพื่อการประเมินผลลัพธ์
และผลกระทบ
ของงานวิจัยต่อทายาทรุ่นสอง
จากเมียนมา

ภาคผนวก ก
หนังสือรับรองตัวบุคคลนางบุญเอื้อ บัวอ่อนแก้ว

โครงการบางกอกคลินิกนิติธรรม

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์

เลขที่ 2 ถนนพระจันทร์ แขวงพ
ระบรมหาราชวัง

เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

หนังสือรับรองตัวบุคคล
กรณีศึกษา “นาง บุญเอื้อ บัวอ่อนแก้ว” หรือ “ป้าอี๊ด”

ด้วยบางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้รับคำร้องขอความช่วยเหลือทางกฎหมาย เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๑ นพ.เกษม ตั้งเกษมสำราญ นพ.สสจ. อุตรดิตถ์ ได้ร้องทุกข์มายังโครงการบางกอกคลินิก เพื่อขอความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ นางบุญเอื้อ บัวอ่อนแก้ว ซึ่งกำลังประสบปัญหาความไร้รัฐโดยสิ้นเชิง และจากคำร้องขอความช่วยเหลือดังกล่าว รศ.ดร.พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร ที่ปรึกษาโครงการบางกอกคลินิกฯ จึงให้ทีมงานบางกอกคลินิกสอบข้อเท็จจริงพบว่า “นาง บุญเอื้อ บัวอ่อนแก้ว” หรือ “ป้าอี๊ด” (ปรากฏตามภาพถ่าย) เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่ปีพ.ศ. 2518 แต่ตกหล่นจากการสำรวจทางทะเบียนราษฎรของรัฐไทยและรัฐลาวจนถึงปัจจุบัน จึงเป็นเหตุให้ “ป้าอี๊ด” ไร้รัฐโดยสิ้นเชิง (totally stateless) จากการทำงานให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายโดยบางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ สรุปข้อเท็จจริงได้ว่า

ประการแรก “ป้าอี๊ด” เกิดในประเทศลาว เกิดเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ.2495 ณ บ้าน แห่ง เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นอกจากนั้น ปรากฏข้อเท็จจริงอีกว่า เธอเกิดจากบิดาชื่อนายบัว บัวอ่อนแก้ว (เสียชีวิต) และ มารดาชื่อนางอ่อน บัวอ่อนแก้ว ทั้งบิดาและมารดาเป็นคนเชื้อสายลาว แต่ป้าอี๊ดไม่ได้รับการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านที่ลาว เนื่องจากป้าอี๊ดตกหล่นจาก

การบันทึกในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวจึงทำให้ป่าอืดไร้รัฐโดยสิ้นเชิง ตั้งแต่เกิด

ประการที่สอง จากการสอบข้อเท็จจริงเมื่อประมาณปีเมื่อปีพ.ศ.2516 ป่าอืดพบรักกับนายประจัน ชัยเดชะ ชายสัญชาติไทย ในปีเดียวกันทั้งสองตกลงแต่งงานกัน ตามประเพณีลาวที่ บ้านแห่งเมืองปากเซ แขวงจำปาสักทั้งสองมีบุตรร่วมกันทั้งหมด 3 คนกล่าวคือนางสาวปียวัน ชัยเดชะ(เกิดในประเทศลาว) นายวริทธิ์ ไชยเดชะ(เกิดในประเทศไทย) และ นายปริญ ชัยเดชะ(เสียชีวิต) บุตรทั้งสามได้รับรองสัญชาติไทยตามบิดา

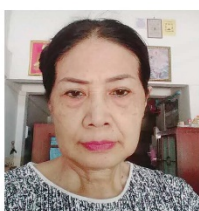
ประการที่สาม เมื่อปี พ.ศ.2518 ป่าอืดเดินทางเข้ามาประเทศไทยพร้อมกับนายประจัน ชัยเดชะ เข้ามาอาศัยอยู่ที่บ้านของนายประจัน ชัยเดชะ ณ ตำบลแม่สะเรียง อำเภอเมืองแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เมื่อปี พ.ศ.2519 ได้จดทะเบียนสมรสตามกฎหมายไทย ณ อำเภอเมืองอุดรธานี เมื่อปีพ.ศ. 2525 ป่าอืดกับนายประจัน ชัยเดชะ ได้จดทะเบียนหย่าร้างที่อำเภอเมืองอุดรธานี

ประการที่สี่ ประมาณปลายปีพ.ศ.2526 ย้ายจากจังหวัดเชียงใหม่ มารับจ้างตัดเย็บเสื้อผ้าที่ อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ จึงพบกับนายธีรพันธ์ พุ่มนิคม เป็นคนสัญชาติไทย ทั้งสองก็คบหาดูใจกัน จนในที่สุดก็ตกลงอยู่ร่วมกันฉันสามีภรรยา ต่อมาป่าอืดกับนายธีรพันธ์ พุ่มนิคม ได้ไปจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายไทยแต่ชื่อที่ป่าอืดใช้ในการจดทะเบียนสมรสคือ สุทัศน์ บุญเจริญ เนื่องจากป่าอืดไม่มีเอกสารใดๆ เลยพิสูจน์ตนจึงไปเอาชื่อของคนที่ยายสาบสูญมาใช้เพื่อให้สามารถจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายได้และนำไปเบิกค่าเช่าห้องจากสำนักงานของนายธีรพันธ์ พุ่มนิคม

ประการที่ห้า ประมาณปี พ.ศ.2534 ป่าอืดกับนายธีรพันธ์ พุ่มนิคม ก็ได้ซื้อบ้านซึ่งเป็นสองชั้นครึ่ง ออกชื่อนายธีรพันธ์ พุ่มนิคม และเมื่อนายธีรพันธ์ พุ่มนิคม เสียชีวิต ป่าอืดก็ยังคงอาศัยอยู่บ้านหลังนี้มาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน ภูมิลำเนาที่ 74/5 ซอย3 ถนนบรมมาสน์ ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์

ประการสุดท้าย ป่าอืด เป็นบุคคลไร้รัฐโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ ไม่ได้รับการรับรองในทะเบียนราษฎรโดยรัฐใดเลยบนโลก (stateless person/undocumented person) และขณะนี้อยู่ระหว่างการร้องขอ

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เพื่อจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (ท.ร.38ก) พร้อมกันนี้ได้อยู่ระหว่างการประสานความเป็นไปได้กับสถานเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประจำประเทศไทยเพื่อร้องขอการพิสูจน์สัญชาติลาว

ทั้งนี้ ในระหว่างการรับรองสิทธิในสถานะบุคคลตามกฎหมายเพื่อป้าอืดบางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ ขอออกหนังสือรับรองตัวบุคคลฉบับนี้ให้ **บุญเฮื้อ บัวอ่อนแก้ว** ใช้แสดงตน โดยจัดทำเมื่อวันที่ **21 มิถุนายน 2562**

หากปรากฏข้อสงสัยหรืออุบสรรคใด กรุณาติดต่อคณะนักกฎหมายบางกอกคลินิก ฯ กล่าวคือ

(1) น.ส.ศิวณช สร้อยทอง นักศึกษาปริญญาเอก โทรศัพท์ 085-237-6366 (2) นางลัดตะนา เกดสีลิ่ง นักศึกษาปริญญาโท โทรศัพท์ 063-910-5979 (3) น.ส.ปภาวดี สลักเพชร นักศึกษาปริญญาโท โทรศัพท์ 063-734-7257 และ(4) รศ.ดร. พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร ที่ปรึกษาบางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ โทร 081- 349-2109

(นางลัดตะนา เกดสีลิ่ง)
สร้อยทอง)

นักศึกษาระดับปริญญาโท และนักกฎหมายบางกอกคลินิก
กฎหมายบางกอกคลินิก

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปภาวดี สลักเพชร

(นางสาวปภาวดี สลักเพชร)
กาญจนะจิตรา สายสุนทร)
นักกฎหมายบางกอกคลินิก

นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ ที่ปรึกษาบางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์

(ดร.ศิวณช

นัก

คณะ

(รศ.ดร.พันธุ์ทิพย์

อาจารย์ประจำคณะ

ภาคผนวก ก

หนังสือรับรองตัวบุคคลนางรมณีย์ พันทวงศ์ หรือแม่ต๋ม

โครงการบางกอกคลินิกนิติธรรม

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เลขที่ 2 ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมม
หาราชวัง

เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

หนังสือรับรองตัวบุคคล
กรณีศึกษา “แม่รมณีย์ พันทวงศ์” หรือ “คุณแม่ต๋ม”

ด้วยบางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้รับคำร้องขอความช่วยเหลือทางกฎหมาย เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2562 เพื่อ “แม่รมณีย์ พันทวงศ์” หรือ “คุณแม่ต๋ม”

(ปรากฏตามภาพถ่าย) จากบุตรชายคนที่สอง กล่าวคือ นายเอกสิทธิ์ ฉิมวงษ์ ซึ่งเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2562 บางกอกคลินิกได้เปิดพื้นที่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับ “คุณแม่รมณีย์ พันทวงศ์ หรือ คุณแม่ต๋ม และ ครอบครัว” และพบว่า คุณแม่ต๋มเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 แต่ดกหล่นจากการสำรวจทางทะเบียนราษฎรของรัฐ ไทยและรัฐลาวจนถึงปัจจุบัน จึงเป็นเหตุให้ “คุณแม่ต๋ม” ไร้รัฐ โดยสิ้นเชิง (totally stateless) จากการทำงานให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายโดยบางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ สรุปข้อเท็จจริงได้ว่า

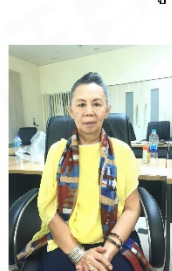
ประการแรก “คุณแม่ต๋ม” เกิดในประเทศลาว เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2499/ค.ศ. 1956 (ปัจจุบันอายุ 63 ปี) โดยเกิดที่ คุ้ม ชาติขาว เมือง สีสัตตะนาค นครหลวงเวียงจันทน์ มีบิดาชื่อนายอุดม พันทวงศ์ เป็นคนเชื้อสายลาวซึ่งปัจจุบันถือสัญชาติอเมริกาและอาศัยอยู่ที่ ประเทศอเมริกา และมีมารดาชื่อ นางฟองสมุทร พันทวงศ์ (เดิมไชยะคม) เป็นคนเชื้อสายลาว (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) เนื่องด้วยคุณแม่ต๋ม ดกหล่นจากการบันทึกในทะเบียนราษฎรของรัฐลาวจึงทำให้คุณแม่ต๋ม ไร้รัฐโดยสิ้นเชิงตั้งแต่เกิด

ประการที่สอง จากการสอบข้อเท็จจริงเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2516 คุณแม่ตมพบรักกับนายสมศักดิ์ พระกำกับ ชายสัญชาติไทยที่ประเทศลาว และได้เข้ามาก่อตั้งครอบครัวด้วยกันที่ประเทศไทย หลังจากนั้นก็มีบุตรด้วยกัน 1 คน กล่าวคือ นายสมบูรณ์ พระกำกับ เกิดวันที่ 27 มิถุนายน 2517 ได้สัญชาติไทย โดยในสูติบัตรระบุชื่อมารดาว่า นางบัวลม และระบุชื่อบิดาว่า นายสมศักดิ์ พระกำกับ ต่อมาคุณแม่ตมได้ย่ำร้างกับนายสมศักดิ์ ซึ่งแม้ว่าเดิมนั้นประสงค์ที่จะกลับไปอาศัยอยู่ในประเทศลาว แต่ไม่สามารถเดินทางกลับไปยังประเทศลาวได้ เนื่องจากในขณะนั้นประเทศลาวเกิดความไม่สงบจากสงคราม

ประการที่สาม เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2518 คุณแม่ตมได้พบกับ นายปรีชา ฉิมวงษ์ ชายสัญชาติไทย โดยได้อยู่กินกันฉันสามีภรรยา และมีบุตรด้วยกัน 1 คน ชื่อ นายเอกสิทธิ์ ฉิมวงษ์ เกิดเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2525 ได้สัญชาติไทย โดยในสูติบัตรระบุชื่อมารดาว่า นางรมณี และระบุชื่อบิดาว่า นายปรีชา

ทั้งนี้ ปัจจุบันคุณแม่ตมอาศัยอยู่จริงในประเทศไทยเป็นหลักแหล่งอย่างต่อเนื่องกับนายปรีชา และบุตรทั้งสอง โดยตั้งบ้านเรือน ณ บ้านเลขที่ 199/1102 หมู่ที่ 3 ตำบลแพรงษาใหม่ อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ โดยปรากฏพยานหลักฐานอันน่าเชื่อถือตามกฎหมายว่ามีภูมิลำเนาในประเทศไทย

ประการที่สี่ คุณแม่ตม หรือนางรมณี พันทวงศ์ เป็นบุคคลไร้รัฐโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ ไม่ได้รับการรับรองในทะเบียนราษฎรโดยรัฐใดเลยบนโลก (stateless person/undocumented person) และขณะนี้อยู่ระหว่างการร้องขอกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

เพื่อจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (ท.ร.38 ก) พร้อมกันนี้ได้อยู่ระหว่างการประสานความเป็นไปได้กับสถานเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประจำประเทศไทยเพื่อร้องขอการพิสูจน์สัญชาติลาว

ทั้งนี้ ในระหว่างการรับรองสิทธิในสถานะบุคคลตามกฎหมายเพื่อแม่รมณี บางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ ขอออกหนังสือรับรองตัวบุคคลฉบับนี้ให้แม่รมณี ไซ้แสดงตน โดยจัดทำเมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2562

หากปรากฏข้อสงสัยหรืออุปสรรคใด กรุณาติดต่อคณะนักกฎหมายบางกอกคลินิก ฯ กล่าวคือ

(1) น.ส.ศิวินุช สร้อยทอง นักศึกษาปริญญาเอก โทรศัพท์ 085-237-6366 (2)

นางลัดตะนา เกดสีลิวง นักศึกษาปริญญาโท โทรศัพท์ 063-910-5979 (3) น.ส.ป
ภาวดี สลักเพชร นักศึกษาปริญญาโท โทรศัพท์ 063-734-7257 และ(4) รศ.ดร.
พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร ที่ปรึกษาทางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ โทร
081-349-2109

(นางลัดตะนา เกดสีลิวง)
สร้อยทอง)

นักศึกษาปริญญาโท และนักกฎหมายบางกอกคลินิก
เอก และนักกฎหมายบางกอกคลินิก

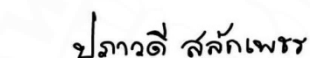
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

(นางสาวติวณช

นักศึกษาปริญญา

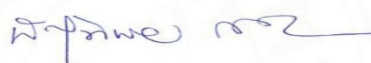
คณะนิติศาสตร์

(นางสาวปภาวดี สลักเพชร)

ญจนะจิตรา สายสุนทร) นักศึกษาปริญญาโท และนักกฎหมายบางกอก
คลินิก อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
กอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์

(รศ.ดร.พันธุ์ทิพย์ กา

ที่ปรึกษาบาง

ภาคผนวก ณ

หนังสือรับประกันของนางบุญเอื้อ บัวอ่อนแก้วหรือป้าอี๊ด

แปลโดยนางลัดตะนา เกดสีลิวง

เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2562

สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว

สันติภาพ เอกราช ประชาธิปไตย เอกภาพ วัฒนาถาวร

เมือง สีลัดตะนา

เลขที่ 1579/พ.ส.หน

บ้านโพนสวรรค์เหนือ

หน่วย 5

ใบยืนยันรับประกัน(หนังสือยืนยัน)

ชื่อและนามสกุลผู้รับประกัน นางคำจันท์ เนตรทองสวรรค์(เดิมบัวอ่อนแก้ว) อายุ 51 ปี สัญชาติ ลาว อาชีพ ประชาชน ปัจจุบันอยู่บ้านแห่ง เมือง(อำเภอ) ปากเซแขวง(จังหวัด) จำปาสัก

ขอยืนยัน(ยืนยัน)และรับประกันด้วยเกียรติว่า ท้าวหรือนาง บุญเอื้อ บัวอ่อนแก้ว อายุ 67 ปี สัญชาติลาว อาชีพ ผู้เฒ่า ปัจจุบันอยู่บ้าน.....หน่วย..... เมือง.....แขวง..... ผู้เกี่ยวนี้เป็น เอื้อยคิง และอยู่ในความรับผิดชอบของเราอย่างแท้จริง

ดังนั้น จึงได้ออกหนังสือยืนยันรับประกันฉบับนี้ให้ผู้เกี่ยวเพื่อเป็นหลักฐาน ถ้าหากว่า ผู้เกี่ยวมีการเคลื่อนไหวหรือต่อต้านอำนาจการปกครองของรัฐข้าพเจ้าชื่อ นางคำจันท์ เนตรทองสวรรค์ ผู้รับประกันขอรับผิดชอบทั้งหมดตงหน้าผู้เกี่ยว

ยืนยัน(ยืนยัน)ว่าผู้เกี่ยวอยู่ในความปกครองของเราแท้จริง

ที่บ้าน โพนสวรรค์เหนือ วันที่ 29 ตุลาคม 2019

วันที่ 29 ตุลาคม 2019

รองนายบ้าน โพนสวรรค์เหนือ

เซ็นต์ผู้รับประกัน

คำแดง จันทำมะวง

คำจันทร์

ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ
ສັນຕິພາບ ເອກະລາດ ປະຊາທິປະໄຕ ເອກະພາບ ວັດທະນະຖາວອນ

ເລກ 128/ນບ

ແຂວງ...
ນະຄອນ...
ບ້ານ.....

ໃບຢັ້ງຢືນຄຳປະກັນ

ຊື່ ແລະ ນາມສະກຸນຂອງຜູ້ຄຳປະກັນ:ອາຍຸ...ປີ
ສັນຊາດ... ອາຊີບ.....ປະຈຸບັນຢູ່ບ້ານ.....ໜ່ວຍທີ່:.....
 ນະຄອນ ເມືອງ:.....ແຂວງ:.....

ຂໍຢັ້ງຢືນ ແລະ ຮັບປະກັນດ້ວຍກຽດວ່າ ທ້າວ/ນາງ.....ອາຍຸ...ປີ
ສັນຊາດ..... ອາຊີບ.....ປະຈຸບັນຢູ່ບ້ານ.....ໜ່ວຍທີ່:.....
 ນະຄອນ ເມືອງ:.....ແຂວງ:.....

ຜູ້ກ່ຽວນີ້ເປັນ:..... ຢູ່ໃນຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງພວກເຮົາຢ່າງແທ້ຈິງ.

ດັ່ງນັ້ນ, ຈຶ່ງໄດ້ອອກໜັງສືຄຳປະກັນໃຫ້ແກ່ຜູ້ກ່ຽວເພື່ອໄວ້ເປັນຫຼັກຖານ, ຖ້າຫາກຜູ້ກ່ຽວເຄື່ອນໄຫວ ແລະ ດ້ານອຳນາດການປົກຄອງຂອງລັດ, ຂ້າພະເຈົ້າອອກຊື່.....ເປັນຜູ້ຮັບປະກັນ ຂໍຮັບຜິດຊອບທັງໝົດຕາງຜູ້ກ່ຽວ.

ຢັ້ງຢືນວ່າຜູ້ກ່ຽວຢູ່ໃນຄວາມປົກຄອງເຮົາຢ່າງແທ້ຈິງ

ຕີ.ຈ.ນ.ລ. 11/11/19 ວັນທີ 11/11/2019
ນາຍບ້ານງ.....

ວັນທີ 11/11/2019
ເຊັນຕູຮັບປະກັນ
ຄຳຈັນ

ຄຳແດງ ຈັນທຳມະວົງ

ภาคผนวก ด

หนังสือที่ มท.๐๓๐๙.๓/ว ๒๒๑๖๙ ลงวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๖๑ เรื่องแนวทางปฏิบัติในการจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลมีสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน, เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด, ลงนามโดย ร้อยตำรวจโท อาทิตย์

บุญญะโสภิต อธิบดีกรมการปกครอง

ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๒๒๑๖๙

กรมการปกครอง
ถนนอิษฐานค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๑ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลมีสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าว ที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายและระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

อ้างถึง ๑. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๑๐.๒/ว ๑๑๗๐ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๓
๒. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๑๔๗๕๓ ลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๒
๓. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๓๖๖๐ ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓
๔. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๙๖๐๙ ลงวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๘
๕. คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดง ที่ อ.๒๓๓/๒๕๕๗ วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๗

ตามที่กรมการปกครองได้แจ้งแนวทางปฏิบัติในการรับจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน เพื่อให้จังหวัดแจ้งให้สำนักทะเบียนอำเภอในเขตพื้นที่ถือปฏิบัติ ซึ่งรายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่อ้างถึง ข้อ ๑ - ข้อ ๔ นั้น

กรมการปกครองได้รับแจ้งว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามมาตรา ๒๔๗ (๑) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ โดยให้สำนักทะเบียนทุกแห่งใช้แนวทางตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดคดีหมายเลขแดง ที่ อ.๒๓๓/๒๕๕๗ วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๗ ซึ่งรายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่อ้างถึงข้อ ๕ เป็นแนวทางปฏิบัติในการจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการก่อตั้งครอบครัว

กรมการปกครองพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การบริการประชาชนด้านการจดทะเบียนสมรสซึ่งถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ตามปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเพื่อเป็นการป้องกันการกระทำทุจริตในการจดทะเบียนสมรสโดยมีเจตนาพดพิกรมอำพราง อันจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงภายในของประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดง ที่ อ.๒๓๓/๒๕๕๗ กรมการปกครองจึงยกเลิกหนังสือกรมการปกครองซึ่งปรากฏตามเอกสารที่อ้างถึง ข้อ ๑ - ข้อ ๔ และกำหนดแนวทางปฏิบัติในการจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน รายละเอียดดังนี้

/๑. กรณีการรับจดทะเบียน...

(๒)

๑. กรณีการรับจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย

๑.๑ ให้ตรวจสอบคำร้องขอจดทะเบียนสมรส (คร.๑) ว่าถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ และให้ตรวจสอบบัตรประจำตัวประชาชนของบุคคลสัญชาติไทย และหนังสือเดินทางของบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย

๑.๒ ให้ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสทั้งสองฝ่ายว่า เป็นไปตามเงื่อนไขการสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ.๒๕๔๑ โดยให้ตรวจสอบหนังสือรับรองของสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลของผู้ร้อง หรือจากองค์การที่รัฐบาลประเทศนั้นมอบหมาย ซึ่งหนังสือรับรอนั้นอย่างน้อยจะต้องระบุในเรื่องสถานภาพการสมรสของผู้ยื่นคำร้องว่า ผู้ยื่นคำร้องมิได้มีคู่สมรสอยู่ก่อน

๑.๓ ให้นายทะเบียนสอบปากคำผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรสทั้งสองฝ่ายไว้โดยละเอียดตามแบบ ปค.๑๔ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงว่าผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรสทั้งสองฝ่ายมิได้มีเจตนาพฤติกรรมการจดทะเบียนสมรส

๒. กรณีคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่เป็นชนกลุ่มน้อยหรือบุคคลผู้ที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนร้องขอจดทะเบียนสมรสกับบุคคลสัญชาติไทย

๒.๑ ให้ตรวจสอบคำร้องขอจดทะเบียนสมรส (คร.๑) ว่าถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ และให้ตรวจสอบบัตรประจำตัวประชาชนและบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยหรือบัตรประจำตัวบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนแล้วแต่กรณีของผู้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสทั้งสองฝ่าย

๒.๒ ให้ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสทั้งสองฝ่ายว่า เป็นไปตามเงื่อนไขการสมรส มาตรา ๑๔๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยให้ตรวจสอบรายการบุคคลของบุคคลสัญชาติไทยและบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน ในฐานะข้อมูลการทะเบียนราษฎรและฐานข้อมูลทะเบียนครอบครัว เพื่อให้ปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ยื่นคำร้องมิได้มีคู่สมรสอยู่ก่อน

๒.๓ การสอบพยานบุคคลให้การรับรองคุณสมบัติของคู่สมรสทั้งสองฝ่าย ใช้พยาน ๒ คน ควรเป็นพยานของคู่สมรสฝ่ายละ ๑ คน ที่รู้จักคุ้นเคยกับคู่สมรสเป็นอย่างดี

๓. ให้นายอำเภอและผู้ช่วยราชการเขตปฏิบัติหน้าที่ นายทะเบียนอำเภอและนายทะเบียนเขตแล้วแต่กรณี ปฏิบัติหน้าที่นายทะเบียนในการรับจดทะเบียนสมรส ระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าวหรือคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยหรือบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนด้วยตนเอง แต่หากไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ นายทะเบียนได้ ให้มอบหมายปลัดอำเภอหัวหน้ากลุ่มบริหารงานปกครอง หรือปลัดอำเภอหัวหน้ากลุ่มงานทะเบียนและบัตร และผู้ช่วยผู้ช่วยราชการเขตหรือหัวหน้าฝ่ายทะเบียนแล้วแต่กรณี เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน โดยมีกำหนดระยะเวลาแน่นอน

๔. กรณีนายทะเบียนมีคำสั่งไม่รับจดทะเบียนสมรส

เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนเขต ได้รับคำร้องขอจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน ให้พิจารณาข้อเท็จจริงที่ผู้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสนำมาแสดง ประกอบข้อกฎหมาย

/หากพิจารณา...

(๓)

หากพิจารณาเห็นว่าการร้องขอจดทะเบียนสมรสนั้น มีเจตนาพฤติกรมอำพราง ก็ให้ใช้ดุลพินิจในการไม่รับจดทะเบียนสมรสดังกล่าว และชี้แจงเหตุผลในการใช้ดุลพินิจให้ผู้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสทราบ รวมทั้งแจ้งให้ผู้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสทราบว่า ผู้ยื่นคำร้องสามารถยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อศาลได้ตาม มาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ หรือสามารถนำคดีฟ้องต่อศาลปกครองตาม มาตรา ๙ (๑) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๔๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและแจ้งให้สำนักทะเบียนอำเภอทุกแห่งในเขตพื้นที่ถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

รวิศดำรงโท

(อาทิตย์ บุญญะโสภิต)

อธิบดีกรมการปกครอง

สำนักบริหารการทะเบียน

ส่วนการทะเบียนทั่วไป

โทร. ๐ ๒๗๔๑ ๗๐๑๗ - ๑๔

โทรสาร ๐ ๒๗๔๑ ๗๐๑๔

ภาคผนวก ต

หนังสือ มท 0309.6/ว 28162 เรื่อง ร้องเรียนการจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มี
สถานะทางทะเบียนตามมาตรา 38 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร
พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551

ด่วนที่สุด
ที่ มท ๐๓๐๙.๖/ว ๒๘๑๖๒

กรมการปกครอง
ถนนรัชฎาภิเศก กทม. ๑๐๒๐๐

๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ร้องเรียนการจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน ตามมาตรา ๓๘ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด และปลัดกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๐๙.๖/ว ๓๖ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๙

ด้วยกรมการปกครอง ได้รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน ตามมาตรา ๓๘ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งมีสถิติการดำเนินงานเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะจังหวัดที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน จากด้านการข่าวพบว่า มีเจ้าหน้าที่ของรัฐและกลุ่มบุคคลเป็นนายหน้าหลอกลวงว่า การดำเนินการจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนดังกล่าวสามารถอาศัยอยู่ในประเทศไทยอย่างถูกต้องตามกฎหมายและมีการเรียกเก็บเงินจากคนต่างด้าวที่ประสงค์จะขอรับการจัดทำทะเบียนประวัติเป็นเงินหลายหมื่นบาทต่อราย บางรายเป็นคนต่างด้าวที่ไม่ได้มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในพื้นที่สำนักทะเบียนและประเทศไทย บางรายเคยขึ้นทะเบียนประวัติแรงงานต่างด้าวและมีหนังสือเดินทาง ซึ่งกรณีดังกล่าวนอกจากจะทำให้ทางราชการได้รับความเสียหายและกระทบต่อความมั่นคงของประเทศแล้ว ยังอาจถือได้ว่ากลุ่มบุคคลที่ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนดังกล่าวไม่ใช่บุคคลไร้รัฐหรือไร้สัญชาติ แต่เป็นคนที่มิได้รับรองตัวบุคคล และไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และแนวทางที่สำนักทะเบียนกลางกำหนด

กรมการปกครองพิจารณาเห็นว่า กรณีการดำเนินการจัดทำทะเบียนประวัติตามมาตรา ๓๘ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นการกำหนดให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น จัดทำทะเบียนสำหรับคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยหรือคนต่างด้าวที่ไม่อาจมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๓ และ ท.ร. ๑๔) โดยบุคคลกลุ่มนี้ ได้แก่ คนต่างด้าวที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองซึ่งเป็นคนไร้รัฐไร้สัญชาติ (Stateless person) ไม่มีหลักฐานของประเทศใดๆ ที่รับรองว่าเป็นคนในปกครองของประเทศนั้น แต่มีภูมิลำเนาหรือมีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งอยู่ในประเทศไทย และรวมถึงชนกลุ่มน้อยที่ตกหล่นจากการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติตามมติคณะรัฐมนตรีหรือตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล โดยการจัดทำทะเบียนประวัติตามมาตรา ๓๘ วรรคสองๆ ดังกล่าวนี้ มิได้เป็นการรับรองการมีสิทธิอาศัยในประเทศไทย จึงยังไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง และจากการดำเนินงานของสำนักทะเบียนต่างๆ โดยเฉพาะจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดตาก เป็นต้น ที่ผ่านมาพบว่าเจ้าหน้าที่ของสำนักทะเบียนมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนทำให้ปฏิบัติไม่ถูกต้อง เช่น จัดทำทะเบียนประวัติให้กับผู้ที่เคยได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติแรงงานต่างด้าวและมีหนังสือเดินทาง (Passport) ซึ่งกลุ่มคนต่างด้าวเหล่านี้มิใช่คนไร้รัฐหรือไร้สัญชาติ บางพื้นที่มีการร้องเรียนว่ามีขบวนการหลอกลวงและเรียกเก็บเงินจากผู้ที่ต้องการจัดทำทะเบียนประวัติและบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐให้การช่วยเหลือสนับสนุน และอ้างว่าสามารถอาศัยอยู่ในประเทศไทยอย่างถูกต้องตามกฎหมาย จึงทำให้กลุ่มคนต่างด้าวที่เคยขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว หรือกลุ่มคนต่างด้าวอื่นๆ หลงเชื่อ จึงเดินทางเข้ามาเพื่อขอรับการจัดทำทะเบียนประวัติเป็นจำนวนมาก

/ ดังนั้น ...

-๒-

ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันปราบปรามการดำเนินการโดยมิชอบหรือการกระทำทุจริตทางทะเบียน
จึงขอให้จังหวัดและกรุงเทพมหานคร ดำเนินการ ดังนี้

๑. แจ้งสำนักทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่น ถือปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้ในหนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๓๖ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๙ หากปรากฏว่าการจัดทำทะเบียนประวัติรายใดเป็นการดำเนินการโดยมิชอบ เช่น เป็นผู้ที่เคยได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติแรงงานต่างด้าว และมีหนังสือเดินทาง (Passport) หรือมีเอกสารการทะเบียนราษฎรและมีเลข ๑๓ หลัก หรือไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทยและไม่ได้อาศัยอยู่จริงในพื้นที่สำนักทะเบียนที่จัดทำทะเบียนประวัติ ให้นำทะเบียนอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม สั่งระงับการเคลื่อนไหวทางทะเบียน แล้วแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานจัดหางานจังหวัด ตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคุณสมบัติของบุคคลดังกล่าว หากผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงปรากฏว่าบุคคลใดไม่มีคุณสมบัติตามที่สำนักทะเบียนกลางกำหนด ให้นำทะเบียนจำหน่ายรายการทางทะเบียนและบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนของผู้นั้น โดยถือปฏิบัติตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๑๑๐ ประกอบกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริง การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียน พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยเคร่งครัด แต่หากบุคคลใดเป็นผู้มีคุณสมบัติที่จะได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติตามกฎหมาย ให้นำทะเบียนยกเลิกการระงับการเคลื่อนไหวทางทะเบียนของผู้นั้น

๒. ให้สำนักทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่น ทุกแห่ง ประชาสัมพันธ์ในที่ประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำชุมชน หรือแจ้งในที่ประชุมของหมู่บ้านหรือชุมชนในโอกาสต่างๆ ให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบเกี่ยวกับการจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนตามมาตรา ๓๘ วรรคสองฯ ไม่ใช้การรับรองการมีสิทธิอาศัยในประเทศไทย บุคคลที่ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติยังถือว่าเป็นคนต่างด้าวที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรโดยมิชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง โดยการดำเนินการเรื่องนี้ ไม่มีการเรียกเก็บเงินอื่นใดนอกจากราคาธรรมเนียมตามที่กฎหมายกำหนด และบุคคลที่จะได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวทางที่สำนักทะเบียนกลางกำหนดไว้เท่านั้น

๓. ให้นายอำเภอ ผู้อำนวยการเขต และปลัดเทศบาล แล้วแต่กรณี ควบคุมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกระดับ มิให้มีการเรียกเก็บเงินหรือผลประโยชน์อื่นใดจากผู้ขอรับการจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน หากพบการกระทำดังกล่าว ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยและอาญาโดยเฉียบขาดทุกราย พร้อมทั้งให้สอดส่องดูแลกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมหลอกลวง เรียกรับผลประโยชน์ หากพบการกระทำผิดให้ประสานเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมดำเนินคดีตามกฎหมายทันที

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายธนกร วิจิระ)

อธิบดีกรมการปกครอง

สำนักบริหารการทะเบียน
ส่วนป้องกันและปราบปรามการทุจริต
การทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน
โทร. ๐-๒๗๙๑-๗๓๒๒-๓

ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๓๖

สำนักทะเบียนกลาง
ถนนถ้ำลูกกา ปท. ๑๒๑๕๐

๒๙ กันยายน ๒๕๕๙

เรื่อง การจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน หรือบุคคลประเภท ๐
เรียน นายทะเบียนจังหวัด ทุกจังหวัด และนายทะเบียนกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง ๑. หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๘ ลงวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

๒. หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๓ ลงวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๘

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบหนังสือรับรองสถานะบุคคล และคำอธิบายการออกหนังสือรับรอง จำนวน ๒ แผ่น

ตามที่สำนักทะเบียนกลางได้แจ้งแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำทะเบียนประวัติบุคคล
ที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนหรือบุคคลประเภท ๐ ตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไข
เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ไว้ตามหนังสือที่อ้างถึง นั้น

ผลจากการตรวจนิเทศและการร้องเรียน พบว่าเจ้าหน้าที่ของอำเภอ สำนักทะเบียนอำเภอ
และสำนักทะเบียนท้องถิ่น ตลอดจนหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง มีความเข้าใจคลาดเคลื่อน สับสน ทำให้การ
ปฏิบัติงานเกิดความผิดพลาดและไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ก่อให้เกิดปัญหาขึ้นหลายประการ
ดังนั้น เพื่อให้นายทะเบียนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจที่ถูกต้อง เป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงขอให้
สำนักทะเบียนจังหวัดและสำนักทะเบียนกรุงเทพมหานคร แจ้งสำนักทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่น
ทุกแห่ง เพื่อซักซ้อมความรุ้ความเข้าใจและถือปฏิบัติ ดังนี้

๑. ทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (ท.ร.๓๘ ก) หรือบุคคลที่มีเลขประจำตัว
๑๓ หลักขึ้นต้นด้วยเลข ๐ นั้น มีที่มาจากการจัดทำทะเบียนราษฎร ๓ วิธีการ ได้แก่

๑.๑ การแจ้งการเกิดกรณีบุตรของบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนตามยุทธศาสตร์การ
จัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๘ (บุคคลประเภท ๐
กลุ่ม ๘๙) และบุตรของคนต่างด้าวที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วย
คนเข้าเมือง ซึ่งเด็กทั้งสองกลุ่มนี้ที่เกิดในประเทศไทยจะได้รับแจ้งการเกิดและได้สูติบัตร ท.ร.๐๓๑ เป็น
บุคคลที่มีเลขประจำตัว ๑๓ หลักขึ้นต้นด้วยเลข ๐ แล้วเพิ่มชื่อเข้าในทะเบียนประวัติ ท.ร.๓๘ ก เหมือนกัน
แต่จะมีสถานะแตกต่างกัน กล่าวคือ

(๑) ถ้าเป็นบุตรของบุคคลประเภท ๐ กลุ่ม ๘๙ จะได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่ใน
ประเทศไทยได้เป็นการชั่วคราวเพื่อรอส่งกลับตามสถานะของบิดาหรือมารดา การออกนอกเขตพื้นที่ควบคุม
การอยู่อาศัย (เขตจังหวัดหรือกรุงเทพมหานครที่ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติ ท.ร.๓๘ ก) จะต้องขออนุญาต
ต่อผู้มีอำนาจตามกฎหมายเพื่อออกนอกเขตจังหวัด

(๒) ถ้าเป็นบุตรของคนต่างด้าวที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยไม่ได้รับอนุญาต
จะไม่ได้รับการรับรองเรื่องสิทธิอาศัยในประเทศไทย เว้นแต่จะมีกฎกระทรวงออกตามความในมาตรา ๗ ทวิ
วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดฐานะ
และเงื่อนไขการอาศัยอยู่ในประเทศไทยไว้เป็นอย่างไร

/๑.๒ การแจ้งการ...

- ๒ -

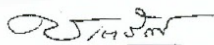
๑.๒ การแจ้งการเกิดกรณีเด็กแรกเกิดหรือเด็กไร้เดียงสาที่ถูกทอดทิ้ง เด็กเร่ร่อน เด็กไม่ปรากฏบุพการีหรือบุพการีทอดทิ้งที่อยู่ในการดูแลของสถานสงเคราะห์ และการแจ้งการเกิดเกินกำหนด ซึ่งมาตรา ๑๙/๒ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดให้นายทะเบียนดำเนินการเพื่อพิสูจน์สถานะการเกิดและสัญชาติของบุคคลดังกล่าวก่อน และหากไม่สามารถพิสูจน์สถานะการเกิดและสัญชาติได้ก็ให้นายทะเบียนจัดทำทะเบียนประวัติตามแบบ พ.ร.๓๘ ก เป็นบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน หรือบุคคลประเภท ๐ ให้ ซึ่งการปฏิบัติในเรื่องนี้จะรวมถึงการขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านกรณีบุคคลที่อ้างว่าเป็นผู้มีสัญชาติไทย แต่พยานหลักฐานที่ยังไม่อาจพิสูจน์สถานะการเกิดและสัญชาติของบุคคลดังกล่าวด้วย ดังนั้น สถานะของบุคคลประเภท ๐ กลุ่มนี้จึงเป็นผู้ที่อยู่ระหว่างการพิสูจน์สัญชาติไทยเพื่อการแจ้งการเกิดหรือการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน

๑.๓ การจัดทำทะเบียนประวัติตามมาตรา ๓๘ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งกำหนดให้นายทะเบียนจัดทำทะเบียนสำหรับคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยหรือคนต่างด้าวที่ไม่อาจมีชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๓ และ ท.ร.๑๔) โดยบุคคลกลุ่มนี้ ได้แก่ คนต่างด้าวที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองซึ่งเป็นคนไร้รัฐไร้สัญชาติ (Stateless person) ไม่มีหลักฐานของประเทศใดๆ ที่รับรองว่าเป็นคนในปกครองของประเทศนั้น แต่มีภูมิลำเนาหรือมีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งอยู่ในประเทศไทย ซึ่งรวมถึงชนกลุ่มน้อยที่ตกผลจากการสำรวจจัดทำทะเบียนตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลตามมติคณะรัฐมนตรีด้วย โดยการปฏิบัติเรื่องนี้กำหนดให้นายทะเบียนเรียกตรวจเอกสารราชการ (ถ้ามี) เช่น สูติบัตรของบุตรที่เกิดในประเทศไทย หลักฐานการเรียน เป็นต้น และสอบพยานบุคคลเพื่อรับรองคุณสมบัติดังกล่าว เช่น บุคคลในครอบครัวหรือในชุมชน กำนันผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชน เป็นต้น ถ้าเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติให้นายทะเบียนจัดทำทะเบียนประวัติตามแบบ พ.ร.๓๘ ก เป็นบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน หรือบุคคลประเภท ๐ ให้ โดยฐานะของบุคคลกลุ่มนี้จะเป็นคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย การจัดทำทะเบียนประวัติจึงมิใช่เป็นการรับรองเรื่องสิทธิอาศัยในประเทศไทยแต่อย่างใด เว้นแต่จะมีกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรีกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

๒. อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาให้กับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนตาม มาตรา ๑๙/๒ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ (บุคคลตามข้อ ๑.๒) ซึ่งจำเป็นต้องมีหลักฐานในการรับรองสถานะบุคคลเพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นของสำนักทะเบียนที่บุคคลดังกล่าวได้จัดทำทะเบียนประวัติไว้ ออกหนังสือรับรองสถานะบุคคลตามแบบที่ส่งมาพร้อมหนังสือนี้ให้ผู้ร้องไว้เป็นหลักฐาน โดยกำหนดให้ผู้ขอหนังสือรับรองยื่นคำร้องตามแบบ พ.ร.๓๑

จึงเรียนมาเพื่อโปรดดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายชำนาญวิทย์ เตรัตน์)

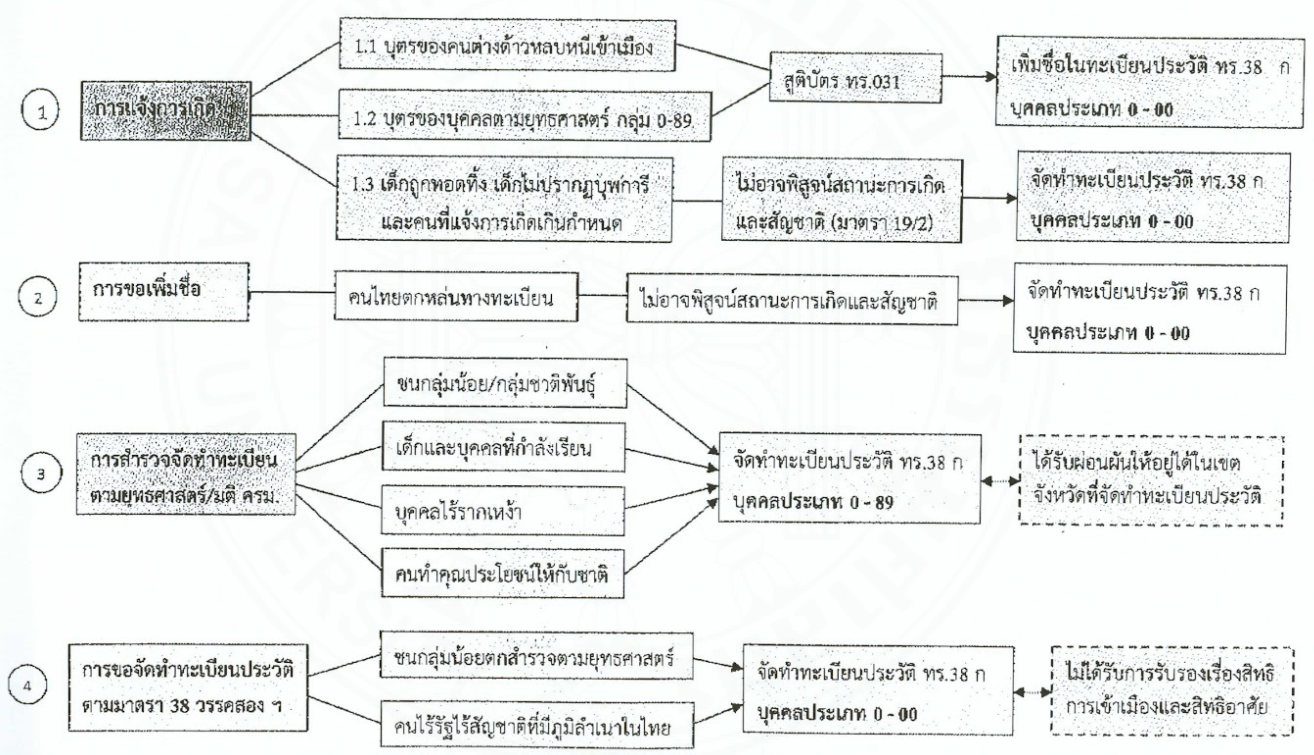
รองผู้อำนวยการทะเบียนกลาง ปฏิบัติราชการแทน

ผู้อำนวยการทะเบียนกลาง

สำนักบริหารการทะเบียน

โทร ๐-๒๗๙๑-๗๓๑๘-๒๐

ประเภทของการจัดทำทะเบียนบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน หรือบุคคลประเภท 0

ตราครุฑ

หนังสือรับรอง

ที่...../.....

สำนักทะเบียน.....

หนังสือฉบับนี้ให้ไว้เพื่อรับรองว่า.....(ระบุชื่อตัว ชื่อสกุล ของคนที่ขอให้รับรอง)... เป็นบุคคลที่
 ได้ยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนเพื่อ.....(ให้ระบุเรื่องที่ขอดำเนินการ ได้แก่ ขอแจ้งการเกิดกรณีเด็กแรกเกิดหรือเด็ก
 ไร้เดียงสาถูกทอดทิ้ง ตามมาตรา ๑๙ หรือเด็กเร่ร่อน เด็กไม่ปรากฏบุพการีหรือบุพการีทอดทิ้ง ตามมาตรา ๑๙/๑
 หรือการแจ้งการเกิดเกินกำหนดตามมาตรา ๑๙/๓ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๕๓๔ แก้ไข
 เพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ หรือขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านเป็นผู้มีสัญชาติไทย ตามระเบียบสำนักทะเบียน
 กลางฯ พ.ศ. ๒๕๓๕ แล้วแต่กรณี)...ที่สำนักทะเบียนแห่งนี้ ตามคำร้อง พ.ร.๓๑ เลขที่.....เมื่อวันที่.....
 แต่พยานหลักฐานที่ยื่นมาไม่อาจพิสูจน์สถานะการเกิดและสัญชาติของบุคคลดังกล่าวได้ นายทะเบียนจึงได้จัดทำ
 ทะเบียนประวัติตามแบบ พ.ร.๓๘ ก เป็นบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน กำหนดให้เลขประจำตัว...(ระบุเลข
 ประจำตัวประเภท ๐ ที่ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติ)...ตามมาตรา ๑๙/๒ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียน
 ราษฎร พ.ศ.๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยสถานะของบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ที่อยู่ระหว่างรอ
 การพิสูจน์สัญชาติไทย เพื่อการแจ้งการเกิดหรือการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน ประกอบกับบุคคลดังกล่าวได้ร้อง
 ขอให้นายทะเบียนออกหนังสือรับรองสถานะบุคคลให้เพื่อเป็นหลักฐานแสดงสถานะของตนต่อเจ้าหน้าที่ที่
 เกี่ยวข้อง ซึ่งนายทะเบียนอำเภอ/ท้องถิ่น ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าข้อมูลเป็นไปตามที่แจ้งไว้จริง จึงออกหนังสือ
 รับรองให้...(ระบุชื่อตัว ชื่อสกุล ของคนที่ขอให้รับรอง).....ใช้เป็นหลักฐานได้เป็นเวลา ๖ เดือนนับแต่วันที่ออก
 หนังสือรับรองฉบับนี้ เว้นแต่บุคคลดังกล่าวได้รับการพิสูจน์สัญชาติเป็นอย่างอื่นแล้วก่อนวันที่หนังสือนี้หมดอายุ
 ก็ให้หนังสือฉบับนี้สิ้นสุดไปด้วยตั้งแต่วันที่สถานะของบุคคลดังกล่าวได้เปลี่ยนไป

ให้ไว้ ณ วันที่..... พ.ศ.

ลงชื่อ

(.....)

นายทะเบียนอำเภอ/ท้องถิ่น.....

รูปถ่าย
ขนาด ๒ นิ้ว

รูปถ่ายเจ้าของประวัติ

หมายเหตุ หนังสือรับรองฉบับนี้ ให้ใช้คู่กับแบบรับรองรายการทะเบียนประวัติของบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (พ.ร.๓๘ ข)
 หากมีข้อสงสัย สอบถามได้ที่สำนักทะเบียนอำเภอ/ท้องถิ่น..... โทรศัพท์.....

คำอธิบายประกอบการออกหนังสือรับรองสถานะบุคคล

๑. ให้ผู้ขอหนังสือรับรอง ยื่นคำร้องตามแบบ ท.ร.๓๑ ต่อนายทะเบียนที่สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่นแห่งที่ผู้ยื่นคำร้องได้จัดทำทะเบียนประวัติ ท.ร.๓๘ ก ไว้ พร้อมด้วยรูปถ่ายหน้าตรง ขนาด ๒ นิ้ว จำนวน ๒ รูป และสำเนาทะเบียนประวัติ ท.ร.๓๘ ข หรือบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน

๒. ผู้ยื่นคำร้อง ให้เจ้าของประวัติยื่นคำร้องด้วยตนเอง เว้นแต่เด็กที่มีอายุไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์ หรือผู้ที่มีเหตุจำเป็นไม่อาจยื่นคำร้องด้วยตนเองได้ ให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองที่อุปการะเลี้ยงดูเด็กนั้น หรือผู้ได้รับมอบอำนาจ แล้วแต่กรณี เป็นผู้ยื่นคำร้องแทน

๓. บุคคลที่นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น สามารถออกหนังสือรับรองให้ได้ ได้แก่ บุคคลที่เคยยื่นคำร้องขอแจ้งการเกิด กรณีเด็กแรกเกิดหรือเด็กไร้เดียงสาที่ถูกทอดทิ้ง ตามมาตรา ๑๙ เด็กเร่ร่อน เด็กที่ไม่ปรากฏบุพการี หรือบุพการีทอดทิ้ง ตามมาตรา ๑๙/๑ หรือการแจ้งการเกิดเกินกำหนด ตามมาตรา ๑๙/๓ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ หรือขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านเป็นผู้มีสัญชาติไทย ตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ รวมฉบับแก้ไขเพิ่มเติม แล้วแต่กรณี แต่พยานหลักฐานที่มียังไม่อาจพิสูจน์สถานะการเกิดและสัญชาติได้ และนายทะเบียนได้จัดทำทะเบียนประวัติตามแบบ ท.ร.๓๘ ก เป็นบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (บุคคลประเภท ๐ กลุ่ม ๐๐) ให้

๔. เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องขอหนังสือรับรองพร้อมด้วยหลักฐานจากผู้ยื่นคำร้องแล้ว ให้ตรวจสอบหลักฐานกับฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร และสอบสวนให้ได้ข้อเท็จจริงว่าบุคคลที่ขอให้นายทะเบียนออกหนังสือรับรองให้ นั้นเป็นบุคคลเดียวกับผู้ที่มีรายการในเอกสาร ท.ร.๓๘ ข หรือบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน และต้องเป็นบุคคลตามข้อ ๓ เท่านั้น โดยให้พิจารณาจากคำร้อง ท.ร.๓๑ ที่บุคคลนั้นเคยยื่นขอแจ้งการเกิดหรือขอเพิ่มชื่อ และนายทะเบียนหรือนายอำเภอมีคำสั่งไม่อนุมัติเนื่องจากหลักฐานยังไม่อาจพิสูจน์ได้ โดยให้นายทะเบียนรวบรวมคำร้องและพยานหลักฐานพร้อมทำความเห็นเสนอนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๕ วันนับแต่วันที่รับคำร้องและพยานหลักฐานครบถ้วน

กรณีนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ไม่สามารถออกหนังสือรับรองให้ผู้ยื่นคำร้องได้ภายในวันเดียวกับวันที่ยื่นคำร้อง ให้นายทะเบียนคัดสำเนาคำร้อง ท.ร.๓๑ ดังกล่าว ลงชื่อนายทะเบียนรับรองสำเนาเอกสาร แล้วมอบให้แก่ผู้ยื่นคำร้องไว้เป็นหลักฐาน

๕. หนังสือรับรอง ให้นายทะเบียนจัดทำขึ้น ๒ ฉบับ มีข้อความตรงกัน ฉบับแรกเป็นต้นฉบับ ให้มอบแก่ผู้ขอ ส่วนอีกฉบับ เป็นสำเนาฉบับ ให้ผู้ขอลงชื่อรับเอกสารในฉบับ และเก็บเข้าแฟ้มไว้เป็นหลักฐาน และให้นายทะเบียนทำสมุดคู่มือการออกหนังสือรับรองเพื่อใช้ในการตรวจสอบ และลงรายการให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ทั้งนี้ การออกเลขหนังสือรับรอง ให้เริ่มจากเลข ๑ ไปด้วยปี พ.ศ.ที่ออกหนังสือรับรองนั้น เมื่อขึ้นปีใหม่ให้เริ่มเลข ๑ ใหม่

๖. กรณีนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่อาจออกหนังสือรับรองให้แก่ผู้ยื่นคำร้อง ให้สั่งไม่อนุญาตในคำร้อง ท.ร.๓๑ และแจ้งคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ยื่นคำร้องทราบภายใน ๓ วันนับแต่วันที่มีคำสั่ง โดยให้ระบุเหตุผล และสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่ง การยื่นอุทธรณ์ และระยะเวลาการอุทธรณ์ไว้ในหนังสือแจ้งคำสั่งให้ชัดเจนด้วย

๗. การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ ให้ดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริง การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียน พ.ศ.๒๕๕๑

ภาคผนวก ก

หนังสือตอบรับการขออนุญาตทำงานของนางสาวจุมมาลี แก้วกัญญา

ที่ อบ ๐๐๒๘/๒ ๕๑๗

สำนักงานจัดหางานจังหวัดอุบลราชธานี
๑๐๙ หมู่ที่ ๘ ถนนเสด็จเมือง ต.แจระแม
อ.เมือง อบ ๓๔๐๐๐

๕ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง การขอรับใบอนุญาตทำงานของคนต่างด้าวมาตรา ๒๓/๑ แห่งพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑

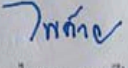
เรียน นางสาวจุมมาลี แก้วกัญญา

ตามที่ นางสาวจุมมาลี แก้วกัญญา เลขบัตรประจำตัวคนต่างด้าว ๐-๓๔๔๒๐- [REDACTED] ซึ่งเป็นคนต่างด้าวตามมาตรา ๒๓/๑ แห่งพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๖๐ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้ทำงานกับ นายบำเพ็ญ หล่อพัฒนเกษม ตั้งอยู่ที่เลขที่ ๘๐/๒๒-๒๔ หมู่ที่ ๘ ถนนอรุณประเสริฐ ตำบลเขมราฐ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักฐานการแจ้งการจ้างคนต่างด้าว เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ นั้น

เนื่องจากมาตรา ๒๔ แห่งพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ กำหนดให้คนต่างด้าวตามมาตรา ๒๓/๑ ทำงานไปได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาตทำงานจนกว่า กฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๒๓/๑ จะมีผลบังคับใช้ ดังนั้น จึงมีผลให้ในระหว่างที่กฎกระทรวงดังกล่าวยังไม่ประกาศใช้ ท่านสามารถทำงานได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาตทำงาน ทั้งนี้ เมื่อกฎกระทรวงตามมาตรา ๒๓/๑ ใช้บังคับแล้ว ต้องยื่นขออนุญาตทำงานต่อนายทะเบียน ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่กฎกระทรวงใช้บังคับ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายไพศาล क्रमณี)
นักวิชาการแรงงานชำนาญการ รักษาการแทน
จัดหางานจังหวัดอุบลราชธานี

ฝ่ายคุ้มครองคนหางานและการควบคุมการทำงานของคนต่างด้าว
โทร./โทรสาร ๐ ๔๕๖๐ ๒๒๒๗-๘ ต่อ ๑๒

ภาคผนวก ท

ทะเบียนบ้านคนอยู่ชั่วคราวท.ร13 ของน้องชนิตา สีลาปรานี

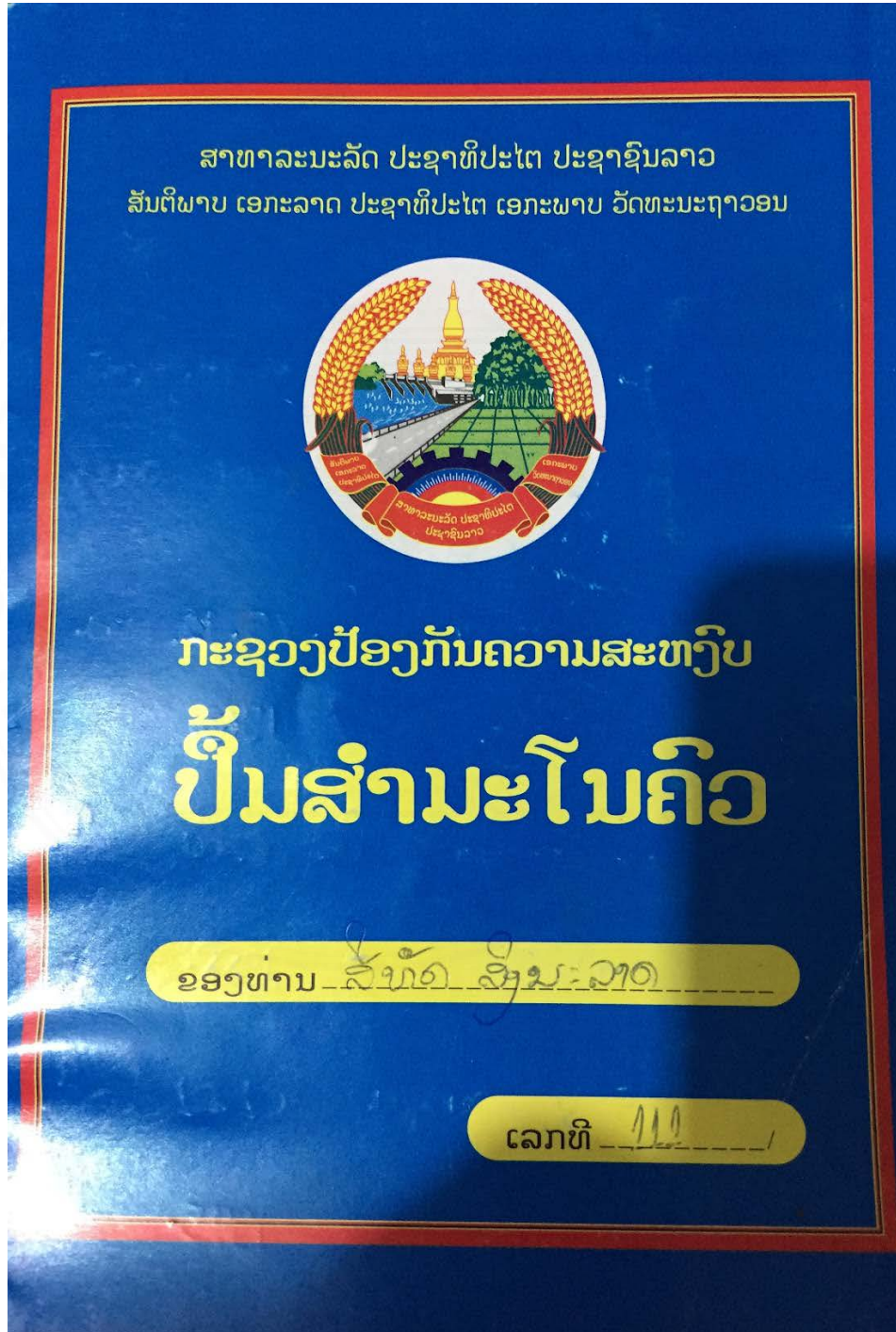

เลขรหัสประจำบ้าน	1020-081822-8	รายการเกี่ยวกับบ้าน	เล่มที่ 1
รายการที่อยู่	316/4 ถนนวังหลัง แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร	สำนักทะเบียน	ท้องถื่นเขตบางกอกน้อย
ชื่อหมู่บ้าน	บ้าน	ชื่อบ้าน	ตึกแถว 4 ชั้น
ประเภทบ้าน	บ้าน	ลักษณะบ้าน	
วันเดือนปีที่กำหนดบ้านเลขที่	11 กรกฎาคม 2541	ลงชื่อ	(นายไพรัชย์ อุมัยเรียว)
			นายทะเบียน
		วันเดือนปีที่พิมพ์ทะเบียนบ้าน	11 กรกฎาคม 2541

บุคคลที่อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือในลักษณะชั่วคราว

ກາດຝນວກ ບ

ປື້ມສຳມະໂນຄຣ໌ວເດັກເຄີຍ ຈຸນຍຸກ ສີລາປຣານີ

1

ຊື່ແລະນາມສະກຸນ ທ້າວ ວິມັດ ວິງມະລາດ

ເລື່ອນເລກທີ 111

ຖະໜົນສາຍ _____

ໜ່ວຍ 08

ຄຸ້ມ _____

ບ້ານ ຈັນສະຫວ່າງ

ເມືອງ ປາກຈຸ່ງ

ແຂວງ ອຳເພີສິດ

ລວມຈຳນວນຄົນມີໜ້າ 05 ຄົນ _____

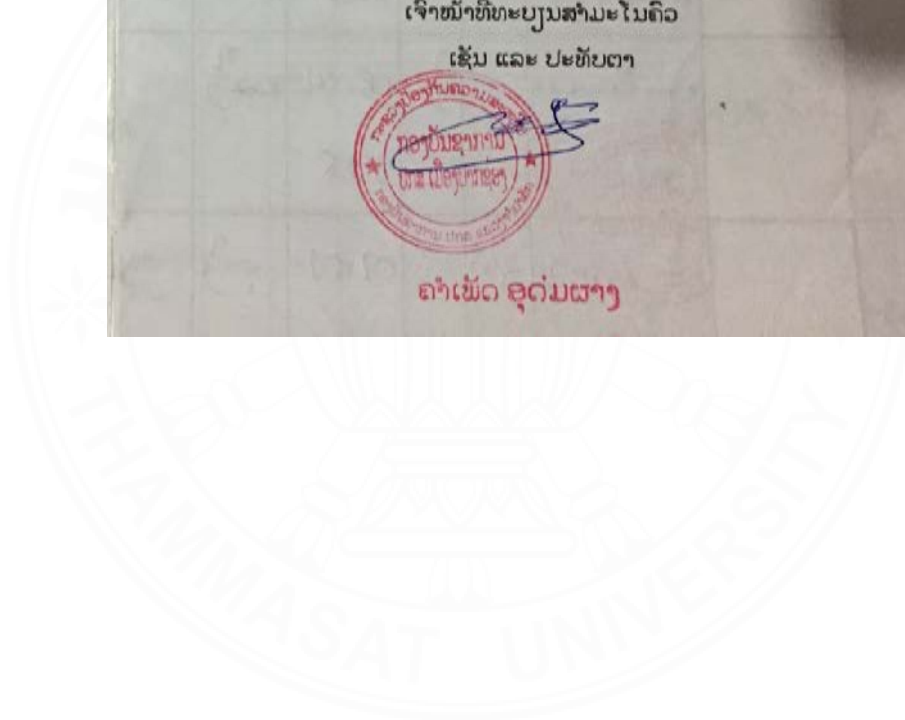
ຊາຍ 02 ຄົນ, ຍິງ 03 ຄົນ _____

ຍິ່ງຢືນໃຫ້ວັນທີ 19 ເດືອນ 10 ປີ 2018

ເຈົ້າໜ້າທີ່ທະບຽນສຳມະໂນຄົວ
ເຊັ່ນ ແລະ ປະທັບຕາ

ຄຳເພັດ ອຸດົມຜາງ

2		ແຈ້ງຄົນມີໜ້າຢູ່ໃນ					ຄອບຄົວເປັນປະຈຳ								
ລ/ດ	ຕິດຮູບ	ຊື່ແລະນາມສະກຸນ	ເພດ		ວັນເດືອນ ປີເກີດ	ການພົວ ພັນກັບ ເຈົ້າຄອບ ຄົວ	ເລກບັດ ປະຈຳ ຕົວ	ເຊື້ອ ຊາດ	ສັນ ຊາດ	ຊົນ ເຜົ່າ	ວິຊາ ອາຊີບ	ບ່ອນ ເຮັດ ວຽກ	ມາ ຈາກ ໃສ	ວັນເດືອນ ປີ ຍົກ ຍ້າຍມາ	ວັນເດືອນ ປີ ຍົກ ຍ້າຍໄປ
			ຊາຍ	ຍິງ											
1		ຫວັ ວິ ທັດ ສິນ ສິນ ເກດສິວິງ	ຊາຍ		10. 11 1960	ທົ່ວໝົ ຄອບຄົວ		ລາວ	ລາວ	ລາວ	ຊາວ ວັດສະ ດວນ ຫວ່າງ				
2		ຍາງ ສຸກ ສະ ພ ເກດສິວິງ		ຍິງ	05. 12 1963	ພ.ຍ.		ລາວ	ລາວ	ລາວ	ຊາວ ເມັດ ດວນ ຫວ່າງ				
3		ຍາງ ສິກ ສະ ພ ເກດສິວິງ		ຍິງ	08. 04 1988	ລູກຄົງ		ລາວ	ລາວ	ລາວ	ພະນັກ ງານ ດວນ ຫວ່າງ				
4		ຫວັ ສຸກ ສະ ພ ເກດສິວິງ	ຊາຍ		01. 01 1995	ລູກຄົງ		ລາວ	ລາວ	ລາວ	ບັກ ສິກ ສາ ບຸກ ຄຳ				

4							5										
ແຈ້ງຄົນມີໜ້າຢູ່ໃນ							ຄອບຄົວເປັນປະຈຳ										
ລ.ດ	ຕິດຮູບ	ຊື່ແລະນາມສະກຸນ	ເພດ		ວັນເດືອນ ປີເກີດ	ການພົວ ພັນກັບ ເຈົ້າຄອບ ຄົວ	ເລກບັດ ປະຈຳ ຕົວ	ເຊື້ອ ຊາດ	ສັນ ຊາດ	ຊົມ ເຜົ່າ	ວິຊາ ອາຊີບ	ບ່ອນ ເຮັດ ວຽກ	ມາ ຈາກ ໃສ	ວັນເດືອນ ປີ ຍົກ ຍ້າຍມາ	ວັນເດືອນ ປີ ຍົກ ຍ້າຍໄປ	ບ່ອນຈະ ໄປຢູ່ ໃໝ່	ສາຍເຫດ
			ຊາຍ	ຍິງ													
5		ສິງ ວາລາຍີ ສາລິວິວິນາ	ຍິງ		17 07 2003	ສາຍຊື່					ບັດ ຈັບຄູ						
6		ສິງ ວາລາຍີ ສາລິວິວິນາ	ຍິງ		18 07 2018	ບາດ					ເປັນ ເອກ ຈົນ ລ່າຍຮູ້						

ภาคผนวก ป
ใบอนุญาตทำงานของนางสาวจุมมาลี

หน้า 2
Page

หมายเลขประจำตัวคนต่างด้าว / Identification No. of an alien [Redacted]

ใบอนุญาตทำงานเลขที่ / Work permit No. [Redacted]

ชื่อผู้รับอนุญาตให้ทำงาน / Name of the Holder
นางสาวจุมภดี แก้วกัญญา

วัน เดือน ปีเกิด / Date of birth 22 พ.ค. 2530 เพศ / Sex หญิง

สัญชาติ / Nationality ไทย ชาติ Blood Group หมูเลือด

ท้องที่จังหวัดที่ได้รับอนุญาตให้ทำงาน / Permitted locality of work กรุงเทพมหานคร

ชื่อผู้จ้าง / Name of the employer บริษัท หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

ลายมือชื่อผู้รับใบอนุญาต
Signature of the work permit Holder

ประเภทงานที่ได้รับอนุญาต / Permitted category of work
พนักงานทั่วไปในกิจการจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง

เงื่อนไขในคาร์ตทำงาน / Conditions

อายุใบอนุญาตทำงาน / Period of the permit validity 5 ปี

ตั้งแต่วันที่ / Valid from 3 พ.ย. 2563 ถึงวันที่ / Valid until 2 พ.ย. 2568

ออกให้ ณ จังหวัด / Issued at (Changwat) กรุงเทพมหานคร

ลายมือชื่อ (นายไพศาล สรรพชัย)
Signature วิชากรแรงงานชำนาญการ วิชาการแรงงาน
(.....จังหวัดอุบลราชธานี.....)
นายทะเบียน

หน้า 3
Page

ภาคผนวก ผ
 สูติบัตรหรือใบยืนยันการเกิดของน้องชนิตา

สภากาชาดลาว ปະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ
 ສັນຕິພາບ ເອກະລາດ ປະຊາທິປະໄຕ ເອກະພາບ ວັດທະນະຖາວອນ

ເລກທີ 2.9.9 / ທໜ
 ວັງວັນທີ [REDACTED]

ແຂວງ: ຈັບປາສັກ
 ເມືອງ: ປາກສອງ
 ບ້ານ: ຈັນສະຫວ່າງ

ໃບຢັ້ງຢືນການເກີດ

ເດັກ	ຊື່ ແລະ ນາມສະກຸນ: <u>ສຸວັນນາ ສິວປອນມິ</u>	ເພດ: ບິງ ☒ ຊາຍ ☐
	ວັນ, ເດືອນ, ປີ ເກີດ: <u>16.7.2018</u>	ເວລາເກີດ: <u>10:30</u>
	ຊາວເປັນດ້ວຍທັງສອງ: <u>ສິບສາມກໍລະກົດສຸງພິເສດແທ້</u>	
	ນ້ຳໜັກ: <u>2,7</u> ກຣາມ	ສະຖານທີ່ເກີດ: <u>ສຸກສາລາ</u>
	ເປັນລູກຄົນທີ: <u>1</u>	ໂຮງໝໍ: <u>✓</u>
	ປະເພດການເກີດ: <u>ໄກ້ເກີດດ່ຽວ, ຕົວປາແຜດແລະ ອື່ນໆ</u>	ບ້ານ: _____
ບ້ານຢູ່ປັດຈຸບັນ: <u>ຈັນສະຫວ່າງ</u> ເມືອງ: <u>ປາກສອງ</u> ແຂວງ: <u>ຈັບປາສັກ</u>		
ເຂື່ອນຊາດ: <u>ລາວ</u> ສັນຊາດ: <u>ລາວ</u> ສາສະໜາ: <u>ພຸດ</u>		
ແມ່	ຊື່ ແລະ ນາມສະກຸນ: <u>ສິວສາລາ ເກດສິລິວິງ</u>	ວັນ, ເດືອນ, ປີ ເກີດ: <u>8.4.88</u>
	ເຂື່ອນຊາດ: <u>ລາວ</u> ສັນຊາດ: <u>ລາວ</u> ສາສະໜາ: <u>ພຸດ</u>	ອາໄສ: <u>ແມ່ນັກງານ</u>
	ທີ່ຢູ່ປັດຈຸບັນ ບ້ານ: <u>ຈັນສະຫວ່າງ</u> ເມືອງ: <u>ປາກສອງ</u> ແຂວງ: <u>ຈັບປາສັກ</u>	
	ບັດປະຈຳຕົວເລກທີ: _____	ວັນເດືອນປີພົດອາຍຸ: _____
ພໍ່	ຊື່ ແລະ ນາມສະກຸນ: <u>ສິວວຽງ ສິວປອນມິ</u>	ວັນ, ເດືອນ, ປີ ເກີດ: <u>2.5.1951</u>
	ເຂື່ອນຊາດ: <u>ລາວ</u> ສັນຊາດ: <u>ອີດາວ-ສາວອນ</u> ສາສະໜາ: <u>ພຸດ</u>	ອາໄສ: <u>ສຸກສາລາ</u>
	ທີ່ຢູ່ປັດຈຸບັນ ບ້ານ: <u>ແກງອິດອນ</u> ເມືອງ: <u>ປາກສອງ</u> ແຂວງ: <u>ຈັບປາສັກ</u>	
	ບັດປະຈຳຕົວເລກທີ: _____	ວັນເດືອນປີພົດອາຍຸ: _____
ສູ່ແຈ້ງວ່າເດັກເກີດ	ຊື່ ແລະ ນາມສະກຸນ: <u>ສິວສາລາ ເກດສິລິວິງ</u>	ວັນ, ເດືອນ, ປີ ເກີດ: <u>8.4.88</u>
	ເຂື່ອນຊາດ: <u>ລາວ</u> ສັນຊາດ: <u>ລາວ</u> ສາສະໜາ: <u>ພຸດ</u>	ອາໄສ: <u>ແມ່ນັກງານ</u>
	ທີ່ຢູ່ປັດຈຸບັນ ບ້ານ: <u>ຈັນສະຫວ່າງ</u> ເມືອງ: <u>ປາກສອງ</u> ແຂວງ: <u>ຈັບປາສັກ</u>	
	ບັດປະຈຳຕົວເລກທີ: _____	ວັນເດືອນປີພົດອາຍຸ: _____
ສາຍສຳພັນກັບສູ່ເກີດ: <u>ແມ່</u>		

ຫົວໜ້າສ້າງການພາຍໃນເມືອງ

ສຸມສິມ ໂບແກ້ວ

ภาคผนวก ๘

บัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน นาง รมณีย์ พันทวงศ์

บัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน
0-1101- [REDACTED]
คนไร้สัญชาติ

ชื่อ นาง รมณีย์
ชื่อสกุล พันทวงศ์
เกิดวันที่ 5 ก.ค. 2499

ที่อยู่ [REDACTED] อ.เมืองสมุทรปราการ
จ.สมุทรปราการ

15 ก.ย. 2563 วันออกบัตร
14 ก.ย. 2573 วันบัตรหมดอายุ

[Signature]
(นายธนาคารม จงจิระ)
ผู้อำนวยการทะเบียนกลาง

ภาคผนวก พ

มรณบัตรบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนของนายบุญแก้ว

มรณบัตร บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน				
เลขที่ 22371/2563 วันที่ 11 ก.ย. 2563 สำนักทะเบียน ท้องถิ่นเทศบาลนครปากเกร็ด				
๑. ผู้ตาย	๑.๑ ชื่อตัว - ชื่อสกุล นายบุญแก้ว วิไลพร		๑.๒ เลขประจำตัวประชาชน -	
	๑.๓ เพศ ชาย	๑.๔ อายุ 61 ปี	๑.๕ สัญชาติ -	๑.๖ สถานภาพการสมรส โสด
	๑.๗ ที่อยู่ตามทะเบียนประวัติเลขที่ - ต.บางพูด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี			
๒. รายการ ตาย	๒.๑ ตายเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2563	เวลา 10:00	๒.๒ ผู้รักษาก่อนตาย ไม่มี	๒.๓ สาเหตุการตาย ปอดอักเสบติดเชื้อ
	๒.๖ สถานที่ตาย บริเวณบิมน้ำมันซัสโก้ ซอยวัดกุฎี ต.บางพูด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี			
๓. บิดา มารดา ผู้ตาย	๓.๑ ชื่อบิดา		๓.๒ เลขประจำตัว -	
	๓.๓ ชื่อมารดา		๓.๔ เลขประจำตัว -	
๔. ผู้แจ้งตาย	๔.๑ ชื่อตัว - ชื่อสกุล นายสงคราม วิไลพร		๔.๒ เลขประจำตัว 0-1297-89001-37-1	
	๔.๓ ที่อยู่ 52/48 หมู่ 4 ต.บางพูด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี			๔.๔ ความเกี่ยวข้องกันเป็น บุตร
๕. ศพ	๕.๑ จัดการศพโดย เผา	๕.๒ สถานที่ วัดหงษ์ทอง ต.บางพูด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี		
	ลงชื่อ <u>จ.วิไลพร วิไลพร</u> ผู้แจ้งการตาย วันที่แจ้งการตาย 11 กันยายน 2563 ใบบันทึกการตาย ไม่มี หนังสือรับรองการตาย มี เลขที่ 3041/2563		ลงชื่อ <u>ส.วิไลพร</u> (น.ส.สุกัญญา สิ้นน้ำคำ) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน	
		ลงชื่อ <u>ส.วิไลพร</u> (น.ส.สุกัญญา สิ้นน้ำคำ) นายทะเบียนผู้รับแจ้ง		

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นาง ลัดตะนา เกดสีลิวง
วุฒิการศึกษา	ปีการศึกษา 2565: นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ทุนการศึกษา	2560 ทุนการศึกษารัฐบาลไทย ภายใต้ความร่วมมือ ทางด้านวิชาการไทย-ลาว (TICA)

